
LOYOLAI
SZENT IGNÁC
ÍRÁSAIBÓL
IRIO fantini 90

LOYOLAI SZENT IGNÁC ÍRÁSAIBÓL

LOYOLAI SZENT IGNÁC ÍRÁSAIBÓL

Összeállította:
Szabó Ferenc S.J.

Róma 1990

A fedőlap Szent Ignác-képe
Irio Ottavio Fantini festménye

A borítót *Szokoly György* tervezte

Készült: Ugo Detti nyomdájában Via G. Savonarola 1, 00195 Roma - I

A Loyolai Szent Ignác által 450 évvel ezelőtt alapított jezsuita rend — Jézus Társasága, latinul: Societas Jesu (=*S.J.*) — *az idén, 1990-ben Ignáci jubileumi évet kezd: ezzel egyrészt az említett évfordulóra emlékezik, tehát arra, hogy III. Pál pápa 1540. szeptember 27-én jóváhagyta a Társaságot; másrészt Loyolai Szent Ignác születésének 500. évfordulójára készül, amely 1991-ben esedékes. P. Peter-Hans Kolvenbach, jelenlegi jezsuita generális tehát a két évfordulóra hirdette meg az Ignáci Évet, amely 1990. szept. 27-től 1991. júl. 31-ig tart. (Szent Ignác 1556. júl. 31-én halt meg).*

A jubileumi év alkalmával jezsuita rendtársaim és barátaink részére egy Thesaurus*t adtam ki: szövegválogatás Szent Ignác írásaiból, illetve az utolsó három rendi nagygyűlés határozataiból, továbbá (az elején) Hugo Rahner Szent Ignác-életrajza. E Thesaurús anyagának kb. felét most itt nagyobb példányszámban, nagyobb közönség számára teszem közzé: az említett Rahner-életrajzon kívül tartalmazza a Lelkigyakorlatok szövegét (bevezetőmmel és jegyzeteimmel), továbbá részleteket Szent Ignác visszaemlékezéseiből, naplójából és leveleiből. Mindehhez bevezetőül közlöm annak a homíliának törzsrészét, amelyet II. János Pál pápa 1983 őszén az utolsó jezsuita rendi nagygyűlés atyáihoz intézett.*

A Konstitúciók (*Rendalkotmány*) *mellett a legfontosabb ignáci szöveg: a* Lelkigyakorlatok; *ezekből forrásozik ma is a jezsuita lelkiség, és a jezsuita ezekből meríti küldetéséhez a világosságot és erőt. « A legjobb mód tehát, hogy Szent Ignácot ünnepeljük: elfogadni a Lelkigyakorlatokat teljes szigorúságukban és teljes igazságukban », — hangsúlyozta P. Kolvenbach a jezsuitáknak a jubileumi évet meghirdető levelében. Majd később hozzáfűzi: « Illő lenne,*

hogy a II. Vatikáni Zsinat szellemében kellőképpen felmérjük-kiértékeljük azt a szolgálatot, amelyet ma az egyetemes egyháznak és a helyi egyházaknak teszünk, hirdetve Jézus Krisztust azoknak az embereknek, akik igazában sohasem hallottak róla, vagy csak tökéletlenül ismerik.»

Mindez vonatkozik a magyar rendtartományra is, amely 1909-ben lett önálló, és negyven éves szétszóratás és üldöztetés után 1989-ban újrakezdte «törvényes» működését Magyarországon. A Szent Alapító és szellemisége megismertetéséhez akar hozzájárulni e kiadvány.

Róma, 1990. március 12.

SZABÓ FERENC S.J.

RÉSZLETEK II. JÁNOS PÁL PÁPA HOMÍLIÁJÁBÓL

(A XXXIII. Általános Rendgyűléshez 1983. szept. 2-án)

[...] Újra csak az Efezusi levél szavait idézem: Kérlek benneteket, hogy éljetek méltón ahhoz a hivatáshoz, amelyet kaptatok, teljes alázatban, szelídségben; törekedjetek rá, hogy a béke kötelékével fenntartsátok a lelki egységet.

4. Hogy ez így is legyen, biztosra veszem, szem előtt tartjátok a Társaság gondviselésszerű természetét és sajátos célját. Amint mondtam, a Társaság sokrétű és nehéz szolgálatokra kötelezte el magát. Múlt év februárjában, a tartományfőnökök találkozóján röviden felvázoltam a tevékenységek képét, amelyekre felhívást kaptatok: részvétel a keresztény élet megújításában, a hiteles katolikus tanítás terjesztése, az ifjúság nevelése, a klérus képzése, a szent tudományoknak és általában még a profán kultúrának is az elmélyítése főleg irodalmi és tudományos téren, és a missziókban az evangélium hirdetése. (Vö. A.A.S. 74 [1982], 551-565.ll).

Itt vannak együtt ezek az apostoli feladatok: annyira különfélék, hagyományos és új formáikban egyaránt; megfelelnek az idők követelményeinek, melyeket a II. vatikáni zsinat aláhúzott. E feladatokkal kapcsolatban teljes bizalommal újból hozzátok intézem buzdító felhívásomat, mint ahogy hivatástok is egy reményre szól.

A pápa számít rátok és sokat vár el tőletek.

5. Amiért is az a nagyon sajátos kötelék, amely egybekapcsolja a Társaságot és a pápát — aki felelős az egyház egységéért —, biztosítja magának a Társaságnak termékenységét és magabiztosságát, amikor teljes készséggel és teljes hűséggel folytatja küzdelmét az egyházi tevékenység minden területén. Ma éppúgy, mint kezdete óta.

Már a kezdetnél Alapítótok, teljesen Krisztus Urunk szolgálatára kívánva szentelni magát, a Gondviselés titokzatos irányítása alatt első társaival Rómába jött, III. Pál pápához, hogy teljesen az ő rendelkezésére bocsássa magát és teljesítse a pápától kapott küldetéseket a pápa által meghatározott helyeken. Tudjátok, milyen szívesen fogadta III. Pál pápa ezt az ajánlatot, Isten működésének a jelét látva benne.

Ebben a tekintetben kivételes jelentősége van a « negyedik fogadalomnak ». Ez kétségtelenül nem fékezni akarja a nagylelkűséget, hanem éppen olyan cselekvési területet biztosítani számára, amely még jobb, még kiterjedtebb. És a fogadalmat letevő biztos benne, hogy ennek a szerzetesi engedelmességnek, ennek a pápával való egységnek a legmélyebb és legtitkosabb indítóoka az, hogy képes legyen megfelelni az egyház szükségleteinek az apostolkodás régi és új területein a legelszántabb módon és a legnagyobb odaadással, « azonnal, habozás és mentegetődzés nélkül ».

Míg megköszönöm a Társaságnak mindazt, amit elért több mint négy évszázados gyümölcsöző tevékenységével, biztos vagyok benne, hogy továbbra is ráhagyatkozhatom a Társaságra apostoli szolgálatom gyakorlásában, és mindig számíthatok hűséges közreműködésetekre Isten egész népének javára. Tudjátok meg, hogy a pápa veletek van és imádkozik értetek, hogy Jézus Társasága a Lélek szava iránti állandó hűségben továbbra is erőt és lendületet kapjon Isten kegyelmétől a széleskörű és sokoldalú apostolkodáshoz.

6. Az egyház mindig úgy tekintette Társaságotokat, mint lelkiségben és tudományban jól felkészült szerzetesegyüttest, amely készen áll mindarra, ami az egyház egyetemes evangelizáló küldetésével kapcsolatos.

A pápák a századok folyamán nem mulasztottak el megbízni benneteket ilyen küldetésekkel az egyház legsürgősebb igényeinek kielégítésére, bízva abban, hogy nagylelkűen rendelkezésére álltok. Hogy csak a legutóbbi időkre

szorítkozzam, hadd emlékeztesselek titeket, hogy tiszteletreméltó elődöm, VI. Pál 1965. május 7-én megbízott titeket, hogy « egyesült erővel szálljatok szembe erőteljesen az ateizmussal », amely megbízást sürgetően magam is elétek terjesztek, hiszen mindmáig félelmetes veszélyként fenyegeti az emberiséget. (A.A.S. 57 [1965], 514.l).

1966. novemberében, nem sokkal a II. vatikáni zsinat után ugyanez a pápa kért titeket, hogy működjetek közre az egyház mélyreható megújulásában, szembeszállva a világ elvilágiasodásával. És én magam az előbb említett tartományfőnökeitekkel folytatott eszmecserén megerősítettem, hogy « az egyház elvárja ma a Társaságtól, hogy hatásosan működjék közre a II. vatikáni zsinat határozatainak végrehajtásában éppen úgy, amint Szent Ignác idejében tette, és később is minden eszközt megragadott, hogy megismerjék és megvalósítsák a trienti zsinat döntéseit és különösen is segítette a római pápákat legfőbb tanító tekintélyüknek gyakorlásában » (A.A.S. 74 [1982], 557.l). Ezért szólítottalak föl titeket, és most megújítom ezt a felhívást, hogy alkalmazzátok a jelen idők különféle lelki szükségleteihez « a hagyományos apostolkodás különféle formáit, amelyek ma is teljes értékűek », és fordítsatok egyre több figyelmet « azokra a kezdeményezésekre, amelyeket a II. vatikáni zsinat különösen is hangsúlyozott », így az ökumenizmusra, a nem keresztény vallásokkal való kapcsolat mélyebb tanulmányozására és a párbeszédre a kultúrát hordozó egyházakkal. Ezzel kapcsolatban: ismerem és helyeslem elkötelezettségeteket az inkulturációt illetően, ami oly fontos az evangélium hirdetésében, feltéve, hogy együtt jár vele az ugyanakkora elkötelezettség a katolikus tanítás tiszta és sértetlen megőrzésére.

7. Apostolkodástokról szólva, annak idején nem mulasztottam el felhívni figyelmeteket annak szükségességére, hogy az egyház hithirdető tevékenységével összefüggésben elő kell

mozdítani az igazságosságot, melynek függvénye a világbéke, amire minden nép vágyakozik. Ezt a tevékenységet azonban hivatástoknak megfelelően kell gyakorolnotok, mint szerzeteseknek és papoknak, anélkül, hogy összetévesztenétek a papok sajátos feladatait a világi hívek feladataival, és anélkül, hogy engednétek a kísértésnek, hogy « lefokozzátok az Egyház küldetését a pusztán ideigvaló dolgokra... az üdvösséget — amelynek az egyház a hírnöke — földi jólétre » (Evangelii nuntiandi 32). Fenséges apostoli terület nyílik meg előttetek, hogy megújult buzgósággal dolgozzatok hűségesen a pápától kapott megbízatástokon, az új általános rendfőnök vezetésével és szorosan együttdolgozva rendtársaitokkal. Ennek az eszménynek nagylelkű megvalósítása mindinkább növelni fogja apostoli hatékonyságotokat; segíteni fog felülemelkedni azokon a nehézségeken, amelyek a Gondviselés titokzatos terve szerint szokásos velejárói az Úr műveinek; és sok hivatást fog ébreszteni a fiatalok körében, akik a Szentlélek sugallatára hallgatva ma is olyan eszménynek kívánják szentelni életüket, amelyért érdemes élni, és tevékenyen működnek közre a világ megváltásának isteni művében.

8. A világ megváltása! Általános rendgyűléseteket a rendkívüli szentév idejében tartjátok. Akkor, amikor az egyház igyekszik elmélyültebben átélni a megváltás titkát. A ti hivatástok pontosan Krisztus szorosabb követése, azé a Krisztusé, aki a világ Megváltója, — közreműködve vele az egész világ megváltásában. Éppen azért ki kell tűnnötök az Isteni Király szolgálatában, amint azt Szent Ignác lelkigyakorlatában a Krisztus Király-szemlélődést lezáró felajánlás mondja.

Nagyon szeretett testvéreim! A jubileumi év sajátos gyümölcse ez legyen számotokra: újuljatok meg erőteljesen hivatástokban, ez mindenkitől mindenekelőtt személyes megtérést követel. « Nyissatok kaput a Megváltónak! » — engedjétek, hogy Krisztus szeretete és az Ő Lelke átjárjon

titeket, törekedjetek gyakorolni azt, amit a Szent Ignác ajánlotta imamód a lelkigyakorlatok második hetében tanácsol: « Kérjem az Úr belső ismeretét, hogy Őt mindinkább szeressem és kövessem » (104). A bensőséges ismeret, az erős szeretet és az Úr szoros követése a hivatásotok lelke. Más szóval, nektek a cselekvésben szemlélődők társaságának kell lennetek, arra törekedve, hogy mindenben Krisztust lássátok, ismerjétek és tapasztaljátok, hogy szeressétek és megszerettessétek Őt, hogy mindenben Őt szolgáljátok, őt kövessétek a keresztig. Másrészt, az Urat nem lehet ismerni — és ti, akik a lelkiélet mesterei vagytok, tanítsátok ezt másoknak is —, hacsak ugyanakkor teljes tanulékonysággal és ráhagyatkozással nem tesszük ki magunkat a Szentlélek hatásának, akit Krisztus kiáraszt az emberiségre, mint valami fenséges, állandóan hömpölygő folyamot. Amint Szent János evangéliumában hallottuk, Krisztus hív minket, hogy menjünk hozzá és igyunk — « ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék ». Ennek a szomjúságnak ösztönöznie kell minket, hogy benső kapcsolatba kerüljünk Krisztussal, úgy, hogy vele együtt szemléljük a mennyei Atyát, és ebből erőt, világosságot, kitartást és hűséget merítsünk külső tevékenységünkhöz. [. . .]

KEGYELEM ÉS SZABADSÁG AZ IGNÁCI LELKISÉGBEN

Egyes szerzők gyakran úgy mutatják be Szent Ignácot, mint a katonás önfegyelem, a vasakaratú aszkézis hősét, aki a cselekvés és a szervezés példája: megalapította a jezsuita rendet, a minden szolgálatra kész katonacsapatot és azt a pápa rendelkezésére bocsátotta... Ez a kép átment a köztudatba, sőt bizonyos országokban még e század első felében is eleven volt Jézus Társaságán belül is; pl. Magyarországon, ahol — úgy tűnik — a németes mentalitás érvényesült. Az említett felfogás igen egyoldalú; ez a legkevesebb, amit mondhatunk, mert egyoldalúsága miatt annyira torzít, hogy hamisnak is bélyegezhető. Pár évtizede szakemberek megmutatták, hogy Loyolai Szent Ignác mindenekelőtt misztikus volt. Erről tanúskodnak különböző feljegyzései (« lelki naplója »), visszaemlékezései, levelei, de mindenekelőtt Lelkigyakorlatai és Konstitúciói.

A manresai élmények, misztikus látomások, vagy a La Storta-i látomás nélkül érthetetlen lenne a Lelkigyakorlatos könyv és a Rendalkotmány (Konstitúciók). Természetesen, a misztikus adományok (látomások, könnyek adománya), csak rendkívüli megnyilatkozásai Szent Ignác alapvető misztikus tapasztalatainak, a Szentháromságos Istennel való bensőséges egységének.

Itt mindjárt szeretnénk hangsúlyozni: a Lelkigyakorlatok és a Konstitúciók lelkisége, általában az ignáci lelkiség nem *különleges*, mégha észrevehetők is bizonyos sajátos vonásai, hanem alapvetően azonos a *keresztény* lelkiséggel. Loyolai Ignác szellemisége és beállítottsága — amint ezt a Konstitúciók is mutatják — annyira *egyetemes*, hogy — paradox módon — ezt mondhatnánk: sajátossága az, hogy nincs különlegessége, hanem egyetemes. Egyszerűen az evangéliumi Krisztus-követést fogalmazza meg gyökeres

követelményeivel. A 33. általános Rendgyűlés meghatározása szerint: « A jezsuita, bár bűnös ember arra kapott meghívást Istentől, hogy Jézus Krisztus társa legyen, mint maga Ignác volt. Amikor azt kérte a Boldogságos Szűz Anyától, hogy 'tegye őt Fiával egy sorba', látta amint a keresztet hordozó Úr Jézus arra kérte a Mennyei Atyát, hogy ezt a zarándokot vegye maga mellé életközösségébe ». A jezsuita igyekszik mindenben megtalálni Istent, a *magis* szellemében Isten nagyobb dicsőségét keresi, és Isten Országa terjesztésén, a lelkek üdvösségén fáradozik, fogadalmakkal kötelezve el magát a szegénység, szűzesség és engedelmesség evangéliumi tanácsainak követésére — a rendi Konstitúciók szerint.

A Szent Ignác által megszerkesztett *Rendalkotmány* (Konstitúciók) igazában lelkiségi dokumentum, ahogy A. Ravier és J. Thomas jezsuiták újabban megvilágították. Amikor III. Pál pápa 1540-ben jóváhagyta a Rendalkotmány vázlatát, ezt írta *Regimini militantis Ecclesiae* kezdetű bullájában: « *via quaedam ad Deum* », az alapszabály egy bizonyos út Istenhez. Csakugyan, Szent Ignác kortársainak, majd négy és fél évszázadon át ezer meg ezer jezsuitának a lelkigyakorlatos elmélkedések mellett ezek a rendi szabályok az Istenhez vezető utat jelentették. Míg a Lelkigyakorlatok az egyes embernek szólnak, aki Isten akaratát keresve hivatást választ vagy megreformálja életét, addig a Konstitúciók — Jézus Társasága szabályai — egy testületnek adnak irányelveket, a Társaság tagjainak, akik az Egyházban, « a kereszt zászlaja alatt », Istent akarják szolgálni a hit engedelmességében, az evangéliumi tanácsok szerint, mindig Isten nagyobb dicsőségét és a lelkek üdvösségét keresve.

Szent Ignác olyan szerzetesi testületet alapított, amely Isten akaratát keresve, Isten Országát terjesztve a legtökéletesebb engedelmességet akarja gyakorolni. De ez az engedelmesség nem militarista jellegű, nem katonai fegyelem,

hanem a természetfeletti hitből fakad, illetve a természetfeletti remény és szeretet kifejezése. A Társaság nem lenne apostoli testület bizonyos szervezettség és szabályzat nélkül, tehát engedelmesség nélkül; de az engedelmesség köteléke igazában a szeretet köteléke, — annak kell lennie.

A jezsuita generálisok Laineztől Kolvenbachig körleveleikben, irányelveikben mindig a Lelkigyakorlatokra és a Konstitúciókra hivatkoztak, amikor az ignáci lelkiség követését hangsúlyozták a rendtagoknak. A legfőbb rendi tekintély, az 1974/75-ös és 1983-as általános Rendgyűlés pedig, figyelembe véve a kor követelményeit és a Zsinat szerzetesekre vonatkozó irányelveit, a Rendalapító szellemében és a Konstitúciók szerint körvonalazta a Társaság mai feladatait, illetve a korszerűsödéshez szükséges megújulás feltételeit. A 32. és 33. általános Rendgyűlés határozatait világosan a Lelkigyakorlatok és a Konstitúciók sugallták, amelyek Szent Ignác lelkiségének legalapvetőbb dokumentumai.

A Konstitúciókban Isten mindenütt-jelenvaló: Szent Ignác mindig Róla és az Ő ügyéről beszél. J. Thomas statisztikát készített a nyelvi elemzés után; már maga a szókészlet is sokatmondó. 391-szer fordul elő az *Úr* szó; 212-szer *Isten*; 210-szer az *isteni* jelző; 76-szor beszél *Krisztus*ról és 25-ször *Jézus*ról. A *Teremtő* kifejezést 31-szer alkalmazza; a *Felség* szót 31-szer stb. « Isten nagyobb *dicsősége* » és « nagyobb *szolgálata* » a kulcskifejezések a Lelkigyakorlatokban és a Konstitúciókban egyaránt. A Konstitúciók 161-szer jelölik meg a Társaság célját « Isten dicsősége » keresésében. És 61-szer az intenzívebb formula szerepel: « Isten *nagyobb* dicsősége ». A leggyakrabban ilyen összetételben: « Isten, a mi Urunk dicsősége » (54-szer); sokszor együtt szerepel a « Teremtőnk és Urunk ». A « dicsőség » helyett vagy azzal együtt szerepel még a « dicséret »; a szolgálattal összekapcsolva pedig a « lelkek java », « az egyház egyetemes java ». Összefoglalva azt mondhatjuk,

hogy a Társaság testületének legfőbb feladata az, amit az Úr imádságának első fele megjelöl: « Szenteltessék meg a Te Neved, jöjjön el a Te Országod, legyen meg a Te Akaratod ». Az egyes jezsuita és az egész testület erre kötelezi el magát.

« Az Isten dicsőségének szolgálatára vonatkozó számtalan hivatkozás révén tehát a Konstitúciók úgy határozzák meg a Társaságot, mint az Isten misztériumára teljesen nyitott testületet. Az élet és a tevékenység konkrét formái lényegtelenek. Mindezt relativizálja, viszonylagossá teszi Annak a Jelenléte, aki mindig távol marad, és akit mindig keresni kell, eljövetelét siettetni. Ez a Konstitúciók előfeltétele. Logikájuk egy már megszerzett lelki evidenciától függ, de egy egész életnek kell azt megerősíteni és kifejleszteni. A kérdéses evidencia a Lelkigyakorlatokban ragadta meg... » (J. Thomas, *Un Chemin vers Dieu*, 1989, 42).

Természetesen, Szent Ignác nem maga találta ki a *szolgálat* és *dicsőség* kifejezéseket, hiszen mély bibliai gyökereik vannak (vö.: *Biblikus Teológiai Szótár* 229-236: *dicsőség* és a hozzá tartozó hivatkozások; valamint 1232-1242: *Szolga, szolgálat, szolgálni*). Valószínű, hogy Szent Ignác a liturgia révén vette át a bibliai kifejezéseket, illetve ismerte meg az általuk jelölt misztériumokat.

Tegyük hozzá, hogy a Lelkigyakorlatokon és a Konstitúciókon kívül Szent Ignác leveleiben is állandóan visszatérnek ugyanezek a szavak, formulák. Ezért mondhatjuk, hogy Loyolai Szent Ignác lelkét és lelkiségének lényegét fejezik ki. (Szent Ignác misztikájáról és üzenetéről lásd még: A. Ravier S.J., *Ignace de Loyola fonde la Compagnie de Jésus*, 1974, utolsó V. fejezet).

A keresztény élet részvétel a húsvéti misztériumban, Krisztus halálában és feltámadásában a Krisztus Lelkétől kapott ajándék (kegyelem) révén. A keresztségtől kezdve, amikor eltemetkeztünk Krisztus halálába és vele feltámadtunk (Róm 6), a kegyelmi élet úgy bontakozik ki, hogy

az ember szabadon befogadja az isteni ajándékot — itt és most — és azzal közreműködik. Az alapkérdés tehát mindig ez: mit kell tennem, hogy Isten Krisztusban megnyilatkozó szeretetére nagylelkűen válaszoljak, hogy a kapott ajándékot kamatoztassam, az isteni életet kibontakoztassam Isten rám vonatkozó akarata szerint, tehát: hogy hitem élő legyen és a szeretetben gyümölcsözzék? Tulajdonképpen ez az ignáci Lelkigyakorlatok alapkérdése is. A gyakorlatozó imádkozva, eszmélődve-szemlélődve keresi Isten rá vonatkozó akaratát; esetleg a « választásban » felfedezi, hogy ilyen és ilyen életpályára hívja az Úr, vagy ha már visszavonhatatlan választást tett, megreformálja életét, keresi, hogy hogyan tudja *jobban* szolgálni az Urat, Isten Országát a már választott életállapotban. Így tehát az egész keresztény élet és az ignáci lelkiség középpontjában is a szabadság és a kegyelem titokzatos drámája áll.

A szabadság és a kegyelem közötti paradox kapcsolat értelmezése Szent Ágostontól és Pelagiustól, Szent Ignácon és Lutheren keresztül napjainkig a teológia és a gyakorlati keresztény élet egyik legnehezebb problémája. Igazában csak a gyakorlattal oldható meg! Szent Ignác az egyházi érzületre vonatkozó 17. szabályban (Lgy 369) ezt írja (nyilván a protestáns-katolikus vitákra célozva): « Ne beszéljünk a kegyelemről se olyan hosszasan és kihangsúlyozottan, hogy méreg származzék belőle a szabad akarat rovására. Beszélhetünk ugyan a hitről és a kegyelemről, amennyit isteni segítséggel és az isteni Felség nagyobb dicsőségére lehet; de nem úgy és nem olyan módon, főleg nem a mi annyira veszedelmes korunkban, hogy a cselekedetek és a szabad akarat kárt szenvedjenek és semmibe vétessenek ».

Látjuk tehát, hogy Szent Ignác meg akarja őrizni a helves egyensúlyt a kegyelem és a szabadság viszonyában, elkerülve mind Pelagius, mind pedig Luther egyoldalúságát. (A kegyelem/szabadság viszonyáról a XVI/XVII. század fordulóján élesedett ki a vita a domonkos Bañez és

a jezsuita Molina felfogása között; tudjuk, hogy a heves vitába Pázmány Péter, a grazi teológiatanár is belekeveredett. *A teológus Pázmány* c. művemben megmutattam, hogy Pázmány álláspontja kiegyensúlyozott volt ebben a kérdésben).

A *Lelkigyakorlatok* célja: felszólítás a nagylelkű szabadságra, hogy az ember mozgósítsa minden energiáját, képességét Isten akaratának teljesítésére, Isten Országának terjesztésére. Ehhez pedig szükséges az önuralom, a szenvedélyek és helytelen vonzalmak megfékezése, az egyensúlyállapot (*indifferentia*) megteremtése: így választhatom csak Isten akaratát, illetve így teljesíthetem *jobban* azt, amit Isten itt és most akar tőlem. De az ilyen kitételek: « Akarom és kívánom, megfontolt elhatározásom az... » nem voluntarizmus, pelagianizmus kifejezései? A Lelkigyakorlatos könyvet olvasva az lehet a nem kellőképp tájékozott ember benyomása, hogy itt az akarat hőse, a kemény kötésű és szigorú aszkéta baszk katona beszél... De ha figyelmesebben olvassuk a szövegeket, észrevesszük, hogy pl. tízzer szerepel ilyen kitétel: « Kérjem azt, amit akarok ». Ez a kifejezés magába sűríti azt a paradoxont, amiről most szólunk. Tudom, hogy egyedül Isten adhatja meg nekem azt, amit akarok, vagyis csak az ő kegyelmével teljesíthetem, ezért kérem tőle a kegyelmet. Aki kér, az már kitárul az ajándéknak, túljutott az önelégültségen. Amint Szt. Ignác a Konstitúciókban mondja, Isten « vágyaim forrása ». Az a vágy, amit átérzek és kifejezek, Tőle jön. Ő kelti fel bennem azt, amit egyedül Ő tud megtenni. Az ember csak azért keresheti és találhatja meg Istent, mivel az Úr nagyon « óhajtja önmagát is nekem adni, amennyire isteni rendelkezése szerint ezt teheti » (Lgy 234). A Lelkigyakorlatokat lezáró, szeretetről szóló szemlélődésnek ez a kitétele alapvető (ennek megfontolása után következik a lelkigyakorlatozó önfelajánlása, a *Suscipe*).

Az önmagát adó — adni akaró — Szeretet-Istennek csak én szabok határt; minden attól függ, hogy kitárulok-e ke-

gyelmi ajándékának. De ez a kitárulás is az ő kegyelme: Isten megelőző kegyelmével tárulhatok ki, és csak azért mehetek feléje, mert Ő vonz magához. Mindaz, amit a Lelkigyakorlatok « technikájának » nevezhetnénk, nem más, mint ez: disponálni, felkészíteni magunkat, megnyílni kegyelmének (Lgy 20), hagyni Istent működni bennem, cselekedni velem. A Konstitúciókban is arról van szó, hogy a jezsuita legyen alkalmas eszköz Isten kezében (814). Csakhogy az említett « hagyni magunkat », nem passzív magaelhagyás, hiszen Isten nem helyettem és nélkülem cselekszik! A kegyelem felszabadít, Isten működése cselekvővé tesz, hogy én magam alakítsam önmagamat. Vagyis: nem részben Isten (kegyelem), részben én (szabadság), hanem *mindent* Isten tesz és *mindent* én, de más-más síkon: én teljesen Istentől függve, aki cselekvővé, önállóvá tesz. Szent Tamás nyomán ezt helyesen meglátta Pázmány; Teilhard pedig így fejezte ki: « Dieu *fait se faire* les choses ».

Az egész lelkigyakorlat célja tehát nem más, mint hogy Isten rendelkezésére bocsátjuk magunkat (felszabadult készenlét, egyensúly: *indifferentia*), hogy megtegyük Isten akaratát (vö. Lgy 20, 134-135); hogy a gyakorlatozó minél jobban közeledjék Teremtőjéhez és Urához; és minél inkább eléri Őt, annál jobban felkészül az isteni és legfőbb Jóság kegyelmeinek és adományainak befogadására (Lgy 20). A lelkigyakorlatok szívében a választás áll; de tulajdonképpen nem én választok, hanem Isten választ ki, Isten hív; én azt kérem, hogy válasszon ki a tökéletesebb útra, fogadjon be zászlaja alá. A kegyelem mindig megelőz, *választásom mindig már válasz*. Minden Istentől függ, főleg a szeretet (Lgy 184, 237-238). Az ember ezt meg is tapasztalhatja a vigasztalás idején. Mindent Tőle kaptam, mindent visszaadok Neki: *Sume et suscipe, Domine...* (Lgy 234).

Amit most itt összefoglaltam, azt Szent Ignác egy mondásával szeretném illusztrálni, éspedig G. *Fessard*, H. *Rah-*

ner és J. *Stierli* jezsuiták értelmezésében (részletesebben lásd: *Szomjúság-forrás* c. könyvemben, 228-235).

A magyar jezsuita, Hevenesi Gábor (1656-1715) Szent Ignác mondásaiból, illetve a róla szóló vallomásokból összeállított egy könyvecskét *Scintillae Ignatianae* (Ignáci Szikrák) címmel: e gyűjtemény először 1705-ben Bécsben jelent meg Szent Ignác ünnepére. Az év minden napjára hoz egy « szikrát », mondást, aforizmát, és egy-egy lapnyi elmélkedést fűz hozzájuk. A január 2-i « szikra » vált híressé; éspedig mivel tömören összefoglalja Szent Ignác fő cselekvési elvét (éppen a kegyelem és szabadság viszonyára vonatkozóan). Ismeretes, hogy egy későbbi (1714-es nagyszombati) kiadásban « feloldották » az eredeti « dialektikus » feszültséget, amely jobban kifejezi az ignáci lelkiséget. Mindezt aprólékos elemzésekkel megmutatta Gaston Fessard (1897-1978) *La dialectique des exercices spirituels de Saint Ignace* c. monográfiájában (I. kötet, 1956, 305-363). A helyes (« dialektikus ») elv magyarul így hangzik: « Ez legyen az első cselekvési szabály: Úgy bízzál Istenben, mintha a cselekvés sikere teljesen tőled függne, és egyáltalán nem Istentől; mégis úgy vesd latba minden erőfeszítésedet, mintha te semmit sem tennél, hanem mindent egyedül Isten ». (Latinul: « *Haec prima sit agendorum regula: Sic Deo fide, quasi rerum successus omnis a te, nihil a Deo penderet; ita tamen iis operam omnem admove, quasi tu nihil, Deus omnia solus sit facturus* »).

Ez a formula (Hevenesié) helyesen kifejezi a természet (szabadság) és a természetfeletti « szervesen » vagy « dialektikusan » értelmezett kapcsolatát. A másik, a « dialektikát » feloldó (mivel a TU és a DEUS helyeit felcserélő) formula következménye az lehet, hogy szétválasztjuk a természet és a kegyelem szerves egységét, illetve egy bizonyos dichotómiát vezetünk be az isteni működés és az emberi cselekvés kapcsolatába, ebből pedig könnyen két elhajlás eredhet: a kvietizmus, vagyis: Istenben bízom, mert mindent ő tesz, és én nem teszek semmit; vagy a pelagiánus

voluntarizmus: teljesen bevetem erőimet, mintha minden teljesen tőlem függne, és megfeledkezem a kegyelemről.

Egyébként maga Hevenesi Gábor így magyarázta a január 2-i, idézett « szikrát », a pelagianizmussal küzdő Szent Ágostonra, a « kegyelem doktorára » utalva:

« A gyenge reménység ingadozik, ha nincs meg a kéz támasza. Aki téged, amikor nem voltál, közreműködésed nélkül megteremtett, most már nem üdvözít és segít közreműködésed nélkül. Add te a szikrát, Isten felszítja a tüzet; vesd el a magot, ő adja a növekedést. Így a vágyból növekszik minden, különben meddőn elszárad. Bármit akarsz is, semmit sem tehetsz Isten nélkül. Ő viszont semmit sem akar, bár képes rá, nélküled. Istennel szövetkezve mindent megtehetsz. Isten kegyelme, amely másokban annyit művelt, nem veszíti el egyedül benned hatóerejét, csak te el ne veszítsd a belé vetett bizalmat. Hol van reménységed? »

G. Fessard ezeket írja (i.m. 281-282) Hevenesi formulájáról:

« Nem szükséges kiemelnünk, hogy mennyire össze van sűrítve a *Lelkigyakorlatok* egész dialektikája ebben a kettős ellentétben, amelyet ez a cselekvési szabály egyesít és egyszersmind a végletekig feszít. Mert először előírja az Istenben való hitet, tehát a passzivitást és a függőséget az isteni Szabadsággal szemben, de azzal a meggyőződéssel, hogy (Isten) mindenek előtt azt akarja, hogy az ember szabadsága és tevékenysége kibontakozzék minden vállalkozásában, mintha a siker *teljesen tőle* függne, és *semmiben sem Istentől.* Vajon az Istenbe vetett első hit nem jogosít fel egy bizonyos 'emberben való hitre', ahogy azt a leggyökeresebb ateizmus álmodja, amely következetesen arra buzdít, hogy tegyük magunkat túl jón és rosszon, és hirdessük: 'Ha Isten van, az ember nem létezik'? Az első hit (vagyis a formula első mozzanata) tehát ki meri tenni magát annak a kockázatnak, hogy az emberi tevékenység, amely a végletekig nekifeszül a legjobb keresésének, eset-

leg hagyja magát újból elbűvöltetni a luciferi szellem által, megismételve az 'olyanok leszünk, mint az Isten' lázadását. (...) De másrészt, amikor vállalja ezt a kockázatot, a cselekvési szabály egyben hozzákapcsolja ennek ellensúlyozására a másik részt. Az én-t ugyanis, aki ennyire nekilendült, hogy megszerezze az önmagától-valóság isteni tulajdonságát, figyelmezteti, hogy abban a pillanatban, amikor mindent latba vet, hogy vállalkozása sikerrel járjon, a sikert mégiscsak úgy kell várnia, mintha *teljesen és kizárólag Istentől* eredne, és *semmiben sem az éntől*: ez annyi, mint előírni az emberi cselekvés végső beteljesedéséhez az Istenben való hit passzivitását. Ez a végső állomás visszahajol a kiinduló ponthoz, átfogva az egész emberi tevékenységet, miután lehetővé tette neki, hogy maximálisan kibontakozzék ».

Hugo Rahner szerint is a Hevenesi-féle formula « zseniális leírása az ignáci dialektikának ». Ez a következőt jelenti: « Minden tevékenységben tudatában kell lennünk annak, hogy Isten tesz mindent, és hogy az Istenbe vetett bizalom csúcsán sem kell megfeledkeznünk a saját (szükséges) közreműködésünkről. (...) Ami jellegzetesen ignáci, az a következő: teljesen át kell adnunk magunkat a feladatnak, de bensőleg mindig szabadnak kell maradnunk, hogy mindent Isten kezébe helyezzünk... » « Más szóval: (Ignác) azt akarja, hogy fiai olyannyira bízzanak Istenben, mintha minden művük tőle függne. Pontosabban: érezzük, hogy teljesen megragadott bennünket az Istenbe vetett teljes bizalom látszólagos esztelensége, és ugyanakkor odatenni a mi hozzájárulásunkat. És megfordítva: sohasem felejteni el Isten bölcsességét, még a legbölcsebb emberi cselekvés kellős közepén sem. Még pontosabban: minden cselekvés után visszatérni a belső szabadsághoz, hogy Isten békéjében pihenjünk meg, ahonnan elindult az Isten által felkeltett és fenntartott tevékenység körkörös mozgása ». (H. Rahner idézi J. Stierli, *Chercher Dieu en toutes choses,* 1985, 167-168; német eredetije 1981-ben jelent meg.

Stierli itt közölt tanulmányai az ignáci lelkiség legjobb modern értelmezései közé tartoznak.)

Szent Ignácnak tulajdonítják ezt a mondást is: « Istent sohasem múlhatjuk felül nagylelkűségben ». Ehhez kapcsolódnak Maurice Zundel szép szavai, amelyeket befejezésül idézek: « Isten valóban adja azt, amit ad; azt is Ő adja, amit kér; és kétszeresen adja vissza, amit kap ».

Róma, 1990. január 1.

SZABÓ FERENC S.J.

I.

Hugo Rahner

LOYOLAI SZENT IGNÁC

Eredeti: *Leonard von Matt - Hugo Rahner*: *Ignatius von Loyola Echter-Verlag Würzburg 1955.*
Fordította: *Szendrei József.*

A Loyolák nemzetsége

Loyolai Szent Ignác élete és működése szervesen beleilleszkedik az Egyháznak és a 16. század kultúrájának történetébe. Valahogy úgy, mint ahogyan nemzetségének nemesi kúriája tartozik hozzá Guipúzcoa baszk tartomány képéhez, annak kellős közepén. Hősi alakja nem szorul legendára. Élettörténetünk minden mondatában a bőven rendelkezésre álló történelmi forrásokra épül.

Iñigo (ejtsd: Inyigo) Lopez de Loyola születése és neveltetése révén Guipúzcoa baszk nemesi családjaihoz tartozik. Huszonnégy nemes család gazdálkodik ott terjedemes parasztbirtokain ennek a titokzatos népnek homályba vesző őskorától fogva.

Apja fiatalon vette el a közeli Azcoitiában Dona Marina Saénz de Liconát. Máig ránk maradt az 1467. július 13-áról keltezett házassági szerződés. A menyasszony apja Dr. Martin de Licona, a kasztíliai királyi udvar nagytekintélyű koronaügyésze volt; származásáról többnyire doktor Ondarroának hívták. Ebben a sürgő-forgó kikötővárosban áll ti. a Licona-család kúriája, és Marina is bizonyára itt született. Legértékesebb örökségként mély katolikus hitet hozott magával. Dicsérték föltétlen tiszteletét a Szentszék iránt, és buzgó részvételét az ünnepélyes istentiszteleten Azpeitia és Azcoitia kegyúri templomaiban.

Hét fiút és négy lányt hozott Marina a világra. A legutolsó, akit huszonnégy évi házasság után szinte váratlan ajándékként kapott még, az 1491. év egy előttünk ismeretlen napján: Iñigo Lopez, azaz Szent Ignác. Ünnepélyes menetben vitték a kicsit a S. Sebastián de Soreasu kegyúri templomba. Juan de Zabala plébános a család benjáminját a baszk földön kedvelt Iñigo névre keresztelte; védőszentje a szent bencés apát, Eneco de Oña lett.

Ebben az érintetlen hittel, bátor királyhűséggel és féktelen életerővel teli családban nő fel Iñigo. « Jámbor és

nemesi nevelést kapott » — mondja egy forrás. De Loyolában jobban őrködtek a fajta és a hit tisztaságán, mint az erkölcsök fegyelmén. Nem igazságtalanul állapította meg egy baszk történész: « A Loyolák családja az egyik legvégzetesebb volt azok között, amelyeket országunknak el kellett viselnie; egyike azoknak a baszk családoknak, amelyek címert akasztottak házuk kapujára, hogy könnyebben igazolják az életükben napirenden lévő gonosztetteket ».

Iñigo, a baszk

A szülők a kis Iñigót nyomban születése után egy közeli parasztasszonyhoz adták dajkaságba, aki együtt nevelte föl saját gyermekeivel. Az úrifiú hamarosan boldogan kószál a parasztgyerekekkel a völgy gyümölcsöseiben az almafák között, a hegyoldalakon, a kastély melletti óriás tölgy árnyékában, a vadászkutyák ketrecénél, a vashámorokban, ahol az országszerte híres páncélok, lándzsák és hajóhorgonyok ércét kovácsolták — ezek is apja birtokában voltak. Itt tanul meg baszkul beszélni. A csinos szőke fiú testestül-lelkestül néptörzsének tagja, azé a törzsé, amelyről egy spanyol költő így énekelt: « Vashegyeken laknak, tetterősek, szófukarok, és Spanyolország az ő vasukkal nyerte aranyát ».

De Iñigo gyerekkorának szép napjai is véget érnek. Egy udvarmester, bizonyára a kegyúri templom hét javadalmasának egyike, tanítja meg spanyolul írni-olvasni. Persze spanyol kifejezésmódjára élete végéig rányomta sajátos bélyegét gyermekkorának ősi, titokzatos nyelve.

Az arévalói nemesúrfi

Föltehetően az 1506-os évben, mindenesetre még az apa 1507 elején bekövetkezett halála előtt, csalogató hír érkezett Loyolába. Az egész Spanyolországban közismert, Iñigo apjával szívélyes barátságban álló királyi főkincstáros, Juan

Velázquez de Cuéllar, egyik fiát kérte Beltrán de Loyolától, hogy pompás háztartásában saját gyermeke gyanánt nevelje föl, és később bevezesse az udvar nagyvilágába. Iñigo örömmel indult útnak, hogy Burgoson és Valladolidon át Arévalóba, Velázquez lakóhelyére lovagoljon. Tíz döntő jelentőségű esztendőn keresztül élt a nemesifjú mint apród és elegáns udvaronc urának legközvetlenebb környezetében. Velázquez Madrigalnak és Olmedónak is ura volt, s gyakran elkísérte királyát a főurakhoz vagy Tordesillasba őrült leányához, Juanához. A kincstáros felesége, Maria de Velasco és jámbor anyósa, Maria de Guevara rokonságban volt Iñigo anyjával; nevelésük érintkezésbe hozta az ifjú Loyolát azzal a nemesi szellemmel, amelyet a boldogult Izabella királyné és a nagy Cisneros bíboros ápolt az udvarban.

Csakhogy a serdülő nemesifjúnak az udvar levegőjében még más tanulnivalója is akadt. Mint minden egészséges fiatalembernek, Iñigónak is megvoltak Arévalóban a maga csínyei, és Guevara nénje egyszer állítólag azt mondta neki: « Iñigo, te nem törsz észre addig, míg el nem törik a lábadat! » Ezidőbeli vidám bajtársa, Alonso de Montalvo, később tanúskodik arról, hogy Iñigo minden vágya csak a katonaélet volt; első életírója, Ribadeneyra szerint pedig « vidám és elegáns cimbora » volt, « a pompás ruhák és jó élet barátja ». Módfelett büszkélkedett ápolt, divatos szőke hajával, és semmi sem volt fontosabb körmeinek csinosságánál és ruházatának eleganciájánál. Maria de Guevara akkoriban nélkülözhetetlen szerepet töltött be Ferdinánd király második felesége, Germaine de Foix mellett — ő eszelte ki a szórakozásokat —, s Iñigo mint apród gyakran felszolgált a királyné nagyivó dáridóin. Ennek az életnek eszményeit a szenvedélyesen falt lovagregényekben találta meg, amelyek olyan élénken ecsetelték Amadis meg Tristán fegyveres hőstetteit és gáláns szerelmi kalandjait, hogy — mint később maga mondja — teljesen eltöltötték képzeletét. Arévalóban Iñigo nemcsak az udvari kultúrának azt a finom érzékét sajátította el, amely idős korának átszelle-

mült napjaiban újból előtört. Itt kezdődött meg bűnös élete is.

A rakoncátlan katona

Így nevezi Iñigót ezekben az években egyik ismerőse. A nemesúrfiból roppant életvidám tiszt lett. Később ő maga ismeri be, hogy a testvérei fegyveres hőstetteiről szóló tudósításokat olvasva « tetszését találta a fegyveres gyakorlatokban, és erős, de hiú vágyat táplált, hogy hírnevet szerezzen magának ». Hite ugyan nem ingott meg, még arra is képes volt, hogy egy párbaj előtt jámbor éneket költsön Máriáról vagy az arévalói templom védőszentjéről, a kardot tartó Szent Péterről. Emellett azonban, mint későbbi bizalmasai becsületesen és tapintatosan jelezték, « merész volt a szerencsejátékban, női kalandokban, verekedésben és fegyveres tettekben. Megkísértette és legyőzte a testiség ».

De « ifjúsága e ballépéseinek » éveiben, ahogy majd később szégyenkezve nevezi, romantikus szerelmet is ápol szívében egy magasállású hölgy iránt, akárcsak regényhőse, Amadis, Oriana iránt. Csak félig árulta el szívének ezt a kis titkát ezekkel a szavakkal: « A hölgy nem tartozott az alsóbb nemességhez, nem volt sem grófnő, sem hercegnő: magasabban állt ». Az illetékes kutatók föltevése szerint bizonyára Caterina infánsnőről van szó, Károly császár legfiatalabb húgáról, aki a tordesillasi palotafogságban őrült anyja mellett szomorúan töltötte gyermekéveit.

Az arévalói évekért Iñigo később könnyek között vezekelt.

Hűségeskü a királynak

Az arévalói víg napoknak hirtelen végük szakadt. Iñigo elsőízben tanulta meg, mennyire elértéktelenedhet az udvari becsület. Ferdinánd király halála után unokája, Károly, özvegyi adományként Germaine de Foix-nak utalta ki a

Velázquez hűbérbirtokában lévő városokat. A főkincstáros ezt joggal tekintette írásban lefektetett szabadságjogai megsértésének, és elsáncolta az arévalói várkastélyt Cisneros bíboros-régens elől. 1517 márciusáig tartott az okmányok és az összecsapó kardok küzdelme a városért. Iñigo vitézül harcolt velük. Amikor az elfáradt és elszegényedett öreg Velázquez engedett, az ő udvari pályafutásának is vége szakadt. Új urát hamarosan megtalálta rokona, Antonio de Manrique nájerai herceg személyében, aki 1516 óta navarrai alkirály volt, hatalmas hűbéres: a maga területéről 3000 gyalogos és 700 lovas katonát tudott a korona szolgálatába állítani. Ugyanakkor, 1517 szeptemberében jött Flandriából Spanyolországba az ifjú Károly, hogy elfoglalja örökségét. 1518 februárjában Valladolidban összeültek a rendek, élükön a kasztíliai birodalom hét grandja ragyogó kíséretével. A nájerai herceg mögött minden bizonnyal ott lépkedett Don Iñigo is. A főnemesség hűséget esküdött a királynak.

A hazájukra büszke spanyolok gyanakodtak az idegen flamandokra, mert a király túlságosan nagy befolyást engedett nekik a kormányzásban. Károly elutazása után hamarosan fellángolt az ún. comunerók ellenállása. A nájerai herceg a király rendíthetetlen hívei közé tartozott. És vele együtt Iñigo de Loyola is.

A hűségeskü nagyon is hamar véresen komoly áldozatot követelt. Időközben a comunerók mozgalmából valóságos szociális forradalom lett. Még a kis Nájerában is fölkeltek a közemberek a herceg hűbérurasága ellen. Urunk úgy látta, kénytelen nyers erőszakkal beavatkozni, 1520 szeptemberében csapatai megostromolták Nájerát, és a háborús jog értelmében kifosztották. Iñigo is ott volt.

1521 pünkösdhétfő

A comunerók fölkelésének tűzvésze közben egész Spanyolországban elharapózott. Pamplonának nem volt elég csa-

pata. Gyorsfutár nyargalt Guipúzcoába, Iñigo akkori tartózkodási helyére, és azonnali segítségre szólította fel a hűséges tartományt.

Marton García és öccse, Iñigo csapataikkal együtt őrült vágtatással érkeznek Pamplonába; május 19-én ott állnak a vár fala előtt. Iñigo befészkeli magát a fellegvárba. Megkezdődik az ellenséges támadás. Iñigo tisztában van az óra komolyságával. Az erődítmény Mária-kápolnájában — minthogy elérhető közelben nincsen pap — egy bajtársának gyónja meg sok bűnét. Azután dörögni kezdenek a franciák ágyúi. Egy óra hosszat tart a lövöldözés. És akkor történt az, amit Iñigo egy életen át nem tudott többé elfelejteni: « Egy ágyúgolyó a lábát találta és eltörte, és miután a lövedék a lábszár belső oldalán jött ki, másik lába is súlyosan megsebesült ». Kidőlte után a fellegvár legénysége hamarosan megadta magát a franciáknak. Pünkösdhétfő volt, 1521. május 20-a.

Hazatérés Loyolába

Miközben a franciák balga győzelmi mámorban délnyugat felé vonultak Logrono és Kasztília ellen, a Pamplonában visszamaradt megszálló csapat lovagiasan gondjaiba vette a sebesült ellenfelet. Orvosok fáradoztak Iñigo törött lábának helyreigazításán. Két hétig ápolták. Azután gyaloghintót szereltek föl, hogy a sebesültet fáradságos hegyi ösvényeken otthonába, Loyolába vigyék. Két hétig tartott a kínos menet.

Sógornője, Magdolna két felnőtt lányával a kastély legfelső emeletén a legszebb szobát készítette el neki. Loyolában az első pillanattól kezdve csak egyetlen kívánság töltötte el: hogy megint egészséges legyen. Sokfelől hívattak azért orvosokat, sebészeket. Az eset szinte reménytelennek látszott. A pamplonai orvosok ügyetlenkedték-e el a dolgot, vagy a fárasztó utazás következménye volt — de a

Szent Ignác igazi portréja. Közvetlen utódja, P. Laynez generális oratóriumában volt látható.

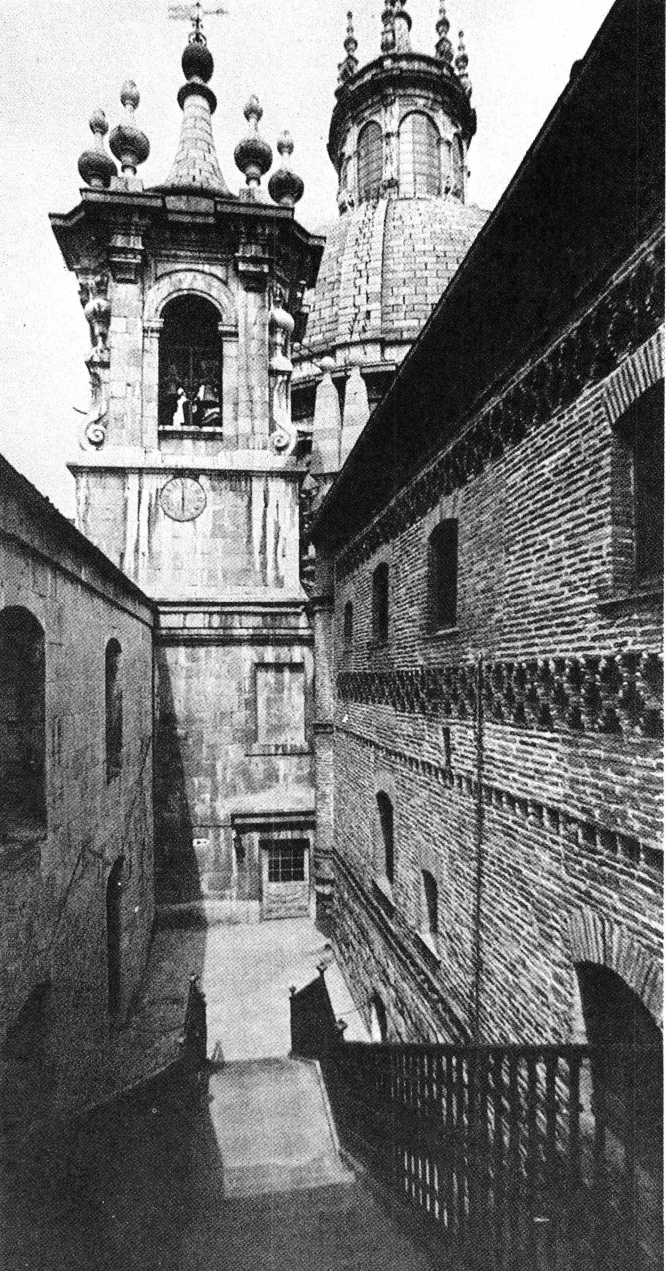

Loyola.
A Loyolák
kastélya,
háttérben
a
Szent
Ignác–
bazilika.

jobb lábszár csontjai rossz helyzetben forrtak össze. « Így a láb nem gyógyulhat meg » — jelentették ki az orvosok. Iñigo ebből levonta az egyetlen lehetséges következtetést: tehát még egyszer el kell törni, és újból sínbe rakni. És így ismét végigszenvedte mindazt, amit már Pamplonában el kellett tűrnie. Úgy látszott: minden hiába. Amikor június 24-én a Keresztelő Szent Jánosról elnevezett oñazi remeteség ünnepre harangozott, Iñigo állapota már reménytelenre fordult. A halál ott állt a Loyola-kastély kapujában.

Testi gyógyulás

Ugyanezen a napon: Szent János ünnepén Iñigo jó keresztényként fölvette a haldoklók szentségeit. A következő napok a halállal való viaskodásban teltek el. Péter-Pál előtti napon az orvosok kijelentették: elveszett ember, ha éjfélig nem következik be fordulat. Iñigo később erről a szinte csodás eseményről így nyilatkozott: « A beteg különös áhítattal viseltetett Szent Péter iránt, és így a mi Urunknak úgy tetszett, hogy éppen akkor éjfélkor kezdett javulni az állapota ».

Mindenáron ismét egészséges akart lenni. Mert — mint maga mondja — még mindig szilárd elhatározása volt, hogy tovább folytatja világi pályafutását.

Csakhogy ennek útjába állt valami. Amikor jobblábának csontjai már újból összeforrtak, kiderült, hogy a térd alatt egy csontdarab a másik fölé nyúlt, és csúnyán kiállt. Ezáltal ez a láb rövidebb lett. Iñigo megrémült. Minden kockán forgott, amit csak katonai hírnév és a hölgyeknek való széptevés terén remélt. Nem volt mit habozni itt. A csontkinövést le kell fűrészelni. Bátyja és az orvosok rémületére ragaszkodott az orvosi beavatkozáshoz. Szó nélkül viselte el a rettenetes műtétet. Végül is Urunk újból visszaadta egészségét; csak még nem tudott jól megállni a lábán. Egy darabig még kénytelen volt az ágyat őrizni.

Lelki változás

A baszk földre lassan bevonult az ősz. Unalom kezdte kínozni a lábadozót, s megmozdult benne a régi arévalói szenvedély: a lovagregények gyönyörködtető históriáit szerette volna olvasni. Csakhogy efféle divatos könyvek nem voltak találhatók a kastélyban. Jámbor sógornője mindössze négy bőrkötésű régi könyvet bányászott elő a szekrényből, amelyekben egy német karthauzi Krisztus életét írta le, ráadásul pedig egy vastag pásztorlegendát. De mi mindent el nem olvas az ember a szorítókötés alatt? Először kényszeredetten, azután csodálkozva, végül pedig lebilincselve lapozgatott Iñigo a fóliánsokban. Ezekben az órákban hangtalan léptekkel a kegyelem jelenik meg ágya mellett. Új világ tárul fel előtte. Isten igazi birodalmáról olvas, amely több, mint Granada meghódítása. Megismerkedik a szentek szenvedélyes istenszolgálatával a kereszt zászlaja alatt, Onofrius boldog pusztai életével, az assisi Poverellóval és Domonkos éjszakai önostorozásaival. Hát ez bizony ugyancsak más volt, mint a szívünk hölgyéhez szóló, szépen kifaragott versek, nagyobb, mint a császár szolgálatában végbevitt hőstettek. Elmélyedő baszk értelme órák hosszat tartó töprengésekbe fog. Isten és a világ csodálatos harcot vív benne. « Mi lenne, ha én is megtenném azt, amit Szent Ferenc és Domonkos tett? » Aztán viszont újból erőt vesz rajta a harci dicsőség és asszonyi kegyek vágya. És lelkének ebben a hullámzásában rájön életének egyik döntő fölfedezésére — később, a szív mélyrehatóan finom ismeretével, maga írta le ezt: « Ha világi gondolatokkal foglalkozott, abban ugyan nagy tetszését lelte; de ha azután belefáradva abbahagyta, úgy találta, hogy a lelke kiszáradt, és rossz hangulatban van. Ha viszont arra gondolt, hogy mezítláb megy Jeruzsálembe, csak vad füvekkel táplálkozik, és mindenféle más önsanyargatást vállal magára, amiről a szenteknél olvasott, akkor nem csupán addig érzett vigaszt, amíg ilyen gondolatokkal foglalkozott, ha-

nem utána is elégedett és vidám maradt. Lassacskán elért odáig, hogy felismerje a különbséget a szellemek között: melyik az ördög szelleme, melyik az Istené. És ez volt első megfontolása az isteni dolgokról ». Most egyszerre minden addigi ízetlenné válik. Ebben az új megvilágításban óriásira nőve áll előtte bűnös élete. És kérlelhetetlen keménységgel szilárdul meg benne egyetlen elhatározás: véres vezekléssel tartozik. Jeruzsálembe zarándokol, mint a karthauzi Ludolf könyvében olvasta, utána pedig eltemetkezik egy magányos pusztába. Mindez még tisztulatlan és csupa túlburjánzó képzelődés. De mégis benne rejlik már az az életre szóló döntés, amely Iñigóból szentet fog formálni. Maga Ignác nevezte ezeket a loyolai heteket « a lélek megváltozásának ».

Vágy a magányba

Az Istentől megragadott léleknek ez a megváltozása furcsa dolgokat hoz napfényre lényének mélyéről. Nagy erővel vonzza a magányba, amelyet titokban már lármás világi életében is kedvelt. Régebbi lovaglásaiból jól ismeri a közeli Burgosban a kasztíliai királyok remek sírtemplomát, ahol szigorú életű szerzetesek hallgatnak és imádkoznak. A háznak egy szolgáját kiküldi Burgosba, hogy hozzon hírt neki Szent Brúnó szabályáról. Aztán ez a vágy is alábbhagy, és most zarándokként akarja bejárni az egész világot.

Miasszonyunk zarándoka

Az Iñigo lelkében beállott fordulatot egy bensőséges élmény kísérte. Ő maga írja le ezt nekünk szemérmes óvatossággal: « Mikor egyízben éjjel ébren feküdt, világosan látta Miasszonyunkat szent Gyermekével, Jézussal ». Ez a csendes látomás lélekalakító utálattal töltötte el ifjúsága

bűnei iránt. Mostantól fogva Mária az ő szívének fönséges Asszonya.

Semmi sem tartóztatja többé a loyolai kúrián. Túláradó hálával térdel a Fájdalmas Anya képe előtt a házikápolnában. Látja, mi a legközelebbi útja: Montserrat szent hegyén keresztül Barcelonába, a tengerpartra megy, és onnét Jeruzsálembe zarándokol.

Aránzazuban, a baszkok nagy tiszteletben tartott kegyhelyén örök szüzességet fogad Úrnőjének. Később beismerte egy bizalmasának: « Amikor elhagyta otthonát, hogy Montserratra menjen, félt, hogy — talán inkább, mint más vétkek — a testiség bűne fogja ismét legyőzni, amely azelőtt sok küzdelmet okozott és sok vereséget hozott neki. Így hát letette Miasszonyunknak a szüzesség fogadalmát, és őhozzá könyörgött, hogy vegye oltalmába ».

Az éjszakai őrállás

Az Ebro völgyében lassan kivirul a tavasz. Boldogan lovagol Iñigo 1522 márciusának elején Logronón és Tudelán át Katalónia felé, az Istenért vállalt kalandokról álmodozva. Még drága öltönyét viseli, de szíve fölött, Loyolából hozott egyetlen örökségeképpen, a Fájdalmas Anya kis képét rejtegeti, és éjszakánként szálláshelyén véresre korbácsolja magát. Igualadában, a Montserrat lábánál bevásárol: durva kendervászon zsákruhát, derekára egy kötelet, zarándokbotot lopótökkel és még mindig fájó lábára háncsszandált. Március 21-én öszvére ott áll a híres hegyi kolostor portájánál. Itt akarja Iñigo lezárni a múltat, és Úrnőjének oltalmába ajánlani a jeruzsálemi zarándoklatot. A következő három napban a zarándokok rendelkezésére álló lelkitükör segítségével megvizsgálja lelkiismeretét, azután a jámbor bencés, Juan Chanones elé terjeszti, gondos, tiszta írással, életének minden bűnét. De bűnei bocsánatán túl még mást is kap tőle: ő lesz első vezetője az imádság útjain, és az ő

kezéből jut hozzá Cisneros apát híres « Gyakorlatai »-nak spanyol kiadásához; ez az apát a közelmúlt évtizedekben a legszebb virágzásban bontakoztatta ki Montserrat szellemét. Öszvérét a kolostornak ajándékozza, drága ruháit az est homályában titkon egy szegény koldusnak adja. Kardja és tőre azonban szíve Úrnőjét illeti, akinek ősrégi képe titokzatosan trónol a kegykápolna vasrácsa mögött. Megkezdődhet az éjjeli őrállás. Iñigo mozdulatlanul áll vagy térdel, mint a régi lovagi szokás megköveteli. Éjfélkor a barátok eléneklik a matutinumot, a remetelakokból idehallik a kis harangok szava, mint valaha Loyolában. Két órakor kezdődik a zarándokmise. Iñigo lángoló szeretettel veszi magához Mesterének testét. Most már mindörökre neki akar szolgálni.

Hajnalhasadtakor a zarándok lefelé tartott a völgybe — már mint Isten lovagja.

A zsákruhás

Iñigónak most a Barcelonába vivő útra kellett volna térnie. De valami sürgette, hogy az éjszakai őrségen kapott megvilágosításokat és Cisneros könyvecskéjének egyes mondatait bejegyezze kedvelt negyedrét-könyvébe [1]. Ebből a célból néhány napra valami csendes helyet keresett. Nyilván a gyóntató ajánlotta neki a szomszédos jámbor várost, Manresát. Iñigo tehát eltért zarándokútjának vonalától. Néhány jámbor manresai asszony vette gondjába, közöttük Agnes Pascual, aki később oly anyaian fogja gondozni. A Máriának szentelt nap estéjén, beteg lábán háncsszandáljával, a Cardoner folyó régi hídján keresztül, a szűk utcákon át fölfelé lépkedett a Szent Lúcia szegénykórház irányában. A né-

[1] Ebbe az üres könyvbe másolta már Loyolában nagy gonddal a szentek életének egyes részleteit. Jézus nevét pirossal, Szűz Máriáét kékkel írta. (Ford.).

hány napi pihenésből azonban tíz hónap lett: a vigasz, a lelki kín és a misztikus átalakulás hónapjai.

« A zarándok », ahogy mostantól fogva nevezi magát, a barátságos domonkosok kolostorának egy szűk cellájában lakhatott. Az ételt egy kis fatállal kéregette össze a háznál, és az utcakölykök utánakiabáltak: « Itt jön a zsákruhás! » Haját és körmeit szabadon hagyta nőni, — az arévalói eleganciát le kellett vezekelni.

Néha újból átment Montserratra, hogy valamelyik sziklabarlangban imádkozzék. A barátok már ismerték, és azt mondogatták: « A zarándok, aki Krisztusért félkegyelmű lett ». Manresában Iñigo hét órát szentel naponta az imádságnak. Az éjszakai matutinumok a domonkosoknál és a vecsernye a Seóban elragadtatásba ejti szívét. Ezekben a hetekben fedezi fel a Krisztus követéséről szóló könyvet is [2], amelyet élete végéig mindenekfölött kedvelt. A kórházi betegek és az utcagyerekek a barátai, és a városkában hamarosan már csak így nevezik: « a szent ember ». Magába mélyedve tart gyakran a klarissza kolostor mellett elhaladva a Szent Pál remeteség felé, imádkozik a viladordisi kis Mária-templomban, vagy a sok útmenti kereszt előtt. De legszívesebben valamelyik a Cardoner folyó mentén tátongó, tüskés bozóttal benőtt sziklabarlangba vonul el. Ott csend van, és a távolban hatalmasan mered égnek a Montserrat. Iñigo megtalálta a maga pusztáját.

Nem csoda, hogy ereje nem tud megbirkózni ezekkel az aszketikus túlzásokkal. Manresában mindörökre tönkretette azelőtt robusztus egészségét. Később maga mondogatta: « Ebben a kérdésben a tévedésből kellett tanulnom ». Kétszer lett halálos beteg. Jámbor nők — akiket hamarosan egy kis gúnyos éllel « Iñiguák »-nak hívtak — megint felápolták. Gyomorfájdalmait — a valóságban bizonyára

---

[2] Kempis Tamás könyvéről van szó. (Ford.).

már életfogytiglani kínos epegörcseinek előjátékai — szívesen kúrálta néhány szem alamizsnaként kapott fügével. Amikor elérkezett a zord tél, barátai erőszakkal tukmáltak rá legalább egy barnás színű meleg kabátot, cipőt és sapkát.

Iñigo első szentélye

Ha Iñigo később, a párizsi tanulmányok fáradalmai között visszagondolt a manresai barlangra, első boldog szentélyének szokta hívni [3]. Valóban most szakadt szívére a pünkösdi vihar. Nemcsak a betegség tartotta vissza Manresában, nem is csak az, hogy lehetetlen volt még 1522-ben megkezdenie a jeruzsálemi zarándokutat, minthogy az új pápa, VI. Hadrián, akinek engedélyére ehhez szükség volt, lassú útja során csak 1522 augusztusának végén ért Rómába. Ott tartották ellenállhatatlan erővel a misztikus kegyelmek, amelyek megragadták lelkét, és « új embert » formáltak belőle, « új értelemmel ».

Az út ezekre a magaslatokra meredekebbnek bizonyult Montserrat zarándokösvényénél. A Manresában töltött első hetek még tele voltak az éjszakai őrtállás édes utózöngéivel. De azután megkezdődött lelkének sötét éjszakája. Felizgatott idegeivel világos nappal furcsa dolgokat látott: valami fényeset, olyat, mint egy sokszemű kígyó, ami órák hosszat nem hagyott békét neki; vagy — zord böjtölése mellett ugyancsak érthető látomás! — ízesen elkészített húsételt. Mindez még csak elviselhető volt. De bensejében egy sátáni hang beszélt emésztő erővel: « Hogyan bírod ezt az életet hetven évig? És hogy is volt csak a te bűnös életeddel? » Iñigóban megkezdődött a lelkiismereti aggályok pokla. « Mint amikor fonalra gombolyítunk valamit, úgy gondolta át múltja bűneit, egyiket a másik után ». Nem akadt gyóntató, aki segíteni tudott volna rajta. Semmi íze

[3] A német szövegben: selige « Urkirche ».

nem volt többé a vallásgyakorlatoknak. A puszta üresség ásított előtte. Mit sem használt a menekülés a montserrati barlangba, ahová négykézláb kúszott be, sem a szenvedéstörténet olvasgatása éjféli imáiban. Megtérésének minden fáradalma nevetségesnek látszott. Majd megint nyolc napos koplalással akarta kikényszeríteni a kegyelmet. Hiába. Hamarosan a kétségbeesés és az öngyilkosság szélén járt. A mélységből felhangzó kiáltásként szállt imája Isten üressége felé: « Uram, siess segítségemre, mert nem találok orvosságot embereknél és teremtményeknél. Még ha egy kiskutya után kellene is futnom, hogy segítséget találjak, azt is megtenném ».

Isten megadta a feleletet. Halkan költözött a kegyelem vigasza a megkínzott lélekbe. Iñigo egyszerre úgy érzi, « mint amikor valakinek leveszik a válláról a köpenyt ». Bátortalan elragadtatással kérdezi magától: « Miféle új életbe kezdtem? » Mintha álomból ébredne. A szellemek küzdelmének ugyanaz a megtapasztalása ez, mint Loyolában, de most érzéke élesebbé vált az iránt, milyen módon nyúl bele Isten közvetlenül a lélekbe. Ennek az új tapasztalatnak első hatása lényeges volt Iñigo fejlődésére nézve: erősen engedett az ima és böjt terén gyakorolt mértéktelen szigorából, « újból vágta körmeit és haját is ». Ez volt első nyoma lénye későbbi, oly tökéletes diszkréciójának, amely Isten magányából újra visszaküldte a világba. És most a Lélek kegyelme zuhogó patakként szakadt rá. A domonkos templom lépcsőjén történt, éppen Úrangyalára harangoztak, amikor szelleme fölemelkedett, és három csodálatosan zengő orgonasíp képében meglátta a Szentháromság titkát. Örömkönnyek árasztották el — Iñigo szeme mostantól kezdve élete végéig ettől az Isten színe előtti sírástól lesz gyulladt. « A benyomás olyan erős volt, hogy egész életén át megmaradt, és mindig nagy áhítatot érzett, valahányszor a legfölségesebb Szentháromsághoz imádkozott ». Mind finomabb és finomabb képekben — hol vannak ezek már az előző napok érzékekhez kötött látomásai-

tól! — szemléli, hogyan teremtette Isten a világot, hogyan működik benne, mintegy távolról látja az Úr emberségét, az Oltáriszentségben való jelenlétének módját, szentséges Anyját. Mindez olyan valóságos és oly édesen egyszerű, annyira nem torzítja el a « nehézkes értelem » emberi gondolkodásának hozzákeveredése, hogy csak így tudja leírni a megismerésnek ezt az újfajta módját: « Manresában Isten úgy bánt velem, mint a tanító a gyermekkel, és megsérteném isteni Fölségét, ha kételkedném abban, hogy így járt el velem ».

Most már ahhoz is elég erős a zarándok szellem, hogy elviselje a fölemelkedést Isten kép nélküli magányába. Ez szeptemberben történt, a Cardoner partján végzett csendes séták egyikén, a Del Tort keresztnél, magasan fönn a Szent Pál remeteség fölött. Ő maga festette le nekünk életének ezt a legmagasztosabb óráját: « Amikor megtette az út egy darabját, leült, tekintetét a folyóra szegezve. Ekkor szellemének szeme nyiladozni kezdett. Nem mintha valami látomást látott volna, hanem sok mindent megismert és megértett a lelkiélet, a hit és a teológia terén. Akkora megvilágosodás kísérte ezt, hogy minden új színben tűnt föl előtte. Lehetetlen egyenként elmondani, amit akkor felfogott. Csak azt az egyet mondhatja, hogy nagy világosság költözött értelmébe. Ha több mint hatvankét év után összegezi mindazt a kegyelmi segítséget, amelyet egész élete folyamán Istentől kapott, és mindazt, amit csak tud, együttvéve sem tartja annyinak, mint amennyit ezen egyedülálló alkalommal kapott. Ez az élmény olyan mély hatással volt rá, hogy szelleme megvilágosodott maradt, és úgy érezte, mintha más emberré vált volna. Egy közeli kereszt előtt térdre borult, hogy hálát adjon Istennek ». Ez az óra formálta Iñigóból az eljövendő Ignatiust. Amit Loyolában csak homályosan sejtett meg Krisztus királyi birodalmáról és a szellemek harcáról, az most kristályosan tisztává és szilárddá válik. Iñigót egészen lenyűgözi a fölfedezés: ez a Krisztus még ma is itt van, országa ma is vívja küzdelmét

az Egyházban, a szellemek harca tovább tart minden koron át és minden szívben, és mindig a szegénnyé lett Isten keresztjén dől el. Tehát « segíteni kell a lelkeknek », mert ez a Király bajtársakat keres, olyanokat, akik nem gyávák, hanem szerető szívűek és készségesen fürgék. A hallgatag, bátor loyolai lovag számára « a Királynak ez a hívása » volt a nekivaló szó. Órák hosszat kell elmélkednie mindezen az újdonságon barlangjában. Cellájában, a domonkosoknál mindezt följegyzi egy új füzetbe, kurtán, ügyetlenül, és mégis az istenit megtapasztalt ember szinte félelmetesen találó fogalmazásával. Születőben van a Lelkigyakorlatok könyve. A manresai könyv kialakulásába belecseng Ludolfusnak, a Krisztus követésének és Chanones jámbor könyvecskéjének egy-egy szava. De az egész, a szerkezet és a lényeg mindenestül Iñigóé: a Cardoner menti barlangban kapott misztikus kegyelem műve. Keletkezésének erről az órájáról mondja később P. Nadal, aki pontosan ismerte az Ignácnak jutott kegyelmeket: « Itt adott neki az Úr igen mély ismeretet és eleven érzéket az isteni titkok és az Egyház iránt. Itt közölte vele Isten, a mi Urunk a Lelkigyakorlatokat, amennyiben arra irányította, hogy mindenestül adja oda magát Isten szolgálatára és a lelkek üdvösségére. Ez a cél jelent meg előtte megragadóan mindenekelőtt a Királyról és a Két Zászlóról szóló szemlélődésben. És ebben ismerte fel Ignác életének célját — ugyanazt a célt, amelyet most Jézus Társasága tett magáévá ».

Ez a manresai könyv egy világot segített átalakítani.

Üres zsebbel Olaszországba

1523. február 18-án Iñigo új emberként hagyja el Manresát. Mint értékes zsákmányt viszi hátizsákjában a lelkigyakorlatos könyvecskét, mellén egy fakeresztet, amelynek Jeruzsálembe kell kísérnie. Hamarosan maga előtt látja az

esti fényben Barcelona ragyogó városát, kint pedig a tengert, hívogató hajóival. Húsz napig kellett Barcelonában úti alkalmatosságra várnia. Közben helyet próbált keríteni egy hajón. A zarándoknak erre és az egész tengeri útra kelet felé csak egyetlen receptje volt: pénzbe nem kerülhet. 1523. március 16-án hajója elindult Olaszország felé. Ötnapi viharos út árán elérték Gaetát, Olaszország kapuját.

Árnyak az Egyház fölött

A zarándok tehát Olaszország földjén állt. Fájó lábával rendületlen elszántsággal indult neki a hosszú útnak Róma felé, amely még egy izmos gyaloglónak is négy napjába került. Az ősrégi Via Appián lépett 1523. március 29-én, virágvasárnap, először az örök város területére.

VI. Hadrián Rómája volt ez. A pápa néhány hónappal ezelőtt vonult be ugyancsak Spanyolország felől, persze nagyobb pompával, mint Iñigo, a zarándok. Hadrián komolyan eltökélte, hogy megreformálja elődjének, X. Leónak városát, romlott elvilágiasodását. A zarándok már Barcelonában hallott arról, hogyan gondolkodtak a keresztények az akkori Rómáról. Iñigo a Piazza Navonán, a spanyol zarándokházban talált szállást, és késlekedés nélkül hozzáfogott a szívén fekvő egyetlen intéznivalóhoz: megszerezni a pápa engedélyét a palesztinai zarándokútra. Két nap múlva már kezében is volt a kísérőlevél.

Kétségtelenül értesült azokról a hírekről, amelyek Rómában akkor napirenden voltak. 1522. december 21-én török kézre került Rhodosz, a lovagok szigete. Karácsony napján Szulejmán szultán minden keresztény templomát mecsetté alakította. A janicsárok győzelemittasan kiáltották: « Föl Rómába! » Olaszország reszketett, Magyarország az összeomlás szélén állt. A pápa lázasan fáradozott, hogy kibékítse a császárt Franciaországgal. Eredménytelenül. Ugyanaznap, amikor Iñigo megkapta úti áldását, érkezett a Vatikánba

a francia király dölyfös visszautasítása. Még egy másik árny is lebegett az Egyház fölött. « Egyik oldalon a török fenyeget, a másikon Luther » — mondja egy beszámoló ezekből a hetekből. Hadrián tudta, hogy Németországban nem lehet többé feltartóztatni a tomboló vihart.

Fehérvasárnap utáni napon Iñigo megkezdte útját észak felé, Umbrián és Romagnán át. Ismét pénz nélkül, hiába tiltakoztak Rómában okos spanyol földijei. A pestistől való rettegésnek ezekben a napjaiban nem volt olyan egyszerű Velencéig eljutni. Négy heti gyaloglás után mégis megérkezett a San Marcóhoz, a tengerpartra.

A föld, amelyet Urunk lába érintett

A Szent Márk-tér csarnokának ívei alatt egy előkelő szenátor, Marcantonio Trevisano talált rá az ott éjszakázó zarándokra, és gondoskodott szállásáról. A díszes úrnapi körmeneten, június 5-én, Iñigo mint jeruzsálemi zarándok régi szokás szerint egy tanácsúr mellett lépkedett.

Nehezebb ügy volt — csak úgy Isten nevében — egy helyet találni a Serenissima harácsoló hajósai között. Barátai az éppen újonnan választott dózse, Andrea Grotto figyelmébe ajánlották. Az csakugyan ingyen helyet utalt ki neki a Negrona nevű városi hajón. Egy útitársa, Peter Füssli nevű becsületes zürichi harangöntő, elevenen ecsetelte számunkra a zarándokút kalandjait, amelyekről maga Iñigo teljesen hallgat. 1523. július 14-én szedte föl a Negrona horgonyait. Négy végnélküli hétre volt szüksége, mire kiköthetett Famagusta kikötőjében, Ciprus szigetén. A tervezett továbbutazás Bejrútba lehetetlenné vált a szíriai pestis miatt. Így a zarándokoknak dél felé kellett lovagolniok, hogy Salinas (Larnaca) kikötőjében elérjék Alberto gazda zarándokhajóját; ez azután augusztus 19-én bontotta ki vitorláit, és csak 31-én érkezett el nagynehezen Jaffa elé. De az út minden kínja feledésbe merült,

amikor a zarándokok elszánt törökök kíséretében szeptember 4-én kora hajnalban maguk előtt látták a szent várost, Jeruzsálemet. Hallgatagon, imádkozva lépték át a Jaffa-kaput.

Egy csodálatos, boldog hónap kezdődött most, a zarándoknak élete végéig feledhetetlen élménye Palesztina földjén: végignézni azokat a zsinagógákat, városokat, helyeket, ahol Isten emberként élt. Iñigo később elmesélte barátjának, Favre-nak, hogyan gyúlt ki akkor szívében a szeretet emésztő tüze, amint testi szeme előtt mintegy újból lejátszódtak Jézus életének és szenvedésének titkai, és hogyan erősödött meg ezáltal abban a szándékában, hogy egész életére ott marad.

Visszatérés Spanyolországba

A visszafelé vivő viharos tengeri út kínos heteiben a zarándokok rengeteget éheztek és szomjaztak. Iñigónak közben elég ideje volt tovább töprengeni a jövőn. Mikor 1524 január közepén Velencében partra lépett, már tisztában volt magával. A cardoneri megvilágosításban benne rejlett az a világos és mégis még évekig megfoghatatlanul homályos sejtés is, hogy a lelkeken való segítés egyik feltétele: embereket kell keresnie, akik hozzá hasonlóan készek szegénységben hirdetni a hitetleneknek Krisztust. Társak szerzéséhez azonban nem volt elég a szétfolyó aszketikus buzgóság, ehhez az egyházi rend fölvételére volt szükség, ennek a célnak eléréséhez pedig először tanulnia kellett. Ez volt gondolkodásának következetes és könyörtelen eredménye: a kikerülhetetlen iskolapad.

1524 februárjának elején elindult Lombardián át Genovába vivő végnélküli gyalogló útjára.

Ott összetalálkozott Portundo baszk gályahad-tábornokkal, aki helyet szerzett neki egy hajón a Barcelonába való átkeléshez. Hamarosan felbukkannak a katalán főváros tor-

nyai, és Iñigo teljes épségben száll partra több mint egy esztendei zarándokút után.

Böjt ideje van. És Iñigo maga előtt látja a gimnázium kemény padját.

Az iskolapadban

Tulajdonképpen megint nagyon vágyódott Manresába. De az a lelki barátja, akivel ott együtt akart tanulni, időközben meghalt. Így hát berendezkedett Barcelonában. Jerónimo Ardévol, a jámbor magiszter, aki a barcelonai főiskolán 1525-ben átvette a grammatika tanszékét, késznek mutatkozott, hogy az idős diáknak Isten nevében először magánórákat adjon. Harminchárom éves embertől szinte hősies teljesítmény volt ez: kis iskolatársai nem egyszer kigúnyolták. Két év múlva, 1526 márciusában két vizsgáztató alkalmasnak nyilvánította arra, hogy filozófiai előadásokat hallgasson az alcalai egyetemen.

Ez a barcelonai két év azért lett különösen jelentős a jövendő Ignác számára, mert mindinkább tisztába jött életének további céljával. Először még ingadozott, « vajon tanulmányai befejeztével egy lezüllött rendbe lépjen-e, hogy abban sokat szenvedhessen, vagy inkább szabadon és egyedül utazza be a világot ». De mindennap mélyebb lett a belátása, és a cardoneri megvilágosítás újból keresztülvillan a sivár tanulmányok homályán: a lelkek segítésére hasonló gondolkodású társakra van szüksége. « Itt Barcelonában támadt benne az a kívánság, hogy néhány férfit szövetségbe egyesítsen, akik aztán mintegy Jézus Krisztus trombitái lehetnének ». Csakugyan talált is három fiatalembert: Juan de Artiagát, Lope de Cácerest és Calisto de Sát; lelkigyakorlatot adott nekik, és föllelkesítette őket terve iránt, hogy később együtt menjenek Királyuk Szentföldjére. Ez volt a Jézustársaság első, félresikerült csírája, mert később mind a hárman elhagyták.

Az alcalai szürkecsuhások

A barcelonai « érettségi » után Iñigo 1526 márciusának végén Alcalába, a jólismert Kasztíliába ment. A koldusszegény zarándokdiák komikus csuhájában bizony különös alak lehetett az 1508-ban alapított és fényesen felvirágzott egyetem hallgatói között. Magának Iñigónak nem voltak magas tudományos céljai, csak « egy ideig tanulni akart, hogy azután segítsen a lelkeken ». Először még latin tudását kellett kiegészítenie, majd októbertől tarka összeviszszaságban logikát hallgatott Domingo Soto nyomán, természetfilozófiát Albertus Magnustól és egy kis teológiát Lombardusból. Ez sok is volt, meg édes-kevés is. Ő és társai csak « az apostolok életét akarták élni ». Hamarosan még egy ötödik is csatlakozott hozzájuk, a kis francia Jean de Reynalde. Közösen hosszú talárt és sapkát csináltattak maguknak durva gyapjúból, és hamarosan városszerte mint « szürkecsuhásokat » ismerték őket.

Ennek a 35 éves embernek a munkavágya, annyi kegyelem birtokában lelkeket szomjazó buzgalma egyszerűen erősebb volt a kései diák minden jófeltételénél. Hamarosan ájtatos emberek elég különös köre csoportosult köréje: egy pék és egy borkereskedő, egyetemi hallgatók, özvegyek, cselédlányok, kézművesfeleségek és kétes hírű nők, jámborok és hisztérikák. Gyorsan híre terjedt, milyen csodálatosan tanítja ez a mezítlábas csuhás ember, hogyan kell lelkiismeretünket megvizsgálni, és hogyan tanuljuk meg a belső imát. Semmi kétség: Iñigo lelkigyakorlatokat adott, és ezek a szomorú alcalai tapasztalatok egész életére leckének bizonyultak. Titkos súgás-búgás járta be a várost: Nem annak az aszketikus szektának a tagjai-e ezek az egyetemisták, amelynek sötétben lappangó tevékenységét a toledói inkvizíció nagy figyelemmel követi? És így megtörtént az, aminek meg kellett történnie: novemberben a toledói magas hittörvényszéktől két úr érkezett Alcalába, hogy elővegye a szürkecsuhásokat.

Eretnekség gyanújában

Iñigónak spanyol tanulmányi éveiben ez volt legkeservesebb s egyben legdicsőségesebb élménye: Megnyílnak előtte az inkvizíció börtönének kapui. Kétszer ül kínos vizsgálati fogságban, előbb Alcalában, majd Salamancában. 1526. november 19-én a toledói bizottság az alcalai püspöki palotában megnyitotta a vizsgálatot. Minthogy semmi terhelőt nem találtak, a bírák további tárgyalásra Figueroa általános helynöknek adták át az esetet. A helynök november 21-én az érsek nevében a következő döntést hozta: A szürkecsuhásoknak azonnal, egyházi büntetés terhe alatt fel kell cserélniök gyanús ruházatukat a klerikusok szokásos öltözékével. Iñigónak persze ez nem volt lényeges. Azonban ragaszkodott annak kimondásához, hogy tanításukban nem találtak eretnekséget.

De már 1527 márciusában új figyelmeztetés érkezett a helynökhöz. Nagypénteken, április 19-én Iñigo fogságba vonult, és 42 hosszú napon át ült ott. A június 1-i záróítélet a probléma tulajdonképpeni magvát érinti: azt, hogy ezek a laikusok lelkipásztorkodással kísérleteznek. Iñigónak és társainak megtiltották, hogy a következő három évben bármit is tegyenek ezen a téren, « míg csak többet nem tanultak, mert hiányos a kiképzésük ». Az elítélt becsületes önkritikájával maga érezte ezt a legvilágosabban. « Bár társai közül a zarándok tudott legtöbbet, mindez nélkülözte a szilárd alapot ».

Most szabad volt, de Alcalában semmi sem tartóztatta tovább. Még élesebben áll előtte a kérdés, mint Barcelonában: mi történjék? A tanulmányai haladásával való emésztő elégedetlenség Spanyolország másik nagy egyetemére, Salamancába űzi.

Július 10-e táján ért oda. Társai már előre mentek, és együtt laktak egy fogadóban. De most fordítva történik, mint valaha Manresában: a tervbevett csendes tanulmányi évekből a nagyhírű régi egyetemen mindössze két hónap

Az egyetlen arckép, amely a Rendalapító életében készült 1543–ban.

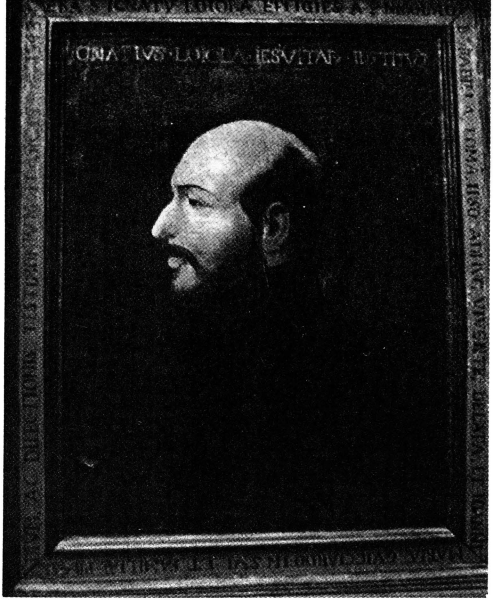

Szent Ignác egyik római szobája.

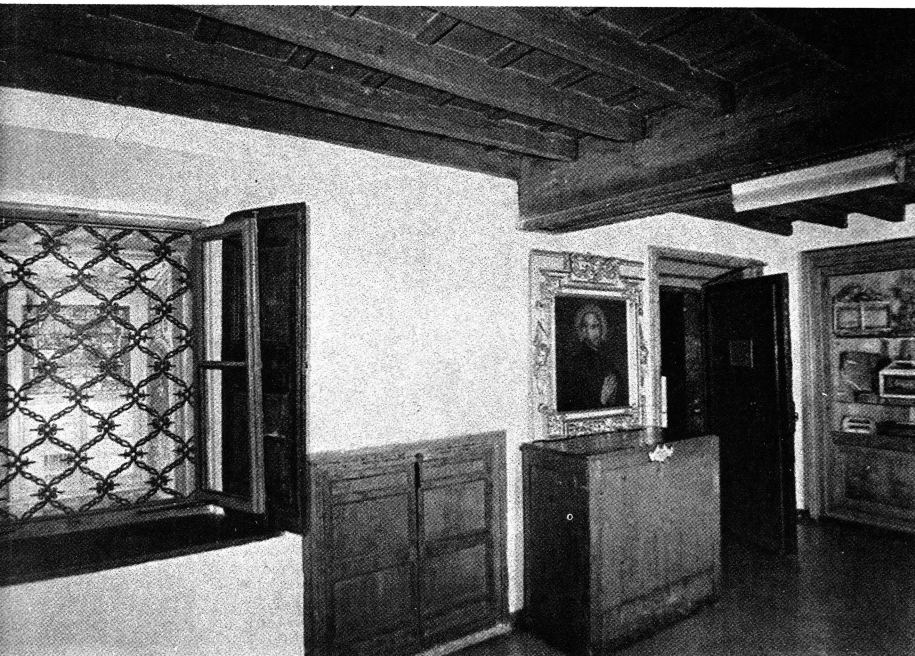

Ignác átnyújtja III. Pál pápának a jezsuita rend alapszabály–vázlatát. XVII. századi festmény.

lesz, és ebből három hétig újból fogságban ül. A lelkigyakorlatok könyvét behatóan átvizsgálja. Az ítélet szükségképpen ugyanúgy hangzik, mint Alcalában: semmi eretnekséget nem találtak ugyan a társak tevékenységében, de az erkölcsteológiai útbaigazítás nehéz kérdéseihez mindenképpen még négy évig kellene tanulniok. Mi hát a teendő? Ez a kérdés nem hagyja többé békén Iñigót. Az ítélet Salamancában is megfosztja a lelkeket gondozó munka szabadságától. Hol tudja összeegyeztetni ezt a szabadságot rendszeres tanulmányokkal?

A párizsi magiszter

« Így hát eltökélte, hogy Párizsba megy, és ott tanul ». Ezzel a józan mondattal adja tudtul Iñigo azt a döntést, amely egész életét új vágányra volt hivatott terelni. Az új év, 1528 elején meghatott búcsút vett társaitól, és egyedül, gyalog elindult Párizsba — jövendő rendje felé. Február 2-án érkezett meg. Hamarosan felhajtott egy szobát, spanyol szobatársa persze eldorbézolta rábízott dukátjait, úgyhogy húsvétra Iñigo már ismét koldusszegényen állt az utcán, és a Szent Jakab zarándokkórházat volt kénytelen fölkeresni.

Jellemző akaraterejére, hogy Párizsban is először megint a gimnázium padjaiba ül. « Azelőtt túl hirtelen tért át a grammatikáról a magasabb tanulmányokra ». A Montaigu kollégiumban, ahol kilencéves fiúk is tanultak latint, egészítette ki a 37 éves férfi 1529 őszéig nyelvi ismereteit, alávetette magát a ház szigorú rendjének, amelyet Erasmus egyszer mérgesen kigúnyolt — mindezt azzal a céllal, hogy 1529. október 1-én elkezdje a három és fél éves teljes filozófiai kurzust. Iñigo Párizsban saját bőrén tapasztalta meg azt, amit később mint rendalapító okosan átgondolt: hogy a tanulmányokhoz szükség van bizonyos szerény földi, anyagi biztonságra. Egy spanyol szerzetes az 1529-es év

elején azt tanácsolta neki, induljon kolduló körútra a jómódú flandriai spanyol kereskedők között. 1531-től kezdve pénzügyi gondjai nem voltak, sőt sok szegény tanulónak tudott okosan segítségére lenni, amit hálával fogadtak.

1529. október 1-én belépett a Sainte-Barbe kollégiumba. A szobában két tanulótársat talált: a szavojai Pierre Favre-t és egy navarrai nemesembert, Francisco de Jassu y Xaviert. A kollégiumban lakott 1527 óta egy nemesi ösztöndíjas, Simon Rodrigues is. Iñigo halálos komolyan vette a dolgát, szakított mindenféle kirándulással az ima és lelkibeszélgetés területére. Arisztotelész most fontosabb volt a misztikánál. 1532 elején annak rendje és módja szerint letette a baccalaureátust. Ez alkalommal a párizsi hallgatók beírták nevüket az anyakönyvbe: Iñigo a rektori hivatal aktáiban jelenik meg először « Ignatius de Loyola » néven [4]. 1533. március 13-án, szigorú vizsgák után, a Sainte-Geneviève keresztfolyosójának kápolnájában átnyújtották neki a filozófiai licenciátus diplomáját. Ez megadta neki a jogot, hogy új ünnepséggel filozófiai magiszterré is kineveztesse magát. 1535 márciusában ütött párizsi tartózkodásának nagy órája: Egy bemutatkozó felolvasás után Jacquart rektor beírta az egyetem anyakönyvébe, és a végzettek templomában átnyújtották neki a pecsétes pergament: « Drága és nagyrabecsült magiszter urunk, Ignatius de Loyola a pamplonai egyházmegyéből, kiállva a szigorú vizsgákat, nagy dicsérettel megszerezte a magiszteri fokozatot a szabad tudományok nagyhírű párizsi fakultásán ».

De közben nem feledkezett meg a másik célról sem: új társak megnyeréséről. Mert a salamancai testvérek elpártoltak, és a világi vagy az egyházi méltóságok útjára tértek. Párizsban — okosabban — elölről kellett kezdeni. Sikerült is három spanyol hallgatót föllelkesítenie a sze-

---

[4] Ezt a nevet a nagy ókeresztény vértanú, Antiochiai Szt. Ignác iránti tiszteletből veszi fel. (Ford.).

génység és a kereszt eszményeiért: Juan de Castrót, Pedro de Peraltát és a fiatal Amador de Elduayent. Az első flandriai kolduló körútról visszatérve lelkigyakorlatot adott nekik. A Barbara-kollégiumban növekedett barátsága szobatársaival. 1531 tavaszán Favre-t megnyerte az ügynek. Nehezebben ment a dolog a navarrai fiatalúrral. Ignác állítólag azt mondta később: a legszívósabb massza, amely valaha is a keze alá került, ez a Francisco de Xavier volt. De 1533-ra már Xavért is teljesen és mindörökre meghódította. Ugyanakkor a portugál Rodrigues érdekében fáradozott, és 1532 áprilisának végén mintegy véletlenül két spanyol egyetemistára talált: Diego Laynezre és Alfonso Salmerónra. Mikor aztán még a spanyol Nicolás Bobadilla is Ignáchoz fordult, hamarosan olyan fiatalemberek csoportját látta maga körül, akikben éles tekintete végre fölfedezte a megfelelő alkalmasságot « az új életre ». Ezúttal a kocka nyerésre állt.

1534 januárjától mindegyiküknek lelkigyakorlatot adott, utoljára szeptemberben Xavier Ferencnek. Ennek során mindnyájan szilárdan eltökélték, hogy imádságban és kemény vezeklésben « Iñigo életmódját követik », azaz « teljesen elhagyják a világot, és a szegénység és kereszt útjára térnek ».

A montmartre-i fogadalom

A társak most már szent fogadalommal is meg akarták pecsételni a szövetséget. Megegyeztek, hogy tanulmányaik befejezése után — ezt 1537-re tervezték — tökéletes szegénységben szolgálnak Istennek, szüzességet fogadnak, segítenek a lelkeken, és ebből a célból a Szentföldre mennek. Ignác és Xavier amellett volt, hogy örökre maradjanak ott, de többen ellenezték. Az okos Ignác ezért a fogadalomhoz néhány feltételt fűzött: Ha az átkelés egy éven belül lehetetlennek bizonyul, vagy ha nem maradhatnak tartósan Palesztinában, vagy pedig ha a többség jobbnak

tartja, hogy ismét visszatérjenek nyugatra, akkor Rómában a pápa rendelkezésére bocsátják magukat, « hogy Krisztus az ő helytartójának közvetítésével kegyeskedjék megmutatni nekik nagyobb szolgálatának útját ».

1534. augusztus 15-én a hét társ kivonult a Montmartre hegyére a vértanúk kis templomához. A sötét altemplomban a kevéssel azelőtt pappá szentelt Favre szentmisét mondott, és áldozás előtt valamennyien letették fogadalmaikat. A boldog öröm napja volt ez.

Népmisszió a szülőföldön

Ezidőtájt Ignác régi epebántalmai sokszor órákig tartó kínná fajultak. Orvosai és társai sürgették, hogy egészsége helyreállítására utazzék baszk hazájába. 1535 áprilisának elején engedett sürgetésüknek. Párizsból elindulva három hétig poroszkált barna lovacskáján Franciaországon át dél felé. Semmiképp sem volt hajlandó szülőházában megszállni; szállásul a Szent Magdolna remetelak melletti szegényházat választotta. Ott a párizsi magiszter megkezdte apostoli működését, érettebben és meggondoltabban, mint akár Barcelonában, akár Alcalában: ez már teljesen az eljövendő római Ignatius. Először összehívta az összes gyereket hitoktatásra. A gyerekek mögött hamarosan ott sorakoztak a felnőttek is. Kis szobájában nagy volt a jövés-menés: kétségbeesettek, meghasonlottak, lelkileg sorvadók találtak nála békét és vigaszt. Azután prédikálni kezdett. Az elosiagai szorosnál egy szilvafára mászott fel, hogy jobban értsék. Sőt egyszer Azpeitia plébániatemplomának szószékére hágott föl, és szemét arra a keresztelőkútra szegezve, ahol keresztelték, lángoló beszédet tartott a Szentháromság titkáról. Józanul együttműködött a város bíráival és bátyjával mint a templom kegyurával, hogy nyilvános törvényekkel javítsanak az erkölcsökön; küzdöttek a játék ördöge és a tűrhetetlen mérvű koldulás ellen.

1535. július 23-án Iñigo a szülői házban még aláírt egy okiratot, amely nővére, Magdolna örökösödési ügyeit hozta rendbe. Azután felkészült az elutazásra, Valenciában szándékozott hajóra szállni. A várakozás ideje alatt megint volt alkalma szívből imádkozni és a lelkeken segíteni. Az utolsó vacsorának a székesegyházban tisztelt szent kelyhe előtt újra föltámadt benne mindaz az öröm, amit a Szentföldön átélt. Oda megy majd nemsokára végleg. 1536 elején veszélyes út után megérkezett Velencébe, és még egy esztendőt nyugodt tanulmányoknak szentelhetett.

Január 8-án karjába zárja « kilenc barátját a Mi Urunkban », a párizsi társakat. Megkezdődhetett a jeruzsálemi zarándoklat nagy kalandja.

Papszentelés a háború zajában

A júliusig terjedő várakozási időt — akkor szoktak kifutni a zarándokhajók — jól kihasználták. Iñigo nyomban elosztotta társait a város két kórházába: a János és Pál-meg a Giudecca-kórházba, ahol a « gyógyíthatatlanok » a testi gyönyör borzalmas betegségének áldozatai feküdtek. Március közepén azután elérkezett az ideje, hogy Rómába menjenek, és ott a nagyhét végeztével megkapják a pápa zarándokáldását. Maga Iñigo jól megfontolt okokból Velencében maradt. Húsvét keddjén a magiszterek az Angyalvárban III. Pál pápától nemcsak a zarándokengedélyt kapták meg, hanem a pappászentelésre szóló kánoni engedélyt is.

De ugyanebben a május hónapban Szulejmán az Aranyszarv-öbölnél óriási hajóhadat szerelt föl, hogy a nyugati császári hatalom ellen támadva Itáliát fenyegesse. Júliustól már nem lehetett feltartóztatni a török hajókkal való összeütközést a Jón-tengeren. 38 év óta először nem futott ki zarándokhajó. Ennek a harci zajnak kellős közepén érkezett el Iñigo és barátai számára a pappászentelés boldog

napja. 1537. június 14-én Nigusanti arbei püspök szentelte őket.

Rómában kegyes leszek hozzátok

Közben kitört a nyílt háború. Zarándokút most teljességgel lehetetlenné vált. A várakozási időre Iñigónak megvolt az átgondolt terve, hogy szenvedélyes reformáló akaratuk most már ne csak alkalmi utcai prédikációkra pazarlódjék. Szétosztotta magisztereit Olaszország néhány fontos városába: Padovába, Ferrarába, Bolognába és Sienába. Ott lehetőleg új társakat kellett megnyerniök, és egyházilag rendezett lelkipásztorkodásban működniök prédikálással, lelkigyakorlatok adásával és kórházi szolgálattal. Ő maga arra határozta el magát, hogy Favre-ral és Laynezzel — akiket tisztelettel meghívtak Rómába — a pápa városába megy.

A Róma előtti utolsó pihenő alkalmával Iñigo betért La Storta kicsi, félig rombadőlt templomába. Még egyszer előterjesztette isteni Mesterének mindazt, ami ebben az órában lelkében hullámzott. És most megismétlődött, ami egykor Manresában történt vele: misztikus megvilágosítás járta át szívét. Laynez később beszámolt nekünk erről az óráról: « Amikor a Sienából Róma felé vezető úton haladtunk, Atyánk sok lelki vígaszt tapasztalt. Elmondta, hogy úgy tűnt neki, mintha az Atyaisten ezeket a szavakat véste volna szívébe: 'Rómában kegyes leszek hozzátok'. Minthogy Atyánk nem tudta, mit jelentsenek ezek a szavak, hozzátette: 'Nem tudom, mi fog történni velünk, talán megfeszítenek majd Rómában' ».

Az ablakok kinyílnak

Rómában először még mindig a jeruzsálemi út áll előtérben, amelyhez egyenesen makacsul ragaszkodtak. Lakásuk és munkájuk ideiglenes.

A törökök elleni háború tovább folyt, és így a várakozásnak ebben az évében is eltűnt a zarándokút reménye.

Szeptember 27-én a liga egyesült hajóhada szánalmas tengeri ütközetben vereséget szenvedett a töröktől, de a háború befejezéséről szó sem volt. Az egyéves várakozási idő már letelt, és egy teológiai disputáció alkalmával — minden két hétben tartottak ilyet a pápa előtt — a Szentatya tréfásan megjegyezte: « Miért kívánkoztok annyira Jeruzsálembe? Olaszország jó és valóságos Jeruzsálem, ha gyümölcsöt akartok elérni Isten egyházában ». Most értette meg Ignatius a La Storta-i látomást, most világított bele újból a cardoneri kegyelem. Minden az egyetlen nagy döntésre sürgetett: Ignác kis csapatával elment Pál pápához, hogy montmartre-i fogadalmuk erejében teljes engedelmességgel rendelkezésére bocsássák magukat, mint aki Királyuk, Krisztus Egyházának feje. 1538. november 18 és 23. között történt ez. Szent karácsony ünnepén kimondhatatlan örömmel mutatta be a római Betlehemben, a Santa Maria Maggiore bazilika jászlánál első szentmiséjét. És most kinyílnak Rómában az ablakok. Ignác pontosan tudja, hogyan-miképp kell megkezdeni az Egyház igazi reformját: nem programokkal és nagy beszédekkel, hanem egyszerűen úgy, hogy szeretettel megfogják a dolog végét, ahol a lelkek nyomora feléjük kiált.

Jézus Társaságának keletkezése

A római nép a szeretetműveik révén gyorsan ismertté vált férfiakat « zarándokpapoknak » vagy « reformált papoknak » hívta, és eddig ismeretlen szerzetesfajtának tartotta. Hamarosan kérések érkeztek a pápához, hogy küldje ezeket a reformált papokat Mexikóba és Kelet-Indiába. Itáliában csábító feladatok sürgették őket. Hát éppen legmagasabb közös eszményük, a pápa iránti engedelmesség lesz az oka, hogy most végképp szétszóródnak a világ min-

den tájára? Ismét döntő óra üt Ignác életében. 1539 márciusának végén a barátok a Frangipani-udvarban imádkozva és őszinte testvéri tanácskozással fognak a kérdés földerítéséhez. Április 15-ig megegyeznek, s a döntést közös áldozással ünneplik meg: örökre együtt akarunk maradni egy rend keretében, és hogy a pápának tett fogadalmat rendezett vágányokon és az alázatosság veszélyeztetése nélkül gyakorolhassuk, letesszük egy megválasztandó fő kezébe az engedelmességi fogadalmat. Május 3-án az eredményeket 11 rövid fejezetbe foglalják össze, és június 24-ig minden más kérdést is tisztáznak. Az új rend lemond a különleges ruháról, a kórusimáról, nem ír elő vezeklési gyakorlatokat, az utánpótlást adó fiatalok kiképezésére tanulmányi házakat rendez be, amelyeknek bevételük is lehet, a neve pedig « Jézus Társasága » lesz. Június végén Ignác mindezt összefoglalja az ún. Summa Instituti-ban, a rendalkotmány legelső vázlatában.

Contarini bíboros átnyújtotta a dokumentumot a pápának. Az gondosan megvizsgáltatta a tudós domonkos Tommaso Badiával, azután pedig tivoli palotájában szeptember 3-án örömmel adta szóbeli megerősítését. 1540. szeptember 27-én állítják ki a « Regimini Militantis Ecclesiae » kezdetű bullát.

A pápa ebben azt a feladatot állítja a társak elé, hogy dolgozzák ki az új rend alkotmányát. Ez az 1541. március 4-én kezdődő tanácskozásokon történt; részt vettek a még Rómában tartózkodó párizsi magiszterek is. A legfontosabb kérdés természetesen a rendfőnök, a praepositus generalis [5] megválasztása volt. Elhatározták, hogy élethossziglan marad hivatalában, és körülírták jogkörét. Azután április

---

[5] A kifejezés jelentése: általános elöljáró. Ennek rövidítéseként hívják a rendfőnököt máig generálisnak. Az elnevezés tehát nem a katonai szaknyelvből való átvétel. (Ford.).

2-án a választást is megejtették, hatan a régi párizsi barátok közül: Ignatius, Laynez, Salmerón, Broët, Codure és Jay. Favre már Németországban volt, Xavier a tengeren India felé, Rodrigues Portugáliában, Bobadilla pedig Calabriában, de szavazatukat előre leadták, vagy elküldték Rómába. Amikor kinyitották az urnát, kiderült, hogy mindnyájan mesterüket választották. Iñigo rémülten próbálta elhárítani megválasztását, betegségére és bűnös előéletére hivatkozva. De egy újabb választás április 13-án ugyanazzal az eredménnyel végződött.

Jézus Társaságának megvolt tehát az első generálisa. Most ismét úgy történt, mint Montmartre boldog napján. Ennek az elhatározó húsvéti hétnek a péntekén, 1541. április 22-én reggel a hat szerzetes kiment a falakon kívüli Szent Pál bazilikába. Miasszonyunk régi mozaikképe előtt, az akkori szentségi kápolnában, Ignác mondta a szentmisét.

Nagy művek kicsiny kezdete

Most elkezdődnek az új generális munkás római évei. 1541 februárja óta a lassan növekvő rendcsalád egy omladozó házban lakik a Santa Maria degli Astalli kis temploma mellett. A templom is olyan szegényes, hogy Salmerón egyszer tréfásan azt mondta: a kegyelem eleveelrendelése szükséges ahhoz, hogy valaki kibírja benne. De ez a templomocska magában rejti az Úti Boldogasszonynak Ignác számára oly drága képét. 1544 szeptemberére az atyák a templom mellett egy szerény kis épületet tudnak emelni, amelyben a generálisnak három alacsony kis helyiség jut. Ez a « professzusház », innen irányítja rendjét haláláig. Így van ez minden művel, amelyet Ignác Róma, és hamarosan az egész világ javára megkezd: indulásukkor kicsinyek, gyakran szegényesek, többnyire üldözésekkel áldottak. De mindig alaposan átgondoltak, és olyan szívósan következetesek, hogy egy bíboros egyszer azt mondta: « Azt a szöget, amelyet Iñigo bever, senki sem húzza ki ».

A rendfőnök nagy dolgokat tervez, bár — mint ezidőbeli titkára megjegyzi — « sokszor annyira szenvedett gyomorfájdalmai miatt, hogy mozdulni sem tudott, és teljesen tehetetlen volt. De ha valami fontos feladat adódik, akkor mindig jobban érzi magát, és éjjel-nappal dolgozik ». A Mercatellónál, a Capitolium lábánál kibérel egy kis házat, és az ajtóra felszögezteti az egyházi tudományos reform történetében halhatatlanná vált cédulát: « Grammatika, humán tudományok és keresztény tanítás iskolája Gratis ». A ház rövidesen már nem tudja befogadni a tanulókat, új épületbe költöznek a Santo Stefano de Cacco templom mellett. Egy évvel később, 1552 októberében az izzó buzgalmú rendfőnök egy másik máig fennmaradt műbe fog: ez a német teológusok kollégiuma, a mai Collegium Germanicum-Hungaricum.

Íme a római évek Ignatiusa. Pedig mindaz, amit így alkot és tervez, csak mellékes munka. Lényeges feladata a rendalkotmány megfogalmazása és a meglepő gyorsasággal növekvő rendi család irányítása az egész világon, Indiától Brazíliáig, Afrikától Írországig.

Az atyai végrendelet

Közösségének szelleme és ereje a lelkigyakorlatos könyvben rejlett. A könyvecske szövege a manresai és párizsi tapasztalatok óta lényegében készen állt, de kérlelhetetlen önkritikájával még a római években is csiszolgatta. 1546-ban szép latin nyelvre fordíttatta, s azután ezt a szöveget Francisco Borja herceg kérésére előterjesztette a pápának. III. Pál 1548. július 31-én adta áldását erre a világalakító könyvre.

1541-ben rendtársaival hozzáfog a rendalkotmány első vázlataihoz. Mindent lassan, szívós kitartással fontolgat. 1544. március 14-én a pápa megszüntette a tagok számát korlátozó rendelkezést, és 1546. június 5-én jóváhagyta

Ignác egy újszerű ötletét: a rend a fogadalmas atyák mellett koadjutori minőségben is fölvehet papokat és laikus testvéreket.

1546 végén formába van öntve a mű első része, az ún. Examen Generale. Azokat a fontos kérdéseket tartalmazza, amelyeket a rend a belépőnek föltesz. Azután következik a tulajdonképpeni konstitúciók tíz fejezetének meggondolt kidolgozása. De csak 1547-től halad igazán ennek a nagyszerűen átelmélkedett műnek a megformálása. Ennek az évnek az elejétől áll ugyanis Ignác oldalán az eszményi segítő, P. Juan de Polanco.

1549 végén a mű egészében kész. Az 1550-es jubileumi évben a generális a Rómába hívott alapító társak elé terjesztheti véleményezésre a szöveget. Testvéri bírálat szellemében tárgyalják végig az egészet, és azután egyhangúlag jóváhagyják.

Amikor III. Gyula pápa 1550. július 21-én újból ünnepélyesen jóváhagyja Jézus Társaságának rendjét, Ignác csak végtelen hálát adhatott Istennek: hálát azért a műért, amelyet kegyelme általa végbevitt.

A kis szoba és a nagy világ

1550 végén a generális halálos betegen feküdt szegényes hálókamrájában. A halál gondolatára akkora öröm és annyi benső vigasz fogta el, hogy szinte felolvadt a könnyekben. És ez olyan állandó jelenséggé vált, hogy gyakran elterelte gondolatait a halálról, kitérve a túláradó vigasz elől.

1551. január 30-án Ignác még Rómában tartózkodó fiai elé terjesztett egy « hónapok és évek óta fontolgatott » levelet. Hét fontos tételben indokolta meg azt az elhatározását, hogy lemond a rendfőnöki tisztről. Fiai elutasították atyjuk kérését. Ignác szó nélkül engedelmeskedik. És már másnap újból postáz egy halom fontos levelet. Igen:

ettől az évtől haláláig a generális munkaterülete egyszerűen mérhetetlenné tágul.

1549 végéig kb. 920 levél maradt ránk Ignáctól — ettől kezdve halála évéig 6641 magafogalmazta vagy titkárára bízott írás követi. Nagy köriratokat állít össze az engedelmességről, a humán tudományok műveléséről, a misztikáról és az álmisztikáról, egy hajóhad tervéről a fenyegető török hatalom ellen. Ír fejedelmeknek és főúri hölgyeknek, kisembereknek és nagylelkű jótevőknek, vigasztal fáradt rendtársakat, és védelmezi rendje fegyelmét — ha kell, metsző korholással. A pecsétnyomó, amellyel írásaira rányomta Jézus monogramját, fegyverré vált Isten e harcosának kezében. Ez az öregedő kis ember — magassága nem egészen 1.58 méter — talárisában és szélesperemű filckalapjában ott jár-kel Róma utcáin, lehiggadt lényének egyszerű nemessége alatt rejtegetve túláradóan szerető szívét. Erejének forrása a magányos ima, órák hosszat képes éjszakánként szobájában elmélkedve föl-alá járni. A szentmisét szobájában mondja a Szentcsalád képe előtt, de élete utolsó éveiben betegség és misztikus vigasz csak ritkán engedi oltárhoz lépni.

Egy rendtestvérének tanúsága szerint élete utolsó napjaiban szinte mással sem foglalkozott, mint a rend kiépítésének gondolatával. Az alapító haláláig a rend húsz házat számlált Olaszországban, kilencvenet a világ többi részében. 1550-ben ezeket három — rendtartománynak nevezett — intézkedési kerületre osztották: Portugália, Spanyolország és India. 1556-ig tíz további rendtartomány alakult a mintegy ezer rendtag számára.

Az Ignácot körülvevő férfiak

Ignác műve gyarapodott, mert ezer fia közt olyan férfiak voltak, akik az ő oldalán tanulták meg, hogy « kitűnjenek a mindenek örök Urának szolgálatában », és megvalósították

mesterük másik mondását: « Aki nem illik jól ebbe a világba, az a Társaságba sem való ». Sorsuk bizonyság annak az eszménynek nagyságáról és határairól, amelyre Ignác nevelte őket.

A római íróasztal mellett ott ült mindenkor hűséges titkára, Juan de Polanco. « Kilenc éven át volt a generális keze és lába, és hordta vállán a Társaságot » — dicséri Ribadeneyra. És a rendtársak ezt mondták róla: « Még ha valaki Polanco lenne is: Ignác úgy magaslott fölébe, mint amennyire egy okos ember nagyobb egy gyereknél ».

A rend atyja gyakran gondolt vissza elmélázva a felejthetetlen párizsi napokra, amikor a lelkigyakorlatokkal megnyerte « kilenc szeretett barátját a mi Urunkban ». Nevük ott állt Iñigóé mellett a rend alapító okiratán, szilárdan és tisztán, mint megannyi változhatatlan eskü. Elsőnek Johannes Codure. Neki voltaképpen csak annyi volt szánva, hogy a rendben haljon meg: röviddel a Szent Pál-bazilikában letett fogadalom után elhunyt. Mellette a párizsi barátok benjáminjának neve áll: Alfons Salmeróné, aki veszedelmes írországi és lengyel misszióin mindig csak örömet szerzett atyjának. Claudius Jay neve egyszer nagy felbolydulást okozott. Az okos és szeretetreméltó francia annyira kegyébe jutott Bécsben Ferdinánd római királynak, hogy 1546-ban trieszti püspökké akarta tenni. Ignác erre felpattant: egyházi méltóságok elfogadása egész rendi eszményét veszélybe sodorta. Még aznap éjjel elment a Montecitoriótól a Borgóig, hogy a bíborosoknál megakadályozza a dolgot. Ez a mondás járta akkor: « Ha valami baj van, atyánk nyomban egészséges lesz ». Jay 1552-ben halt meg Bécsben, ugyanabban a drága szabadságban, amelyet az Iñigóval együtt a Szent Pál-bazilikában fogadott szegénysége biztosított neki. — Az 1540-es dokumentum két nevét csak könnyek között tudta Ignác olvasni, a fájdalom és az öröm könnyeivel. « Simon Roderici »: így írta magát alá mindenkor szeretett barátja, Rodrigues. 1540-ben Lisz-

szabonba ment, és ott a felvirágzó portugál provincia középpontjává lett. De azután súlyosan összekülönbözött Ignáccal; ezért írta a rendfőnök 1553-ban híres levelét az engedelmességről Portugáliába. Megindító szavakkal hívta az eltévelyedettet Rómába, és élete legsötétebb óráinak egyike volt, amikor elbocsátással kellett fenyegetnie. Aztán 1553. novemberében a két barát szemtől-szemben állt egymással, és minden felejtő szeretetbe temetődött. Basasanóban Rodrigues ismét visszatalált Montmartre eszményeihez. Onnan írta 1555-ben atyjának: « Éppen tizennyolc éve, hogy Főtisztelendőséged idejött, amikor halálomon voltam. Isten ekkor visszaadta nekem a test életét, adja hát most Ön imáival vissza a lélekét ». Rodrigues maradt a legtöbb gondot okozó gyermeke, a mindig makacs és becsületesen faragatlan Bobadilla pedig állandóan védelmezett vadóca — ez a két ember nem volt szent, de a fáradhatatlan munka emberei Istenért. Ignác elviselte és alakította őket.

De még egy név állt ott: Franciscus. A navarrai Xavierkastély hidalgója volt legnagyobb fia. Vele folyt le 1540-ben a halhatatlan párbeszéd, amikor jött a hívás a messze Indiába: « Magister Franciscus, ez Önnek való vállalkozás ». Ferenc ennyit felelt: « Jó, rajta, rendelkezésre állok! ». Egy szóval sem többet. Még megfoltozta szegényes talárisát, és elment, Indiába meg Japánba, egészen magányos haláláig Kína kapui előtt. Onnét írt térdenállva « egyedüli Atyjának Krisztus szívének szeretetében ». Sok idő múlva egyik rendtársa így dicsőítette: « Franciscus nem tudta Európára korlátozni tágas szellemét és tüzes erejét; nem: Jézus vezérsége és Ignác irányítása alatt átszelte az óceánt, legyőzte Japán jeges hidegét, és kibírta India égő forróságát ».

Diego Laynez akkor, 1540-ben már távol volt egyik olaszországi missziójában. Ő volt a rend legtehetségesebb teológusa, szívós, amilyen csak egy kasztíliai lehet, lángoló

odaadással mestere, Iñigo iránt. A trienti zsinaton fényesen képviselte az új rendet. Senki sem volt adottságainál fogva alkalmasabb arra, hogy Ignác halála után átvegye a generális nehéz hivatalát. Ugyanabban a szobácskában halt meg, mint Ignác, 1565-ben. Ő tollával vívta a harcot Istenért, és Ignác büszke volt rá.

Peter Favre, a szavojai, már 1546-ban meghalt Rómában. Ő volt Iñigo első párizsi fia. Mindnyájuknál mélyebben tudta értelmezni mestere lelkigyakorlatait, csendes bensőséggel, fáradhatatlanul járta Európát, Portugáliától Németországig. Ő vitt Ignáchoz a rend legnagyobbjai közül kettőt: Petrus Canisiust, észak apostolát, és a spanyol herceget, Francisco de Borját. Ahogy Ignác írta: a hír, hogy ez a főúr a rendhez tartozik, úgy hatott, « mint egy ágyúlövés ». Az újonnan szerzett testvért, akinek belépése igen nagy nyeresége volt a még mindig gyanúba fogott rendnek, ezzel fogadta: « Mi pedig felbátorodunk, hogy újra kezdjünk szolgálni isteni Atyánknak, mivel ilyen testvért ajándékozott nekünk ». Az 1550-es jubileumi évben szemtől-szemben álltak egymással, és a herceg legnagyobb vigasza volt, hogy a szegényes professzusházban lakhatott, és az asztalnál felszolgálhatott. Borja lelki alakítása sok fáradságába került Ignácnak, ennek köszönhetjük a misztikáról szóló legszebb leveleinek egynéhányát. Ignác Borja szemében is az áhítatos tisztelettel szeretett mester volt. « Favre óriás volt — mondta —, de Ignác mellett gyermek ». 1551. augusztus 1-én ünnepelte Borja első miséjét a loyolai kastély kápolnájában — ott, ahol egykor a gyógyuló Iñigo adott hálát Istennek az új, krisztusi élet kegyelméért. Ignác halálakor egész Spanyolország számára fáradhatatlan képviselője mély megrendüléssel írta: « Jó Atyánk hazament az örömbe és a vidám aratásra, amelyet szüntelen könnyek között vetett el ». Laynez halála után ő vette át Ignatius hivatalának terhét 1572-ben bekövetkezett haláláig. Ő is Ignác kamrájában halt meg.

Ezek voltak az Ignácot körülvevő férfiak. Roppant hatóerejük titkát tőle tanulták: « Ha egyszer a szívünk megváltozott, csoda-e, ha megváltoztatjuk a világot is? ». Amikor 1540-ben a portugál követ hat rendtársat kért Indiába, Ignác ezt mondta — és ebben a mosolygós feleletben benne rejlik egész nagysága: « Jézusom, követ úr, hát kit akar kegyelmességed meghagyni nekem a világ többi részére? ».

Egészen mindennapi halál

Nagy volt a mű, amelyet Ignác a földön megalkotott. De a keresztény nagyság csak a halálban igazolódik be — és ebben az órában volt Ignác talán a legnagyobb. Ahogyan Polanco írja: « Olyan halállal halt meg, mint bárki más ». Már 1553 júniusában mondta egyszer a rendfőnök, hogy « az orvosok keze között » közel érzi magát a halálhoz. Egy év múlva újból halálfáradt volt, de azért még tollba tudta mondani az életéről szóló emlékezéseket. Kimondhatatlanul kínos epebántalmai végső erejét is kimerítették, és 1556 júliusában a várva-várt halál belépett sötét kamrájába.

Július elején három hétre még üdülést keresett a Santa Balbina melletti városszéli kis házban [6]. Hiába. Csendesen visszatért a professzusházba, és várta a halált, mint olyasmit, amiből nem csinál nagy ügyet az ember. Július 30-án, csütörtökön a vacsoraasztalnál, mint évek óta mindig, még megbeszélte a folyó ügyeket. Azután arra kérte titkárát, menjen mielőbb a Vatikánba, és kérje neki a pápától a haldoklók áldását. De az orvos nem tartott közvetlen

---

[6] A városi rendházak lakóinak rendesen van egy kis « tanyájuk » a városon kívül, ahová üdülni járnak. Ezt egymás között máig « villának » hívják. (Ford.).

életveszélytől, és Polanco a még aznap éjszaka elküldendő postára hivatkozott. Ignác szó nélkül engedelmeskedett. « Tegyen ahogy akarja, egészen Önre hagyatkozom » — csak ennyit mondott, ez volt mintegy utolsó szava rendjéhez. A szomszédos kamrában lakó testvér még hallotta, amint éjfélkor halkan imádkozik: « Ó Istenem! ». Amikor július 31-én virradatkor megnézték, végvonaglásaiban feküdt. Polanco azonnal a Vatikánba sietett, de mire IV. Pál áldásával visszatért, Ignác már halott volt. A haldoklók szentségei nélkül, szemérmesen, szótlanul költözött el. Ágyánál ott imádkozott Peter de Freux, aki egyszer szomorú óráiban klavikordon játszott neki. Atyjának lelke most már ott volt, ahová misztikus följegyzéseiben vágyakozott, ott, ahol a mennyei zenét hallja az ember, és az Örök Isten kimondhatatlan szavait.

« Elment — írja Polanco — anélkül, hogy megáldott volna bennünket, anélkül, hogy utódot jelölt volna ki, anélkül, hogy a rendalkotmányt megerősítette volna, egyetlen ünnepélyes gesztus nélkül, amilyenekkel Isten szolgái el szoktak költözni: olyan halállal, mint bárki más ». Augusztus 1-én este temették el testét az Úti Boldogasszony templomában. Sírkövén ez a felirat áll: « Ignatius Loyolának, Jézus Társasága alapítójának és első generálisának, mint szeretett és jó atyjuknak emelik ezt a követ társai és fiai, akiknek Krisztusban életet adott ».

Mindent Isten nagyobb dicsőségére

A kereszténység egyik legnagyszerűbb koponyáját vesztette el » — írja az egyik bíboros. Így gondolkodott róla az egész világ. IV. Pál, aki különben nem volt éppen barátja — megválasztásakor, az előző évben, Ignác azt mondta: « Minden csont megremegett a testemben » —, mélyen meg volt rendülve. Fejedelmek, főurak, püspökök, a kölni kartauziak és a jámbor római nép egyaránt meg

voltak győződve: egy szent halt meg. Hiszen a barcelonai városatyák már egy évvel azelőtt a nagy rendalapítókkal hasonlították össze, és azt írták neki: « Reméljük, eljön egyszer az a nap, amelyen a Te emléked is szent lesz az egész földkerekségen ». A távollevő rendtagok ugyanazt a benyomást örökítik meg naplójukban, amelyről Polanco ír Rómából: « Szomorúságunkban nincs fájdalom, könnyeink csupa vigasz, és ha nélkülözzük is őt, mégis csupán lelki örömet érzünk ». Így van ez, ha szentek halnak meg.

1595 óta mindenütt, ahol élt, megkezdődtek a vizsgálatok erényeiről. Jámbor imádkozók özönlöttek ahhoz az új sírhoz, amelyet 1587-ben a Gesù-templomban készítettek neki. Ott tartotta 1600-ban Baronius híres emlékbeszédét: « Látjuk a leveleket, a gyümölcsöt, a törzset: Jézus Társaságát. De a gyökér a földben rejlik. És ki a gyökér, ha nem Ignác atya, aki ezen a helyen fekszik eltemetve a föld alatt? ». 1609. július 27-én boldoggá avatták. Örvendező büszkeséggel kérte szülőföldje, hogy « Guipúzcoa tartománynak ezt a sarjadékát és fiát » védőszentjének mondhassa. Majd pedig 1622. március 12-én legnagyobb fiával, Xavéri Ferenccel együtt oltárra emelték. Dicsőséges napja volt ez rendjének.

A 17. század megkísérelte a szent nagyságát a szó és a művészet ragyogásával az érzékek nyelvére lefordítani. Az a pompa, amely 1695 óta sírját ékesíti, az a gyönyörű bazilika, amely 1689 óta a loyolai kúria mellett emelkedik, Pozzo sugárzó mennyezetfreskója a római Sant'Ignazio templomban: mindez csak azt akarja kifejezésre juttatni, amit a rend még ma is naponta elmond egy Ignáchoz intézett imában: « Istenünk, a szentek megdicsőülése egyedül a Te dicsőséged ». Ez ennek a nagy embernek a hagyatéka, aki kicsiny volt Isten előtt, és rendi szabályzatának minden egyes oldalán ez áll: « Mindent Isten nagyobb dicsőségére! ».

II.

SZENT IGNÁC LELKIGYAKORLATOS KÖNYVE

Új magyar fordításban 1986-ban jelent meg Budapesten a Szent István Társulatnál a Direktóriummal együtt, bevezetővel és magyarázatokkal. A Hitter-féle fordítás felhasználásával az eredeti spanyol alapján (szemmel tartva más fordításokat is) egy bizottság végezte a gondos fordítói munkát, ugyanez szerkesztette a magyarázatos részt is: Bálint József, Hevenesi János, Morlin Imre, Rózsa Elemér, Ruppert Pál jezsuiták és Juhász Mária I.B.M.V. Mivel a jelen kiadásnál elmaradt az ottani bevezető, a direktórium és a magyarázatos rész, P. Szabó Ferenc (a francia fordító, F. Courel S.J. jegyzetei alapján) jónéhány jegyzetet csatolt a szövegekhez, amelyeket pár helyen módosított. A Bevezetőben pedig néhány lapnyi magyarázatot írt Szent Ignác lelkisége leglényegesebb szempontjairól. Az érdeklődők a Szent István Társulat említett kiadványában bővebb magyarázatokat találnak.

Hugo Rahner Ignác-életrajza fentebb megjelölte a Lelkigyakorlatos könyv keletkezésének, élethelyzetének legfontosabb mozzanatait; a megtérése körüli tapasztalatok, majd a manresai magányban szerzett élmények, különösen is a szellemek megkülönböztetésére vonatkozóan. Szent Ignác később még Párizsban és Rómában is hozzácsatolt jegyzeteket, részeket, de alapjában véve a manresai lelki tapasztalatok és misztikus látomások tekinthetők a lelkigyakorlatos vezérelvek « Sitz im Leben »-jének, élethelyzetének.

Bálint József tömören így fogalmazza meg a lelkigyakorlat lényegét:

« Isten rám vonatkozó akaratának öntevékeny fölkutatása, és a fölismert isteni Akarat szerint való felelősségteljes, egyéni döntés és választás »; vagy: « a személyes és felelős dönteni tudás iskolája Isten országának szolgálatában » (I.h. 205-206).

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

az itt következő Lelkigyakorlatok némi megértésére, és hogy segítséget találjon bennük mind a lelkigyakorlat vezetője, mind a lelkigyakorlatozó [1].

1. Első megjegyzés: Lelkigyakorlaton értjük a lelkiismeret-vizsgálás, elmélkedés, szemlélődés, szóbeli és elmélkedő ima és egyéb lelki tevékenység minden módját, amint azt később kifejtjük. Mert amiként a sétálás, gyaloglás és futás testgyakorlat, ugyanúgy lelkigyakorlatnak mondható minden tevékenység, amely a lelket előkészíti és alkalmassá teszi arra, hogy eltávolítson magától minden rendetlen hajlamot, és miután azokat eltávolította, keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje.

2. Második megjegyzés: Aki előadja az elmélkedés vagy szemlélődés módját és rendjét, híven mondja el a szóban forgó szemlélődéshez vagy elmélkedéshez a történetet, de csak rövid vagy összefoglaló magyarázattal menjen végig a pontokon. Ha ugyanis az elmélkedő híven kapja meg a történet lényegét, és önmaga gondolja át s mérlegeli és talál valamit, ami azt kissé jobban megvilágítja vagy érzékelteti — akár a saját gondolkodása, akár azáltal, hogy értelmét isteni erő világítja meg — nagyobb örömet talál benne és gyümölcsözőbb lesz számára, mintha a lelkigyakor-

---

[1] Az itt következő megjegyzések — miként egyébként az egész könyv is — nem a lelkigyakorlatozónak, hanem a lelkigyakorlat vezetőjének szólnak. Körvonalazzák a lelkigyakorlatok pedagógiáját: mi a lgy, ill. annak terve, a kezdeti magatartás (1-5. megj.); a vezető szerepe, főleg a szellemek megkülönböztetésében (6-17); különböző típusú lelkigyakorlatok és különböző gyakorlatozók (18-20). Szent Ignác azt ajánlja, hogy a vezető fokozatosan ismertesse (alkalmazza) egyes megjegyzéseket (1., 20., 5. és 4.).

lat vezetője hosszan fejtegetné és bőven magyarázná a történet értelmét. Mert nem a sok tudással lakik jól és elégül ki a lélek, hanem ha a dolgokat bensőleg érzékeli és ízleli [2].

3. Harmadik megjegyzés: Minthogy a következő lelkigyakorlatok mindegyikében használjuk értelmünket is a megfontolásban, akaratunkat is az érzelemkeltésben, ügyeljünk arra, hogy az akarati tevékenységben, amikor szóban vagy gondolatban Istennel, a mi Urunkkal és szentjeivel beszélgetünk, nagyobb tisztelettel legyünk, mint amikor az értelmet megértésre használjuk [3].

4. Negyedik megjegyzés: Az egész lelkigyakorlatra négy hetet szánunk, mert ez felel meg a négy résznek, amelyre a gyakorlatok fel vannak osztva:

— az első rész elmélkedés és szemlélődés a bűnről;

— a második Krisztus Urunk élete virágvasárnappal bezárólag;

— a harmadik Krisztus szenvedése;

— a negyedik a feltámadás és mennybemenetel, hozzávéve a három imádkozási módot.

Mindazonáltal ezt a felosztást nem úgy kell értelmeznünk, hogy minden hét szükségszerűen hét vagy nyolc napból álljon. Megtörténik ugyanis, hogy az első héten egyesek

---

[2] A lelki dolgok belső érzékelése és « ízlelése » igen lényeges a lelkigyakorlatok során: ez az érzék a Szentlélek ajándéka, egyszerre ismeret és szeretet, « szerető tudás », hívő tapasztalat.

[3] Az értelem és az akarat itt lelki képességek. Az értelem fontolgatva, pontról pontra haladva hatol be Isten titkaiba; az akarat viszont a szeretet képessége: nevezhetjük « szív »-nek is. Az isteni Felség jelenlétének imádó tisztelete és akaratának elfogadása a lelkigyakorlat célja. Az 5. megjegyzés is azt hangsúlyozza, hogy teljes nagylelkűséggel kell felajánlanunk magunkat az isteni Felségnek, hogy rendelkezzék velünk akarata szerint. (Vö. még: 234, a *Suscipe*).

lassúbbak annak elérésében, amit keresnek, ti. töredelmet, bánatot és könnyeket bűneik miatt; mások viszont serényebbek a többinél és a különböző szellemek [4] már jobban megindították vagy próbára tették őket. Ezért szükséges, hogy némelykor megrövidítsük, máskor viszont meghosszabbítsuk a hetet. Ugyanúgy kell eljárnunk a többi héten is, a szóban forgó anyagnak megfelelően keresve a dolgokat. Mégis, többé-kevésbé harminc napig tartson a lelkigyakorlat.

5. Ötödik megjegyzés: A lelkigyakorlatozót nagyon segíti, ha nagy lélekkel, Teremtője és Ura iránti bőkezűséggel kezdi meg a gyakorlatokat, felajánlva neki egész akaratát és szabadságát, hogy az isteni Felség legszentebb akarata szerint rendelkezzék mind személyével, mind azzal, amije van.

6. Hatodik megjegyzés: Ha a gyakorlatok vezetője azt veszi észre, hogy a gyakorlatozóban nem támadnak megmozdulások, mint például vigasz vagy vigasztalanság, vagy nem indítják meg a különböző szellemek, kérdezze ki őt alaposan a gyakorlatokra vonatkozólag: vajon elvégzi-e azokat, a meghatározott időben végzi-e és hogyan. Vajon megtartja-e a kiegészítő utasításokat? Kérjen mindezekről részletes beszámolót. A vigaszról és a vigasztalanságról a 316-317. pontban lesz szó, a kiegészítő utasításokról pedig a 73-90. pontban.

7. Hetedik megjegyzés: Ha a vezető azt látja, hogy a lelkigyakorlatozó levert és kísértésekkel küszködik, ne legyen vele kemény és szigorú, hanem nyájas és szelíd. Öntsön belé bátorságot és erőt a továbbiakra. Tárja fel előtte az emberi természet ellenségének cselvetéseit és segítse őt, hogy felkészüljön és fogékonnyá tegye magát az eljövendő vigasztalásra.

---

[4] Jó és rossz szellem.

8. Nyolcadik megjegyzés: Ha a gyakorlatok vezetője úgy látja, hogy a gyakorlatozó a vigasztalanság, az ellenség csalárdsága vagy a vigasztalások tekintetében segítségre szorul, megmagyarázhatja neki az első, illetve a második hétnek a különböző szellemek megismerésére vonatkozó szabályait (316-324; 328-336 pp.).

9. Kilencedik megjegyzés: Ügyeljünk arra, hogy ha a lelkigyakorlatozó, aki az első hét gyakorlatait végzi, még járatlan a lelki dolgokban, és ha nyilvánvalóan erős kísértések zaklatják, úgyannyira, hogy az Istennek, a mi Urunknak szolgálatában való továbbhaladás akadályai mutatkoznak nála, mint fáradtság, szégyen és félelem, nehogy a világ megbecsülését elveszítse stb., akkor a lelkigyakorlatok vezetője ne beszéljen neki a második hétnek a különböző szellemek megismerésére vonatkozó szabályairól. Mert amennyire hasznosak számára az első hét szabályai, annyira ártalmasak lennének a második hét szabályai, mivel ezek finomabb és emelkedettebb anyagot képeznek, hogysem meg tudná érteni.

10. Tizedik megjegyzés: Ha a vezető azt veszi észre, hogy a lelkigyakorlatozót a jónak látszata alatt éri támadás és kísértés, akkor helyénvaló, hogy a már említett második hét szabályairól beszéljen neki. Az emberi természet ellensége ugyanis akkor kísért a jónak látszata alatt, amikor valaki a megvilágosodás útján halad, ami a második hét gyakorlatainak felel meg, és nem annyira a tisztulás útján, ami az első hét gyakorlatainak felel meg [5].

11. Tizenegyedik megjegyzés: Amikor az ember az első hét gyakorlatait végzi, hasznos, ha semmit sem tud arról,

---

[5] Szent Ignác a lelki élet szakaszainak klasszikus felosztására hivatkozik. Az első « hét » megfelel a tisztulás útjának, a második pedig a megvilágosodás útjának. A negyedik « hét », és részben már a harmadik is, az egyesülés útszakaszához hasonlítható.

amit a második héten kell tennie. Inkább az első héten úgy fáradozzék annak elérésén, amit keres, mintha a második héten már semmi jónak a megtalálását sem remélné [6].

12. Tizenkettedik megjegyzés: A gyakorlatok vezetője sokszor figyelmeztesse a gyakorlatozót, hogy a naponkénti öt gyakorlat vagy szemlélődés mindegyikében egy teljes órát kell töltenie. Törekedjék tehát arra, hogy lelke mindig nyugodt maradjon annak tudatában, hogy egy teljes órát töltött el a gyakorlatban, sőt inkább többet, mint kevesebbet. Az ellenség ugyanis nem kis mértékben azon szokott fáradozni, hogy megrövidíttesse velünk az említett szemlélődés, elmélkedés vagy ima óráját [7].

13. Tizenharmadik megjegyzés: Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy miként a vigasztalás idején könnyű dolog és semmi fáradsággal sem jár a teljes órát szemlélődésben tölteni, ugyanúgy a vigasztalanság idején nagyon nehéz azt megtenni. Azért a lelkigyakorlatozó a teljes óránál valamivel tovább maradjon a szemlélődésben, hogy így küzdjön a vigasztalanság ellen, a kísértéseket így győzze le. Ne csak azt szokja meg, hogy az ellenségnek ellenáll, hanem hogy ártalmatlanná is teszi.

---

[6] Ezzel a megjegyzéssel Szt. Ignác aláhúzza a lelki élet kettős szempontját: teljesen a jelen pillanatban maradni, mert egyedül itt és most találjuk meg Isten ránk vonatkozó akaratát; teljes bizalommal haladni előre az ismeretlen felé; Istenre bízva azt, hogy milyen úton vezet bennünket. Szt. Ignácnál nem az a lényeges, hogy egy előre kijelölt utat járjunk be, hanem hogy elnyerjük a kegyelmet ahhoz, amit keresünk. Ezért egy adott pillanatban vagy útszakaszon mindig a keresett és elért « gyümölcs » az ismérve annak, hogy ismételjük-e az elmélkedést, avagy továbbmenjünk. (Vö. a 4. megjegyzést!).

[7] Isten a jelen pillanatban adja kegyelmét; a gonosz szellem viszont arra ösztönöz, hogy elmeneküljünk a jelenből a múltba vagy a jövőbe.

14. Tizennegyedik megjegyzés: Ha a vezető úgy látja, hogy a gyakorlatozó vigasztalással és nagy buzgalommal van eltelve, figyelmeztesse, hogy semmiféle meggondolatlan és elsietett fogadalmat ne tegyen. Minél állhatatlanabb természetűnek ismeri, annál inkább kell erre figyelmeztetnie, intenie. Igaz ugyan, hogy jogosan buzdíthatunk valakit arra, hogy szerzetbe lépjen, ahol közismerten engedelmességi, szegénységi és tisztasági fogadalmat tesznek, és a fogadalommal végzett jócselekedet érdemszerzőbb is, mint az, amelyet fogadalom nélkül végzünk. Mégis, nagyon figyelembe kell vennünk a szóban forgó személy sajátos helyzetét és egyéniségét, s hogy mennyi segítséget vagy akadályt találhat majd annak teljesítésében, amit ígérni akar.

15. Tizenötödik megjegyzés: A gyakorlatok vezetője ne buzdítson inkább a szegénységre vagy valamilyen ígéretre, mint annak ellenkezőjére, sem inkább az egyik életállapotra vagy életmódra, mint a másikra. A lelkigyakorlatokon kívül megengedetten és érdemszerzően buzdíthatunk bárkit, aki arra alkalmasnak látszik, hogy az önmegtartóztatást, szüzességet, szerzetesi életet vagy az evangéliumi tökéletesség bármely formáját válassza. A lelkigyakorlatok idején azonban, amikor az isteni akaratot keressük, megfelelőbb és sokkal jobb, ha maga a Teremtő és Úr közli magát a szolgálatára kész lélekkel, átölelve és szeretetére és dicsőítésére vonva őt, és arra az útra vezetve, amelyen ezentúl jobban szolgálhat neki. A gyakorlatok vezetője tehát ne forduljon, ne hajoljon sem egyik, sem másik oldal felé, hanem középen maradjon, mint a mérleg nyelve, hogy a Teremtő a teremtménnyel és a teremtmény az ő Teremtőjével és Urával közvetlen kapcsolatban tevékenykedjék [8].

[8] Igen lényeges, hogy a lelkigyakorlat vezetője ne döntsön a gyakorlatozó helyett, hanem igyekezzék háttérben maradni, elmosódni, hogy Istennek engedje át a teret. A vezető abban segítheti a gyakorlatozót, hogy jobban meglássa és elhárítsa az akadályokat Isten akarata teljesítése elől.

16. Tizenhatodik megjegyzés: Ebből a célból, vagyis azért, hogy a Teremtő és Úr biztosabban működjék teremtményében, ha esetleg ez a lélek rendetlenül ragaszkodnék és vonzódnék valamely dologhoz, nagyon kívánatos, hogy teljes erejével arra törekedjék, hogy az ellenkezőjére jusson el annak, amihez rendetlenül ragaszkodik. Ha például mindenáron valamely tisztség vagy javadalom elnyerését akarja, de nem Isten, a mi Urunk tiszteletére és dicsőségére és nem is a lelkek üdvösségére, hanem saját hasznára, földi érdekből, akkor az ellenkező kívánására kell magát rábírnia. Azért hosszan kitartva az imában és egyéb lelkigyakorlatokban, kérje Istentől, a mi Urunktól az ellenkezőt, vagyis hogy ne akarja azt a tisztséget vagy javadalmat vagy bármi mást, hacsak az isteni Felség, elrendezve a lélek vágyait, meg nem változtatná az előző ragaszkodást. Az ok tehát, amiért kívánjuk vagy megtartjuk egyik vagy másik dolgot, egyedül az isteni Felség szolgálata, tisztelete és dicsősége legyen.

17. Tizenhetedik megjegyzés: Nagyon hasznos, ha a lelkigyakorlat vezetője — anélkül, hogy kérdezni vagy megtudni akarná a lelkigyakorlatozó gondolatait és bűneit — hűen tájékozódik azokról a különféle lelki megmozdulásokról és gondolatokról, amelyeket a különböző szellemek keltenek benne. Mert akkor tud neki — kisebb vagy nagyobb előmenetele szerint — néhány olyan gyakorlatot adni, amely alkalmas és megfelelő az így befolyásolt lélek szükségletének.

18. Tizennyolcadik megjegyzés: Ezeket a lelkigyakorlatokat aszerint alkalmazzuk, hogy milyen az adottsága, azaz életkora, képzettsége vagy tehetsége annak, aki a Lelkigyakorlatokat elvégezni akarja. Tanulatlan vagy gyenge képességű embernek ne adjunk olyan dolgokat, amelyeket nem bír el könnyen és amelyekből nem meríthet hasznot. Hasonlóképpen, azt kell adnunk mindenkinek, amit ki-ki elérni akar, mert ez szolgál nagyobb segítségére és előhaladására. Ha tehát valaki csak annyi segítséget igényel, hogy

valamelyes oktatásban részesüljön és a lelkét bizonyos fokig megelégedetté tegye, annak kifejthetjük a részleges lelkiismeret-vizsgálatot (24. p.), majd az általánosat (32. p.), kifejthetjük továbbá a reggelenként fél órán át tartó imádkozási módot (238. p.) a parancsolatokról, főbűnökről stb. Ajánljuk neki azt azt is, hogy minden héten gyónja meg bűneit, és ha teheti, áldozzék kéthetenként, sőt ha indítást érez, hetenként. Ez az eljárás megfelelőbb az egyszerű vagy tanulatlanabb emberek számára: amikor is megmagyarázunk nekik minden parancsolatot, beszélünk a főbűnökről, az Egyház parancsairól, az öt érzékről és az irgalmasság cselekedeteiről.

Hasonlóképpen, ha a vezető azt látja, hogy a gyakorlatozónak kevés hajlama és kevés természetes adottsága van, s nem sok eredmény remélhető nála, megfelelőbb, ha ezekből a könnyebb gyakorlatokból ad neki néhányat, amíg a bűneit meg nem gyónja. Azt követően magyarázza meg neki a lelkiismeret-vizsgálás néhány módját, és ajánlja: az eddiginél gyakrabban gyónjék, hogy megmaradjon az elért jóban. A választás anyagába azonban ne menjen bele, se más olyan gyakorlatba, amelyik az első hét anyagán kívül esik, főleg amikor másoknál több lelki hasznot érhet el, mindenre meg nem jut idő.

19. Tizenkilencedik megjegyzés: Ha valakit a közügyek vagy hasznos elfoglaltságai akadályoznak — és képzett vagy tehetséges ember — a gyakorlatokra pedig csak másfél órát szentelhet naponta — röviden ki kell előtte fejteni, mi végett van az ember teremtve. Hasonlóképpen meg lehet neki magyarázni fél órán át a részleges, majd az általános lelkiismeret-vizsgálatot, a gyónásnak és az áldozásnak a módját. Három nap minden reggel végezzen egy órán át elmélkedést az első, a második és a harmadik bűnről (45. p.), majd a következő három nap, ugyanabban az órában, a bűnökért járó büntetésről (65. p.). E három-három elmélkedés kapcsán magyarázzuk meg neki a tíz

kiegészítő utasítást (73. p.). Krisztus Urunk életének titkainál pedig azt a sorrendet kövessük, amelyet később, maguknak a gyakorlatoknak a folyamán részletesen megjelölünk.

20. Huszadik megjegyzés: Ha a gyakorlatozó nincs ennyire akadályozva és a lehető legnagyobb előhaladást akarja elérni, a teljes Lelkigyakorlatokat kell neki leadnunk, az adott sorrendben. Az így végzett Lelkigyakorlatokban általában annál nagyobb előhaladást ér el az ember, minél inkább elkülönül minden barátjától és ismerősétől és minden földi gondjától. Így például elköltözik házából és egy más házba vagy szobába megy lakni. Így a lehető legnagyobb elrejtettségben élhet, tetszése szerint mehet mindennap szentmisére és vecsernyére, és nem kell tartania attól, hogy ismerősei ebben akadályozzák.

Az ilyen magányba vonulásból sok egyéb között három fő előny származik.

Az első: Az isteni Felség előtt nem csekély érdemet szerez az ember azzal, hogy sok barátjától és ismerősétől, valamint sok elintézetlen ügyétől azért válik meg, mert Istennek, a mi Urunknak akar szolgálni és Őt meg akarja dicsőíteni.

A második: Azzal, hogy így magányba vonul és értelmét nem osztja meg sok dolog között, hanem minden törődését egyetlen dologra irányítja, ti. Teremtője szolgálatára és saját lelke előmenetelére, szabadabban használja természetes képességeit annak szorgos keresésére, amit annyira kíván.

A harmadik: Minél inkább egyedül van a lelkünk és elkülönül mindentől, annál alkalmasabbá válik arra, hogy közeledjék Teremtőjéhez és Urához és Őt elérje. És minél inkább eléri Őt, annál jobban felkészül az isteni és legfőbb Jóság kegyelmeinek és adományainak befogadására.

ELSŐ HÉT

21. LELKIGYAKORLATOK,

hogy az ember önmagát legyőzze és életét rendezze anélkül, hogy bármely rendezetlen hajlamból elhatározást tenne.

22. Hogy mind a Lelkigyakorlatok vezetője, mind a gyakorlatozó jobban támogassa egymást és jobban haladjon előre, eleve fel kell tételeznünk, hogy minden jó kereszténynek készebbnek kell lennie arra, hogy felebarátja állítását megmentse, semhogy elítélje. Ha nem tudja azt megmenteni, kérdezze meg őt magát, hogyan érti állítását. Ha helytelenül, javítsa ki őt szeretettel. Ha pedig ez nem elég, használjon fel minden alkalmas eszközt, hogy felebarátja helyes értelmet adjon annak és megmeneküljön [9].

23. VEZÉRELV ÉS ALAPIGAZSÁG

Az ember arra van teremtve, hogy
Istent, a mi Urunkat
dicsérje, tisztelje és szolgáljon neki,
és ezáltal lelkét üdvözítse [10].

---

[9] Ti. a tévedéstől. — Szent Ignác nem ok nélkül állítja ezt a saját életéből fakadó, de jelentőségében azon messze túlmutató « Megjegyzést » a Lelkigyakorlatok elejére. Nem a hit területéről, hanem a mindennapi életből vett példával mutatja be: minden dialógusnak elengedhetetlen feltétele, hogy eleve meglegyen bennünk a másik ember felé való nyitottság, odahallgatni tudás. Mennyivel inkább szükséges ez a lelki készség abban a dialógusban, amely az Isten és a lélek között folyik a Lelkigyakorlatban!

[10] Szent Ignác az emberi közreműködés szerepét emeli ki az üdvösség elnyerésében, Szent Ágoston nyomán: « Qui te creavit sine te,

Minden egyéb a föld színén
az emberért van teremtve,
és azért, hogy segítse őt a cél elérésében,
amire teremtve van.

Ebből következik, hogy
az embernek ezeket
annyira kell felhasználnia,
amennyire célja elérésében segítik,
és annyira kell megválnia tőlük,
amennyire akadályozzák abban.

Szükséges ezért,
hogy közömbösekké tegyük magunkat [11]
minden teremtménnyel szemben,
ami szabad akaratunk döntésére van bízva
és nincs neki megtiltva.

Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk
inkább az egészséget, mint a betegséget,
a gazdagságot, mint a szegénységet,
a tiszteletet, mint a gyalázatot,
a hosszú életet, mint a rövidet,
és következetesen így minden másban;

---

non te salvabit sine te »: « Aki megteremtett téged beleegyezésed nélkül, nem fog üdvözíteni közreműködésed nélkül ».

[11] Az alapvető elmélkedést (*Fundamentum*ot) Szt. Ignác később adta hozzá a Lgy-hoz; célja az, hogy a gyakorlatozónak hangsúlyozza: a « választás »-hoz, Isten akarata megtalálásához elengedhetetlen a « közömbösség » (*indifferentia*), ami nem sztoikus közöny, érzéketlenség, hanem szabadság, készenlét, hogy megtegyük Isten felismert akaratát. Ehhez pedig meg kell szabadulnunk a rendetlen vonzalmaktól, hajlamoktól, szenvedélyektől; olyan « egyensúlyállapotba » kell jutnunk, amit a 179. pontban a mérleg nyelve jelképez. (Lásd még az 5. és 15. pontot).

egyedül
azt kívánva és választva,
ami jobban elvezet bennünket a célba [12],
amire teremtve vagyunk.

24. RÉSZLEGES ÉS NAPI LELKIISMERET-VIZSGÁLAT

Három időpontot és kétszeri önvizsgálatot tartalmaz.

Az első időpont reggel van. Mindjárt felkelés után tegyük fel magunkban, hogy gondosan őrizkedni fogunk attól a meghatározott bűntől vagy hibától, amelyből megjavulni és jó útra térni akarunk.

25. A második időpont ebéd előtt van. Kérjük Istentől, a mi Urunktól azt, amit kívánunk, ti. a kegyelmet, hogy visszaemlékezzünk, hányszor követtük el azt a meghatározott bűnt vagy hibát, és hogy a jövőben megjavuljunk. Utána végezzük el az első vizsgálatot, számon kérve magunktól azt a meghatározott külön hibát, amelyből megjavulni és amelytől szabadulni akarunk. Menjünk végig minden órán vagy időszakon, a felkelés órájától kezdve a jelen vizsgálat órájáig és pillanatáig s tegyünk annyi pontot a g betű első vonalára, ahányszor a szóban forgó bűnt vagy hibát elkövettük. Majd tegyünk újra elhatározást, hogy a második vizsgálatig, amelyet végezni fogunk, megjavulunk.

26. A harmadik időpont vacsora után van. A második önvizsgálatot ugyanúgy végezzük, áthaladva minden órán,

---

[12] Ez a « jobban » (*mas, magis*) többször visszatér a lgy különböző állomásain. Az ignáci « közömbösség » tehát olyan szabadság, amely lendületes készség, nem pedig passzív magaelhagyás: nagylelkű odaadás, hogy jobban válaszoljunk Isten szeretete hívására.

az első vizsgálattól kezdve a jelenlegi másodikig. Tegyünk ugyanazon g betű második vonalára annyi pontot, ahányszor azt a meghatározott bűnt vagy hibát elkövettük.

27. KÖVETKEZIK NÉGY KIEGÉSZÍTŐ UTASÍTÁS,

hogy gyorsabban elhagyjuk azt a meghatározott bűnt vagy hibát.

Első utasítás: Valahányszor ebbe a meghatározott bűnbe vagy hibába esünk, tegyük kezünket a mellünkre, bánkódva, hogy elbuktunk. Ezt mások jelenlétében is megtehetjük, anélkül hogy észrevennék, mit teszünk.

28. Második utasítás: Minthogy az ábra első vonala az első vizsgálatot jelzi, a második vonal a második vizsgálatot, nézzük meg este, van-e javulás az első vonaltól a másodikig.

29. Harmadik utasítás: Hasonlítsuk össze a második napot az elsővel, vagyis a mai nap két vizsgálatát az előző nap két vizsgálatával, és nézzük meg, vajon egyik naptól a másikig javultunk-e.

30. Negyedik utasítás: Hasonlítsuk össze az egyik hetet a másikkal, és nézzük meg, vajon többet javultunk-e ezen a héten, mint az előzőn.

31. Megjegyzés: A nagy G betű jelzi a vasárnapot, a következő kis g betű a hétfőt, a harmadik g betű a keddet és így tovább [13].

---

[13] A spanyol eredetit követjük: a « g » a latin gula (torkosság) elleni küzdelmet jelzi. Szent Ignác eredeti ábráján a vonalak rövidülnek: ez valószínűleg a javulásra akar figyelmeztetni.

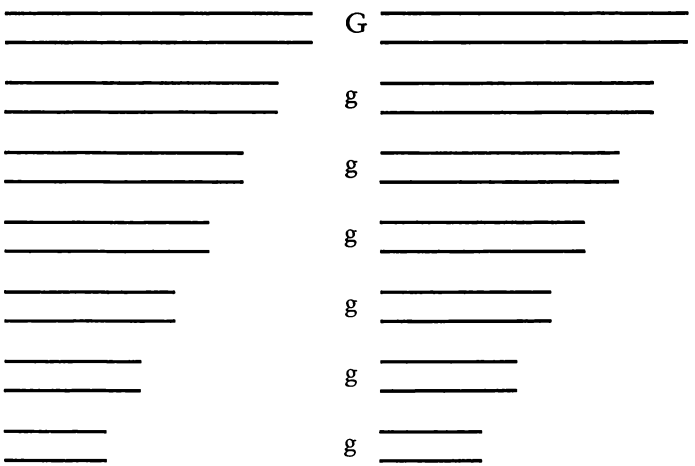

32. ÁLTALÁNOS LELKIISMERET-VIZSGÁLAT

Célja, hogy bűneinktől megtisztuljunk és jobban gyónjunk.

Abból a föltevésből indulok ki, hogy háromféle gondolat van bennem: a saját magamé, amely teljesen az én szabadságomból és akaratomtól származik, és két másik, amely kívülről jön, egyik a jó szellemtől, másik a rossztól.

33. A gondolatról

Kétféle módon szerezhetek érdemet a kívülről jövő rossz gondolat esetében:

Először: Például az a gondolatom támad, hogy kövessek el halálos bűnt; én tüstént ellenállok a gondolatnak és így legyőzöm azt.

34. **Másodszor:** Amikor ugyanaz a rossz gondolat támad bennem, de én ellenállok. Az meg újra és újra visszatér, de én mindig ellenállok, egészen addig, amíg a gondolat legyőzötten távozik. Ez a második mód érdemszerzőbb az elsőnél.

35. **Bocsánatos** bűnt akkor követ el az ember, amikor ugyancsak halálos bűnre kísértő gondolata támad és ő figyelmet szentel neki, kicsit elidőzve benne, vagy csekély érzéki gyönyört merítve belőle, vagy amikor valamilyen hanyagságot követ el az ilyen gondolat elűzésében.

36. **A halálos** bűn elkövetésének két módja van:

Először: Amikor az ember beleegyezik a rossz gondolatba, hogy majd aszerint cselekedjék, ahogyan beleegyezett, vagy hogy aszerint cselekednék, ha ez módjában állna.

37. **Másodszor:** Amikor az ember cselekedettel is elköveti a bűnt. Ez három oknál fogva súlyosabb az elsőnél:

— először a hosszabb időtartam;

— másodszor az erősebb akarati tevékenység;

— harmadszor mindkét személy nagyobb kára miatt.

38. A szóról

Ne esküdjünk se a Teremtőre, se a teremtményre, kivéve igaz ügyben, szükségből és tisztelettel. « Szükségből », vagyis nem amikor akármiféle igazságot erősítünk meg esküvel, hanem amikor az valamilyen fontossággal bír a lélek vagy a test javára, avagy anyagi javakra vonatkozólag. « Tisztelettel », vagyis amikor az ember Teremtőjét és Urát megnevezi, akkor ezt megfontoltan tegye és adja meg a kötelező tiszteletet és hódolatot.

39. **Megjegyzés:** Bár a hiábavaló esküvel súlyosabban vétkezünk, ha a Teremtőre esküszünk, mint ha a teremtményre, mégis meg kell jegyeznünk, hogy megfelelő módon,

vagyis igaz ügyben, szükségből és tisztelettel, nehezebb teremtményre esküdni, mint a Teremtőre, a következő okokból:

Először: Amikor valamely teremtményre akarunk esküdni, ebben az esküvésben az a tény, hogy a teremtményt akarjuk megnevezni, nem tesz bennünket annyira vigyázatossá és óvatossá, hogy az igazat mondjuk, vagy hogy csak szükségből erősítsük meg azt esküvel, mint amikor minden dolog Urát és Teremtőjét akarjuk megnevezni.

Másodszor: Amikor teremtményre esküszünk, nem olyan könnyű tiszteletet és hódolatot tanúsítanunk a Teremtő iránt, mint amikor az esküvésben magát a Teremtőt és Urat nevezzük meg. Mert az, hogy Istennek, a mi Urunknak a nevét akarjuk kimondani, nagyobb tiszteletet és hódolatot hoz magával, mint ha a teremtményt akarjuk megnevezni. Ezért a tökéleteseknek inkább megengedett, hogy a teremtményre esküdjenek, mint a nem tökéleteseknek. A tökéletesek ugyanis a folytonos elmélkedés és az értelem megvilágosodása révén inkább fontolóra veszik azt, illetve elmélkednek és szemlélődnek arról, hogy Isten, a mi Urunk van minden teremtményben a maga lényege, jelenléte és hatalma által. Így, amikor a teremtményre esküsznek, alkalmasabbak és felkészültebbek arra, hogy tiszteletet és hódolatot tanúsítsanak Teremtőjük és Uruk iránt, mint a nem tökéletesek.

Harmadszor: Mert a folytonos teremtményre való esküvésben a kevésbé tökéleteseknél jobban kell tartanunk a bálványimádástól, mint a tökéleteseknél.

40. Hiábavaló szót ne mondjunk. Ezen értem, amikor az a szó sem nekem, sem másnak nem használ és nem is ilyen szándékra irányul. Ha tehát valaki hasznos dolgokról beszél, vagy azzal a szándékkal, hogy használjon vele a saját lelkének vagy a másének, a testnek, vagy hogy földi érdekeket mozdítson elő, az sohasem hiábavaló. Még

akkor sem, ha a tárgy magában véve távol esik életállapotától. Így például a szerzetestől a hadviselés vagy a kereskedés. Tehát: mindenben, amit az ember mond, érdem van, ha jó célra irányul, és bűn, ha rossz célra irányul, vagy ha hiábavalóan beszélünk.

41. Ne mondjunk semmit, ami másnak rossz hírét kelti vagy őt szóbeszéd tárgyává teszi. Mert ha nem nyilvános halálos bűnt tárok fel, halálosan vétkezem magam is; ha bocsánatosat, bocsánatosan; ha pedig gyarlóságot tárok fel, saját gyarlóságomat árulom el. Ha azonban szándékunk tisztességes, két esetben szabad más bűnéről vagy hibájáról beszélnünk.

Először: amikor a bűn nyilvános, mint például a nyilvánosan bűnös nőé, vagy ha a törvényszéken elítélt bűnről vagy olyan nyilvános tévedésről van szó, amely megfertőzi a lelkeket, akikhez eljut.

Másodszor: amikor a titkos bűnt azért tárjuk fel valakinek, hogy segítse fölemelkedni azt, aki a bűnben van, de csak ha józanul feltehetjük és remélhetjük, hogy tud rajta segíteni.

42. A cselekedetről

Ha a tízparancsolatot, az Egyház parancsait és az egyházi hatóságok intézkedéseit tesszük vizsgálat tárgyául, azt mondhatjuk, hogy mindaz, amit ezen három csoport bármelyike ellen cselekszünk, a cselekedet kisebb vagy nagyobb jelentősége szerint kisebb vagy nagyobb bűn. Az egyházi hatóságok intézkedésein értem például a keresztes bullákat és egyéb búcsúkat, amelyeket a gyónás és áldozás feltétele mellett a lelki béke elnyerésére szoktak engedélyezni. Mert nem csekély bűn az, ha okot szolgáltatunk, hogy valaki feletteseink ilyen jámbor buzdításai és intézkedései ellen cselekedjék, vagy ha magunk cselekszünk ellenük.

43. AZ ÁLTALÁNOS LELKIISMERET-VIZSGÁLAT MÓDJA

öt pontot tartalmaz.

Első pont: Adjunk hálát Istennek, a mi Urunknak a kapott jótéteményekért.

Második pont: Kérjünk kegyelmet, hogy megismerjük bűneinket és kiirtsuk azokat.

Harmadik pont: Kérjük számon a lelkünktől először a gondolatokat, azután a szavakat, végül a cselekedeteket — a felkelés órájától a jelen lelkiismeret-vizsgálás idejéig, óráról órára vagy időpontról időpontra, ugyanolyan rendben, mint azt a részleges lelkiismeret-vizsgálatnál már említettük.

Negyedik pont: Kérjünk bocsánatot Istentől, a mi Urunktól a hibákért.

Ötödik pont: Határozzuk el, hogy kegyelmével megjavulunk. Miatyánk.

44. ÁLTALÁNOS GYÓNÁS, SZENTÁLDOZÁSSAL

Ha valaki önként el akarja végezni az általános gyónást a lelkigyakorlatok idején, abból sok egyéb között a következő három előnye származik:

Első: Aki minden évben gyónik, nem köteles általános gyónást végezni. Ha mégis elvégzi, nagyobb hasznot és érdemet szerez a nagyobb bánat miatt, amit egész életének minden bűne és rosszasága miatt jelenleg érez.

Második: Ezekben a lelkigyakorlatokban az ember mélyebben ismeri meg a bűnöket és azok gonoszságát, mint máskor, amikor nem merül el annyira a benső dolgokban. Most tehát nagyobb ismeretére és megbánására jutva ezeknek, nagyobb lelki haszna és érdeme lesz az általános gyónásból, mint azelőtt lett volna.

Harmadik: Mivel jobban gyóntunk és készségesebb a lelkünk, következésképpen alkalmasabbak és felkészültebbek lettünk az Oltáriszentség vételére. A szentáldozás pedig nemcsak abban segít, hogy bűnbe ne essünk, hanem abban is, hogy megmaradjunk a kegyelem növekedésében.

Az általános gyónást legjobb mindjárt az első hét gyakorlatai után végezni.

45. ELSŐ GYAKORLAT:

elmélkedés a három lelki képességgel[14] *az első, második és harmadik bűnről. Az előkészítő imán és két előgyakorlaton kívül három főpontot és egy imabeszélgetést tartalmaz.*

46. Előkészítő ima: Kérjek kegyelmet Istentől, a mi Urunktól, hogy minden szándékom, cselekedetem és tevékenységem tisztán az isteni Felség szolgálatára és dicsőítésére irányuljon[15].

47. Első előgyakorlat: a színhely kialakítása. Itt meg kell jegyeznünk, hogy a látható dolgokról való szemlélődésben vagy elmélkedésben, mint amikor pl. Krisztus Urunkról szemlélődöm, aki látható, a színhely kialakítása abban áll,

---

[14] Emlékezettel, értelemmel, akarattal.

[15] Minden elmélkedés elején elmondjuk ezt az imát, hogy a Fundamentum szerinti készséget, nagylelkű odaadást megtaláljuk.

hogy képzeletben látom azt az érzékelhető helyet, ahol szemlélődésem tárgya található. Érzékelhető helyet mondok, mint pl. a templomot vagy a hegyet, ahol Jézus Krisztus vagy Boldogasszonyunk található, aszerint, hogy miről akarok szemlélődni.

A nem érzékelhető tárgyról, mint itt a bűnökről való elmélkedés esetén, a színhely kialakítása úgy történik, hogy képzeletben látom és szemlélem lelkemet, ebben a romlandó testben bebörtönözve, és ezt az egész összetett lényt a siralomvölgyben, mintegy vadállatok közé száműzve; az egész összetett lényen értem a testből és lélekből álló embert.

48. Második előgyakorlat: Kérjem Istentől, a mi Urunktól azt, amit kívánok és óhajtok [16]. A kérés feleljen meg a szóban forgó tárgynak; vagyis ha a szemlélődés a feltámadásról szól, kérjek örömet az örvendező Krisztussal; ha a szenvedésről, kérjek fájdalmat, könnyeket és gyötrelmet a meggyötört Krisztussal.

Ebben az elmélkedésben kérjek megszégyenülést és megalázkodást, látva, hogy milyen sokan kárhoztak el egyetlen halálos bűn miatt, én meg hányszor megérdemeltem annyi bűnömmel, hogy örökre elkárhozzam.

49. Megjegyzés: Minden szemlélődés vagy elmélkedés előtt végezzük el az előkészítő imát, változtatás nélkül, és az említett két előgyakorlatot, esetenként változtatva a szóban forgó anyag szerint.

50. Első pont [17]**:** Irányítsam emlékezőtehetségemet az első bűnre, amelyet az angyalok követtek el, majd az

---

[16] Ennek bővebb magyarázatát lásd a Bevezetőben.

[17] Ez az elmélkedés a bűn súlyosságát azzal akarja érzékeltetni, hogy megvilágítja annak eredetét és egyetemes elterjedését. Mind a három esetben a kegyelem és a szabadság titokzatos drámájáról — természetfeletti történésről — van szó.

értelmemet, gondolkodva rajta, azután az akaratomat. Ezt az egészet azért akarom emlékezetembe idézni és megérteni, hogy jobban szégyenkezzem és megalázkodjam, amikor az angyalok egyetlen bűnével összehasonlítom az én oly sok bűnömet. Míg ők egyetlen bűn miatt jutottak a pokolba, én hányszor megérdemeltem azt annyi bűnömmel.

Mondom, idézzem emlékezetembe az angyalok bűnét, hogy ők, jóllehet kegyelemben voltak teremtve, hogyan nem akarták szabadságukat arra használni, hogy Teremtőjük és Uruk iránt tisztelettel és engedelmességgel legyenek, hanem kevélységbe estek, és ezért hogyan jutottak a kegyelem állapotából a gonoszság állapotába és zuhantak az égből a pokolba. Így kell tovább az értelemmel a részletekbe mind jobban behatolni és az akarattal az érzelmeket mind jobban megmozgatni.

51. Második pont: Tegyem ugyanezt, vagyis irányítsam a három lelki képességet Ádám és Éva bűnére. Emlékezetembe idézem, milyen hosszú ideig vezekeltek ezért a bűnükért s mekkora romlás sújtotta miatta az emberi nemet és mily sok ember jut a kárhozatra.

Mondom, idézzem emlékezetembe a második bűnt, ősszüleink bűnét: Miután Isten Damaszkusz környékén megteremtette Ádámot s a földi paradicsomba helyezte és csontjából Évát megalkotta; bár meg volt tiltva nekik, hogy a tudás fájáról egyenek, ők mégis ettek róla, és ezzel bűnbe estek. Majd — megfontolom —, miután állatbőrbe öltöztek, a paradicsomból kiűzetve hogyan éltek az elvesztett eredeti ártatlanság nélkül egész életükön át sok munkában és vezeklésben. Így fontolgassak tovább az értelemmel mindegyre részletesebben és használjam az akaratot a már említett módon.

52. Harmadik pont: Hasonlóképpen elmélkedjem a harmadik bűnről, azaz bárki olyannak egyéni bűnéről, aki egyetlen halálos bűn miatt jutott a pokolba; és számtalan

sok ember kevesebb bűn miatt, mint amennyit én követtem el.

Mondom, tegyem ugyanezt a harmadik, egyéni bűnre vonatkozóan. Idézzem emlékezetembe a Teremtője és Ura ellen vétkező ember bűnének súlyosságát és gonoszságát. Értelmemmel fontoljam meg: azzal, hogy vétkezett és a végtelen Jóság ellen cselekedett, mennyire igazságosan jutott az örök kárhozatra. Fejezzem be az akarat tevékenységével, a már említett módon.

53. Imabeszélgetés: Képzeljem magam elé Krisztus Urunkat, a keresztre szegezetten. Megkérdezem: mi bírhatta rá, hogy Teremtő létére emberré legyen, hogy az örök életből az ideigvaló halálba lépjen, hogy így meghaljon bűneimért.

Ugyanígy magamra tekintve, kérdezzem meg:

— mit tettem én Krisztusért?

— mit teszek Krisztusért?

— mit kell tennem Krisztusért?

És ahogy Őt így keresztre szögezve magam előtt látom, engedjek szabad folyást érzelmeimnek.

54. Az imabeszélgetés valódi beszélgetés: ahogyan a barát beszél barátjával, vagy a szolga az urával, hol valami kegyet kér tőle, hol valami elkövetett rosszról vádolja magát, hol ügyeit közli vele, hogy tanácsot kérjen. Mondjak el egy Miatyánkot.

elmélkedés a bűnökről. Az előkészítő imádságon és a két előgyakorlaton kívül öt pontot és egy imabeszélgetést tartalmaz.

Az előkészítő ima legyen ugyanaz.

Első előgyakorlat: Ugyanaz a színhely-kialakítás.

Második előgyakorlat: Kérjem azt, amit kívánok. Itt kérjek felfokozott, heves fájdalmakat és könnyeket bűneim miatt.

56. Első pont: A bűnök sorozata. Idézzem emlékezetembe életem minden bűnét, áttekintve egyik évet a másik után, egyik időszakot a másik után. Ebben három dolog segít:

— először, vegyem szemügyre a helyet és a házat, ahol laktam;

— másodszor, emlékezzek a másokkal folytatott beszélgetéseimre;

— harmadszor, a foglalkozásra, amelyet folytattam.

57. Második pont: Mérlegeljem a bűnöket, szemlélve azt a rútságot és gonoszságot, amelyet minden elkövetett halálos bűn magában rejt, mégha nem is volna tilos.

58. Harmadik pont: Szemléljem, ki vagyok én, összehasonlításokkal kisebbítve magam:

— először: milyen kicsiny vagyok én az összes emberekhez képest;

— másodszor: mik az emberek a mennyország összes angyalaihoz és szentjeihez képest;

— harmadszor: szemléljem, mi az egész teremtett világ Istenhez képest; akkor én egymagamban mi lehetek?;

— negyedszer: tekintsem testem minden romlandóságát és rútságát;

— ötödször: tekintsem magam úgy, mint valami fekélyt és gennyes daganatot, amelyből annyi bűn, annyi gonoszság és olyan undok méreg fakad.

59. Negyedik pont: Fontoljam meg, a tulajdonságai alapján, kicsoda az Isten, aki ellen vétkeztem. Hasonlítsam össze azokat a bennem levő ellentétes tulajdonságokkal:

— az ő bölcsességét az én tudatlanságommal;

— az ő mindenhatóságát az én gyengeségemmel;

— az ő szentségét az én méltatlanságommal;

— az ő jóságát az én gonoszságommal.

60. Ötödik pont: Csodálkozó felkiáltás felfokozott érzelemmel, sorra járva az összes teremtményeket:

— az angyalok, mint az isteni igazságosság kardja, hogyan tűrtek meg, vigyáztak rám és imádkoztak értem;

— a szentek, miként jártak közben és könyörögtek értem;

— az ég, nap, hold, csillagok és elemek, termények, madarak, halak és állatok, hogyan hagytak és tartottak életben;

— és a föld hogyan nem nyílt meg, új poklokat teremtve, hogy örökre bennük gyötrődjem?

61. Fejezzem be az *irgalom imabeszélgetésével;* társalogva Istennel, a mi Urunkkal, hálát adva neki, hogy mind ez ideig életben tartott. Határozzam el, hogy kegyelmével a jövőben megjavulok.

62. A HARMADIK GYAKORLAT

az első és második gyakorlat megismétlése hármas imabeszélgetéssel.

Az *előkészítő ima* és a *két előgyakorlat* után ismételjem meg az első és második gyakorlatot úgy, hogy főleg azokra a pontokra figyeljek és ott időzzem hosszasabban, ahol nagyobb vigaszt vagy vigasztalanságot, vagy nagyobb lelki indítást éreztem. Ezután végezzek hármas imabeszélgetést a következő módon:

63. Az első beszélgetést Boldogasszonyunkkal folytatom, hogy Fiától és Urától három dologban nyerjen kegyelmet számomra:

— először, hogy bűneimet bensőleg megismerjem és tőlük elborzadjak;

— másodszor, hogy érezzem cselekedeteim rendezetlenségét és attól megborzadva megjavuljak, és életemet rendezzem;

— harmadszor: kérjem a világ szellemének ismeretét, hogy attól megundorodva eltávolítsam magamtól a világias és hívságos dolgokat. Mondjak el egy Üdvözlégyet.

A második beszélgetésben a Fiúhoz fordulok, hogy ugyanezt a hármas kegyelmet eszközölje ki számomra az Atyától. Majd imádkozzam el: « Krisztus lelke... ».

A harmadik imabeszélgetésben hasonlóképpen forduljak az Atyához, hogy ugyanezt maga az örökkévaló Úr adja meg nekem. Utána egy Miatyánk.

64. A NEGYEDIK GYAKORLAT

a harmadik összefoglalása.

Összefoglalást mondtam, úgy értve, hogy az értelem a visszaemlékezés segítségével, elkalandozás nélkül, állhatatosan menjen végig az előző gyakorlatok során szemlélt dolgokon, és hogy ugyanazt a hármas imabeszélgetést végezzük.

65. AZ ÖTÖDIK GYAKORLAT

elmélkedés a pokolról. Az előkészítő imán és a két előgyakorlaton kívül öt pontot és egy imabeszélgetést tartalmaz.

Az előkészítő ima a szokásos.

Első előgyakorlat: a színhely kialakítása. Képzeletben lássam a pokol hosszúságát, szélességét és mélységét.

Második előgyakorlat: Kérjem, amit kívánok. Itt a benső átérzését az elkárhozottak gyötrelmének, avégre, hogy ha hibáim miatt meg is feledkezném az örökkévaló Úr szeretetéről, legalább a büntetéstől való félelem késztessen arra, hogy ne vétkezzem.

66. **Első pont:** Lássam képzeletben az óriási tüzet és a lelkeket mintegy tűztestbe öltözve.

67. **Második pont:** Halljam fülemmel a panaszkodásokat, jajveszékeléseket, kiáltozásokat és a káromlásokat Krisztus Urunk és minden szentje ellen.

68. **Harmadik pont:** Szagoljam szagló érzékemmel a füstöt, kénkövet, bűzt és szennyet és a rothadó anyagokat.

69. Negyedik pont: Ízleljek ízlésemmel keserű dolgokat, mint könnyeket, szomorúságot és ízleljem a lelkifurdalás férgét.

70. Ötödik pont: Tapintásommal érzékeljem, hogy azok a lángok miként érik el és égetik a lelkeket.

71. Miközben *imabeszélgetéssel* fordulok Krisztus Urunkhoz, emlékezetembe idézem a lelkeket, akik a pokolban vannak: egyesek azért, mert nem hittek eljövetelében, mások, mert bár hittek, de nem cselekedtek parancsai szerint.

Osszam három csoportba őket:

— az első csoport: akik az ő eljövetele előtt;

— a második: akik az ő életében;

— a harmadik: akik az ő földi élete után éltek.

Egyben adjak hálát Neki, amiért nem engedte, hogy életemet befejezve, ezen csoportok valamelyikébe jussak. Hasonlóképpen azért is, hogy mind ez ideig oly nagy könyörületességgel és irgalommal volt irántam. Fejezzem be egy Miatyánkkal [18].

72. Megjegyzés: Az első gyakorlat legyen éjfélkor, a második reggel a felkelés után, a harmadik a szentmise előtt vagy után, de mindenesetre ebéd előtt, a negyedik a vecsernye órájában, az ötödik egy órával a vacsora előtt. Az óráknak ezt az elosztását mind a négy hétre többékevésbé érvényesnek gondolom, aszerint, hogy a lelkigyakorlatozó életkora, egészségi állapota és hajlama javasolja-e a napi öt gyakorlatot, vagy kevesebbet tesz ajánlatossá.

---

[18] Amikor 1548-ban kinyomtatták a *Lelkigyakorlatos könyv*et, Szent Ignác hozzájárulásával titkára több ponton kiegészítette, pl. itt a 71. pont után, az első hétre vonatkozóan a következő megjegyzést fűzte: « Ha a vezető hasznosnak véli a gyakorlatozók számára, más elmélkedéseket is hozzáadhat, pl. a halálról, a bűn büntetéséről, az ítéletről stb. Ezek nincsenek előírva, de megtiltva sincsenek.

a gyakorlatok jobb végzésére, és hogy a gyakorlatozó jobban megtalálja azt, amit kíván.

Első utasítás: Lefekvés után, mikor már-már elalszom, egy Üdvözlégy időtartama alatt gondoljak arra, hogy mely órában és mi végett kell fölkelnem, és röviden foglaljam össze a gyakorlatot, amit végeznem kell.

74. Második utasítás: Ébredéskor ne adjak helyt ilyen vagy olyan gondolatnak, hanem mindjárt irányítsam figyelmemet arra, amiről az éjféli első gyakorlatban szemlélődöm. Keltsek magamban megszégyenülést oly sok bűnöm miatt, hasonlatok segítségével: Valamely lovag megjelenik a király és annak egész udvara előtt. Szégyenkezik és zavarban van, mert azt bántotta meg, akitől oly sok jóban és kegyben részesült. A második gyakorlatban pedig idézzem magam elé, hogyan jelennek meg a láncra vert, halálra ítélt rabok földi királyuk előtt. Én pedig nagy bűnösnek érezzem magam, amint láncra verve, bilincsekben jelenek meg a legfőbb és örök Bíró előtt. Ilyen vagy hasonló, az elmélkedés anyagának megfelelő gondolatok közt öltözzem fel.

75. Harmadik utasítás: Egy-két lépéssel a hely előtt, ahol szemlélődni vagy elmélkedni szándékozom, álljak meg egy Miatyánk tartamára és fölemelve értelmemet, fontolgassam, hogyan néz rám Isten, a mi Urunk stb.

Indítsak magamban tiszteletet vagy megalázkodást.

76. Negyedik utasítás: A szemlélődést végezzem hol térden állva, hol földre borulva, hol hanyatt fekve, hol ülve, hol állva, mindig azt keresve, amit elérni kívánok.

Két dologra ügyeljünk:

— az első: ha térdelve találom meg azt, amit óhajtok, ne változtassak helyzetet, és ha földre borulva, hasonlóképpen, és így tovább;

— a második: abban a pontban, amelyben megtaláltam azt, amit kívánok, időzzem el mindaddig, amíg el nem teltem, anélkül, hogy a továbbhaladás miatt nyugtalankodnék.

77. Ötödik utasítás: A gyakorlat végeztével negyedórán át akár ülve, akár sétálva vizsgáljam meg, hogyan folyt le a szemlélődésem vagy elmélkedésem. Ha nem jól, vizsgáljam meg, mi volt az oka. Miután megvizsgáltam, bánjam meg és határozzam el, hogy a jövőben megjavulok. Ha pedig jól, adjak hálát Istennek, a mi Urunknak. Ugyanígy cselekedjem más alkalommal is.

78. Hatodik utasítás: Ne akarjak kellemes vagy örvendetes dolgokra gondolni, mint például az örök dicsőségre, feltámadásra stb., mert bármilyen indíték örömre és vidámságra akadályoz abban, hogy bánatot, fájdalmat, könnyeket érezzünk bűneink miatt. Inkább azt tartsam szem előtt, hogy én most fájdalmat és bánatot akarok érezni, és ezért inkább a halálra és ítéletre emlékezem.

79. Hetedik utasítás: Ugyanebből a célból fosszam meg magam minden világosságtól, bezárva az ablakot és ajtót arra az időre, míg a szobában tartózkodom, hacsak nem akarok könyvből imádkozni, olvasni, vagy pedig étkezni.

80. Nyolcadik utasítás: Ne nevessek és ne is mondjak semmit, ami nevetésre ingerel.

81. Kilencedik utasítás: Fékezzem szememet, kivéve mikor fogadok valakit, akivel beszélgetnem kell, vagy elbúcsúzom tőle.

82. Tizedik utasítás: a vezeklésre vonatkozik. Ez belső és külső lehet. A belső vezeklés bánkódás a bűnök miatt,

azzal az erős elhatározással, hogy sem azokat, sem más bűnt a jövőben el nem követünk. A külső vezeklés, amely az előző gyümölcse, az önsanyargatás az elkövetett bűnök miatt. Az önsanyargatást három módon gyakoroljuk:

83. Az első mód az evést érinti. Itt tudnunk kell, hogy amikor a fölöslegest vonjuk meg magunktól, az nem vezeklés, hanem mértékletesség. Vezeklés az, amikor a szükségesből vonunk el valamit, mégpedig minél többet és többet, annál nagyobb és jobb a vezeklés, csak a vezeklő le ne gyengüljön és ne következzék be komoly betegség.

84. A második az alvás körülményeire vonatkozik. Itt is, az még nem vezeklés, ha a fölöslegesen elkényeztető vagy elpuhultságra vezető dolgokat távolítjuk el. De az már vezeklés, amikor a szükségesből vonunk el valamit, mégpedig minél többet és többet, annál jobb, csak a vezeklő le ne gyengüljön és ne következzék be komoly betegség. A szükséges alvásidőből azonban ne vonjunk el semmit, hacsak azért nem, hogy az ember megtalálja a középmértéket, ha esetleg az volna a rossz szokása, hogy túl sokat alszik.

85. A harmadik mód az, amikor sanyargatjuk testünket, ti. érezhető fájdalmat okozunk neki vezeklő öv, kötél vagy vaslánc viselésével, vagy hogy megostorozzuk, megsebesítjük magunkat, vagy más sanyargatási módot alkalmazunk.

86. A vezeklésnek az a módja látszik alkalmasabbnak és biztonságosabbnak, amely csak a húsban okoz fájdalmat és nem hatol be a csontokba, hogy így csak fájdalmat okozzon, ne pedig betegséget. Ezért úgy látszik, az a megfelelőbb, ha vékony kötéllel ostorozzuk magunkat, ami csak külső fájdalmat okoz, nem pedig más módon, ami a szervezetben komoly betegséget idéz elő.

87. Első megjegyzés: A külső vezeklést főleg három célból végezzük:

— először: elégtételül az elkövetett bűnökért;

— másodszor: hogy legyőzzük magunkat, vagyis hogy az érzékek engedelmeskedjenek az értelemnek és az alsóbbrendű értékek jobban alá legyenek rendelve a felsőbbrendűeknek;

— harmadszor azért, hogy keressünk és elnyerjünk valamely kegyelmet vagy adományt, amelyet kívánunk és óhajtunk. Így például, ha valaki azt kívánja, hogy benső töredelmet érezzen bűnei miatt, tudja nagyon megsiratni azokat és tudjon sírni a kínokon és fájdalmakon, amelyeket Krisztus Urunk viselt el szenvedéseiben; vagy hogy megoldást találjon valamilyen kételyére.

88. **Második megjegyzés:** Az első és második kiegészítő utasítás csak az éjféli és hajnali elmélkedésre vonatkozik, azokra nem, amelyeket más időpontokban végzünk. A negyedik utasítást sohase alkalmazzuk a templomban, mások előtt, hanem elrejtőzve, például otthon.

89. **Harmadik megjegyzés:** Ha a lelkigyakorlatozó még nem találta meg azt, amit óhajt, például könnyeket, vigasztalásokat stb., gyakran előnyös lehet, ha változtatást eszközöl az étkezésben és alvásban gyakorolt vezeklés terén, és az önsanyargatás egyéb módjaiban. Teheti úgy, hogy két vagy három nap vezekel, a következő két vagy három nap nem. Némelyeknek ugyanis az felel meg, ha több vezeklést végeznek, másoknak viszont, ha kevesebbet. Jó az ilyen változtatás azért is, mert sokszor érzékies önszeretetből hagyjuk abba a vezeklést vagy abból a téves hiedelemből, hogy az emberi természet nem képes azt elviselni komoly megbetegedés nélkül. Máskor meg, ellenkezőleg, túlzásba esünk, azt gondolva, hogy testünk képes azt elviselni. Minthogy pedig Isten, a mi Urunk, végtelenül jobban ismeri természetünket, sokszor ezeken a változtatásokon keresztül engedi felismernünk, hogy számunkra mi a megfelelő.

90. Negyedik megjegyzés: A részleges lelkiismeret-vizsgálat arra irányuljon, hogy megszabaduljunk a gyakorlatok és utasítások körül elkövetett hibáktól és hanyagságoktól. Ugyanígy legyen ez a második, harmadik és a negyedik héten is.

MÁSODIK HÉT

ELMÉLKEDÉS JÉZUS KRISZTUS KIRÁLYSÁGÁRÓL

91. A FÖLDI KIRÁLY FELHÍVÁSA SEGÍT, HOGY AZ ÖRÖK KIRÁLY ÉLETÉRŐL ELMÉLKEDJÜNK [19]

Az előkészítő ima legyen a szokásos.

Első előgyakorlat: színhely-kialakítás. Képzeletben lássam a zsinagógákat, városokat és falvakat, ahol Krisztus Urunk prédikált.

Második előgyakorlat: Kérjem a kegyelmet, amit kívánok. Itt azt a kegyelmet kérjem a mi Urunktól, hogy ne legyek süket az ő hívására, hanem készséges és szorgos szent akaratának teljesítésében [20].

---

[19] Az első és második hét között pihenő van: a Krisztus Királyról szóló elmélkedést csak kétszer végzik (99). Ez az átmenet az első hét, a bűnbánatból fakadó önátadás (53) és a Jézus életéről való szemlélődések között.

[20] Szt. Ignác később még ezeket a kifejezéseket hangsúlyozza: szeretni és követni Mi Urunkat (104), utánozni, követni (98, 139, 147), hozzá hasonlítani-hasonulni (167), szolgálni (168), részt venni érzelmeiben (203, 221), eljutni személye bensőséges ismeretére (164). De mindezeken a kifejezéseken keresztül azt célozza, hogy akaratunk a Mi Urunk akaratával egyesüljön (180): ez egyszerre az igazi szeretet célja és eszköze is.

92. **Első pont:** Állítsak szemem elé egy földi királyt [21], akit Isten, a mi Urunk keze jelölt ki. Előtte hódol és neki engedelmeskedik minden fejedelem és minden keresztény.

93. **Második pont:** Figyeljem, hogyan beszél ez a király övéihez: Akaratom az, hogy a hitetlenek egész birodalmát meghódítsam. Ezért annak, aki velem akar jönni, meg kell elégednie azzal az étellel, azzal az itallal és azzal a ruházattal, ami az enyém stb. Hasonlóképpen velem együtt kell fáradoznia nappal és virrasztania éjjel stb., hogy majd úgy részesüljön velem a győzelemben, ahogyan részt vállalt a fáradalmakban.

94. **Harmadik pont:** Fontoljam meg, mit kell felelniük a jó alattvalóknak egy ennyire nagylelkű és emberséges királynak; következésképpen, ha valaki nem fogadná el egy ilyen király meghívását, mennyire rászolgálna, hogy az egész világ gyalázza és hitvány lovagnak tartsa.

95. Ennek a gyakorlatnak a *második része* abban áll, hogy a földi királynak előbb vázolt példáját alkalmazzuk Krisztus Urunkra, az ott adott három pontnak megfelelően.

Első pont: Ha már a földi királynak alattvalóihoz intézett ilyen felhívását fontolóra vesszük, mennyivel inkább megfontolásra méltó, amikor Krisztus Urunkat, az örökkévaló Királyt látjuk és előtte az egész világegyetemet, amint azt és benne mindenkit külön-külön hív:

Akaratom az, hogy meghódítsam az egész világot és az összes ellenséget, és így lépjek be Atyám dicsőségébe. Azért

---

[21] A szemlélődés első részében valamilyen nemes, de földi eszményt, ideált állítanak a gyakorlatozó elé, hogy önátadását serkentsék. (Ignác korában még vonzó volt a szent ügyért harcoló király!) A második részben Krisztus maga lesz a végtelenül magasabb és tisztább eszmény. A két rész közötti párhuzam, ill. ellentét célja az, hogy a gyakorlatozó felajánlja magát Krisztus követésére (98).

annak, aki velem akar jönni, velem kell fáradoznia, hogy amiként követett engem a szenvedésben, kövessen a dicsőségben is.

96. **Második pont:** Fontoljam meg, hogy mindazok, akiknek helyes ítéletük és józan eszük van, teljesen felajánlják magukat a munkára.

97. **Harmadik pont:** Azok, akiket Krisztus személye jobban megragadott és ki akarnak tűnni örök Királyuknak és a Mindenség Urának mindennemű szolgálatában, nemcsak felajánlják magukat a munkára, hanem szembeszegülve [22] érzékiségükkel s testi és világias szeretetükkel, nagyobb értékű és nagyobb jelentőségű felajánlást tesznek:

98. Mindeneknek Örök Ura, a Te kegyelmeddel és segítségeddel teszem meg felajánlásomat végtelen Jóságod színe előtt, dicsőséges Édesanyád valamint a mennyei udvar összes szentjeinek jelenlétében, hogy akarom és kívánom, és megfontolt elhatározásom, ha ezzel jobban szolgállak és dicsérlek, hogy Téged utánozzalak minden sérelemnek, minden gyalázatnak és a teljes — valóságos vagy lelki — szegénységnek elviselésében, ha szent Felséged engem ilyen életre és állapotra kiválasztani és elfogadni akar.

99. **Első megjegyzés:** Ezt a gyakorlatot napjában kétszer végezzük, reggel a felkelés után és egy órával az ebéd vagy vacsora előtt.

---

[22] A jobban (*magis*), vagyis a nagylelkűbb odaadás megköveteli a rendetlen vonzalmak elleni küzdelmet (*agere contra*), hogy a gyakorlatozó eljusson a « közömbösségre », vagyis a szabadságra, ami a krisztusi hívásra való készséges válasz feltétele. Igazában maga a meghalt és feltámadt Krisztus, aki Lelkével jelen van az Egyházban és folytatja megváltó művét, hív egyeseket szorosabb követésére, és Ő maga adja meg a kegyelmet is, hogy a hívásra nagylelkűen válaszoljanak. Így tehát nem annyira voluntarista aszkézisről van szó (bár ez is szükséges), mint inkább arról, hogy hagyjuk magunkat meghódítani a nagyobb Szeretettől. Az *agere contra* pedig *petere contra* lesz (vö. 157. pont és a Bevezető magyarázatát).

100. Második megjegyzés: A második héten és a következőkön nagyon hasznos, ha időnként olvasunk valamit Krisztus követéséből, az Evangéliumokból és a szentek életéből.

ELSŐ NAP

101. AZ ELSŐ SZEMLÉLŐDÉS A MEGTESTESÜLÉSRŐL SZÓL;

előkészítő imát, három előgyakorlatot, három pontot és egy imabeszélgetést tartalmaz.

Az előkészítő ima a szokásos.

102. Első előgyakorlat: Idézzem fel a történetet, amelyről szemlélődnöm kell: hogyan nézte a három isteni Személy az egész földkerekséget, tele emberekkel, és látva, hogy azok mind a pokolba jutnak, hogyan határozza el a maga örökkévalóságában, hogy a második Személy az emberiség megváltására emberré legyen. Amikor az idők teljessége elérkezett, elküldi Szent Gábor angyalt Boldogasszonyunkhoz (262. p.).

103. Második előgyakorlat: A színhely kialakítása. Itt lássam a világ nagy terjedelmét, a földkerekséget, ahol oly sok és annyiféle nép lakik. Hasonlóképpen nézzem meg tüzetesen Boldogasszonyunk házát és szobáját, Názáret városában, Galilea tartományban.

---

[23] A második héttől kezdve a három képesség szerinti elmélkedés helyett szemlélődést javasol Szent Ignác. A gyakorlatozó Jézus életének misztériumait szemléli, hogy Őt bensőségesebben megismerje, szeresse és kövesse. Az Evangéliumokon kívül lelki olvasmány Kempis *Krisztus követése* is. (Természetesen más, Jézus életére, ill. történetére vonatkozó könyv is segítség lehet a szemlélődésben).

104. Harmadik előgyakorlat: Kérjem, amit elérni kívánok. Itt kérjem az Úr benső ismeretét, aki érettem emberré lett, hogy Őt jobban szeressem és kövessem.

105. Megjegyzés: Érdemes itt megjegyeznünk, hogy ezen a héten és a következőkön ugyanezt az előkészítő imát kell végeznünk, mégpedig változtatás nélkül, ahogyan már kezdetben mondottuk, és ugyanazt a három előgyakorlatot, de a formát a szóban forgó anyag szerint változtatjuk.

106. Első pont: Lássam a személyeket, egyiket is, másikat is; *először* azokat, akik a föld színén élnek, oly nagy különbözőségben, mind öltözetüket, mind viselkedésüket tekintve:

— egyesek fehérek, mások feketék;
— egyesek békében élnek, mások háborúban;
— egyesek sírnak, mások nevetnek;
— egyesek egészségesek, mások betegek;
— egyesek születnek, mások meghalnak;
— és így tovább.

Másodszor: Lássam a három isteni Személyt királyi székükben, isteni fönségük trónján. Figyeljem meg, hogyan nézik az egész földkerekséget és mind a népeket akkora vakságban, és látják, hogyan halnak meg és mennek a pokolba.

Harmadszor: Lássam Boldogasszonyunkat és az angyalt, aki Őt üdvözli, tekintsek magamra, hogy hasznot merítsek ennek látásából.

107. Második pont: Hallgassam, amit az emberek beszélnek a földön: hogyan beszélgetnek egymás közt, hogyan esküdöznek és káromkodnak stb.;

— hasonlóképpen, amit az isteni Személyek mondanak: « Váltsuk meg az emberiséget » stb.;

— végül, amit az angyal és Boldogasszonyunk beszél, majd gondolkozzam el, hogy hasznot merítsek szavaikból.

108. Harmadik pont: Végül figyeljem, mit művelnek az emberek a földön: hogyan bántalmazzák, gyilkolják egymást és mennek a pokolba stb.

Hasonlóképpen figyeljem, amit az isteni Személyek cselekszenek, ti. megvalósítják a legszentebb Megtestesülést, úgyszintén amit az angyal és Boldogasszonyunk tesz: az angyal teljesíti követi küldetését, Boldogasszonyunk megalázkodik és hálát ad az isteni Felségnek. Majd gondolkozzam el, hogy mindezekből valamelyes hasznot merítsek.

109. Befejezésül végezzek *imabeszélgetést,* átgondolva, mit mondjak a három isteni Személynek vagy a megtestesült örök Igének vagy a mi Anyánknak és Úrnőnknek. Belső indítása szerint ki-ki kérje azt, ami segíti abban, hogy jobban kövesse és utánozza az imént így megtestesült Urunkat.

Mondjak el egy Miatyánkot.

110. MÁSODIK SZEMLÉLŐDÉS: URUNK SZÜLETÉSÉRŐL

Előkészítő ima: a szokásos.

111. Első előgyakorlat: a történet, hogyan indul el Názáretből Boldogasszonyunk, áldott állapotának kilencedik hónapjában, szamárháton ülve — ahogy ezt jámborul hihetjük — és József s egy szolgáló, egy ökröt vezetve, hogy Betlehembe menjenek, az adó megfizetésére, amelyet a császár arra az egész vidékre kirótt (264. p.).

112. Második előgyakorlat: a színhely kialakítása. Itt képzeletben lássam az utat Názárettől Betlehemig, méregetve annak hosszúságát, szélességét, és hogy vajon sík vidéken keresztül vezet-e, vagy völgyeken, lejtőkön. Hasonlóképpen

vegyem szemügyre a születés helyét vagy barlangját, tágas-e vagy szűk, alacsony-e vagy magas, és hogyan volt előkészítve.

113. Harmadik előgyakorlat: Ugyanaz, mint az előző szemlélődésben és ugyanolyan módon végezzük.

114. Első pont: Lássam a személyeket: Boldogasszonyunkat, Józsefet, a szolgálót és a már megszületett Kisded Jézust. Szegény, méltatlan kis szolga alakját öltve magamra nézzem és szemléljem őket, a tőlem telhető legnagyobb tisztelettel és hódolattal szolgáljak nekik szükségükben, mintha valóságosan jelen volnék. Majd mélyedjek el magamban, hogy valamelyes hasznot merítsek.

115. Második pont: Figyeljem, vegyem észre és elmélkedjem át, amit beszélnek. Magamba mélyedve merítsek valami hasznot.

116. Harmadik pont: Nézzem és fontoljam meg, amit cselekszenek; hogyan mennek az úton és fáradoznak, hogy az Úr a legnagyobb szegénységben szülessék meg, majd annyi fáradalom, éhség, szomjúság, hőség és hideg, igazságtalanság és gyalázat után a kereszten haljon meg; és mindezt érettem [24].

117. Mint az előző szemlélődésben, fejezzem be *imabeszélgetés*sel és egy Miatyánkkal.

---

[24] Szt. Ignác együtt látja a megtestesülés és megváltás teljes misztériumát; Isten Fia leereszkedése, megalázkodása Názárettől, ill. Betlehemtől a Keresztig egyetlen engedelmességi és szeretetaktus. És mindezt értünk, értem teszi: « Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte... » (Jn 3,16).

118. A HARMADIK SZEMLÉLŐDÉS

az első és második gyakorlat megismétlése.

Az előkészítő ima és a három előgyakorlat után ismételjem meg az első és második gyakorlatot, felfigyelve mindig néhány fontosabb részre, amelyben valamilyen ismeretet, vigaszt vagy vigasztalanságot éreztem. A végén hasonlóképpen végezzek imabeszélgetést és mondjak el egy Miatyánkot.

119. Ebben és az összes következő ismétlésben ugyanazt az eljárási rendet követjük, mint az első hét ismétléseiben: az anyagot változtatjuk, de a forma megmarad.

120. A NEGYEDIK SZEMLÉLŐDÉS

az első és második szemlélődés megismétlése ugyanolyan módon, mint az előbbi ismétlésnél.

121. AZ ÖTÖDIK SZEMLÉLŐDÉS

az öt érzék alkalmazása az első és második szemlélődésre [25].

Hasznos, ha — az *előkészítő ima* és a *három előgyakorlat* után képzeletben az öt érzéket az első és második szemlélődésre alkalmazzuk, a következő módon:

---

[25] Szent Ignác az érzékek alkalmazásával (vö. 65kk) azt akarja elérni, hogy valamiképpen átéljük, « ízleljük » a belső dolgok édességét vagy keserűségét, hogy ne maradjunk a puszta spekuláció, elméleti fontolgatás vagy a meddő szemlélődés síkján, hanem — átélve a jelenetet, a látottakat, hallottakat — agyamból a szívembe hatoljon az élmény, majd pedig tettekre serkentsen (53), illetve elriasszon a bűntől (71).

122. Első pont: Lássam képzelőtehetség látásával a személyeket, fontolgassam és szemléljem részletesen körülményeiket és merítsek valamelyes hasznot a látottakból.

123. Második pont: Halljam a halló érzékemmel, amit beszélnek vagy beszélhetnek. Magamba mélyedve merítsek ebből valamelyes hasznot.

124. Harmadik pont: Szaglásommal és ízlelő érzékemmel érezzem és ízleljem az Istenségnek és erényeinek és mindennek végtelen kellemét és édességét, aszerint, hogy ki az a személy, akiről szemlélődöm. Majd magamba mélyedve merítsek hasznot belőle.

125. Negyedik pont: Érintsek tapintó érzékemmel: mintegy öleljem át és csókoljam meg azokat a helyeket, ahol ezek a személyek lábuk nyomát hagyják vagy ahová ülnek, és igyekezzem mindig lelki hasznot meríteni.

126. Fejezzem be *imabeszélgetéssel,* mint az első és második szemlélődésben, és egy Miatyánkkal.

127. Első megjegyzés: Ezen az egész héten és a következőkön is tartsam meg, hogy csak arról a misztériumról olvassak, amelyről éppen szemlélődnöm kell. Az említett időkben tehát ne olvassak semmi olyan titokról, amelyet azon a napon vagy abban az órában nem veszek szemlélődésem tárgyául, nehogy az egyik titok megfontolása zavarja a másik megfontolását.

128. Második megjegyzés: A megtestesülésről szóló első gyakorlat éjfélkor legyen, a második hajnalban, a harmadik a szentmise, a negyedik a vecsernye órájában, az ötödik a vacsora ideje előtt. Az öt gyakorlat mindegyike egy óráig tartson. Ugyanezt a beosztást kövessük az összes következő gyakorlatokban.

129. Harmadik megjegyzés: Ha a lelkigyakorlatozó idős vagy gyenge, vagy ha erős ugyan, de az első hét után kissé

kimerültnek érzi magát, jobb, ha ezen a második héten, legalább néhányszor, éjfélkor nem kel fel, hanem reggel végez egy szemlélődést, egy másikat a szentmise órájában, a harmadikat ebéd előtt, majd a vecsernye órájában ismétlést tart róluk. Vacsora előtt pedig elvégzi az érzékek alkalmazását.

130. Negyedik megjegyzés: Ezen a héten a tíz utasításból, amelyről az első héten beszéltünk (73-90. p.), meg kell változtatni a másodikat, hatodikat, hetediket és részben a tizediket.

A *másodiknál* a változás az, hogy mindjárt ébredés után irányítsam a figyelmemet a soron következő szemlélődésre, azzal a vágyakozással, hogy jobban megismerjem a megtestesült örök Igét és ezáltal jobban szolgáljam és kövessem Őt.

A *hatodik* kiegészítő utasítás: idézzem gyakran emlékezetembe Krisztus Urunk életét és misztériumait, a megtestesüléstől kezdve addig az eseményig vagy titokig, amelyről éppen szemlélődöm.

A *hetedik* kiegészítő utasítás az, hogy a gyakorlatozónak aszerint kell sötétségben vagy világosságban maradnia, kellemes vagy kellemetlen időjárást felhasználnia, ahogy az hasznára és segítségére lehet annak megtalálásában, amit keres.

A *tizedik* kiegészítő utasításban a változás az, hogy a gyakorlatozó alkalmazkodjék a titokhoz, amelyekről elmélkedik, mert némelyik közülük megkívánja a vezeklést, némelyik nem. Tartsuk meg tehát nagy gonddal mind a tíz kiegészítő utasítást.

131. Ötödik megjegyzés: Minden gyakorlatnál, kivéve az éjfélit és a hajnalit, végezzek valamilyen, a második utasítással egyenértékű tevékenységet. Így mihelyt rágondolok, hogy itt van a gyakorlat órája, mielőtt arra elindulnék, gondoljam meg, hová megyek és ki elé. Majd röviden összegezzem a gyakorlatot, amelyet végezni szándékozom, és azt a harmadik kiegészítő utasítás megtartásával kezdjem meg.

132. A második napon első és második szemlélődésül vegyem a bemutatást a templomban (268. p.) és a száműzetést jelentő egyiptomi menekülést (269. p.). Erről a két szemlélődésről végezzem el a két ismétlést és az öt érzék alkalmazásának gyakorlatát, ugyanolyan módon, ahogy előző nap tettem.

133. Megjegyzés: Némelykor hasznos, még ha a lelkigyakorlatozó erős és készséges lelkületű is, hogy ettől a második naptól a negyedik nappal bezárólag változást eszközöljünk, hogy a gyakorlatozó jobban megtalálja azt, amit óhajt: Ilyenkor csak kora reggel végezzen egy szemlélődést, egy másikat a mise órájában, az ismétlést róluk a vecsernye órájában. Az érzékek alkalmazása pedig vacsora előtt legyen.

134. A harmadik napon első és második szemlélődésül vegyem: miképpen volt a gyermek Jézus engedelmes szüleinek Názáretben (271. p.) és hogyan találták meg a Templomban (272. p.).

Majd végezzem el a két ismétlést és az öt érzék alkalmazását.

135. BEVEZETŐ A KÜLÖNBÖZŐ ÁLLAPOTOK MEGFONTOLÁSÁHOZ

Már elmélkedtünk arról a példáról, amelyet Krisztus Urunk adott számunkra az első állapotra vonatkozólag — ami a parancsolatok megtartásában áll —, amikor engedelmes volt szüleinek. Hasonlóképpen a második állapotra vonatkozólag — amely az evangéliumi tökéletesség állapota — midőn a Templomban maradt, elhagyva nevelőatyját és édesanyját, hogy teljesen örök Atyja szolgálatának éljen. Most, folytatva szemlélődésünket az ő életéről, kezdjük vizsgálni és keresni, hogy az isteni Felség milyen életformában vagy állapotban akar bennünket szolgálatára felhasználni.

Amiért is, mintegy bevezetőül ehhez, az itt következő első gyakorlatban látni fogjuk Krisztus Urunk szándékát, és vele ellentétben, az emberi természet ellenségének szándékát. Megtanuljuk, miképpen kell felkészülnünk arra, hogy eljussunk a tökéletességre, bármilyen állapotban vagy bármilyen életben, amelyet Isten, a mi Urunk választat velünk.

NEGYEDIK NAP

136. ELMÉLKEDÉS A KÉT ZÁSZLÓRÓL:

az egyik Krisztusé, a mi legfőbb Vezérünké és Urunké, a másik Luciferé, aki az emberi természet halálos ellensége[26].

Az előkészítő ima a szokásos.

137. Első előgyakorlat: A történet, hogyan hív Krisztus és hogyan akar mindenkit zászlaja alá gyűjteni, és Lucifer, ellenkezőleg, a maga zászlaja alá.

138. Második előgyakorlat: A színhely kialakítása. Itt lássak egy nagy, Jeruzsálem egész vidékére kiterjedő tábort, ahol a jók fővezére Krisztus Urunk. Majd egy másik tábort Babilon vidékén, ahol az ellenség vezére Lucifer.

---

[26] Ez az elmélkedés távolabbról előkészít a választásra (169kk). Krisztus személyét és megváltó küldetését a Sátánnal való ellentétben, harcban mutatja be. A téma hagyományos (vö. Szent Ágoston, *De Civitate Dei*). A két szeretet két « várost » épített: Isten szeretete önmagunk megvetéséig, önmagunk szeretete Isten megvetéséig. Természetesen, a jó és a rossz választóvonala a szívünkön keresztül húzódik, tehát belső harcról van szó. Ide kapcsolódnak a szellemek megkülönböztetésére vonatkozó szabályok (313-336), amelyek segítik a gyakorlatozót, hogy felismerje a gonosz szellem taktikáját, cselvetéseit, csalárd módszereit.

139. Harmadik előgyakorlat: Kérjem, amit kívánok. Itt kérjem a gonosz vezér cselvetéseinek megismerését és a segítséget, hogy megőrizzem magamat azoktól. Kérjem az igazi élet megismerését, amelyet a legfőbb és igaz Vezér mutat, és a kegyelmet, hogy Őt utánozzam.

140. Első pont: Képzeljem el, mintha az összes ellenség vezére ott ülne Babilon nagy táborában, mintegy tűzből és füstből álló nagy emelvényen, borzalmas és ijesztő külsővel.

141. Második pont: Figyeljem meg, hogyan hívja össze a megszámlálhatatlan ördögöt és szórja szét őket; egyeseket ebbe a városba, másokat abba, és így tovább az egész világra, nem hagyva ki egyetlen tartományt, egyetlen helyet, egyetlen állapotot és külön-külön egyetlen személyt sem.

142. Harmadik pont: Hallgassam a beszédet, amelyet hozzájuk intéz. Megtanítja őket az emberek behálózására és gúzsbakötésére: először a gazdagság vágyával kísértsék meg őket — ahogy ez a legtöbb esetben meg is történik —, hogy így könnyebben jussanak el a világ hívságos tiszteletére és innen a felfuvalkodott kevélységre.

— Az első lépcső tehát a gazdagság;
— a második a hiú tisztelet;
— a harmadik a kevélység.

Erről a három lépcsőről Lucifer rávezet az összes többi bűnre.

143. Hasonlóképpen képzeljem el mind ennek az ellentétét a legfőbb és igazi Vezérről, aki Krisztus Urunk.

144. Első pont: Szemléljem, hogyan helyezkedik el Krisztus Urunk Jeruzsálem vidékének nagy táborában, alacsony helyen, szép és vonzó alakban.

145. Második pont: Fontoljam meg, hogyan választ ki a mindenség Ura oly sok személyt, apostolt és tanítványt

stb., és hogyan küldi szét őket az egész világra, hogy szent tanítását elhintsék minden rendű és rangú ember között.

146. Harmadik pont: Fontoljam meg a beszédet, amelyet Krisztus Urunk intéz összes szolgáihoz és barátaihoz, akiket az említett feladatra küld szét. Azt ajánlja nekik, hogy készek legyenek mindenkin segíteni, mégpedig úgy, hogy vezessék őket:

— először a legnagyobb lelki szegénységre, és ha az isteni Felség szolgálatára lenne, és őket erre kiválasztani akarná, nem kevésbé a valóságos szegénységre is;

— másodszor, a gyalázatok és megvetések kívánására, mert ebből a két dologból fakad az alázatosság.

Három lépcső legyen tehát:

— az első: a szegénység, a gazdagság ellen;

— a második: a gyalázat vagy megvetés a világias tisztelet ellen;

— a harmadik: az alázatosság a kevélység ellen.

Erről a három lépcsőről vezessék őket az összes többi erényre.

147. Imabeszélgetés Boldogasszonyunkkal, kérve, hogy Fiától és Urától nyerje el számomra a kegyelmet, hogy engem zászlaja alá fogadjon:

— először a legnagyobb lelki szegénységben, és ha az isteni Felség szolgálatára lenne és engem kiválasztani és elfogadni kegyeskednék, nem kevésbé a valóságos szegénységben is [27]; másodszor a gyalázatok és sérelmek elviselésében, hogy ezáltal jobban utánozzam Őt, de csak ha másnak a

---

[27] Minden ember meghívást kap arra, hogy Istent szeresse, szolgálja és így elnyerje az üdvösséget. Isten egyeseket « kiválaszt », arra hív meg, hogy közelebbről kövessék Krisztust az evangéliumi « tanácsok » útján: szegénység, szüzesség, engedelmesség. Szt. Ignác itt a szegénységet emeli ki, de ez igazában magával vonja a másik kettőt is.

bűne nélkül tehetem és ha nincs az isteni Felség tetszése ellenére.

Elmondok egy Üdvözlégyet.

Kérjem a Fiúistentől, hogy eszközölje ki számomra az Atyától ugyanezt; ezután mondjam el a « Krisztus lelke » kezdetű imát.

Kérjem az Atyától, hogy adja meg azt nekem. Mondjak el egy Miatyánkot.

148. Megjegyzés: Ezt a gyakorlatot éjfélkor tartsuk, majd még egyszer reggel. Végezzünk róla két ismétlést a szentmise és a vecsernye idején. Fejezzük be mindig a három imabeszélgetéssel: Boldogasszonyunkhoz, a Fiúhoz és az Atyához.

A következő elmélkedés: a bináriusokról. Vacsora előtt legyen.

Ugyanaz a negyedik nap.

149. ELMÉLKEDÉS A HÁROM BINÁRIUSRÓL [28],

hogy a legjobb csoporthoz szegődjünk.

Az előkészítő ima a szokásos.

150. Az első előgyakorlat a történet. Ez három embercsoportról szól, amelynek mindegyike tízezer dukátot szerzett, de nem tisztán, vagy a köteles Isten iránt való szeretetből. Mindannyian azt akarják, hogy üdvözüljenek és békében megtalálják Istent, a mi Urunkat, eltávolítva maguktól

[28] Tres binarios de hombres = három embercsoport, amelynek mindegyikét két-két személy képviseli. Betű szerinti fordítás: « emberpár ».

a terhet és akadályt, amit annak elérésében a szerzett vagyonhoz való ragaszkodásuk jelent.

151. Második előgyakorlat: A színhely kialakítása. Lássam önmagamat, hogyan állok Isten, a mi Urunk és minden szentje előtt, azért, hogy kívánjam és megismerjem azt, ami az isteni Jóságnak kedvesebb.

152. Harmadik előgyakorlat: Kérjem azt, amit kívánok. Itt kérjem a kegyelmet, hogy azt válasszam, ami inkább van az isteni Felség dicsőségére és lelkem üdvösségére.

153. Az első embercsoport szeretne ugyan szabadulni a szerzett dologhoz való ragaszkodástól, hogy békében megtalálja Istent, a mi Urunkat, és üdvözülését biztosítottnak tudja, de halála órájáig nem tesz érte semmit.

154. A második embercsoport akar szabadulni a ragaszkodástól, de úgy akar attól szabadulni, hogy a szerzett dolgot is megtartsa; oly módon tehát, hogy az Isten jöjjön oda, ahová ő akarja. Nem szánja el magát a dolog elhagyására, hogy ő menjen az Istenhez, jóllehet ez lenne számára a legjobb.

155. A harmadik embercsoport meg akar szabadulni a ragaszkodástól, mégpedig úgy akar attól megszabadulni, hogy még vonzalom se legyen benne a szerzett dolognak sem megtartásához, sem elhagyásához. Egyedül csak azt kívánja, hogy aszerint akarja vagy ne akarja azt, ahogy majd Isten, a mi Urunk neki ezt az akarást lelkébe adja, és ahogy ő maga is jobbnak látja azt az isteni Felség szolgálatára és dicséretére [29].

A közbeeső időben pedig magától értetődőnek akarja tartani, hogy semmihez se ragaszkodjék, és minden erejével

---

[29] Lásd a Bevezetőben megjegyzéseinket Szent Ignác egyik mondásáról, a « cselekvés első szabályá »-ról.

azon van, hogy se azt a dolgot ne akarja, se semmi mást hacsak arra kizárólag Istennek, a mi Urunknak szolgálata nem késztetné. Tehát: csak az a vágy, hogy jobban szolgálhasson Istennek, a mi Urunknak, indítsa őt arra, hogy azt a dolgot birtokba vegye vagy elhagyja.

156. Végezzük ugyanazt a három imabeszélgetést, mint amelyet az előző, a « Két Zászlóról » való szemlélődésben végeztünk.

157. Megjegyzés. Olykor a valóságos szegénységgel szemben ellenszenvet vagy ellenkezést érez az ember s nem közömbös a szegénység vagy a gazdagság iránt. Ilyenkor nagyon hasznos ennek a rendetlen indulatnak a kioltására, ha kérjük imabeszélgetéseinkben — még ha ez az érzéki természetünk ellen is van —, hogy az Úr válasszon ki minket a valóságos szegénységre, és ha ezt magunk is akarjuk, kérjük és könyörgünk érte, föltéve, hogy ez az isteni Jóság szolgálata és dicsérete.

158. Ötödik nap:

Szemlélődés Krisztus Urunknak Názárettől a Jordán folyóig megtett útjáról és megkeresztelkedéséről (273. p.).

159. Első megjegyzés: Ezt a szemlélődést éjfélkor végezzük, másodszor hajnalban. A két ismétlés róla a szentmise és vecsernye idején legyen, vacsora előtt pedig az öt érzék alkalmazása. Az öt gyakorlat mindegyikét kezdjük a szokott előkészítő imával és a három előgyakorlattal, amint azt már megmagyaráztuk a megtestesülésről és születésről szóló szemlélődésnél. Fejezzük be a gyakorlatok a három embercsoportról való elmélkedés hármas imabeszélgetésével, vagy pedig az elmélkedést követő megjegyzés (157. p.) szerint.

160. Második megjegyzés: A részleges lelkiismeret-vizsgálat, ebéd és vacsora után, az ezen nap gyakorlataiban és

kiegészítő utasításai ellen elkövetett hibákról és hanyagságokról történjék. Ugyanígy legyen a következő napokon is.

161. Hatodik nap:

Szemlélődés, hogyan ment Krisztus Urunk a Jordán folyótól a pusztába (274. p.). Mindenben ugyanazt a beosztást kövessük, amelyet az ötödik napon követtünk.

Hetedik nap:

Hogyan követték Szent András és mások Krisztus Urunkat (275. p.).

Nyolcadik nap:

A hegyibeszédről, amely a Nyolc Boldogságról szól (278. p.).

Kilencedik nap:

Hogyan jelent meg Krisztus Urunk tanítványainak a tenger hullámain (280. p.).

Tizedik nap:

Hogyan prédikált az Úr a Templomban (288. p.).

Tizenegyedik nap:

Lázár feltámasztásáról (285. p.).

Tizenkettedik nap:

Virágvasárnapról (287. p.).

162. Első megjegyzés: Ennek a második hétnek a szemlélődéseiben meg lehet hosszabbítani vagy meg lehet rövidíteni a hetet aszerint, hogy valaki mennyi időt akar azokra fordítani, vagy hogy milyen előmenetelt tesz. Ha meghosszabbítani akarjuk, vegyük szemlélődésül Boldogasszonyunk Erzsébetnél tett látogatásának misztériumát, a pásztorokét, a Kisded Jézus körülmetélésének és a Háromkirályoknak misztériumát és így tovább. Ha pedig megrövidíteni akarjuk, akkor még a fentebb említettekből is elhagyhatunk, mert ezek csak valamelyes bevezetést és módszert akarnak adni, hogy később jobban és tökéletesebben szemlélődhessünk.

163. Második megjegyzés: A választások anyaga akkor kerül sorra, amikor az ötödik napon Krisztus Urunknak Názárettől a Jordán folyóig megtett útjáról szemlélődünk azon a módon, ahogy ezt a következőkben megmagyarázzuk.

164. Harmadik megjegyzés: Mielőtt valaki a választások munkájába fogna, fontolja meg és elmélkedje át az alázatosság itt következő három módját, és erre a nap folyamán többször is térjen vissza. Ez nagyon segíti majd abban, hogy Krisztus Urunk igaz tanításához lelkesen ragaszkodjék.

AZ ALÁZATOSSÁG HÁROM MÓDJA [30]

165. Az alázatosság első módja szükséges az örök üdvösségre. Ez a mód abban áll, hogy annyira kicsinnyé teszem magam és megalázkodom, amennyire csak tehetem, azért, hogy mindenben engedelmeskedjem Isten, a mi Urunk törvényének. Úgyannyira, hogy ha minden teremtett dolog urának tennének is a világon, sőt még földi életem árán sem szánnám rá magam, hogy szántszándékkal megszegjek valamely parancsot — legyen az isteni vagy emberi —, amely halálos bűn terhe alatt kötelez.

166. Az alázatosság második módja tökéletesebb az elsőnél. Vagyis, ha már olyan fokon vagyok, hogy nem akarom azt és nem vonzódom jobban ahhoz, hogy gazdag legyek, mint szegény, a tiszteletet akarjam, mint a gyalázatot, a hosszú életet jobban kívánjam, mint a rövidet — amennyiben ezek mindegyike egyformán van Istennek, a mi Urunknak szolgálatára és lelkem üdvösségére. Ez úgy legyen meg bennem, hogy sem az egész teremtett világért, sem ha életemtől fosztanának is meg, nem határoznám el magam arra, hogy valamely bocsánatos bűnt elkövessek.

[30] Az alázatosság három « módja » három « fokot » is jelent az alázatosságban.

167. A harmadik mód a legtökéletesebb alázatosság. Feltételezi az alázatosság első és második módját. Abban áll, hogy ha az isteni Felség dicsérete és dicsősége egyforma — azért, hogy valóságosabban kövessem Krisztus Urunkat és jobban hasonlóvá legyek hozzá, inkább akarom és választom a szegénységet a szegény Krisztussal, mint a gazdagságot, a gyalázatot a gyalázatokkal tetézett Krisztussal, mint a megtiszteltetést, és inkább kívánom, hogy együgyűnek és bolondnak tartsanak Krisztusért, akit előbb tartottak ilyennek, mint bölcsnek és okosnak ebben a világban.

168. Ha tehát az ember az alázatosságnak ezt a harmadik módját elérni akarja, nagy hasznára lesz, ha elvégzi a három embercsoportról szóló elmélkedés már említett három imabeszélgetését. Könyörögjön benne azért, hogy Urunk őt erre a harmadik, nagyobb és kiválóbb alázatosságra kiválasztani kegyeskedjék, csakhogy jobban kövesse Őt és szolgáljon Neki, ha ez egyenlő vagy nagyobb szolgálat és dicséret lenne az isteni Felség számára.

169. BEVEZETÉS A VÁLASZTÁSHOZ

Minden jó választásnál, amennyiben az tőlünk függ, szándékunk tekintete legyen egyenes, egyedül azt nézzem, amire teremtve vagyok, azaz Isten, a mi Urunk dicsőségét és lelkem üdvösségét. Így bármit válasszak is, annak olyannak kell lennie, hogy segítsen engem a célhoz, amelyre teremtve vagyok. Ne a célt szabjam és irányítsam az eszközhöz, hanem az eszközt a célhoz. Megtörténik ugyanis, hogy sokan elsődleges célként választják a házasodást, ami eszköz, és csak másodlagosan, hogy a házasságban Istennek, a mi Urunknak szolgáljanak, holott ez az istenszolgálat a cél. Hasonlóképpen vannak olyanok, akik javadalmakat akarnak szerezni, és csak azután a javadalmakban Istennek szolgálni. Ezek tehát nem egyenest mennek az

Istenhez, hanem azt akarják, hogy Isten jöjjön egyenest rendezetlen hajlamaikhoz. Következésképpen a célból eszközt csinálnak és az eszközből célt; vagyis amit elsődlegesnek kellene tekinteniük, azt másodlagosnak tekintik. Mert elsőnek azt kell magunk elé tűznünk, hogy Istennek akarunk szolgálni, ami a cél, és csak másodsorban — mint eszközt a célhoz — a javadalomszerzést vagy a házasodást, ha ezek az alkalmasabbak számomra. Így semmi se indítson engem arra, hogy ilyen vagy olyan eszközt felhasználjak vagy mellőzzek, egyedül Istennek, a mi Urunknak szolgálata és dicsőítése és lelkem örök üdvössége.

170. MILYEN DOLGOKRÓL TARTHATUNK VÁLASZTÁST?

Négy pontot és egy megjegyzést tartalmaz.

Első pont: Szükséges, hogy mindaz, ami között választani akarunk, önmagában véve közömbös vagy jó legyen és a hierarchikus Anyaszentegyház szellemével megegyező, ne pedig rossz, vagy azzal ellenkező.

171. Második pont: Vannak dolgok, amelyek a visszavonhatatlan választások körébe tartoznak. Ilyenek a papság stb. Mások viszont a megváltoztatható választások körébe, mint pl. az egyházi javadalmak elfogadása vagy az azokról való lemondás, az anyagi javak elfogadása vagy azok elutasítása.

172. Harmadik pont: Visszavonhatatlan választás esetén, ha az egyszer már megtörtént, többé nincs mit választani, mert azt a kötést nem lehet felbontani, így pl. a házasságot stb. Arra azonban vigyázni kell, hogy ha valaki nem megfelelő módon és rendezetten, nem a rendezetlen hajla-

mok kizárásával ejtette meg választását, bánja azt meg, és azon legyen, hogy jó életet éljen ebben a választásban. Az ilyen választás azonban nem látszik Istentől jött hívásnak, mert rendezetlen és nem egyenes szándékból történt. Ezen a területen sokan tévednek, amikor a nem egyenes szándékú vagy rossz választásból isteni hívást csinálnak. Az Istentől jövő hívás ugyanis mindig tiszta és átlátszó, a testi hajlamok vagy bármely más rendezetlen vonzalom belekeveredése nélkül.

173. Negyedik pont: Ha valaki megfelelő módon és rendezetten ejtette meg a választást olyan dolgokban, amelyeken változtatni lehet, és sem a testet sem a világot nem vette figyelembe, nincs oka, hogy újra válasszon. Inkább a már megtett választásban tökéletesítse magát, amennyire csak tudja.

174. Megjegyzés: Lehetséges, hogy egy megváltoztatható választás nem volt őszinte és jól rendezett. Ilyenkor hasznos a választást megfelelő módon újra megtenni, ha az ember azt akarja, hogy kiváló és Istennek, a mi Urunknak nagyon kedves gyümölcsöt teremjen.

175. HÁROM ALKALMAS IDŐ[31] A JÓZAN ÉS HELYES VÁLASZTÁSRA

Az első idő az, amikor Isten, a mi Urunk úgy megmozdítja és vonzza az akaratot, hogy az odaadó lélek anélkül, hogy kételkedni tudna, hűen követi azt, amit Isten

---

[31] Mindegyik « idő » megfelel egy-egy határozott lelki tapasztalatnak. Ha az első, ill. a második idő tapasztalata nem hoz eredményt, a következőre kell átmenni. A bizonyosságot a lélekben működő Szentlélek adja. Főleg a második időben figyelembe kell venni az itt található utasításokat (189kk), illetve a szellemek megkülönböztetésére vonatkozó szabályokat.

mutat neki. Így tett Szent Pál és Szent Máté Krisztus Urunk követésében.

176. A második idő: Amikor elegendő világosságban és ismeretben van részünk az átélt vigaszok és vigasztalanságok és a különböző szellemek megítélésének tapasztalata alapján.

177. A harmadik idő nyugodt időszak. Az ember fontolóra veszi, mire született, ti. Isten, a mi Urunk dicsőítésére és lelke üdvözítésére. Ennek vágyából választunk eszközként valamely életformát vagy állapotot az Egyház által megszabott határokon belül, hogy segítsen bennünket Urunk szolgálatában és lelkünk üdvözítésében.

Nyugodt időt mondtam: amikor a lelket nem befolyásolják különféle szellemek, és természetes képességeit szabadon és nyugodtan használja.

Ha az első és második időben nem történik meg a választás, úgy a harmadik időre két módot ajánlunk megtevésére.

178. A JÓZAN ÉS HELYES VÁLASZTÁS ELSŐ MÓDJA;

hat pontot tartalmaz.

Első pont: Állítsam szemem elé azt a dolgot, amelyről választani akarok, pl. valamely tisztséget vagy javadalmat, hogy elfogadjam-e vagy visszautasítsam — vagy bármely más dolgot, ami a megváltoztatható választás körébe tartozik.

179. Második pont: Szükséges, hogy a választásban a célt tartsam szem előtt, amire teremtve vagyok. Ez a cél az, hogy Istent, a mi Urunkat dicsőítsem és lelkemet üdvözítsem. Következésképpen szükséges, hogy minden rendezet-

len hajlamtól mentesen közömbös legyek. Ne hajoljak, ne vágyódjam jobban a kérdéses dolog elfogadására, mint annak elutasítására, sem jobban annak elutasítására, mint elfogadására. Maradjak inkább középen, mint a mérleg nyelve, hogy majd azt kövessem, amiről úgy érzem, hogy jobban van Istennek, a mi Urunknak dicsőségére s dicsőítésére és lelkem üdvösségére [32].

180. Harmadik pont: Kérjem Istent, a mi Urunkat, hogy indítsa meg akaratomat és oltsa lelkembe, amit a szóban forgó dologban tennem kell: ami inkább van az ő dicséretére és dicsőségére. Kérjem, hogy értelemmel mindent jól és alaposan megfontolva, az ő legszentebb és kedves akarata szerint válasszak.

181. Negyedik pont: Mérlegeljem és fontoljam meg, hogy — kizárólag Isten, a mi Urunk dicsőítésére és lelkem üdvösségére — mennyi az előny és haszon abból, ha a szóban forgó tisztséget vagy javadalmat elvállalom; és ellenkezőleg, fontoljam meg az elvállalásukkal járó hátrányokat és veszélyeket.

Ugyanezt tegyem a második részben is: mérlegeljem az előnyöket és hasznot, ami a visszautasításukkal jár; és ellenkezőleg, a hátrányokat és veszélyeket, amelyeket ugyanez a visszautasítás jelent.

182. Ötödik pont: Miután így megfontoltam és minden szempontból mérlegeltem a szóban forgó ügyet, nézzem, meg, az ész merre hajlik inkább, és így a nagyobb értelmi súly és nem valamely érzékeknek kedvező indíték alapján döntsek [33].

183. Hatodik pont: Miután valamely választás vagy döntés megtörtént, az, aki választott, nagy buzgalommal

---

[32] Vö. Fundamentum (23).

[33] Az « értelem » sohasem független a kegyelemtől. Lásd a Bevezetőt.

fogjon imához Isten, a mi Urunk színe előtt, és ajánlja fel neki ezt a választást, hogy az isteni Felség fogadja el és erősítse meg, ha az az ő nagyobb szolgálata és dicsőítése lenne.

184. A JÓZAN ÉS HELYES VÁLASZTÁS MÁSODIK MÓDJA,

négy szabályt és egy megjegyzést tartalmaz.

Az első szabály: Az a szeretet, amely engem mozgat és valamely dolog választására késztet, felülről, Isten szeretetéből származzék. Aki tehát választ, az mindenképpen érezze magában, hogy az a kisebb vagy nagyobb szeretet, amelyet azon dolog iránt érez, amelyet választ, egyedül az ő Teremtőjéért és Uráért van [34].

185. Második szabály: Nézzek egy embert, akit azelőtt sohasem ismertem, sohasem láttam. Minthogy a teljes tökéletességet kívánom számára, fontoljam meg, mit mondanék, hogy tegyem, mit válasszon Istennek, a mi Urunknak nagyobb dicsőségére és lelkének nagyobb tökéletességére. Tegyek tehát magam is hasonlóképpen, megtartva azt a szabályt, amelyet másnak állítok fel.

186. Harmadik szabály: Mintha halálos ágyamon volnék, fontoljam meg azt a módot és mértéket, amelyet akkor kívánnék, hogy a jelen választásban alkalmaztam volna, és teljesen ehhez tartva magam döntsek.

187. Negyedik szabály: Mérlegeljem és fontolgassam, hogyan is érzem majd magam az ítélet napján. Gondoljam

---

[34] Itt a választásnál érvényesül legerőteljesebben a természet (értelem-szabadság) és kegyelem « dialektikája », ami Szent Ignác lelkiségének alapvonása. Lásd a Bevezetőt.

meg, milyen módon szeretném akkor, hogy döntöttem volna a mostani ügyben. Azt a szabályt, amelyet akkor szeretném, hogy megtartottam volna, tartsam meg most, hogy akkor teljes gyönyörűségben és örömben legyen részem.

188. Megjegyzés: Miután a fent említett szabályokat örök üdvömre és nyugalmamra megtartottam, tegyem meg választásomat és felajánlásomat Istennek a mi Urunknak — a választás első módjának hatodik pontja szerint.

189. UTASÍTÁSOK ÉLETÜNK ÉS ÁLLAPOTUNK MEGJAVÍTÁSÁRA ÉS MEGÚJÍTÁSÁRA [35]

Ügyeljünk a következőkre. Egyházi méltóságban élőknek vagy házasoknak — akár vagyonosak, akár nem — nincs mindig alkalmuk vagy eléggé készséges akaratuk arra, hogy olyan dolgokról tegyenek választást, amelyek a megváltoztatható választások körébe esnek. Nagyon hasznos, ha a választás helyett olyan formát és módot mutatunk nekik, amely szerint mindegyikük megjavíthatja az életét és állapotát úgy, hogy teremtményi létét, életét és állapotát egészen Isten dicsőségének s dicsőítésének szenteli.

Hogy az ilyenek ezt a célt elérjék, a gyakorlatokban és a választás elmagyarázott módjai segítségével sokat fontolgassák és mérlegeljék, mekkora házat és háznépet tartsanak, hogyan vezessék és kormányozzák azt, és hogyan oktassák szóval és példával házuk népét. Azt is fontolják meg, hogy vagyonukból mekkora részt fordítsanak házuk népére és háztartásukra, és mennyit osszanak szét a szegények között vagy egyéb jámbor célra. Ne akarjanak és

---

[35] Ha a gyakorlatozónak már nem kell « életállapotot » választania, igyekezzék életét megreformálni, megújítani, hogy határozottabban előrehaladjon az Isten által számára kijelölt úton.

ne keressenek tehát semmi mást, mint mindenben és minden által Istennek, a mi Urunknak nagyobb dicsőítését és dicsőségét.

Mert gondolja meg mindenki, hogy annyira halad majd előre minden lelki dologban, amennyire kivetkőzik önszeretetéből, önakaratából és önérdekéből.

HARMADIK HÉT

ELSŐ NAP

190. AZ ELSŐ SZEMLÉLŐDÉS

éjfélkor van, arról, hogyan ment Krisztus Urunk Betániából Jeruzsálembe, az utolsó vacsorára (289. p). Előkészítő imát, három előgyakorlatot, hat pontot és egy imabeszélgetést tartalmaz.

A szokásos *előkészítő ima.*

191. Első előgyakorlat: A történet felidézése: hogyan küldte Krisztus Urunk két tanítványát Betániából Jeruzsálembe, hogy a vacsorát előkészítsék, és később hogyan ment el Ő maga is arra többi tanítványával. Miután evett a húsvéti bárányból és megvacsorázott, hogyan mosta meg tanítványai lábát és adta nekik szent testét és drága vérét. Végül, hogyan beszélt hozzájuk azután, hogy Júdás elment, hogy Urát eladja.

192. Második előgyakorlat: A színhely kialakítása. Itt figyeljem meg az utat Betániából Jeruzsálemig: vajon széles-e, keskeny-e, egyenes-e stb. Hasonlóképpen a vacsora termét: tágas-e, ilyen vagy olyan-e.

193. Harmadik előgyakorlat: Kérjem azt, amit kívánok. Itt kérjek fájdalmat, együttérzést és megszégyenülést, mert az Úr az én bűneim miatt indul a szenvedésre.

194. Első pont: Lássam a vacsoránál levő személyeket. Magamba mélyedve igyekezzem szemlélésükből valami hasznot meríteni.

Második pont: Halljam, amit beszélnek, és hasonlóképpen merítsek belőle valami hasznot.

Harmadik pont: Szemléljem cselekedeteiket és merítsek valami hasznot.

195. Negyedik pont: Fontoljam meg, mit szenved Krisztus Urunk emberi természetében, vagy mit akar szenvedni, azon részlet szerint, amelyről éppen elmélkedem. Itt kezdjek el, minden erőmet összeszedve bánkódni, szomorkodni és sírni. Ugyanerre törekedjem a következő pontokban is.

196. Ötödik pont: Fontoljam meg, hogyan rejtőzik el az Istenség: hogyan semmisíthetné meg ellenségeit és nem teszi; s hogyan hagyja oly kegyetlenül szenvedni a legszentebb emberi természetet.

197. Hatodik pont: Fontoljam meg, hogyan szenvedi mindezt az én bűneimért stb.; és mit kell nekem érte tennem és szenvednem.

198. Fejezzem be *imabeszélgetéssel,* melyet Krisztus Urunkkal folytatok, és a végén a Miatyánkkal.

199. Megjegyzés: Amint azt már megmagyaráztuk, az imabeszélgetésekben beszélgetnünk és kérnünk kell, a megadott anyag szerint, illetve aszerint, hogy kísértésben vagy vigasztalásban van-e részem, hogy ezt vagy azt az erényt akarom-e elérni, hogy ebben vagy abban az irányban akarok-e magamról dönteni, hogy szomorkodni vagy örülni akarok-e azon a dolgon, amelyről szemlélődöm. Végül kérhetem azt, amit valamely különleges dologban mindenképpen elérni kívánok. A megadott módon végezhetünk egy imabeszélgetést Krisztus Urunkkal. Ha pedig az anyag vagy az áhítat arra indít, végezhetünk hármat: egyet az Anyával, a másikat a Fiúval, a harmadikat az Atyával, úgy,

amint azt a második héten a három embercsoportról szóló elmélkedésben és az azt követő megjegyzésben mondottuk.

200. A MÁSODIK SZEMLÉLŐDÉS

hajnalban van, az utolsó vacsorától a Getszemáni kertben történtekig.

A szokásos *előkészítő ima.*

201. Első előgyakorlat: A történet, hogyan jött le Krisztus Urunk tizenegy tanítványával Sion hegyéről, ahol vacsoráztak, Jozafát völgyébe; nyolc tanítványt a völgy egyik részében hagyva, a többi hármat pedig a kert valamely részében, imába merül és vércseppeket verejtékezik. Miután pedig háromszor imádkozott az Atyához és felkeltette három tanítványát, és miután hangjára földre hullottak ellenségei s Júdás megcsókolta őt és Szent Péter levágta Malchus fülét, amelyet Krisztus visszaillesztett, hogyan fogják el mint gonosztevőt és vonszolják a völgyön át lefelé, majd ismét a dombon fölfelé Annás házába.

202. Második előgyakorlat: Lássam a helyet, ti. a Sion hegyéről a Jozafát völgyébe vezető utat, hasonlóképpen a kertet is, hogy széles-e, hosszú-e, ilyen-e, olyan-e.

203. Harmadik előgyakorlat: Kérjem, amit kívánok. Ez a kérés sajátos a szenvedéstörténetről szóló elmélkedésnél. Kérjek fájdalmat a fájdalmakkal telt Krisztussal, megtörtséget a megtört Krisztussal, könnyeket, benső szenvedést a nagy kín miatt, amelyet Krisztus szenvedett el értem.

204. Első megjegyzés: Ebben a második szemlélődésben, miután elvégeztük az előkészítő imát a már említett három előgyakorlattal, a pontokban és az imabeszélgetésben ugyanazt az eljárási formát tartsuk be, mint az utolsó vacsoráról

szóló első szemlélődésben. A szentmise és a vecsernye idején tartsunk két ismétlést az első és második szemlélődésről. Vacsora előtt pedig alkalmazzuk az öt érzéket a két fent említett szemlélődésre. A gyakorlatokat mindenkor előzze meg az előkészítő ima és a három előgyakorlat az elmélkedés anyaga szerint, ugyanolyan módon, mint azt a második hétnél megmagyaráztuk.

205. Második megjegyzés: Kora, lelki készsége és testi ereje szerint végezzen a gyakorlatozó naponként öt gyakorlatot vagy kevesebbet.

206. Harmadik megjegyzés: Ezen a harmadik héten a második és a hatodik kiegészítő utasítás részben megváltozik. *A második* úgy alakul, hogy mindjárt ébredéskor állítsam szemem elé, hová és mire készülök. A soron következő szemlélődést kissé foglaljam össze. A felkelés és öltözködés közben, a szóban forgó misztérium szerint arra törekedjem, hogy szomorúságot és fájdalmat érezzek Krisztus Urunk oly nagy fájdalmán és szenvedésén.

A *hatodik* kiegészítő utasítás úgy változik meg, hogy nem igyekezem kellemes gondolatokat ébreszteni magamban, még ha jók és szentek is azok, mint pl. a feltámadásra és az örök dicsőségre vonatkozók. Inkább arra törekszem, hogy fájdalmat, bánatot és megtörtséget érezzek. Ezért sűrűn emlékezetembe idézem Krisztus Urunk nélkülözéseit, fáradalmait és fájdalmait, amelyeket születésétől fogva a szenvedésnek éppen elmélkedésre kerülő misztériumáig viselt el.

207. Negyedik megjegyzés: A részleges lelkiismeret-vizsgálatot a gyakorlatokról és a jelen kiegészítő utasításokról ugyanúgy végezzük, mint az előző héten.

208. Második nap

Az éjféli szemlélődés arról lesz, ami a Getszemáni kerttől Annás házáig bezárólag történt (291. p.). Hajnalban

pedig, ami Annás házától Kaifás házáig történt (292. p.). Utána két ismétlés és az öt érzék gyakorlása ugyanolyan módon, ahogy már mondottuk.

Harmadik nap

Éjfélkor: Kaifás házától Pilátus házáig bezárólag (293. p.). Hajnalban: Pilátustól Heródesig bezárólag (294. p.). Utána az ismétlések és az érzékek gyakorlása ugyanolyan módon, amint már mondottuk.

Negyedik nap

Éjfélkor: Heródestől Pilátusig (295. p.), de úgy, hogy a Pilátus házában történt misztériumoknak csak első felét vesszük szemlélődésül. A hajnali gyakorlatban azután a Pilátus házában történt misztériumokból a még hátralevőket. Majd az ismétlések és érzékek gyakorlása, úgy, ahogy mondtuk.

Ötödik nap

Éjfélkor: Pilátus házától a keresztre feszítésig (296. p.). Hajnalban: Krisztus Urunknak a kereszten történt fölemelésétől haláláig (297. p.). Azután a két ismétlés és az érzékek gyakorlása.

Hatodik nap

Élfélkor: Krisztus Urunknak a keresztről való levételétől a sírbatételig (198. p.). Hajnalban: a sírba tételtől a házig, ahová Boldogasszonyunk ment, miután Fiát eltemették.

Hetedik nap

Az éjféli és hajnali gyakorlatban a szemlélődés legyen az egész szenvedésről. A két ismétlés és az érzékek gyakorlása helyett egész napon át, amilyen gyakran csak tehetem, gondolkozzam azon, hogyan különült el és maradt elválasztva Krisztus Urunk szent teste a lelkétől, és hol és hogyan temették el. Hasonlóképpen fontoljam meg Boldogasszonyunk magányosságát oly nagy fájdalmában és kimerültségében; másrészt a tanítványok elhagyatottságát is.

209. Megjegyzés: Ha valaki tovább akar időzni a szenvedéstörténetben, vegyen kevesebb misztériumot az egyes szemlélődésekben, vagyis az első szemlélődésben csak az utolsó vacsorát; a másodikban a lábmosást; a harmadikban, ahogy Krisztus tanítványainak az Oltáriszentséget adja; a negyedikben Krisztus búcsúbeszédét; és hasonlóképpen a többi szemlélődésnél és titoknál is.

A szenvedésről szóló elmélkedések befejezése után egy teljes napon át vegye az egész szenvedéstörténetnek az első felét, a második napon a másik felét és a harmadik napon az egész szenvedéstörténetet.

Viszont, ha valaki inkább megrövidíteni akarja a szenvedéstörténet szemlélésének idejét, vegye éjfélkor az utolsó vacsorát; hajnalban a Getszemáni kertet; a szentmise idején Annás házát; a vecsernye idején Kaifás házát; egy órával a vacsora előtt Pilátus házát. Az ismétléseket tehát ne végezze, se az érzékek gyakorlását, hanem minden egyes napon öt külön gyakorlatot végezzen és minden gyakorlatban Krisztus Urunk életének más-más misztériumát szemlélje. Miután így az egész szenvedést befejezte, másnap az egész szenvedéstörténetet együtt szemlélheti, egy vagy több gyakorlatba foglalva, ahogyan az hasznosabbnak látszik.

210. SZABÁLYOK, HOGY A JÖVŐBEN RENDET TARTSUNK AZ ÉTKEZÉSBEN

Első szabály: A kenyértől kevésbé szükséges magunkat megtartóztatnunk, mert ez nem olyan étel, amelynél az étvágy általában túllépné a kellő mértéket, vagy amelyre a kísértés annyira ösztönözne, mint a többi ételnél.

211. Második szabály: Az italt illetően a megtartóztatás helyénvalóbbnak látszik, mint a kenyérfogyasztásnál. Azért jól figyeljük meg, mi az, ami hasznos számunkra, hogy azt

megengedjük magunknak, és mi az, ami ártalmas, hogy attól tartózkodjunk.

212. Harmadik szabály: A többi ételben a legnagyobb és legteljesebb megtartóztatást kell gyakorolnunk, mert ezeknél az étvágy is könnyebben túllép a kellő mértéken, meg a kísértés ösztönzése is gyorsabban jelentkezik. Így az ételben való megtartóztatást — a rendetlenség elkerülése végett — kétféle módon gyakorolhatjuk:

— az egyik, ha hozzászokunk, hogy egyszerű ételeket együnk;

— a másik, ha a finomabból csak kis mennyiséget eszünk.

213. Negyedik szabály: Minél többet von el valaki a szükséges táplálékból, ügyelve azonban, hogy meg ne betegedjék, annál gyorsabban éri el azt a középmértéket, amelyet az evésben és ivásban meg kell tartania. Ez két okból van így:

— először, mert azzal, hogy így segíti magát és felkészül, jobban érzékeli majd a benső megvilágosításokat, vigaszokat és isteni sugallatokat, amelyeken keresztül megmutatkozik számára a neki megfelelő középmérték;

— másodszor, mert ha úgy látja, hogy az ilyen megtartóztatással nem marad elég testi ereje, sem elegendő készsége a lelki gyakorlatok végzésére, könnyen eljut annak megítélésére, hogy mi az inkább megfelelő testi erőinek fenntartására.

214. Ötödik szabály: Miközben az ember étkezik, képzelje el, mintha csak látná, hogyan eszik Krisztus Urunk az apostolaival, hogyan iszik, hogyan tekint körül, hogyan beszélget — és igyekezzék Őt utánozni. Értelme tehát főként Urunk szemlélésével foglalatoskodjék és csak kevésbé teste táplálásával, mert így jobban megtalálja annak rendjét és módját, ahogyan viselkednie és magát fegyelmeznie kell.

215. Hatodik szabály: Máskor, miközben étkezik, más megfontolást végezhet, vagy a szentek életéről vagy valami jámbor szemlélődésről vagy valami lelki ügyről, amellyel amúgy is foglalkoznia kell. Ha ugyanis ilyen dolgokra figyel, kevesebb gyönyört és élvezetet érez majd az ételben.

216. Hetedik szabály: Főleg arra vigyázzon, hogy figyelme el ne merüljön abban, amit eszik. Ne legyen mohó az evésben, hanem legyen ura önmagának mind az étkezés módjában, mind az elfogyasztott mennyiségben.

217. Nyolcadik szabály: Minden rendezetlenség elkerülése végett nagyon hasznos, ha az ember ebéd vagy vacsora után vagy más órában, amikor nem érez éhséget, meghatározza magában a következő ebédre vagy vacsorára és így következetesen minden egyes napra azt a mennyiséget, ami neki megfelel. Ezt semmiféle étvágy vagy kísértés miatt ne lépje túl. Ellenkezőleg — hogy minden rendetlen étvágyat és az ellenség kísértését jobban legyőzze — ha az a kísértése támad, hogy többet egyék, egyék kevesebbet.

NEGYEDIK HÉT

218. ELSŐ SZEMLÉLŐDÉS,

hogyan jelent meg Krisztus Urunk Boldogasszonyunknak (229. p.).

A szokásos *előkészítő ima.*

219. Első előgyakorlat: A történet. Miután Krisztus a keresztfán kilehelte lelkét és teste elvált a lélektől, de az Istenséggel mindig egyesülve maradt, boldog lelke, szintén egyesülve az Istenséggel, hogyan szállott alá a pokol tornácára és szabadította meg onnan az igaz lelkeket. Majd

visszatérve a sírba, miután feltámadott, hogyan jelent meg az Úr áldott Anyjának testben és lélekben.

220. **Második előgyakorlat:** A színhely kialakítása. Lássam a szent sír elrendezését és Boldogasszonyunk lakását vagy házát; tüzetesen nézzem meg annak részeit, így a szobát, imahelyiséget stb.

221. **Harmadik előgyakorlat:** Kérjem, amit kívánok. Itt azt a kegyelmet kérjem, hogy nagy örömmel örüljek és örvendezzem Krisztus Urunk ekkora dicsőségén és örömén.

222. Az első, második és harmadik pont legyen ugyanaz a szokásos három pont, amelyet Krisztus Urunk utolsó vacsorájánál vettünk.

223. **Negyedik pont:** Fontoljam meg, hogy az Istenség, amely a szenvedésben elrejtőzni látszott, most a legszentebb föltámadásban hogyan jelenik meg és mily csodálatosan mutatkozik igaz és legszentebb hatásain át.

224. **Ötödik pont:** Szemléljem a vigasztalás szolgálatát, amelyet Krisztus Urunk gyakorol, és hasonlítsam össze azzal, ahogy egyik barát a másikat vigasztalni szokta.

225. Fejezzük be, az elmélkedés anyagának megfelelően, egy vagy több *imabeszélgetéssel* és egy Miatyánkkal.

226. **Első megjegyzés:** A következő szemlélődésekben vegyük sorra a föltámadás valamennyi misztériumát a mennybemenetellel bezárólag az alább következő sorrendben. A föltámadás egész hetében egyébként ugyanazt a formát és módszert kövessük, mint amelyet a szenvedés egész hetében követtünk. A továbbiakban tehát igazodjunk ehhez a föltámadásról szóló első szemlélődéshez. Ami az előgyakorlatokat illeti, azok legyenek az emélkedés anyaga szerint. Az öt pont legyen ugyanaz és a kiegészítő utasítások is, amelyek alább következnek (229. p.). Így minden egyébben igazodhatunk a szenvedés hetének módszeréhez; vagyis

az ismétlésekben, az öt érzék alkalmazásában, a misztériumok megrövidítésében vagy meghosszabbításában stb.

227. Második megjegyzés: Általában véve ezen a negyedik héten inkább megfelel, mint az előző három héten, hogy négy gyakorlatot végezzünk, ne pedig ötöt. Az elsőt reggel, felkelés után; a másodikat a szentmise idején vagy ebéd előtt az első ismétlés helyett; a harmadikat a vecsernye idején a második ismétlés helyett; a negyediket a vacsora előtt. Ez utóbbi az öt érzék alkalmazása legyen a nap három gyakorlatára, amikor is figyeljünk fel és hosszasabban időzzünk a főbb részeknél, és ott, ahol nagyobb indításokat és lelki örömet éreztünk.

228. Harmadik megjegyzés: Ámbár minden szemlélődés bizonyos számú pontra van felosztva, háromra vagy ötre stb., mégis a szemlélődő több vagy kevesebb pontot is vehet, ahogyan azt jobbnak találja. Ebből a szempontból nagyon hasznos, ha már a szemlélődés megkezdése előtt hozzávetőleg megállapítja és kitűzi a pontok számát.

229. Negyedik megjegyzés: Ezen a negyedik héten a tíz kiegészítő utasítás közül meg kell változtatnunk a másodikat, hatodikat, hetediket és a tizediket.

A *második* kiegészítő utasítás úgy alakul, hogy mindjárt ébredéskor állítsam szemem elé a végzendő szemlélődést, és akarjak örülni és együtt örvendezni Krisztus Urunk ekkora örömén és vígságán.

Hatodik kiegészítő utasítás: Olyan dolgokra emlékezzem és gondoljak, amelyek engem gyönyörködésre, vígságra és lelki örömre indítanak, így pl. az örök dicsőségre.

Hetedik kiegészítő utasítás: Használjam fel a világosságot és az időjárás előnyeit, így a tavaszi és nyári időszakban a hűvöset, télen pedig a napot vagy a tűz melegét, amennyiben azt gondolom vagy hozzávetőlegesen feltételezem, hogy mindez segítségemre lesz abban, hogy örvendjek Teremtőmben és Megváltómban.

A *tizedik* kiegészítő utasítás: A vezeklés helyett csak a mértékletességre ügyeljek és arra, hogy a középmértéket mindenben megtartsam, hacsak nincs parancsolt böjt vagy megtartóztatás, amelyet az Egyház ír elő. Ezeket mindenkor meg kell tartani, hacsak nincs jogos akadály a megtartásukban.

* * *

230. SZEMLÉLŐDÉS A SZERETET ELNYERÉSÉRE [36]

Először is ajánlatos, hogy két dologra ügyeljünk.

Az első: A szeretet inkább cselekedetekben nyilvánuljon meg, mint szavakban.

231. A második: A szeretet a kölcsönös közlésben áll, vagyis hogy az, aki szeret, adja és közli azt, amije van, azzal, akit szeret; vagy ad neki abból, amije van, vagy amije lehet; és viszont az, akit így szeretnek, adjon annak, aki őt szereti. Így ha egyik tudománnyal rendelkezik, adjon belőle annak, akinek nincs, éppúgy, ha méltósággal vagy gazdagsággal, adjanak egymásnak kölcsönösen.

Az előkészítő ima a szokásos.

232. Első előgyakorlat: A színhely kialakítása. Itt lássam, hogyan állok Isten, a mi Urunk előtt, az angyalok, a szentek előtt, akik közbenjárnak értem.

233. Második előgyakorlat: Kérjem, amit kívánok. Itt kérjem az Istentől kapott oly sok jónak benső ismeretét,

---

[36] Ez a szemlélődés összefoglalja az egész lelkigyakorlat gyümölcsét, és mintegy általános « irányelvet » ad a mindennapi életre: keresni és szeretni Istent minden dologban, eseményben, mindenkiben. Lásd még a Bevezetőt.

hogy — teljesen elismerve azt — tudjam mindenben szeretni és szolgálni az isteni Felséget.

234. Első pont: Idézzem emlékezetembe a teremtés, a megváltás és a különleges adományok kapott jótéteményeit, és fontolgassam nagy megindultsággal, hogy Isten, a mi Urunk mennyit tett értem, és mennyit adott nekem abból, amije van. Valamint azt is, hogy ugyanez az Úr mennyire óhajtja önmagát is nekem adni, amennyire isteni rendelkezése szerint ezt teheti.

Most mélyedjek nagyon magamba és fontoljam meg, mit kell nekem a magam részéről nagyon is méltán és igazságosan felajánlanom és odaadnom az isteni Felségnek, ti. mindenemet és azzal együtt magamat, mint aki mély megindultsággal felajánlást tesz:

> Vedd, Uram, és fogadd el teljes szabadságom,
> emlékezetem, értelmem és egész akaratom,
> mindenem, amim van és amivel rendelkezem.
> Te adtad nekem mindezt,
> Neked, Uram, visszaadom.
> Minden a Tiéd,
> rendelkezzél vele egészen akaratod szerint.
> Add nekem szereteted és kegyelmed,
> mert ez elég nekem.

235. Második pont: Szemléljem, hogyan lakik Isten a teremtményekben: az elemekben, adva a létezést, a növényekben a csírázást és növekedést, az állatokban az érzéklést, az emberekben az értést. Így lakik bennem is és ad nekem létet, életet, érzéklést és értést. Templomává tesz engem, mert az isteni Felség hasonlatosságára és képmására vagyok teremtve.

Most ismét mélyedjek magamba, úgy, ahogy azt az első pontban mondtuk, vagy más módon, ahogy azt jobbnak érzem. Ugyanígy járjak el a következő pontokban is.

236. Harmadik pont: Fontoljam meg, miképpen munkálkodik és dolgozik érettem az Isten a föld színén levő összes teremtményekben, *id est, habet se ad modum laborantis,* azaz, dolgozó ember módjára viselkedik. Így például az égen, az elemekben, növényekben, terményekben, nyájakban, megadva nekik a létet, fennmaradást, növekedést és érzéklést stb. Utána mélyedjek magamba.

237. Negyedik pont: Szemléljem, hogyan jön minden jó és minden adomány onnan fölülről; így az én véges képességem a fent levő Legnagyobb és Végtelentől, ugyanúgy az igazságosság, jóság, jámborság, irgalom és minden más — mint a napból a sugarak, forrásból a víz.

Azután mélyedjek magamba, amint mondottuk, majd fejezzem be *imabeszélgetéssel* és egy Miatyánkkal.

* * *

238. AZ IMÁDKOZÁS HÁROM MÓDJA [37]

AZ ELSŐ MÓD

Először a parancsolatokról

Az imádkozás első módja a tízparancsolatra, a hét főbűnre, a három lelki képességre és a test öt érzékére vonatkozik. Ez az imádkozási mód inkább csak vázlatot, módot és gyakorlatokat akar adni arra, hogy felkészüljön bennük és előre haladjon a lélek, továbbá, hogy imádsága kedves legyen Isten előtt. Nem célja azonban, hogy magának az imádkozásnak adja meg valamilyen meghatározott formáját vagy módját.

---

[37] Sokan « imamód » kifejezést használnak. A magyarázatos részben meghagytuk ezt a megszokott szakkifejezést.

239. Mindenekelőtt végezzek valamilyen, a második hét második utasításával egyenértékű gyakorlatot, vagyis mielőtt imába fognék, pihenjen meg kicsit a lelkem, miközben ülök vagy sétálok, ahogy jobban esik. Fontoljam meg, hová megyek és milyen célból. Ezt az utasítást tartsuk meg minden imádkozási mód kezdetén.

240. Végezzek valamilyen *előkészítő imát.* Így kérjem Istentől a kegyelmet, hogy megismerjem, miben vétettem a tízparancsolat ellen. Hasonlóképpen kérjek kegyelmet és segítséget, hogy a jövőben megjavuljak. Egyben kérjem a tízparancsolat tökéletes megértését, hogy ezáltal jobban megtartsam azt az isteni Felség nagyobb dicsőségére és dicsőítésére.

241. Az imádkozás első módjánál hasznos, ha megfontolom és vizsgálgatom az első parancsolatot: hogyan tartottam azt meg, miben vétettem ellene. Ebben a megfontolásban mértékül három Miatyánk és három Üdvözlégy időtartamát vegyem. És ha ez idő alatt megtaláltam bűneimet, kérjem azok megbocsátását és elengedését, és mondjak el egy Miatyánkot. Ugyanígy járjak el a tízparancsolat mindegyikénél.

242. Megjegyzés: Ha valaki olyan parancsolat megfontolásához ér, amely ellen — úgy gondolja — nem szokott vétkezni, nem szükséges, hogy annyi ideig maradjon annál. Ha azonban úgy találja, hogy kisebb vagy nagyobb mértékben vétett azon parancsolat ellen, akkor annak megfelelően több vagy kevesebb időt töltsön annak megfontolásában és vizsgálatában. Ugyanezt tartsuk meg a főbűnöknél is.

243. Miután a mondott megfontolást az összes parancsolatról elvégeztem és vádoltam magam azokban, kegyelmet és segítséget kérek, hogy a jövőben megjavuljak. Fejezzem be Istennel, a mi Urunkkal való imabeszélgetéssel, a szóban forgó anyag szerint.

244. Másodszor: a hét főbűnről [38]

A hét főbűnnel kapcsolatban a kiegészítő utasítás után következzék az előkészítő ima a már említett módon. A változás csak az, hogy itt az anyagot a bűnök képezik, amelyeket kerülnöm kell. Tartsam meg itt is a már ismert sorrendet és szabályt, s végezzük el az imabeszélgetést.

245. Hogy a hét főbűnnel elkövetett vétkeket jobban megismerjük, vegyük fontolóra azoknak az ellenkezőit. Ugyanígy, hogy azokat jobban elkerüljük, határozzuk el és törekedjünk arra, hogy a velük ellentétes hét erényt szent gyakorlással megszerezzük és meg is tartjuk.

246. Harmadszor: a lelki képességekről

A három lelki képesség megfontolásánál ugyanazt a sorrendet és szabályt kövessük, mint a parancsolatoknál. Tartsuk meg a megfelelő utasítást s végezzük el az előkészítő imát és az imabeszélgetést.

247. Negyedszer: a test öt érzékéről

A test öt érzékére vonatkozólag ugyanazt a módot kövessük, csak az anyagot változtatjuk.

248. Megjegyzés: Aki érzékei használatában Krisztus Urunkat akarja utánozni, az előkészítő imában ajánlja magát az isteni Felségnek. Majd minden egyes érzék megfontolása után mondjon el egy Üdvözlégyet vagy egy Miatyánkot.

Aki pedig az érzékek használatában Boldogasszonyunkat akarja utánozni, az előkészítő imában neki ajánlja magát, hogy Fiától és Urától eszközölje ki neki erre a kegyelmet. Majd az egyes érzékekről végzett megfontolás után mondjon el egy-egy Üdvözlégyet.

---

[38] Kevélység, bujaság, irigység, harag, torkosság, fösvénység, jóra való restség.

szemlélődés az imádság minden egyes szavának jelentéséről.

250. A kiegészítő utasítás ennél a második módnál ugyanaz, mint az elsőnél volt.

251. Az előkészítő ima azon személy szerint alakuljon, aki felé az imádság irányul.

252. A második imádkozási mód abban áll, hogy az imádkozó térdelve vagy ülve, ahogy azt megfelelőbbnek találja, s ahogyan több áhítatot érez, szemét lehunyva vagy körültekingetés nélkül egy helyre irányítva mondja: Mi Atyánk [39]. Addig maradjon ennek a szónak a megfontolásánál, amíg különböző jelentéseket, hasonlatokat, örömet és vigaszt talál benne. Ugyanígy járjon el a Miatyánk vagy bármely más imádság minden egyes szavánál, ha ezen a módon akarja azt imádkozni.

253. Első szabály: Az említett módon töltsünk egy órát az egész Miatyánkban. Annak befejeztével mondjuk el az Üdvözlégyet, Hiszekegyet, a Krisztus lelke és az Üdvözlégy Mennyország Királynéja kezdetű imádságokat, szóban vagy gondolatban, a szokásos módon.

254. Második szabály: Ha az, aki a Miatyánkról szemlélődik, annak egy vagy két szavában bőséges elmélkedési anyagot, örömet és vigaszt talál, ne törődjék az ima folytatásával, mégha el is múlna az óra azzal, amit talált. Az óra befejeztével mondja el a Miatyánk hátralevő részét a szokásos módon.

---

[39] Néha csak egy szócsoportnak van jelentése, pl. « Mi Atyánk » és ezért egy szónak számít.

255. Harmadik szabály: Ha a Miatyánk egy vagy két szavában egy teljes órát töltött, másnap, amikor ugyanehhez az imához vissza akar térni, az említett egy vagy két szót mondja el a szokásos módon, és a következő szónál kezdje az elmélkedést, a második szabályban megadott módon.

256. Első megjegyzés: Ha a Miatyánkot egy vagy több nap alatt befejeztük, ugyanezt kell tenni az Üdvözléggyel és utána a többi imádsággal, úgy hogy bizonyos időn át mindig gyakoroljuk magunkat azok egyikében.

257. Második megjegyzés: Az ima befejeztével néhány szóval forduljunk ahhoz a személyhez, akihez imádkoztunk és kérjük azokat az erényeket vagy kegyelmeket, amelyekre — úgy érezzük — különösen rászorulunk.

258. AZ IMÁDKOZÁS HARMADIK MÓDJA

ütemes imádkozás.

A kiegészítő utasítás ugyanaz, mint az első és második módban.

Az előkészítő ima olyan legyen, mint a második imádkozási módban.

Az imádkozás harmadik módja abban áll, hogy minden egyes be- és kilégzésnél elménkben imádkozunk, mialatt a Miatyánk vagy más ima egy szavát kimondjuk. Az egyik lélegzetvétel és a másik között tehát csak egyetlen szót mondjunk ki. A két lélegzetvétel között gondoljunk főleg ennek a szónak jelentésére, vagy arra a személyre, akihez imádkozunk, vagy saját magunk semmiségére, vagy arra a különbségre, ami azon személy akkora méltósága és a mi saját kicsinységünk között van. Ugyanezen a módon és ugyanezen szabály szerint járjunk el a Miatyánk többi szavánál is. Befejezésül a többi imádságot, így az Üdvözlégyet,

a Krisztus lelkét, a Hiszekegyet és az Üdvözlégy Mennyország Királynéját a szokásos módon mondjuk el.

259. Első szabály: Más napon vagy más órában, amikor imádkozni akarunk, mondjuk el az Üdvözlégyet ütem szerint, majd a szokásos módon a többi imádságot. Így menjünk végig következetesen a többi imádságon is.

260. Második szabály: Aki tovább akar ebben az ütemes imádságban időzni, elmondhatja az összes fent említett imádságot vagy azoknak egy részét, úgy, hogy az ütemes lélegzésnek ugyanazt a rendjét tartsa meg, amelyet előbb megmagyaráztunk.

261. KRISZTUS URUNK ÉLETÉNEK MISZTÉRIUMAI

Megjegyzés: Az összes következő misztériumokban mindazok a szavak, amelyek zárójelben vannak, magából az Evangéliumból valók, azok viszont nem, amelyek nincsenek zárójelben. Minden misztériumnál többnyire három pontot találunk, hogy könnyebben elmélkedjünk vagy szemlélődjünk róluk.

262. BOLDOGASSZONYUNK KÖSZÖNTÉSE

Lk 1,26-38

Először: Szent Gábor angyal Boldogasszonyunkat köszöntve hírül adta neki Krisztus Urunk fogantatását. (Az angyal belépett hozzá és megszólította: « Üdvözlégy, kegyelemmel teljes! Gyermeket fogansz, fiút szülsz »).

Másodszor: Az angyal azzal erősíti meg, amit Boldogasszonyunknak mondott, hogy hírül adja neki Keresztelő Szent János fogantatását: (« Lásd, rokonod, Erzsébet is fogant öregségében »).

Harmadszor: Boldogasszonyunk válaszolt az angyalnak: (« Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid »).

263. BOLDOGASSZONYUNK LÁTOGATÁSA ERZSÉBETNÉL

Lk 1,39-56

Először: Amikor Boldogasszonyunk meglátogatta Erzsébetet, Keresztelő Szent János, akkor még anyja méhében, megérezte Boldogasszonyunk látogatását. (Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömében megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: « Áldott vagy az asszonyok között, és áldott a méhed gyümölcse! »).

Másodszor: Boldogasszonyunk elénekli hálaénekét: («Lelkem magasztalja az Urat »).

Harmadszor: (Mária még ottmaradt Erzsébetnél három hónapig, aztán hazatért).

264. KRISZTUS URUNK SZÜLETÉSE

Lk 2,1-14

Először: Boldogasszonyunk és jegyese, József Názáretből Betlehembe mennek. (József fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, hogy összeírják feleségével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt).

Másodszor: (Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette).

Harmadszor: (Mennyei seregek sokasága vette körül az angyalt és dicsőítette az Istent ezekkel a szavakkal: « Dicsőség a magasságban Istennek »).

265. A PÁSZTOROKRÓL

Lk 2,8-20

Először: Az angyal hírül adja a pásztoroknak Krisztus Urunk születését: (« Nagy örömet adok tudtul nektek és majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, Krisztus, az Úr, Dávid városában »).
Másodszor: A pásztorok Betlehembe mennek: (Gyorsan útra keltek és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő gyermeket).
Harmadszor: (A pásztorok hazatértek és dicsőítették és magasztalták az Istent).

266. A KÖRÜLMETÉLÉS

Lk 2,21

Először: Körülmetélték a gyermek Jézust.
Másodszor: (A Jézus nevet adták neki, ahogy az angyal nevezte, mielőtt a méhben megfogamzott volna).
Harmadszor: Visszaadják a gyermeket anyjának, aki részvéttel volt gyermekének először hullatott vére miatt.

267. A HÁROM NAPKELETI BÖLCS

Mt 2,12

Először: A három napkeleti bölcs a csillagot követve Jézus imádására jött: (« Láttuk csillagát napkeleten s eljöttünk, hogy bemutassuk neki hódolatunkat »).

Másodszor: Imádták Őt és ajándékokat ajánlottak fel neki; (leborultak és hódoltak neki, majd elővették kincseiket s ajándékot adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát).

Harmadszor: (Mivel álmukban utasítást kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba).

268. BOLDOGASSZONYUNK TISZTULÁSA ÉS A GYERMEK JÉZUS BEMUTATÁSA

Lk 2,22-39

Először: A Gyermek Jézust a Templomba hozzák, hogy az Úrnak mint elsőszülöttet bemutassák. Felajánlanak érte (egy pár gerlicét vagy két galambfiókát).

Másodszor: Simeon a Templomba jött és (karjába vette Őt: « Bocsásd el, Uram, szolgádat, szavaid szerint békében »).

Harmadszor: Anna (odajött, dicsőítette az Istent és beszélt a Gyermekről mindenkinek, aki csak várta Jeruzsálemben a megváltást).

269. MENEKÜLÉS EGYIPTOMBA

Mt 2,13-18

Először: Heródes meg akarta öletni a Gyermek Jézust, és megölette az ártatlan kisdedeket. Haláluk előtt az angyal intette Józsefet, hogy meneküljön Egyiptomba. (« Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba »).

Másodszor: Útnak indult Egyiptomba: (fölkelt s még akkor éjszaka elmenekült Egyiptomba).

Harmadszor: Ott maradt Heródes haláláig.

270. KRISZTUS URUNK VISSZATÉR EGYIPTOMBÓL

Mt 2,19-23

Először: Az angyal felszólítja Józsefet, hogy térjen vissza Izraelbe: (« Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját és menj Izrael földjére »).

Másodszor: Aki fölkelt és Izrael földjére ment.

Harmadszor: Minthogy Júdeában Archelaus, Heródes fia uralkodott, Názáretben húzódott meg.

271. KRISZTUS URUNK ÉLETE TIZENKÉT ÉVES KORÁTÓL HARMINCÉVES KORÁIG

Lk 2,51-52

Először: Engedelmes volt szüleinek. (Gyarapodott bölcsességben, korban s Isten és emberek előtti kedvességben).

Másodszor: Úgy látszik, ácsmesterséget folytatott, ahogy ezt Szent Márk a hatodik fejezetben jelezni látszik: (« Nem az ács ez? »).

272. KRISZTUS TIZENKÉT ÉVES KORÁBAN A TEMPLOMBA JÖTT

Lk 2,41-50

Először: Krisztus Urunk tizenkét éves korában Názáretből fölment Jeruzsálembe.

Másodszor: Krisztus Urunk Jeruzsálemben maradt, de szülei nem tudták ezt.

Harmadszor: Három nap múlva megtalálták a Templomban, amint vitatkozott, a tudósok között ülve. Amikor szülei megkérdezték, hol volt, azt felelte: (« Nem tudtátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell fáradoznom? »).

273. KRISZTUS URUNK MEGKERESZTELKEDÉSE

Mt 5,13-17

Először: Miután Krisztus Urunk elbúcsúzott áldott Anyjától, Názáretből a Jordán folyóhoz jött, ahol Keresztelő Szent János tartózkodott.

Másodszor: Szent János megkeresztelte Krisztus Urunkat. Amikor mentegetőzni akart, méltatlannak tartva magát arra, hogy Őt megkeresztelje, Krisztus így biztatta: (« Hagyd ezt most! Illő, hogy mindent megtegyünk, ami elő van írva »).

Harmadszor: (A Szentlélek mint galamb leszállt, és az égből szózat hallatszott: « Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik »).

274. KRISZTUS URUNK MEGKÍSÉRTÉSE

Lk 4,1-13 és Mt 4,1-11

Először: Miután megkeresztelkedett, a pusztába vonult vissza, ahol negyven nap és negyven éjjel böjtölt.

Másodszor: Az ellenség háromszor megkísértette. (Odalépett hozzá a kísértő és így szólt: « Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré; vesd le magad; ezt mind neked adom, ha leborulva imádsz engem »).

Harmadszor: (Angyalok jöttek szolgálatára).

275. AZ APOSTOLOK MEGHÍVÁSA

Először: Úgy látszik, Szent Pétert és Szent Andrást háromszor hívta meg Krisztus:

— először, ismerkedés céljából; ez kitűnik Szent János első fejezetéből;

— másodszor, hogy némiképp kövessék Krisztust, de még azzal a föltétellel, hogy újra birtokukba vehetik, amit elhagytak, amint Szent Lukács mondja az ötödik fejezetben;

— harmadszor, hogy Krisztus Urunkat örökre kövessék: Szent Máté a negyedik és Szent Márk az első fejezetben.

Másodszor: Hívta Fülöpöt, ahogyan olvashatjuk Szent János első fejezetében, és Mátét, amint maga Máté mondja el a kilencedik fejezetben.

Harmadszor: Hívta a többi apostolt, akiknek külön meghívásáról azonban nem tesz említést az Evangélium.

Itt három más dolgot is meg kell fontolnunk:

— először, hogy az apostolok tudatlan és alacsony sorsú emberek voltak;

— másodszor, a méltóságot, amelyre olyan szeretettel hívta meg őket;

— harmadszor, a talentumokat és kegyelmeket, amelyek őket az új és ószövetség összes atyái fölé emelték.

276. AZ ELSŐ CSODÁRÓL, AMELY KÁNÁBAN TÖRTÉNT, A MENYEGZŐN

Jn 2,1-11

Először: Krisztus Urunk tanítványaival hivatalos volt a menyegzőre.

Másodszor: Az Anya jelzi Fiának, hogy kifogyott a bor: (« Nincs több boruk ») és utasítja a szolgákat: (« Tegyetek meg mindent, amit csak mond! »).

Harmadszor: A vizet borrá változtatta. (Kinyilatkoztatta dicsőségét, s tanítványai hittek benne).

277. KRISZTUS KIŰZTE A TEMPLOMBÓL AZOKAT, AKIK OTT KERESKEDTEK

Jn 2,13-22

Először: Mindazokat, akik a Templomban kereskedtek, kötélből font ostorral kergette ki.

Másodszor: A gazdag pénzváltóknak, akik a Templomban voltak, asztalait felforgatta és pénzüket szétszórta.

Harmadszor: A szegényeknek, akik galambot árultak, szelíden mondotta: (« Vigyétek innét ezeket, ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká! »).

278. KRISZTUS HEGYIBESZÉDE

Mt 5,1-48

Először: Szeretett tanítványainak külön beszél a nyolc boldogságról:

(« Boldogok a lélekben szegények;
Boldogok, akik szomorúak;
Boldogok a szelídek;
Boldogok, akik éhezik és szomjazzák az igazságot;
Boldogok az irgalmasok;
Boldogok a tisztaszívűek;
Boldogok a békességben élők;
Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért;
Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket »).

Másodszor: Buzdítja őket, hogy jól használják fel talentumaikat: (« Úgy világítson a ti világosságtok is az embereknek, hogy jótetteiteket látva dicsőítsék mennyei Atyátokat »).

Harmadszor: Nem a törvény megszegőjének, hanem a törvény beteljesítőjének bizonyul, amint megmagyarázza a parancsot: ne ölj, ne paráználkodj, hamisan ne esküdj és szeresd ellenségedet: (« Én pedig azt mondom nektek: 'Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért' »).

279. KRISZTUS URUNK LECSENDESÍTETTE A HÁBORGÓ TENGERT

Mt 8,23-27

Először: Amíg Krisztus Urunk aludt, a tengeren nagy vihar támadt.

Másodszor: Megrémült tanítványai felkeltették. Kicsiny hitükért megrótta őket: (« Mit féltek, kishitűek? »).

Harmadszor: Megparancsolta a szeleknek és a tengernek, hogy csendesedjenek le. Miután elült a szél, a tenger csendes lett. Az emberek elcsodálkoztak ezen: (« Ki lehet ez, hogy még a szélvész és a tenger is engedelmeskedik neki? »).

280. KRISZTUS A TENGEREN JÁRT

Mt 14,22-23

Először: Krisztus Urunk a hegyen állva, megparancsolta tanítványainak, hogy szálljanak bárkába. Majd miután elbocsátotta a tömeget, egyedül imádkozni kezdett.

Másodszor: A hullámok ide-oda hányták a bárkát. Krisztus a tengeren járva közeledett hozzá; a tanítványok azt hitték, kísértet.

Harmadszor: Midőn Krisztus így szólt hozzájuk: (« Én vagyok, ne féljetek! »), Szent Péter, az ő parancsára, a

tengeren járva hozzá akart menni, de mihelyt kétség fogta el, merülni kezdett. Krisztus Urunk azonban megmentette őt és megrótta kishitűségéért. Amikor Krisztus belépett a bárkába, a szél elállt.

281. KRISZTUS ELKÜLDTE AZ APOSTOLOKAT, HOGY PRÉDIKÁLJANAK

Mt 10,1-16

Először: Krisztus magához hívja szeretett tanítványait és hatalmat ad nekik, hogy kiűzzék az ördögöket az emberek testéből és meggyógyítsanak minden betegséget.

Másodszor: Okosságra és türelemre tanítja őket: (« Nézzétek, úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé. Legyetek tehát okosak, mint a kígyók és egyszerűek, mint a galambok »).

Harmadszor: Megszabja nekik a módot, hogyan menjenek: (« Övetekbe ne szerezzetek se arany-, se ezüst-, se rézpénzt. Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok »). Anyagot is adott nekik a prédikáláshoz: (« Menjetek és hirdessétek: Közel van a mennyek országa! »).

282. MAGDOLNA MEGTÉRÉSE

Lk 7,36-50

Először: Magdolna belép a farizeus házába, ahol Krisztus Urunk az asztalnál ül. Kenettel telt alabástromedényt hozott magával.

Másodszor: Az Úr mögött, a lábánál megállott, könnyeivel öntözni kezdte azt, hajával törölgette és csókolgatta s kenettel kente meg.

Harmadszor: Midőn a farizeus vádolta Magdolnát, Krisztus védelmére kelt: (« Sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett ». Aztán így szólt az asszonyhoz: « Hited megmentett. Menj békével! »).

283. KRISZTUS URUNK ÖTEZER EMBERT TÁPLÁLT

Mt 14,13-21

Először: Minthogy már beesteledett, a tanítványok kérik Krisztust, hogy bocsássa el a tömeget, amely vele volt.
Másodszor: Krisztus Urunk megparancsolta tanítványainak, hogy vigyék hozzá a kenyereket, a többieknek pedig, hogy telepedjenek le a fűre. Majd megáldotta, megszegte és tanítványainak adta a kenyereket, a tanítványok meg a tömegnek.
Harmadszor: (Mindnyájan ettek s jól is laktak. A maradékból tizenkét kosarat teleszedtek).

284. KRISZTUS SZÍNEVÁLTOZÁSA

Mt 17,1-9

Először: Krisztus Urunk maga mellé vette szeretett tanítványait, Pétert, Jakabot és Jánost, és színében elváltozott: arca fénylett, mint a nap, ruhája, mint a hó.
Másodszor: Mózessel és Illéssel beszélgetett.
Harmadszor: Midőn Szent Péter azt mondta, hogy építsenek három hajlékot, az égből szózat hallatszott: (« Ez az én szeretett Fiam, Őt hallgassátok! »). Midőn tanítványai ezt a szózatot hallották, félelmükben arcra borultak. Krisztus Urunk megérintette őket és ezt mondta nekik: (« Keljetek föl, ne féljetek! Ne szóljatok a látomásról senkinek, amíg az Emberfia föl nem támad a halálból! »).

285. LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA

Jn 11,1-45

Először: Márta és Mária tudatja Krisztus Urunkkal Lázár betegségét. Midőn Ő ezt megtudta, két napig ott maradt, ahol volt, hogy a csoda nyilvánvalóbb legyen.

Másodszor: Mielőtt feltámasztaná Lázárt, az egyik nővértől is, a másiktól is megkívánja, hogy higgyenek: (« Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog »).

Harmadszor: Miután könnyezett és imádkozott, feltámasztja őt. A feltámasztás úgy történt, hogy megparancsolta: (« Lázár, jőjj ki! »).

286. A BETÁNIAI VACSORA

Mt 26,6-10

Először: Az Úr Lázárral együtt a leprás Simon házában vacsorázik.

Másodszor: Mária a kenetet Krisztus fejére önti.

Harmadszor: Júdás zúgolódik: (« Mire való ez a pazarlás? »). Jézus azonban újra mentegeti Magdolnát: (« Miért bántjátok ezt az asszonyt? Hisz jót tett velem »).

287. VIRÁGVASÁRNAP

Mt 21,1-17

Először: Az Úr elküld a szamárért és a csikóért: (« Oldjátok el és vezessétek ide. Ha valaki szólna érte, mondjátok, hogy szüksége van rá az Úrnak, akkor rögtön elengedi »).

Másodszor: Krisztus felült az apostolok ruháival letakart szamárra.

Harmadszor: A nép eléje megy, hogy fogadja Őt. Az útra teríti ruháit és faágakat szór elébe, miközben kiáltozza: (« Hozsanna Dávid Fiának! Áldott, aki az Úr nevében jön! Hozsanna a magasságban! »).

288. A TEMPLOMBAN TARTOTT PRÉDIKÁCIÓ

Lk 19,47-48

Először: Mindennap a Templomban tanított.

Másodszor: A prédikáció befejeztével visszatért Betániába, mivel Jeruzsálemben nem volt senki, aki befogadja.

289. AZ UTOLSÓ VACSORA

Mt 26,20-30; Jn 13,1-30

Először: Megette a húsvéti bárányt tizenkét tanítványával, akiknek előre megmondta halálát: (« Bizony mondom nektek, egyiketek elárul engem »).

Másodszor: Megmosta tanítványainak lábát, még Júdásét is. Szent Péternél kezdte, aki az Úr fönségére és saját alacsonyságára gondolva nem akart beleegyezni: (« Uram, Te akarod megmosni az én lábamat?! ». Szent Péter nem tudta, hogy az Úr ezzel az alázatosságra ad példát, azért ezt mondta Jézus: (« Példát adtam nektek, hogy amit én tettem, ti is tegyétek meg »).

Harmadszor: Szeretetének legnagyobb jeléül megalapította az Eucharisztia szent áldozatát: (« Vegyétek és egyétek! »). A vacsora végeztével Júdás elmegy, hogy eladja Krisztus Urunkat.

290. AZ UTOLSÓ VACSORÁTÓL A KERTBEN TÖRTÉNT MISZTÉRIUMOKIG

Mt 26,30-46; Mk 14,26-42

Először: Az Úr a vacsora végeztével himnuszokat énekelve az Olajfák hegyére ment tanítványaival, akik telve voltak félelemmel. Nyolcat közülük a Getszemáni kertben hagyott: (« Üljetek itt le, én arrébb megyek és imádkozom »).

Másodszor: Szent Péter, Szent Jakab és Szent János kíséretében háromszor imádkozott az Úrhoz: (« Atyám! Te mindent megtehetsz. Vedd el tőlem ezt a kelyhet. De ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan Te. »). És halálosan gyötrődve buzgóbban imádkozott.

Harmadszor: Olyan félelem szállta meg, hogy mondotta: (« Halálosan szomorú a lelkem »). Vért izzadott, oly bőségesen, hogy Szent Lukács szerint (verejtéke mint meganynyi vércsepp hullott a földre). Ez föltételezi, hogy ruhája teljesen véres volt.

291. A KERTTŐL KEZDVE AZ ANNÁS HÁZÁIG TÖRTÉNT MISZTÉRIUMOK

Mt 26,47-70; Mk 14,43-68; Lk 22,27-57

Először: Az Úr megengedi, hogy Júdás megcsókolja, és hogy mint latrot a poroszlók elfogják. Nekik ezt mondta: (« Mint valami rabló ellen, úgy vonultatok ki kardokkal és dorongokkal, hogy elfogjatok. Naponta ott voltam a Templomban és tanítottam, mégsem fogtatok el »). És amikor mondotta: (« Kit kerestek? »), ellenségei a földre hullottak.

Másodszor: Szent Péter megsebesítette a főpap egyik szolgáját. Az Úr szelíden mondta neki: (« Tedd vissza hüvelyébe kardodat! »). Meggyógyította a szolga sebét.

Harmadszor: Tanítványaitól elhagyva, Annáshoz viszik, ahol Szent Péter, aki messziről követte, először tagadta meg Őt. Krisztust arcul ütötték: (« Így felelsz-e a főpapnak?! »).

292. ANNÁS HÁZÁTÓL KAIFÁS HÁZÁIG

Mt 26,57-75; Mk 14,53-72; Lk 22,54-71; Jn 18,24-27

Először: Annás házából, megkötözve, Kaifás házába viszik. Ott Szent Péter kétszer megtagadta Őt. Az Úr rátekintett és Péter (kiment és keserves sírásra fakadt).

Másodszor: Jézus akkor egész éjszaka megkötözve maradt.

Harmadszor: Akik megkötözve tartották, gúnyolták és verték Őt. Arcát letakarták és arcul verték s kérdezték: (« Találd el, ki ütött meg? »). És hasonló módon káromolták.

293. KAIFÁS HÁZÁTÓL PILÁTUS HÁZÁIG

Mt 27; Mk 15; Lk 23; Jn 18

Először: A zsidók tömege Pilátushoz kíséri, és vádolja: (« Azt tapasztaltuk, hogy tévútra vezeti népünket. Megtiltja, hogy adót fizessünk a császárnak »).

Másodszor: Miután Pilátus újra meg újra vallatta, kijelentette: (« Semmiben sem találom ezt az embert bűnösnek »).

Harmadszor: Barabást, a latrot választották: (Mindnyájan kiáltoztak: « Ne Őt, hanem Barabást! »).

294. PILÁTUS HÁZÁTÓL HERÓDES HÁZÁIG

Lk 23,6-11

Először: Pilátus a galileai Jézust Heródeshez, Galilea negyedes fejedelméhez küldte.

Másodszor: Heródes kíváncsian sokáig faggatta Őt. Jézus azonban semmit sem felelt neki, noha az írástudók és papok folyton vádolták.

Harmadszor: Heródes udvarával együtt megvetette Őt, fehér ruhába öltöztetve.

295. HERÓDES HÁZÁTÓL PILÁTUS HÁZÁIG

Mt 27; Lk 23; Mk 15; Jn 19

Először: Heródes visszaküldi Őt Pilátushoz. Emiatt barátok lettek, jóllehet azelőtt ellenségek voltak.

Másodszor: Pilátus lefogatta és megostoroztatta Jézust. A katonák pedig tövisből koronát fontak s fejére tették. Majd bíborba öltöztetve eléje járultak és mondogatták: (« Üdvözlégy, zsidók királya! »). És arcul verték.

Harmadszor: Pilátus kivezette Őt az egész tömeg elé. (Jézus töviskoronával, bíborpalástban jött ki. Pilátus rámutatott: « Íme, az ember! »). Midőn meglátták a papi fejedelmek, ordítozva kiáltották: (« Keresztre vele! Keresztre vele! »).

296. PILÁTUS HÁZÁTÓL A KERESZTREFESZÍTÉSIG

Jn 19,13-22

Először: Pilátus bírói székében ülve átadta nekik Jézust, hogy keresztre feszítsék, miután a zsidók tagadták, hogy Ő királyuk lenne: (« Nincs királyunk, csak császárunk! »).

Másodszor: Keresztjét a vállán vitte. Midőn már nem tudta vinni, cirénei Simont kényszerítették, hogy azt Jézus után vigye.

Harmadszor: Két lator közt keresztre feszítették. Ezt a feliratot tették a keresztre: (A názáreti Jézus, a zsidók királya).

297. A KERESZTEN TÖRTÉNT MISZTÉRIUMOK

Jn 19,23-37

Először: Hét szót mondott a kereszten:

— imádkozott azokért, akik keresztre feszítették;

— megbocsátott a latornak;

— szent Jánost Anyjának ajánlotta és Anyját Szent Jánosnak;

— (« szomjazom »), mondotta hangosan; epét meg ecetet adtak neki;

— (« én Istenem, én Istenem, miért hagytál el ») — mondotta;

— (« beteljesedett! ») — kiáltott fel;

— (« atyám, kezedbe ajánlom lelkemet ») — mondotta.

Másodszor: A nap elsötétedett, a sziklák megrepedtek, a sírok megnyíltak, a Templom kárpitja felülről lefelé kettéhasadt.

Harmadszor: Káromolják: (« Te, aki lebontod és harmadnapra fölépíted a Templomot, szabadítsd meg magad! »). Ruháit szétosztották. Majd midőn lándzsával megnyitották oldalát, belőle víz és vér folyt.

298. A KERESZTEN TÖRTÉNT MISZTÉRIUMOKTÓL A SÍRIG

Jn 19,23-37

Először: József és Nikodémus levette a keresztről, fájdalmas Anyjának jelenlétében.

Másodszor: Testét a sírhoz vitték, megkenték és eltemették.

Harmadszor: Őröket állítottak fel.

299. KRISZTUS URUNK FÖLTÁMADÁSA; ELSŐ MEGJELENÉSE

Először: Megjelent Szűz Máriának. Ezt ugyan nem említi a Szentírás, mégis bennefoglaltnak tartjuk, amikor közli, hogy megjelent igen sok másnak. A Szentírás ugyanis feltételezi, hogy értelemmel rendelkezünk, mint ahogy írva van: (« Hát ti is értelem nélkül vagytok? »).

300. MÁSODIK MEGJELENÉS

Mk 16,1-11

Először: Korán reggel Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja és Salome a sírhoz mennek. Így beszélnek: (« Ki hengeríti el a követ a sír bejárata elől? »).

Másodszor: Látják az elhengerített követ és az angyalt, aki így szól: (« Ti a keresztre feszített názáreti Jézust keresitek. Feltámadt, nincs itt. »).

Harmadszor: Megjelent Máriának, aki a sírnál maradt, miután a többiek elmentek.

301. HARMADIK MEGJELENÉS

Lk 24,9-12.33-34

Először: A két Mária félelemmel és nagy örömmel távozik a sírtól, hogy hírül vigye a tanítványoknak az Úr feltámadását.

Másodszor: Krisztus Urunk megjelenik nekik az úton és köszönti őket: (« Üdv nektek! »). Ők közeledtek hozzá, lábához borultak és imádták Őt.

Harmadszor: Jézus így szólt: (« Ne féljetek! Menjetek, vigyétek hírül testvéreimnek, hogy térjenek vissza Galileába, ott majd viszontlátnak »).

302. NEGYEDIK MEGJELENÉS

Mt 28,2-10

Először: Amikor Szent Péter meghallotta az asszonyoktól, hogy Krisztus feltámadt, a sírhoz sietett.

Másodszor: Belépve a sírboltba, nem látott semmi mást, csak a lepleket, amelyekkel Krisztus Urunk testét beborították.

Harmadszor: Amint Szent Péter ezeken gondolkodott, megjelent neki Krisztus. Ezért mondották az apostolok: (« Valóban feltámadt az Úr és megjelent Simonnak »).

303. ÖTÖDIK MEGJELENÉS

Lk 24,13-35

Először: Megjelenik a tanítványoknak, akik Emmauszba mentek és Krisztusról beszélgettek.

Másodszor: Megfeddi őket és megmutatja az Írásokból, hogy Krisztusnak meg kellett halnia és föltámadnia: (« Ó ti balgák, milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe? »).

Harmadszor: Kérésükre ott maradt és velük volt; megáldoztatta őket és eltűnt. Ők pedig visszatérve elmondták a tanítványoknak, hogyan ismerték Őt meg a szentáldozásban.

304. HATODIK MEGJELENÉS

Jn 20,19-23

Először: A tanítványok, Szent Tamás kivételével, együtt voltak (a zsidóktól való félelem miatt).

Másodszor: Zárt ajtók mellett megjelent nekik Jézus és megállva köztük, mondotta: (« Békesség nektek! »).

Harmadszor: Megadja nekik a Szentlelket: (« Vegyétek a Szentlelket. Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer. »).

305. HETEDIK MEGJELENÉS

Jn 20,24-29

Először: Szent Tamás, a hitetlen, mivel nem volt jelen az előző megjelenésnél, így szól: (« Hacsak nem látom... nem hiszem »).

Másodszor: Nyolc nap múlva megjelenik nekik Jézus, noha az ajtók zárva voltak, és mondja Tamásnak: (« Nyújtsd ide az ujjadat és nézd... s ne légy hitetlen, hanem hívő! »).

Harmadszor: Szent Tamás hitt: (« Én Uram, én Istenem! »). Krisztus mondja neki: (« Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek »).

306. NYOLCADIK MEGJELENÉS

Jn 21,1-17

Először: Jézus megjelenik tanítványai közül hétnek, akik halásztak, de egész éjjel semmit sem fogtak. És amikor az ő parancsára kivetették a hálót, (alig bírták visszahúzni a temérdek haltól).

Másodszor: Ebből a csodából Szent János megismerte Őt. Így szólt Szent Péterhez: (« Az Úr az! »). Péter a tengerbe vetette magát és Krisztushoz jött.

Harmadszor: Egy darab sült halat és lépesmézet adott nekik enni. Juhait Szent Péterre bízta, miután a szeretetét háromszor próbára tette: (« Legeltesd juhaimat! »).

307. KILENCEDIK MEGJELENÉS

Mt 28,16-20

Először: A tanítványok Krisztus parancsára a Tábor hegyére mennek.

Másodszor: Krisztus megjelenik nekik és mondja: (« Én kaptam minden hatalmat égen és földön »).

Harmadszor: Elküldte őket az egész világra, hogy prédikáljanak: (« Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket. Keresztteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében »).

308. TIZEDIK MEGJELENÉS

1 Kor 15,6

(Később egyszerre több mint ötszáz testvérnek jelent meg).

309. TIZENEGYEDIK MEGJELENÉS

1 Kor 15,7

(Azután Jakabnak jelent meg).

310. TIZENKETTEDIK MEGJELENÉS

Megjelent arimateai Józsefnek is, ahogyan ezt jámborul gondolhatjuk és a Szentek Életében olvashatjuk.

311. TIZENHARMADIK MEGJELENÉS

1 Kor 15,8

Megjelent Szent Pálnak a mennybemenetel után: (« Utánuk pedig, mint egy elvetéltnek, megjelent nekem is »).

Megjelent lelkével a limbus szent atyáinak is. Miután innét őket kivezette és újra testet öltött magára, sokszor megjelent tanítványainak és beszélgetett velük.

312. KRISZTUS URUNK MENNYBEMENETELE

ApCsel 1,1-12

Először: Miután apostolainak negyven napon át többször megjelent és sok bizonyságot s jelet tett és az Isten országáról beszélt, megparancsolta nekik, hogy Jeruzsálemben várják a megígért Szentlelket.

Másodszor: Kivezette őket az Olajfák hegyére és jelenlétükben (fölemelkedett, és egy felhő elfedte; úgyhogy tovább nem láthatták).

Harmadszor: Mialatt az égre néznek, az angyalok mondják nekik: (« Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment »).

* * *

313. SZABÁLYOK, HOGY VALAMIKÉPP ÉSZREVEGYÜK ÉS MEGISMERJÜK A LELKEKBEN TÁMADT KÜLÖNBÖZŐ MEGMOZDULÁSOKAT: A JÓKAT, HOGY ELFOGADJUK, A ROSSZAKAT, HOGY ELUTASÍTSUK

Inkább az első hétnek felelnek meg.

314. Első szabály: Azok elé, akik halálos bűnt halálos bűnre halmoznak, az ellenség rendszerint élvezetek káprázatait állítja. Érzéki gyönyöröket és élvezeteket képzeltet el velük, hogy jobban megtartsa és növelje őket romlottságukban és bűneikben. A jó szellem az ilyeneknél ellenkező módszert alkalmaz: az ész ítéletével furdalja és mardossa lelkiismeretüket.

315. Második szabály: Azoknál, akik bűneik irtogatásában lendülettel haladnak előre, és Isten, a mi Urunk szolgálatában a jóról a jobbra emelkednek, a módszer az első szabályának éppen az ellenkezője. Ilyenkor ugyanis a rossz szellem sajátossága az, hogy a lelket mardossa, szomorúvá teszi és hamis okkal nyugtalanítva akadályokat gördít eléje, hogy ne haladhasson előre.

A jó szellem sajátossága pedig az, hogy bátorságot, vigaszokat, könnyeket, sugallatokat és nyugalmat ad, min-

dent megkönnyítve és minden akadályt elgördítve, hogy az ember a jó művelésében egyre előbbre haladjon.

316. Harmadik szabály: a lelki vigaszról. Vigasznak nevezem azt, amikor a lélekben valamilyen benső megmozdulás támad, aminek következtében a lélek lángoló szeretetre gyullad Teremtője és Ura iránt. Következésképpen, amikor már a föld színén semmi teremtett dolgot sem tud önmagáért szeretni, hanem csak azok Teremtőjében.

Úgyszintén vigasz az, amikor a lélek könnyeket hullat, amelyek őt Urának szeretetére indítják, történjék ez akár a bűnei, akár a Krisztus Urunk szenvedése miatt érzett bánatból, vagy más, egyenesen az ő szolgálatára és dicséretére irányuló dolgok miatt.

Végül vigasznak nevezem a remény, a hit, a szeretet minden gyarapodását és minden benső örömet, amely a mennyei dolgok felé és saját lelke üdvözítésére hívja és vonzza az embert, miközben megnyugtatja és megbékélteti lelkét az ő Teremtőjében és Urában.

317. Negyedik szabály: a lelki vigasztalanságról. Vigasztalanságnak nevezem a harmadik szabályban foglaltak teljes ellentétét: a lélek elsötétülését, zavarát, az alacsony és földi dolgok felé való vonzódását, a különféle zaklatásokból és kísértésekből származó nyugtalanságot. Mindez hitbéli elsötétülésre vezet, remény nélkül, szeretet nélkül. Ilyenkor a lélek egészen restnek, lanyhának, szomorúnak, Teremtőjétől és Urától mintegy elszakadva érzi magát. Amint ugyanis a vigasz ellentétes a vigasztalansággal, ugyanúgy a vigaszból származó gondolatok is ellentétesek a vigasztalanságból származó gondolatokkal.

318. Ötödik szabály: A vigasztalanság idején sohase változtassunk, hanem szilárdan és állhatatosan maradjunk meg azoknál a feltételeknél, elhatározásoknál, amelyeket az ilyen vigasztalanságot megelőző időben tettünk; vagy annál az elhatározásnál, amelyre a megelőző vigasztalás idején

jutottunk. Mert amint a vigasz idején inkább a jó szellem vezet bennünket és irányít tanácsaival, úgy a vigasztalanságban inkább a gonosz szellem; az ő tanácsaival pedig nem találhatjuk meg a helyes döntésre vezető utat.

319. Hatodik szabály: Bár a vigasztalanság idején nem szabad megváltoztatnunk jó feltételeinket, az azonban nagyon hasznos, ha a vigasztalatlanság elleni küzdelemben mi magunkat változtatjuk meg erőteljesen. Így pl. azáltal, hogy jobban kitartunk az imádságban, elmélkedésben, gyakran végzünk önvizsgálatot és valamilyen alkalmas módon vezeklünk.

320. Hetedik szabály: Aki vigasztalanságban van, fontolja meg, hogyan hagyta őt az Úr próbatétel végett természetes képességeire, hogy az ellenség különféle zaklatásainak és kísértéseinek ellenálljon. Mivelhogy ellen tud állni az isteni segítséggel, és ez a segítség mindig megmarad számára, még ha világosan nem is érzi. Mert ha az Úr meg is vonta tőle a nagy buzgóságot, a kiáradó szeretetet és a hatékony kegyelmet, mégis az a kegyelem, ami az örök üdvösségre elég, megmarad számára.

321. Nyolcadik szabály: Aki vigasztalanságban van, arra törekedjék, hogy kitartson a türelemben, ami éppen az ellenkezője az őt érő zaklatásoknak. Gondoljon arra is, hogy hamarosan vigaszban részesül, közben pedig tegyen meg minden tőle telhetőt a vigasztalanság leküzdésére, ahogyan a hatodik szabályban mondottuk.

322. Kilencedik szabály: Annak, hogy vigasztalanságban vagyunk, három fő oka van:

Az első: mert lanyhák, restek és hanyagok vagyunk lelki gyakorlatainkban és így a magunk hibái miatt hagy el bennünket a lelki vigasz.

A második: mert az Úr megpróbál bennünket: mennyit érünk és mennyire tartunk ki az ő szolgálatában és dicsére-

tében a vigaszok és felfokozott kegyelmek oly nagy zsoldja nélkül.

A harmadik: hogy igaz belátást és ismeretet adjon nekünk, ami által bensőleg érzékeljük: nem tőlünk függ a nagyfokú áhítat, a bensőséges szeretet, a könnyek, sem bármilyen más lelki vigasz megszerzése vagy megőrzése, hanem minden Istennek, a mi Urunknak ajándéka és kegyelme.

Végül, hogy ne rakjunk fészket idegen házban oly módon, hogy értelmünket valamiféle gőggel vagy hiú dicsőséggel áltatva magunknak tulajdonítsuk az áhítatot vagy a lelki vigasznak egyéb megnyilvánulásait.

323. Tizedik szabály: Akinek vigaszban van része, gondoljon arra, hogyan viselkedik majd a jövőben bekövetkező vigasztalanságban. Gyűjtsön új erőt arra az időre.

324. Tizenegyedik szabály: Az, aki a vigasz állapotában van, igyekezzék tőle telhetően megalázkodni és magát kicsinnyé tenni. Gondoljon arra, hogy milyen gyámoltalan is tud lenni a vigasztalanság idején, ilyen kegyelem vagy vigasz nélkül. Viszont, aki vigasztalanságban van, gondoljon arra, hogy sokra képes a kegyelemmel, amely elegendő arra, hogy összes ellenségének ellenálljon, Teremtőjéből és Urából merítve az erőt.

325. Tizenkettedik szabály: Az ellenség asszonyhoz hasonlóan viselkedik. Az erővel szemben gyenge, de erős, ha engedékenységre talál.

Az asszonynak ugyanis, amidőn valamely férfivel veszekszik, az a szokása, hogy bátorságát veszti és elmenekül, amikor az ember bátran szembeszáll vele. Ellenkezőleg, ha a férfi bátorságát vesztve menekülni kezd, az asszony haragja, bosszúja és dühe nőttön-nő és többé nem ismer határt.

Hasonlóképpen, az ellenségnek az a tulajdonsága, hogy erőtlenné válik és bátorságát veszti, s kísértései megfuta-

modnak, ha az, aki gyakorolja magát a lelki dolgokban, bátran szembeszáll az ellenség kísértéseivel, és azoknak homlokegyenest az ellenkezőjét csinálja. Viszont, ha félni kezd és bátorságát veszti a kísértések elviselésében, nincs olyan dühöngő fenevad a föld hátán, mint az emberi természet ellensége, midőn elvetemült szándékát oly ádáz gonoszsággal akarja végrehajtani.

326. Tizenharmadik szabály: Az ellenség úgy viselkedik, mint az álnok szerető. Titokban akar maradni s fél a lelepleződéstől.

Az álnok ember ugyanis, midőn hitegetéseivel valamely jó apának a leányát vagy jó férjnek a feleségét elcsábítani próbálja, azt akarja, hogy szavai és rábeszélései titokban maradjanak. Azért nagyon nincs kedvére, amikor a leány apjának vagy a feleség a férjének feltárja az ő álnok szavait és gonosz szándékát, mert könnyen átlátja, hogy nem hajthatja végre megkezdett művét.

Ugyanígy az emberi természet ellensége, amikor belopja cseleit és rábeszéléseit az igaz lélekbe, azt akarja és azt kívánja, hogy azokat titkon fogadja be és titokban tartsa. Nagyon nincs tetszésére tehát, amikor a lélek feltárja azokat jó gyóntatójának vagy más lelki embernek, aki ismeri a kísértő csalárdságait és gonoszságait. Megérti ugyanis, hogy megkezdett gonoszságát nem viheti véghez, mert nyilvánvaló csalárdsága lelepleződött.

327. Tizennegyedik szabály: Az ellenség úgy viselkedik, mint valamely hadvezér: meghódítani és elrabolni akarja, amit megkíván.

A hadvezér, egyben a sereg parancsnoka, először ugyanis tábort üt, kikémleli a vár erősségét s védelmi állapotát és csak azután, a leggyengébb oldalán támadja meg.

Hasonlóképpen, az emberi természet ellensége is körüljár és kikémleli minden szempontból valamennyi isteni, sarka-

latos[40] és erkölcsi erényünket. És ahol gyengébbeknek talál és örök üdvösségünket illetően védtelenebbeknek, ott támad és igyekszik legyőzni bennünket.

328. SZABÁLYOK UGYANARRA A CÉLRA, A SZELLEMEK BEHATÓBB MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉVEL

Inkább a második hétnek felelnek meg[41].

329. Első szabály: Istennek és angyalainak sajátossága, hogy sugallataikkal igazi vígságot és lelki örömet adnak és eltávolítanak minden szomorúságot és zavart, amelyet az ellenség hoz a lélekbe. Ennek ugyanis az a szokása, hogy az ilyen vígság és lelki vigasz ellen harcol úgy, hogy hamis okokat, ravaszkodásokat és folytonos megtévesztéseket használ.

330. Második szabály: Egyedül Isten, a mi Urunk képes arra, hogy előzetes ok nélkül vigaszt adjon a léleknek. Mert a Teremtőnek a sajátossága, hogy belépjen, kijöjjön, indítást keltsen a lélekbe, teljesen az ő isteni fönségének szeretetére vonva őt. Azt mondom: ok nélkül, vagyis minden előzetes megérzése vagy megismerése nélkül valami olyan dolognak, ami által ez a vigasz a lélekbe jöhetne saját értelmi vagy akarati tevékenysége következtében.

---

[40] Isteni erények: hit, remény, szeretet; sarkalatos erények: okosság, igazságosság, mértékletesség, lelki erősség.

[41] Az első hét szabályai azt célozták, hogy a gyakorlatozó megfigyelje és tudatosítsa a belső « megmozdulásokat ». A második héten a szellemek megkülönböztetésére kell a figyelmet irányítani, tehát arra, hogy vajon az indítások, megmozdulások a jó, vagy pedig a gonosz szellemtől származnak-e.

331. Harmadik szabály: Előzetes okkal vigasztalhatja a lelket mind a jó, mind a gonosz angyal, de ellenkező céllal:

— a jó angyal a lélek hasznára, hogy növekedjék és a jóról a jobbra emelkedjék;

— a gonosz angyal pedig épp az ellenkezőjére törekszik, továbbá arra, hogy elvetemült szándékába és gonoszságába vonja a lelket.

332. Negyedik szabály: A rossz angyalnak, aki a világosság angyalának alakját ölti fel, az a szokása, hogy a jámbor lélek ajtaján megy be és a magáén jön ki. Először ugyanis jó és szent gondolatokat sugall, ahogy az ennek az igaz léleknek megfelel. Azután igyekszik lassanként a saját célját elérni, oly módon, hogy a lelket a maga rejtett cselszövéseibe és romlott szándékaiba vonja.

333. Ötödik szabály: Nagyon figyeljük meg a gondolatok lefolyását [42]. Ha a kezdet, a közép és a vég mind jó és a teljes jóra irányul, akkor ez a jó angyal jele. Ha azonban a gondolatok lefolyása valamilyen rossz vagy figyelmet elvonó dologban végződik, vagy kevésbé jóban, mint amit a lélek azelőtt cselekedni szándékozott, vagy ha gyengíti, nyugtalanítja vagy megzavarja a lelket és megfosztja a régebben élvezett békéjétől, csendjétől és nyugalmától, akkor ez világos jele annak, hogy a gonosz szellemtől, előmenetelünk és örök üdvösségünk ellenségétől származik.

---

[42] Lényeges szabály a szellemek megkülönböztetéséhez és általában a belső tapasztalatok megfigyeléséhez, értékeléséhez: a gondolatok, megmozdulások lefolyását kell figyelembe venni, vagyis azok kezdetét, kifejelődését, eredményét, mert csak így láthatjuk irányát és gyümölcsét. (« Gyümölcseiről ismeritek meg a fát! »). A jelenben nem látunk mindig tisztán, egy bizonyos « távolság » vagy távlat szükséges a folyamat megítéléséhez. Másrészt tapasztalatból tanul az ember: a múlt példa lehet segítség, hogy a jövőben tisztábban lássunk, vagy gyorsabban észrevegyünk bizonyos elhajlásokat. Lásd a következő szabályt.

334. Hatodik szabály: Amikor az emberi természet ellenségét rajtakaptuk és felismertük kígyófarkáról és gonosz céljáról, amibe vezet, a megkísértettnek hasznára válik, ha mindjárt megvizsgálja a gonosz által sugalmazott jó gondolatok lefolyását: mivel is kezdődtek? hogyan fáradozott az ellenség azon, hogy lassanként megfossza őt a lelki édességtől és örömtől, amelyben része volt, s végül belevigye a maga gonosz szándékaiba. Ezt a most megszerzett és jól megjegyzett tapasztalatot felhasználva a jövőben őrizkedjék a gonosz szellem szokásos cselvetéseitől.

335. Hetedik szabály: Azokban, akik a jóról a jobbra haladnak, a jó angyal kedvesen, könnyedén és szelíden érinti a lelket, mint a vízcsepp, amikor szivacsra hull; a gonosz angyal pedig élesen, zajjal és nyugtalansággal, mint amikor a vízcsepp kőre esik.

Azokat viszont, akik a rosszról a rosszabbra haladnak, a fent említett szellemek ellentétes módon érintik. Ennek oka az, hogy a lélek beállítottsága az említett angyalokkal szemben vagy ellenkező vagy hasonló. Amikor ellenkező, zajjal, feltűnést keltve, érzékelhetően hatolnak be; amikor pedig hasonló, a szellem csendben lép be, mint nyitott kapun, a saját házába.

336. Nyolcadik szabály: Amikor a vigasz előzetes ok nélkül van, bár nincs benne cselvetés, mert — mint mondottuk — kizárólag Istentől, a mi Urunktól származik, mégis a lelki ember, akinek Isten ezt a vigaszt adja, nagy éberséggel és figyelemmel vizsgálja, és különböztesse meg ennek a tényleges vigasznak valódi idejét az utána következő időktől, amikor a lélek még tüzes és Isten kedveltjének érzi magát az elmúlt vigasz kegyével és utóhatásaival.

Ebben a második időszakban ugyanis az ember gyakran tesz elhatározásokat és alakít ki vélekedéseket saját megszokott gondolkodásmódja és a fogalmakból és ítéletekből leszűrt következtetései alapján, vagy a jó, vagy a rossz

szellem hatására. Ezek az elhatározások és vélekedések tehát nem közvetlenül Istentől, a mi Urunktól származnak. Ezért nagyon szükséges, hogy alaposan megvizsgáljuk őket, mielőtt teljes hitelt adnánk nekik és megvalósítanánk őket.

337. AZ ALAMIZSNAOSZTÁS SZOLGÁLATÁBAN[43] A KÖVETKEZŐ SZABÁLYOKAT KELL MEGTARTANI

338. Első szabály: Ha rokonoknak vagy barátoknak vagy olyan személyeknek osztok alamizsnát, akikhez ragaszkodom, négy dolgot kell megfontolnom. Ezekről a választás témájánál részben már beszéltünk. Az első az, hogy az a szeretet, amely engem mozgat és alamizsnaadásra bír, felülről, Isten, a mi Urunk szeretetéből származzék. Először tehát érezzem magamban, hogy az a kisebb vagy nagyobb szeretet, amelyet ezen személyek iránt érzek, Istenért van; és az okban, amiért jobban szeretem őket, ragyogjon fel az Isten.

339. Második szabály: Olyan embert akarok nézni, akit sohasem láttam, sohasem ismertem, de akinek a teljes tökéletességet kívánom mind tisztségében, mind állapotában. Mivel szeretném, hogy ő az alamizsnaosztás módjában Istennek, a mi Urunknak nagyobb dicsőségére és saját lelke nagyobb tökéletességére járjon el, azt tegyem magam is, se többet, se kevesebbet. Megtartom tehát azt a szabályt és mértéket, amelyet másnak kívánnék és ilyennek tartok[44].

---

[43] Szt. Ignác itt egy konkrét esetet tart szem előtt: egy pap szétosztja egyházi javadalmát. De e szabályokat — *mutatis mutandis* — más esetekben is alkalmazhatjuk. A lényeg az, hogy mindig tartsuk szem előtt a célt (Isten nagyobb dicsőségét és a lélek javát), illetve tegyük szabaddá magunkat a rendetlen vonzalmaktól.

[44] Ti. hogy Isten nagyobb dicsőségére és a lélek tökéletességére van.

340. Harmadik szabály: Elképzelem, hogy halálos ágyamon vagyok: azt a magatartást követem és olyan mérték szerint osztom szét vagyonomat, ahogy halálom pillanatában szeretném tenni. E megfontolás irányít tehát az alamizsnaosztásban.

341. Negyedik szabály: Fontolgatva, hogyan is érzem majd magam az ítélet napján, gondoljam meg jól, mi módón szeretném akkor, hogy feladatomnak ezt a tisztségét és terhét viseltem volna. A szabályt, amelyet akkor szeretném, hogy megtartottam volna, tartsam meg most.

342. Ötödik szabály: Ha valaki észreveszi, hogy vonzódik és ragaszkodik némelyekhez, akiknek alamizsnát akar osztani, várjon, és gondolja végig jól a fent említett négy szabályt; szerintük vizsgálja meg és mérlegelje ragaszkodását. Ne adjon addig alamizsnát, amíg ezeknek a szabályoknak megfelelően rendetlen ragaszkodását teljesen le nem vetette és el nem távolította.

343. Hatodik szabály: Jóllehet nincs abban semmi vétek, hogy az ember Istennek, a mi Urunknak javait szétosztás végett elfogadja, amikor a mi Istenünk és Urunk hívja meg őt erre a szolgálatra, mégis a mennyiséget illetően, ti. hogy a szétosztásra reábízott dolgokból mennyit vegyen el és használjon fel a maga számára, már felmerülhet a kétség: nem történik-e vétek és túlzás. A fent említett szabályokkal megújíthatjuk életünket és állapotunkat ezen a téren is.

344. Hetedik szabály: A már említett okok és sok más ok miatt is, mindig jobb és biztonságosabb, ha az ember abban, ami személyét és életmódját illeti, minél jobban megszorítja és korlátozza magát és minél jobban megközelíti Főpapunkat, Példaképünket és Szabályunkat, aki a mi Urunk Jézus Krisztus. Ennek megfelelően határozza el s parancsolja meg a harmadik karthágói zsinat, amelyen Szent Ágoston is jelen volt, hogy a püspökök életvitele egyszerű

és szegényes legyen. Ugyanezt kell szemmel tartanunk minden életmódban, tekintetbe véve azonban a személyek állását és állapotát s azokkal összhangba hozva. A házaséletre ott van számunkra Szent Joákim és Szent Anna példája, akik vagyonukat három részre osztották:

— az elsőt a szegényeknek adták;

— a másodikat a Templom céljaira és szolgálatára;

— a harmadikat önmaguk és családjuk fenntartására fordították.

345. A KÖVETKEZŐ MEGJEGYZÉSEK SEGÍTENEK, HOGY AZ AGGÁLYOKAT ÉS ELLENSÉGÜNK SUGALMAZÁSAIT ÉSZREVEGYÜK ÉS MEGÉRTSÜK

346. Első megjegyzés: Skrupulusnak, azaz aggálynak köznyelven azt nevezik, ami saját ítéletünkből és szabadságunkból fakad, vagyis amikor szabadon úgy vélekedem, hogy valami bűn, ami pedig nem bűn. Így megtörténik, hogy valaki, miután keresztben fekvő szalmaszálakra véletlenül rálépett, saját ítélete alapján úgy véli, hogy vétkezett. Ez valójában téves ítélet, nem igazi aggály.

347. Második megjegyzés: Miután ráléptem arra a keresztre, vagy másvalamit gondoltam, mondtam vagy tettem, kívülről az a gondolatom támad, hogy vétkeztem, másrészt pedig úgy tűnik, hogy nem vétkeztem; mégis megzavartnak érzem magam, ti. amennyiben egyszerre kételkedem és nem is kételkedem. Ez már igazi aggály és kísértés, amelyet az ellenség állít utunkba.

348. Harmadik megjegyzés: Az első megjegyzésben említett aggálytól nagyon kell irtózni, mert az merő tévedés. A második megjegyzésben említett aggály azonban egy ideig nem csekély hasznára van annak, aki a lelki élet gyakorlására

szánta magát. Sőt kiválóan megtisztítja és kifinomítja az ilyen lelket. Távoltartja még a bűnnek az árnyékától is, ahogy Szent Gergely mondja: « A jó lelkek szokása, hogy ott is bűnt látnak, ahol nincs bűn ».

349. Negyedik megjegyzés: Az ellenség nagyon megfigyeli, vajon a lélek durva-e vagy gyöngéd. Ha gyöngéd, iparkodik még gyöngédebbé tenni, egészen a végletekig, hogy jobban megzavarja és teljesen összekavarja. Ha például azt látja, hogy valamelyik lélek nem egyezik bele sem a halálos, sem a bocsánatos bűnbe, sőt a megfontolt bűnnek még a látszatába sem, akkor az ellenség, mivel olyan dologban, ami bűnnek látszik, nem tudja őt elbuktatni, arra törekszik, hogy bűnt láttasson vele ott, ahol nincs bűn, így pl. valamely jelentéktelen szóban vagy gondolatban.

Ha viszont a lélek durva, az ellenség iparkodik még durvábbá tenni. Ha pl. azelőtt a bocsánatos bűnöket semmibe vette, azon fog fáradozni, hogy a halálos bűnökkel se nagyon törődjék; ha pedig azelőtt törődött valamit velük, most sokkal kevésbé vagy egyáltalán ne tegye.

350. Ötödik megjegyzés: Aki a lelki életben előre kíván haladni, járjon el mindig ellentétes módon, mint az ellenség. Ha pl. az ellenség eldurvítani akarja a lelkét, ő iparkodjék finommá tenni azt. Ha pedig túlságosan elfinomítani akarja, hogy a végletekbe vigye, törekedjék szilárdan megállni a középen, hogy magát teljesen nyugodttá tegye.

351. Hatodik megjegyzés: Ha egy jó lélek az Egyházon belül, feletteseivel egyetértésben valamit mondani vagy tenni akar, ami Isten, a mi Urunk dicsőségére van, kívülről azonban valami gondolata vagy kísértése támad, hogy ne mondja vagy ne tegye azt, hamis okként hozva fel a dicsőségvágyat és más dolgokat, akkor az ilyen lélek emelje értelmét Teremtőjéhez és Urához. Ha ezután is úgy látja, hogy ez az ő köteles istenszolgálata vagy legalábbis nincs az ellen, tegyen homlokegyenest e kísértéssel ellenkezően,

Szent Bernát példája szerint, aki így felelt a kísértőnek: « Nem miattad kezdtem el, miattad nem is hagyom abba ».

352. HOGY AZZAL AZ IGAZ ÉRZÜLETTEL LEGYÜNK A KÜZDŐ EGYHÁZBAN, AMELLYEL LENNI TARTOZUNK, TARTSUK MEG A KÖVETKEZŐ SZABÁLYOKAT [45]

353. Első szabály: Tegyünk félre minden ítéletet és készséges s elszánt lelkülettel engedelmeskedjünk mindenben Krisztus, a mi Urunk igazi Jegyesének, aki a mi szent Anyánk, a hierarchikus Egyház.

354. Második szabály: Dicsérjük a papnál végzett gyónást [46], és az Oltáriszentség vételét a megkívánt és kötelező feltételek mellett, évente egyszer, még inkább havonta, még sokkal inkább hetente.

355. Harmadik szabály: Dicsérjük a szentmisén való gyakori részvételt, úgyszintén az énekeket, zsoltárokat és hosszú imákat a templomban és a templomon kívül. Ugyanúgy dicsérjük a meghatározott időre elrendelt imaórákat, minden istentiszteletet, ima és zsolozsma végzésére.

356. Negyedik szabály: Dicsérjük nagyon a szerzetesrendeket, a szüzességet és megtartóztató életet; dicsérjük, de ne annyira, mint ezek bármelyikét, a házaséletet.

---

[45] Az egyházi érzület szabályaihoz kapcsolódnak a szellemek megkülönböztetésének szabályai (313-336). Szent Ignác mindkét esetben meg akarja határozni a helyes magatartás feltételeit; ez egyszerre hűség a Lélek indításaihoz és hűség a hierarchikus egyház normáihoz. A részletek Szent Ignác korát, a hitújítás problémáit, illetve a protestáns kritikákat tükrözik.

[46] Fülgyónásról van szó.

357. Ötödik szabály: Dicsérjük a szerzetesi fogadalmakat, a szegénység, tisztaság, engedelmesség, valamint minden magasabb tökéletességre irányuló fogadalmat.

Megjegyzendő, hogy mivel a fogadalom olyan dolgokra vonatkozik, amelyek az evangéliumi tökéletesség körébe tartoznak, olyanokban, amelyek attól távol esnek, nem szabad fogadalmat tenni, pl. hogy valaki kereskedő legyen vagy megházasodjék.

358. Hatodik szabály: Dicsérjük a szentek ereklyéit, tiszteljük azokat, a szentekhez pedig imádkozzunk. Dicsérjük a stációs templomokat, zarándoklatokat, búcsúkat, a szentévek szokását, a keresztes bullákat és a templomokban meggyújtott gyertyákat.

359. Hetedik szabály: Dicsérjük a böjtre és megtartóztatásra vonatkozó rendeleteket, így a nagyböjtöt, a kántorböjtöket, vigíliákat, a péntekeket és szombatokat; hasonlóképpen a vezekléseket, nemcsak a belsőket, a külsőket is.

360. Nyolcadik szabály: Dicsérjük a templomok díszítményeit és épületeit, valamint a szent képeket, tiszteljük azokat, annak megfelelően, amit ábrázolnak.

361. Kilencedik szabály: Dicsérjük végül az Egyház minden parancsát, készséges lélekkel keressünk okokat védelmezésükre és semmi módon se támadásukra.

362. Tizedik szabály: Készebbnek kell lennünk arra, hogy feljebbvalóinknak mind rendelkezéseit és javaslatait, mind szokásait helyeseljük és dicsérjük, mint az ellenkezőre. Mert bár néhány közülük nem ilyen vagy nem volt ilyen, mégis azok ellen beszélni, akár nyilvános prédikációban, akár pedig az egyszerű nép előtt, inkább méltatlankodást és botrányt, mint hasznot eredményez. A nép csak háborogna világi, illetve egyházi vezetői ellen.

Amint tehát káros az egyszerű nép előtt a fölöttesekről távollétükben rosszat mondani, ugyanúgy hasznos lehet, ha

a rossz szokásokról olyan személyeknek beszélünk, akik azokat orvosolni tudják.

363. Tizenegyedik szabály: Dicsérjük (egyaránt) a pozitív és skolasztikus teológiát. Mert amint a pozitív teológia doktoraira, így Szent Jeromosra, Szent Ágostonra és Szent Gergelyre stb. inkább az jellemző, hogy érzelmeinket Istennek, a mi Urunknak mindenben való szeretetére és szolgálatára indítják, ugyanúgy a skolasztikus doktorokra, mint Szent Tamásra, Szent Bonaventurára és a Szentenciák Mesterére [47] inkább az a jellemző, hogy az örök életre szükséges dolgok meghatározását adják, vagy azokat megmagyarázzák korunk számára, és hogy minden tévedés és álokoskodás ellen harcolnak s azokat leleplezik. Mert a skolasztikus doktorok, minthogy újabb időkben éltek, nemcsak a Szentírásnak és a pozitív tan szent doktorainak helyes megértéséből merítenek, hanem — maguk is az isteni erő által megvilágosított és felvilágosult emberek lévén — szent Anyánk, az Egyház zsinataira, kánonjaira és konstitúcióira is támaszkodnak.

364. Tizenkettedik szabály: Óvakodjunk attól, hogy összehasonlításokat tegyünk magunk között, akik most élünk, és a múlt szentjei között. Mert nem csekély mértékben tévedhetünk, ha pl. valakiről azt mondjuk: ez többet tud, mint Szent Ágoston, ez egy második Szent Ferenc vagy még nála is több; ez egy második Szent Pál, jóságát és szentségét illetően.

365. Tizenharmadik szabály: Hogy mindenben biztos úton járjunk, mindig azon az állásponton kell lennünk, hogy amit én fehérnek látok, feketének higgyem, ha a hierarchikus Egyház úgy dönt; azért, mert hiszem, hogy ugyanaz a szellem, ami Krisztus Urunk, a Jegyes és az Egyház, az ő jegyese között van, kormányoz és irányít bennünket lel-

[47] Petrus Lombardus.

künk üdvösségére. Mert ugyanaz a Lélek és a mi Urunk — aki a tízparancsolatot adta — irányítja és kormányozza szent Anyánkat, az Egyházat.

366. Tizennegyedik szabály: Bár nagyon igaz, hogy senki sem üdvözülhet, ha nincs eleve erre rendelve, és ha nincs hite és nincs a kegyelemben, mégis nagyon kell vigyáznunk a módra, ahogyan ezekről beszélünk.

367. Tizenötödik szabály: Ne beszéljünk sokat, csak úgy szokásból, a predesztinációról. Ha mégis valamilyen módon szó esik róla, úgy beszéljünk, hogy az egyszerű nép ne essen semmiféle tévedésbe. Megtörténik ugyanis, hogy némelyek így beszélnek: « Az már eldöntött dolog, hogy üdvözülök-e vagy elkárhozom; az én jó vagy rossz cselekedeteim már nem változtathatnak rajta ». Így azután ellanyhulnak és elhanyagolják azokat a cselekedeteket, amelyek lelkük üdvére és lelki előmenetelükre vezetnének.

368. Tizenhatodik szabály: Ugyanígy vigyáznunk kell, nehogy azáltal, hogy sokat és nagy nyomatékkal, minden megkülönböztetés és magyarázat nélkül beszélünk a hitről, okot szolgáltassunk a népnek, hogy a cselekedetekben restté és lustává váljék, akár még mielőtt a hit a szeretetben kifejlődött volna [48], akár azután.

369. Tizenhetedik szabály: Ugyanígy, ne beszéljünk a kegyelemről se olyan hosszasan és kihangsúlyozottan, hogy méreg származzék belőle a szabad akarat rovására. Beszélhetünk ugyan a hitről és a kegyelemről, amennyit isteni segítséggel és az isteni Felség nagyobb dicsőségére lehet; de nem úgy és nem olyan módon, főleg nem a mi annyira veszedelmes korunkban, hogy a cselekedetek és a szabad akarat kárt szenvedjenek és semmibe vétessenek [49].

---

[48] Ti. a jócselekedetek által.

[49] A kegyelem és szabadság (jócselekedetek) viszonyáról lásd a Bevezetőt.

370. Tizennyolcadik szabály: Jóllehet mindennél többre kell értékelni Istennek, a mi Urunknak tiszta szeretetből fakadó buzgó szolgálatát, mégis nagyon kell dicsérnünk az isteni Felség félelmét is. Mert nem csupán a gyermeki félelem az, ami jámbor és nagyon szent dolog, hanem, amikor az ember már semmi jobbra vagy hasznosabbra nem képes eljutni, a büntetéstől való félelem is nagyon segíti, hogy a halálos bűnből kiemelkedjék. Ha pedig már kiemelkedett, könnyen eljut a gyermeki félelemre, amely egészen kedves és tetsző Istennek, a mi Urunknak, mert együtt van az istenszeretettel.

III.

SZEMELVÉNYEK

SZENT IGNÁC VISSZAEMLÉKEZÉSEIBŐL, LELKI NAPLÓJÁBÓL ÉS LEVELEIBŐL

1. Loyolai Szent Ignác visszaemlékezései, *fordította és jegyzetekkel ellátta: Gyenis András S.J., Budapest 1934 (Kiadványok Jézus-Társasága magyarországi történetéhez, Tanulmányok 1), 17-40 és 81-82. old.*
2. Loyolai Szent Ignác lelki följegyzései *(a Rendalkotmány készítésének idejéből: 1544. febr. 2 - 1545. febr. 27). Spanyol eredetiből fordította: M.S. Az 1948-ban Szegeden készített kéziratos fordításból átvett szemelvényeket kissé átfésültem.*
3. *A leveleket, kettő kivételével (1552. jan. 31 és 1554. márc. 10), magam fordítottam franciából* (Lettres, *G. Dumeige SJ fordítása és magyarázatai, Desclée, Párizs 1959).*

1.

SZENT IGNÁC VISSZAEMLÉKEZÉSEIBŐL

Szent Ignác életének és lelkiségének megismeréséhez az egyik legfontosabb forrás az a rövid « önéletrajz », amelyet P. González Lajosnak (= Luis Gonçalves de Camara) mondott el 1533 augusztus vége és szeptember eleje, majd később 1555. március 9-20 és szept. 22 - okt. 20 között. P. González az elbeszélés alatt csak a vezérszavakat jegyezte le, utána mondta tollba egy spanyol, és részben egy olasz társának. A spanyol-olasz szöveget a Társaságban sokszor lemásolták és mindenfelé eljuttatták. Az eredeti kéziratnak nyoma veszett. A Vatikáni Levéltárban megtalált másolat, amely P. Nadal tulajdonát képezte, megbízható. 1904-ben ezt tették közzé Madridban a Monumenta Historica S.I. *sorozatában:* Monumenta Ignatiana, *IV. sorozat:* Scripta de S. Ignatio De Loyola, *I. köt. 31-98. Gyenis András ezt fordította magyarra és látta el jegyzetekkel. E Visszaemlékezések valójában csak az 1521-től 1537-ig történteket összegezik; Szent Ignác az 1521 előtti eseményekről hallgatott, az 1537 utániakat pedig csak egészen röviden vázolja.*

Itt csak az első három fejezetet közlöm: Szent Ignác megtérése (1521. május - 1522. március) — Krisztus katonája (1522. március) — Manresai küzdelmek és imádságos élet (1522. március - 1523. február), hozzáadva előtte P. Nadal és P. González megjegyzéseit valamint González zárószavát. Mivel az itt közölt Hugo Rahner-féle életrajz feldolgozta a visszaemlékezéseket, a további fejezetek jórészt ismétlések lettek volna.

RÉSZLETEK A VISSZAEMLÉKEZÉSEKBŐL
(Gyenis András S.J. fordítása)

P. Nadal Jeromos S.J. bevezetése

Más atyákkal egyetemben hallottam Ignác Atyánktól, hogy három kegyelmet kért Istentől, mielőtt az életből elköltöznék: először, hogy a Szentszék a Társaság szervezetét jóváhagyja; másodszor ugyanezt a Lelkigyakorlatokra vonatkozólag; harmadszor, hogy a rendalkotmány szerkesztését befejezze.

Mikor ezt emlékezetembe visszaidéztem és láttam, hogy minden óhajtása teljesült, attól tartottam, hogy az Úr elszólítja közülünk a boldogabb életre. Nem volt ismeretlen számomra, hogy a szent Atyák, az egyes szerzetesrendek alapítói, a későbbi nemzedéknek olyan intelmeket szoktak hátrahagyni, melyekről erősen hitték, hogy a tökéletes erényességre segítik őket, azért alkalmas időt kerestem, mikor könnyű szerrel kieszközölhetem ugyanezt Ignác Atyánktól. 1551-ben történt, mikor egyik alkalommal együtt voltunk, Ignác Atyánk így szólt: « Fenn a magas égben voltam az imént ». Úgy vélem, lelki elragadtatása volt, amilyenben többször szokott része lenni. Tisztelettel kérdeztem: « Atyánk, mit jelent ez? ». De ő másra fordította a beszédet. Mivel azt gondoltam, hogy itt van a kedvező alkalom, kérve-kértem Atyánkat, beszélje el, miképpen vezette az Úr megtérésétől kezdve, hogy ez a közlés végrendelet és atyai oktatás gyanánt szolgáljon nekünk. « Azt a három dolgot már elnyerted Atyánk, — mondám neki — melyeknek teljesülését halálod előtt látni óhajtottad, most attól tartunk, hogy magához szólíthat az Úr ». Elfoglaltságával mentette magát Atyánk; most nem tudja összpontosítani figyelmét, mondotta, és nem is ér rá. Azután mégis így szólt: « Mondjatok három szentmisét

ebben az ügyben: Polanco, Pontius [1] és te, és imádság után közöljétek velem, miképen vélekedtek a dologról ». « Atyánk — mondottam — ugyanaz lesz a véleményünk, ami most ». « Tegyétek csak meg amit mondok », — folytatta rendkívül szelíden. Miután a három szentmisét elvégeztük és nézetünket ismét elébe tártuk, ekkor végre megígérte kívánságunk teljesítését. Midőn a következő évben Szicíliából újra visszatértem, hogy Spanyolország felé vegyem utamat, megkérdeztem Atyánkat, hogy tett-e már valamit ebben az ügyben. « Semmit sem », válaszolta. 1554-ben visszaérkeztem Spanyolországból, ismét érdeklődtem. Még nem kezdett bele. Ekkor, magam sem tudom hogy, hogy nem, de meglehetős bátran mondottam Atyánknak: « Körülbelül már négy éve, hogy nemcsak a saját, hanem más Páterek nevében is esdve kérlek, Atyánk, tárd fel előttünk, hogyan oktatott és vezetett Téged Isten megtérésed kezdetétől fogva. Ez, amint hisszük, nekünk és a Társaságnak válnék elsősorban hasznára. Mivel pedig látom, hogy nem teszed meg, határozottan merem állítani: Ha megcselekszed, amit annyira óhajtunk, akkor ezt a jótéteményt buzgón kihasználjuk; ha pedig nem teszed meg, azért nem csüggedünk el, hanem éppoly erősen bízunk az Úrban, mintha mindent följegyeztél volna ».

Atyánk semmit sem válaszolt, hanem még aznap, ha jól emlékszem [2], magához hivatta P. González Lajost, elkezdte az elbeszélést, melyet ez a Páter kitűnő emlékezőtehetsége segítségével később leírt. Igy jöttek létre Ignác Atyánk Visszaemlékezései, melyek közkézen forognak. P. Lajos jelen volt az első egyetemes rendgyűlésen mint választó és ugyanekkor P. Laínez általános rendfőnök mellé megválasz-

---

[1] Polanco János, spanyol, 1547-től szent Ignác titkára volt. Cogordan Pontius, francia, P. Gonzálezt segítette hivatalában.

[2] Nadal téved; González már 1553-ban kezdte a följegyzéseket.

tották kormánytanácsossá. Később Sebestyén portugál királyt oktatta a tudományokra és keresztény életmódra ez a buzgó és erényes Páter. P. González a leírásnál részint a spanyol, részint az olasz nyelvet használta, ahogy éppen kéznél voltak az írósegédek. Latinra fordította a nagytudású és buzgó P. Du Coudray Hannibál. Mindketten élnek még, mind a szerző, mind a fordító.

P. González Lajos S.J. előszava

1553-ban, egy pénteki reggelen, aug. 4-én, Haviboldogasszony ünnepének előnapján kezdettem Atyánknak, — írja P. González Lajos — aki az úgynevezett hercegi ház vagy lakosztály melletti kertben volt, lelkiéletem néhány kérdéséről számot adni. Többek között a hiúságot is fölemlítettem. Atyánk orvosszerül azt ajánlotta, hogy mindenemet, amim csak van, gyakran vonatkoztassam Istenre és törekedjem minden jót, amit önmagamban látok, neki fölajánlani; ismerjem el, hogy az Ő ajándéka és adjak hálát érette. Ez alkalommal oly bensőségesen szólott hozzám és annyira megvigasztalt, hogy nem tudtam visszatartani könnyeimet. Atyánk elbeszélte, hogy neki magának is mennyi gondot okozott két éven át ez a hiba. Mikor Barcelónában a Jeruzsálem felé induló hajóra szállott, senkinek sem merte elmondani, hogy Jeruzsálembe utazik, mert félt, hogy elbízza magát. Igy cselekedett más hasonló esetekben is. S még azt is hozzátette, hogy később e pontban nagy lelki békét érzett magában. Egy vagy két órával később asztalhoz ültünk, s mialatt Magister Polanco és én vele étkeztünk, elmondotta Atyánk, hogy Magister [3] Nadal és a Társaság más tagjai gyakran kérték bizonyos dologra, de még nem tudta elszánni magát óhajuk teljesítésére. Miután velem beszélt

[3] Egyetemi fokozat; jelentése: mester, tanító, tanár.

és szobájában megfontolta az ügyet, belső ösztönzést és hajlamot érez arra, hogy kívánságuknak eleget tegyen. Beszédmódja arra vallott, Isten világosan megmutatta neki, hogy ezt az ügyet el kell intéznie, s azért elhatározta, hogy eleget tesz óhajuknak. A jelzett ügy az volt, hogy adja nekik elő, milyen változások történtek mindmáig lelkében. Úgy döntött, hogy engem szemel ki arra, kinek az említett eseményeket feltárja.

Atyánk ebben az időben nagyon gyöngélkedett és még egyetlen napot sem ígért magának az életben maradásra. Ha valaki azt mondotta: « A legközelebbi 15 vagy 8 nap egyikén megteszem ezt vagy azt », Atyánk mindig összerezzent és megjegyezte: « Hogyan, gondolod talán, hogy élni fogsz addig? ». Mindamellett azt mondotta ekkor, reméli, hogy három vagy négy hónapig még életben marad, míg ezt az ügyet befejezi. Midőn másnap megkérdeztem, mikor szándékozik megkezdeni, azt felelte, hogy mindennap emlékeztessem a dologra, — már nem emlékszem, hány napon át egymás után, — míg módot nem talál elintézésére. Mivel ebben az időben nagy elfoglaltsága miatt úgy sem ért rá, azért később csak minden vasárnap figyelmeztettem. Végre szeptemberben magához hivatott Atyánk, — a napra már nem emlékszem, — és elkezdte világosan és részletesen vázolni élete folyását, ifjúkora botlásait is. Még háromszor vagy négyszer rendelt magához a jelzett hónapban és folytatta az elbeszélést manresai tartózkodása első napjaiig, amint ez az írás különbözőségéből is látható.

Atyánk eljárása az elbeszélésnél ugyanaz, mint amelyet minden ténykedésnél követ. Oly világosan tárja az ember szeme elé a tényeket, hogy a múlt is jelennek látszik. Sohasem kellett kérdést közbevetnem, mert Atyánk elbeszélés közben magától gondolt mindarra, ami szükséges volt a teljes megértéshez. Mindjárt kezdetben azzal a szándékkal jelentem meg a kitűzött helyen, hogy följegyzem a *hallottakat*, anélkül, hogy szólnék róla valamit Atyánknak; előbb

csak saját kezemmel írom le a vezérszavakat, később már részletesebben is, amint az írásból is látható. Nagyon figyeltem arra, hogy csak olyan szavakat írjak le, melyeket Atyánktól hallottam. Mivel nagyon vigyáztam, hogy hűen tolmácsoljam Atyánk szavait, attól félek, hogy emiatt nem voltam képes visszaadni néhány kifejezésnek erejét és zamatját. A jelzett részt, amint már előbb is mondottam, szeptember folyamán írtam le. Ettől kezdve P. Nadal visszatéréséig, ami 1554. október 18-án történt, gyöngélkedésével és különféle folyó ügyek elintézésével mentette ki magát Atyánk, s azt mondotta: « Ha ezt az ügyet elintéztem, figyelmeztessen rá ». Mikor elkészült vele, emlékezetébe idéztem a dolgot, de akkor meg így szólt: « Most ennek az ügynek az elintézése sürget; ha elvégeztük, figyelmeztessen ismét ».

Mikor P. Nadal visszatért, nagyon megörült annak, hogy belekezdtünk és meghagyta, hogy sürgessem Atyánknál folytatását. Több alkalommal mondotta nekem, hogy Atyánk semmivel sem tehet nagyobb jót a Társasággal, mint hogyha az elbeszélést befejezi. A valóságban ez jelentené a Társaság megalapítását. Atyánknak is többször ugyanezt mondotta. Erre Atyánk kért, hogy figyelmeztessem, ha a kollégium javadalmazási ügye befejeződött [4], mikor ez megtörtént, — ha János pap ügyét elintézték és a gyorsfutár már elutazott [5]. Március 9-én kezdtük el ismét az elbeszélés folytatását. Rövid idő múlva betegeskedni kezdett III. Gyula pápa s 23-án elhunyt. Atyánk elodázta a dolgot, míg az új pápát megválasztják. De az új is hamar megbetegedett és meghalt; ez volt Marcell. Atyánk ismét halogatta IV. Pál megválasz-

---

[4] A Collegium Romanumról van szó, mely megfelelő alapítvány hiányában válságos helyzetbe került.

[5] János pap a legendák világába tartozik; alakja több században át kísértett; országát hol Ázsiában, hol másutt keresték. A 16-ik század téves felfogása Etiópiát (Abesszinia) tartotta annak. A portugál király missziót kezdett itt és Ignáctól kért hithirdetőket.

tásáig [6]. Azután meg a nagy hőség és sokféle elfoglaltsága késleltette a dolgot egészen szeptember 22-ig, mikor tárgyalni kezdtek spanyolországi küldetésemről. Nagyon sürgettem Atyánkat, hogy teljesítse immár adott ígéretét. Erre szeptember 22-ének reggelére tűzte ki a folytatást a Vörös Toronyban [7].

Miután befejeztem a szentmisét [8], kérdésemre azt felelte, hogy menjek a Vörös Toronyba és ott várjak rá, hogy majd ha odaér, már én is ott legyek. Azt hittem, hogy sokáig kell majd várnom. Mialatt a folyosón egyik testvérrel beszélgettem, aki valami ügyben kérdezősködött nálam, arra jött Atyánk és megfeddett, mert túltéve magam az engedelmességen nem vártam rá a kijelölt helyen, és azon a napon semmit sem akart tenni. Végre hosszas sürgetésünkre visszatért a Vörös Toronyba és szokásához híven fel-alá járkálva mondotta tollba életét. Hogy jobban lássam az arcát, mindjobban közeledtem feléje, ekkor rámszólt: « Tartsd meg a szabályt ». Mikor nem törődve a figyelmeztetéssel ismét közelebb léptem és e hibámba kétszer vagy háromszor visszaestem, újra figyelmeztetett és eltávozott. Később újra visszatért és befejezte az itt leírtak tollbamondását. Mivel már régóta útrakészen állottam, — elutazásom előtti napon beszélt velem Atyánk utoljára erről a dologról, — nem tudtam mindent részletesen leírni Rómában. Genuában nem találtam spanyol írósegédet, olaszul mondottam tollba azt, amit nagyjából leírva magammal hoztam Rómából. A leírást befejeztem Genuában 1555-ik év december havában.

---

[6] III. Gyula 1555. március 23-án, II. Marcell néhány heti uralkodás után június 1-én halt meg. IV. Pált június 23-án választották meg.

[7] Rendház egyik része, mely azelőtt a Rossi-családé volt és szójátékkal élve Torre Rossa = Vörös Toronynak nevezte el a nép.

[8] A következő rész hiányzik az eredeti szövegből; a Monumenta szerkesztői a Bollandisták közölte latin fordításból vették át.

Ignác megtérése

1521 május - 1522 március

Pamplona ostroma közben megsebesül. — Betegsége. — Gyógyulása. — Megtér. — Szentföldi zarándokútra és Istennek tetsző életre határozza el magát.

1. Huszonkilencedik [9] életévéig a világ hiúságainak hódolt és különösen a fegyverforgatásban találta kedvét. Azt az erős és hiú kívánságot táplálta, hogy hírnevet szerez magának. Ezt be is bizonyította, mikor egyik várban tartózkodott, melyet a franciák ostrom alá fogtak [10]. Míg a többiek mind úgy vélekedtek, hogy meg kell adniok magukat azzal a kikötéssel, hogy nem esik bántódásuk, — mert világosan látták, hogy védekezésük úgyis hiábavaló, — ő annyi ellenérvet hozott fel a várparancsnok előtt [11], hogy rá tudta venni arra, hogy a védekezést az összes lovagok ellenére is folytassák, kik feltüzelve hősies bátorsága által, szintén ráálltak.

Midőn a nap felvirradt, melyen a támadás kezdetét várták, egyik bajtársának megvallotta vétkeit [12]. Az ostrom már huzamos ideig tartott, ekkor az egyik mozsárágyú

---

[9] Az eredetiben 26 áll, de ez nyilván elírás 29 helyett, mert Ignác 1491-ben született, az ostrom pedig 1521-ben történt.

[10] I. Ferenc francia király (1515-47) háborút indított Spanyolország ellen, hogy visszahódítsa Navarrát. A határmenti Pamplona várát lovagokból és zsoldosokból álló kis őrség védte. Ignác a lovagok között volt.

[11] De Herrera Ferenc, három tiszt kíséretében, köztük volt Ignác is, egyezkedni ment a franciákhoz, de Ignác rábeszélésére visszautasította a súlyos és megalázó feltételeket.

[12] Szokásban volt a spanyoloknál, hogy csata előtt, vagy életveszélyben — pap hiányában — a harcosok egymásnak vallották meg vétkeiket. Természetes, hogy e vallomásnak nem volt szentségi jellege és hatása.

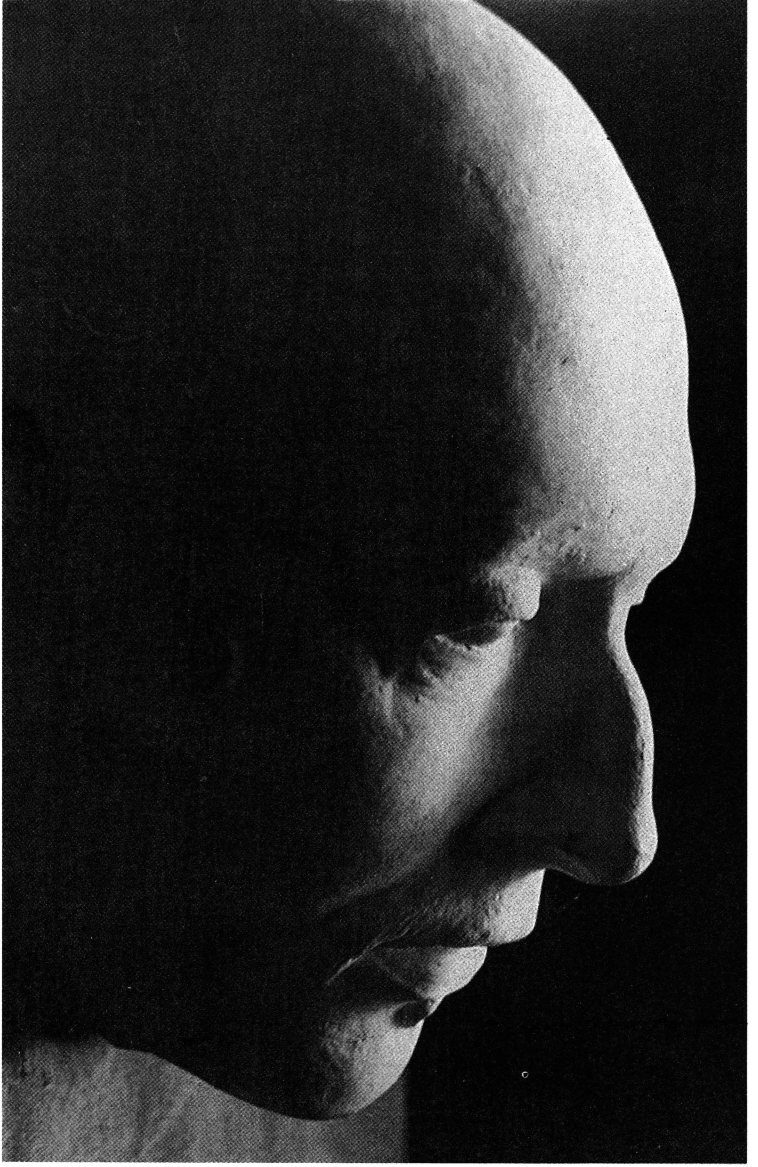

Szent Ignác halotti maszkja (1556).

Szent Ignác oltára a római Gesù–templomban,
az 1989–es restaurálás után.

golyója úgy találta a lábát, hogy teljesen szétzúzta; s mivel a golyó két lábszára között hatolt át, a másik lábát is súlyosan megsebesítette.

2. Összeroskadása után csakhamar meghódolt a várőrség a franciák előtt. Ezek a vár bevétele után nagyon jól, előzékenyen és baráti módon bántak a sebesülttel. Még vagy 12-15 napig maradt Pamplonában és azután gyaloghintón hazaszállították. Mikor itt állapota súlyosra fordult, több helységből elhívták hozzá az összes orvosokat és sebészeket, akik megállapították, hogy lábát újra kezelésbe kell venni, és a csontokat ismét össze kell illeszteni, melyek vagy azért nincsenek rendes helyükön, mert az első alkalommal rosszul illesztették őket össze, vagy pedig útközben fordultak ki természetes helyzetükből; a mostani állapotban nem fog meggyógyulni a lába. Újra el kellett viselnie a lábtörés kínjait. Miként minden fájdalmas műtét közben, melyeken betegségeiben keresztülesett, egyetlen szó sem hagyta el ajkát és a szenvedésnek semmi külső jelét sem adta, úgy most is csak kezét szorította erősen ökölbe.

3. Állapota annyira válságos lett, hogy már ételt sem tudott magához venni és mutatkozni kezdtek a jelek, melyek a közeli halált szokták hirdetni. Szent János [13] napján már nem igen bíztak az orvosok, hogy kilábal betegségéből. Tanácsolták, hogy végezze el gyónását. Szent Péter és Pál ünnepének előnapján vette magához a szentségeket. Az orvosok kijelentették, ha éjfélig nem javul állapota, akkor már biztosan halálfia. A nevezett beteg nagyon tisztelte szent Pétert és emiatt úgy tetszett a mi Urunknak, hogy éppen ez éjjel fordult jobbra állapota [14]. A javulás oly gyorsan haladt előre, hogy néhány nap múlva kijelentették, túl van minden életveszélyen.

---

[13] Keresztelő, június 24.
[14] Astrain, Historia de la Comp. de Jesús... I 22.

4. Az eltört csont úgy forrt ismét össze, hogy a szárcsont egyik része a térd alatt a másik rész fölött kimagaslott és ennek következtében ez a láb rövidebb maradt. A csont azon a helyen annyira kiállott, hogy lába rútnak látszott. Ezt elviselhetetlennek tartotta magára nézve. Mivel már eltökélte, hogy tovább is a világot követi és azt hitte, hogy ez a csont elcsúfítja, érdeklődött a sebészeknél, hogy nem lehetne-e levágni. Azt válaszolták, hogy igenis lehetséges, de a velejáró fájdalmak még nagyobbak lennének azoknál, melyeket már elviselt, mert azon a helyen minden meggyógyult és a lemetszés hosszú ideig tart. Ennek ellenére is elhatározta, hogy önként magára vállalja a kínszenvedést, ámbár testvérbátyja [15] visszaborzadt és megvallotta, hogy sohasem tudná elszánni magát ilyen fájdalom elszenvedésére. A sebesült a szokott türelemmel viselte el.

5. Miután a húst és a csontot, mely azon a helyen kiállott, levágták, különböző eszközök alkalmazására gondoltak, hogy lába túlrövid ne maradjon. Különféle kenőcsöket írtak elő és lábát több napon keresztül megszakítás nélkül valami készülék segítségével kinyújtották, minek következtében oly helyzetben feküdt, hogy mozdulni sem tudott. Olyan gépezetbe fektették, mely lábát kifeszítette és ezáltal a legnagyobb fájdalmat okozta.

A mi Urunk végre mégis visszaadta egészségét; és oly jól érezte magát, hogy egészségesnek volt mondható. De még nem tudott lábra állni és ezért az ágy őrizésére kényszerült. Mivel szenvedélyesen kedvelte a világi és költött tartalmú könyveket, az ún. lovagregényeket, ezért mihelyt jól érezte magát, kérte hozzátartozóit, adjanak neki néhányat, hogy idejét töltse velük. De abban a várban nem volt olyanfajta könyv, milyeneket olvasni szokott, így azután

---

[15] Martín García, a család feje, mert a legidősebb fiú, Juán Pérez, elesett a nápolyi hadjáratban.

Krisztus életét [16] és a szentek életéről [17] szóló könyvet adták neki.

6. Minthogy gyakran forgatta ezeket a könyveket, lassanként megkedvelte tartalmukat. Ha felhagyott az olvasással, gondolatai majd olvasmányai tárgyához tértek vissza, majd meg azokra a világias dolgokra terelődtek, melyek azelőtt foglalkoztatták.

Az eszébe ötlő sok hiú dolog közül különösen az egyik annyira hatalmába kerítette lelkét és lekötötte figyelmét, hogy 2, 3, sőt 4 óráig is időzött benne anélkül, hogy észrevette volna az idő múlását. Képzeletében kifestette ugyanis, hogy mit fog tenni egy magasrangú hölgy szolgálatában, miképpen jut el tartózkodási helyére, minő szellemes kifejezéseket mond neki és minő hősi tetteket hajt végre tiszteletére. Annyira lefoglalták álmodozásai, hogy észre sem vette, mily lehetetlenség célját elérnie, mert a hölgy nem köznemes volt, sem grófnő vagy hercegnő, hanem rangja magasabb volt, mint a megnevezetteké [18].

7. De a mi Urunk segítségére sietett, amennyiben az előbbi gondolatokat mások váltották fel, melyek olvasmányaiból folytak. Mialatt a mi Urunk és a szentek életét forgatta, hosszasan elmélkedett az olvasottakról és mondotta magában: « Hátha én is megtehetném azt, amit szent Ferenc tett és szent Domonkos cselekedett? ».

Egyik-másik résszel röviden végzett, ha így látta jónak. Mindig a nehéz és kemény feladatokra szánta el magát. Valahányszor ilyen elhatározásokat tett, belsejében mintegy

---

[16] E könyvet a karthauzi Szászországi Ludolf (Ludolphus a Saxonia † 1377) írta De vita Christi címmel, és a 16. század elején fordította spanyolra Montese Ambrus.

[17] E mű szerzője Viraggiói Jakab (Jacobus a Voragine) dömés, genuai érsek, † 1298 körül: Legenda aurea, Flos Sanctorum a címe. Spanyolra a 15. század végén fordították.

[18] Valószínű, hogy Germana navarrai királyné volt az illető hölgy.

előre érezte azt a könnyedséget, mellyel megvalósításuk jár. Tervezgetései után gyakran mondotta önmagában: « Szent Domonkos ezt tette, tehát nekem is meg kell tennem; szent Ferenc ezt vitte véghez, én is meg fogom cselekedni ». Miután ezek a gondolatok jóideig tartottak, más dolgok léptek közbe. Majd ismét az említett világias tervezgetések tértek vissza, s ezekkel is sokáig foglalkozott.

E különféle képzetek váltakozása hosszú ideig tartott, mert mindig annal a gondolatnál időzött, mely éppen foglalkoztatta, vonatkozott legyen akár a végrehajtandó világias hőstettekre, akár az Isten szolgálatát célzó és képzeletében fölmerülő cselekedetekre. Mikor már megúnta a velük való foglalkozást, felhagyott velük és figyelmét máshova fordította.

8. E gondolatok hullámzása közben a következő különbséget vette észre: Ha világias vonatkozású álmodozásaival foglalkozott, míg tartottak, nagy örömet érzett. Mihelyt rájuk únt és elejtette őket, lelkét üresnek és elégületlennek találta. Ha viszont arra gondolt, hogy mezítláb zarándokol Jeruzsálembe, füvekkel táplálkozik és gyakorolja azokat a szigorú vezekléseket, melyeket a szenteknél megfigyelt, akkor nemcsak addig érzett vigaszt, míg e gondolatokkal foglalkozott, hanem azután is megelégedett és vidám maradt, ha fölhagyott velük. Ekkor még nem figyelt és nem is gondolt erre a különbségre, míg egyszer meg nem nyílt a szeme. Ámulva látta és figyelte meg a köztük lévő különbséget. Saját tapasztalata világosította fel arról, hogy az egyik gondolat elkedvetleníti, a másik jókedvre hangolja. Ráeszmélt lassanként a szellemek közti különbségre, melyek befolyásolták, megismerte a sátán és az Isten szelleme között fennálló ellentétet.

9. Ez volt az első megfontolása, melyet az isteni dolgokról tartott. Akkor kezdette a szellemek különbségére vonatkozó tapasztalatait értékesíteni, mikor később a lelki-

gyakorlatokat végezte [19]. Miután említett olvasmányából ilyen eljárással nem csekély felvilágosítást nyert, komolyabban kezdett elmúlt életéről elmélkedni és különösen arról, hogy mennyire szükséges számára a vezeklés. Ismét föltámadt benne a vágy a szentek utánzására. Egyelőre a közelebbi részletektől még eltekintett és csak azt fogadta meg, hogy úgy tesz Isten kegyelmével, mint a szentek cselekedtek. Az pedig, amit gyógyulása után leginkább meg akart valósítani, amint már följebb mondottuk, a jeruzsálemi zarándokút volt. Közben olyan ostorozásokat és böjtöket kívánt magára vállalni, aminőket a nagylelkű és Isten szeretetétől lángoló szív végezni óhajt.

10. E jámbor kívánságok ápolása folytán lassanként megszűntek korábbi álmodozásai. Vágyát csak erősítette egy látogatás, mely a következő módon ment végbe. Midőn egyik éjjel ébren feküdt, világosan látta a gyermek Jézust tartó boldogságos Szűz alakját. A látomás, mely hosszú ideig tartott és rendkívüli nagy vigasztalást szerzett neki, oly utálattal töltötte el egész lefolyt életével, különösen a testiséggel szemben, hogy úgy látszott neki, mintha az összes képek, melyek mélyen be voltak nyomódva lelkébe, egyszerre eltűnnének onnan. Attól az órától a jelen sorok leírásáig, 1553 augusztusáig [20], soha többé, még a legcsekélyebb dologban sem egyezett bele olyasmibe, ami a testet illeti. Ebből a hatásból lehet következtetni, hogy az a látomás Istentől származott, jóllehet ő nem merte ezt eldönteni és szavaiban is csak annak állítására szorítkozott, hogy az említett esemény megtörtént. Bátyja és a házbeliek külső viselkedéséből csakhamar fölismerték a változást, mely lelke mélyén végbement.

---

[19] Vö. a 99 szám alatt mondottakkal.

[20] Az eredetiben 1555 áll, de ez elírás. — González előszava csak szeptemberről értesít, de ez onnan van, hogy 1) nagyon általánosan, körülbelül fejezi ki az időpontot; és 2) az előszót később írta (1555), addigra talán elfelejtette, hogy augusztusban kezdődött az elbeszélés.

11. Eközben semmi mással sem törődve folytatta olvasmányát s hű maradt jó föltételeihez. Azt az időt, melyet a házbeliek fogadására szánt, egészen a lelki dolgokról való társalgásra fordította és ezáltal nagy hasznára volt lelkünknek. Mivel nagyon megkedvelte a nevezett könyveket, eszébe ötlött, hogy Krisztus és a szentek életében olvasott fontosabb részleteket kiírja és vázlatosan összeállítja. Nagy szorgalommal teleírt egy egész füzetet [21], — mert ekkor már föl-fölkelt és kezdett körüljárni a házban. Krisztus szavait vörös tintával, a boldogságos Szűzét pedig kékkel másolta le. A papírt gondosan lesimította és megvonalazta. Az írás is szép volt, mert kitűnően tudott írni.

Az időt részint írással, részint imádságban töltötte. A legnagyobb vigaszt, melyet abban az időben érzett, az ég és a csillagok szemlélése szerezte neki, amit gyakran és hosszan tett, mert ilyenkor mindig nagyon erős ösztönzést érzett lelkében, hogy magát a mi Urunk szolgálatára szentelje. Gyakran gondolt föltételeire és ilyenkor egészséges kívánt lenni, hogy útrakelhessen.

12. Mialatt azon gondolkodott, mit fog tenni, ha visszatér Jeruzsálemből, hogy életét állandó bűnbánatban töltse, eszébe jutott, hogy belép a sevillai karthauzi kolostorba. Ott majd nem árulja el kilétét, hogy így lekicsinylően bánjanak vele, és egyedül csak füvekkel táplálkozik. Mikor azután más alkalommal azokra a bűnbánati gyakorlatokra gondolt, melyeket zarándok módjára bejárva az egész földet magára akart vállalni, akkor karthauzi kolostor utáni vágya is megszűnt. Attól tartott ugyanis, hogy ott nem engedhet szabad folyvást annak a gyűlöletnek, melyet önmaga iránt táplált. Mindamellett megbízta házuk egyik szolgáját, aki éppen Burgosba utazott, hogy érdeklődjék a karthauziak szabályai iránt [22]. A kapott fölvilágosítás nagyon tetszett neki.

---

[21] A füzet kb. 300 negyedívrétű lapból állott és minden lap teleírva.
[22] Santa Maria de Miraflores volt e karthauzi kolostor neve.

De a föntemlített okból és mert a közeli utazás előkészítése is lefoglalta és az ügyről úgyis csak visszatérése után tárgyalhatott, már nem gondolt annyit erre a tervre. Midőn némiképpen újra megerősödött, úgy vélte, hogy itt van az útrakelés ideje és így szólt bátyjához: « Uram, amint tudja, a nájerai herceg [23] már értesült fölgyógyulásomról. Jó lesz, ha Navarretébe utazom ». A herceg abban az időben ezen a helyen tartózkodott. Bátyja és néhány házbeli gyanút fogtak, hogy valami változáson töri a fejét. Ezért előbb majd ebbe, majd amabba a szobába vezette és csodálkozásának élénk kifejezése mellett kérni kezdte, hogy ne tegye magát tönkre; gondolja meg, hogy mennyire bízik benne a nép és mily nagy jövő vár még rá. És még több hasonlót mondott neki azzal a szándékkal, hogy eltérítse jóföltételének megvalósításától. De felelete, melyet adott, olyan volt, hogy ügyesen megszabadult bátyjától, anélkül, hogy eltért volna az igazságtól, mert ebben a pontban már akkor is nagyon lelkiismeretes volt.

Krisztus katonája

1522 március

Elhagyja otthonát. — A monserrati kegyhelyen. — Életgyónása. — Éjjeli őrállása. — Manresa felé.

13. Öszvérre ülve távozott el otthonából. Egyik fivére el akarata kísérni Oñatéig, akit útközben rábeszélt, hogy együtt virrasszanak egy éjen át a boldogságos Szűz aranzazúi kegyképe előtt. Az éjt imádságban töltötte, hogy új erőt merítsen további útjára. Fivérét visszahagyta egyik nővére oñatei házában, akit meglátogattak, maga pedig Navarretébe indult.

---

[23] Manrique Antal, navarrai alkirály.

Eszébe jutott közben, hogy valaki a herceg házanépe közül néhány arannyal tartozik neki. Jónak látta, hogy visszakérje az összegét. Írt a kincstárosnak. Midőn a kincstáros kijelentette, hogy nincs pénze, és a herceg megtudta, azt mondotta, hogy mindenki másnak adósai maradhatnak, de a Loyola-család tagjának nem; s mivel a múltban oly magas fokban kiérdemelte bizalmát, készségesnek nyilatkozott, hogy jó állást szerez neki, föltéve ha elfogadja. Amaz átvette a pénzt és kiosztotta azok között, kikkel szemben lekötelezve érezte magát. A pénz egyik részét a boldogságos Szűz elhanyagolt állapotban levő kegyképére adta, hogy megújítsák és lehető szépen földíszítsék. Erre elbúcsúzott a két kísérő szolgától és egyedül ügetett Navarretéből Monserrat felé.

14. Útközben történt vele az eset, melynek fölemlítését helyénvalónak tartja, hogy lássák belőle, miképpen bánt a mi Urunk ezzel a lélekkel, mely még vak volt, jóllehet erős vágyat érzett arra, hogy teljes szívvel szolgáljon neki. Amaz elhatározásának is, hogy súlyos vezekléseket vállal magára, nem annyira az volt a főoka, hogy eleget tegyen vétkeiért, hanem inkább az, hogy kedvében járjon és tessék Istennek. Nagy utálatot érzett megelőző élete bűnei miatt, de egyúttal élénk kívánságot is, hogy nagy tetteket vigyen véghez Isten iránti szeretetből. Anélkül, hogy kialakította volna magában azt a véleményt, hogy bűnei már meg vannak bocsátva, mégis a vezeklési gyakorlatokra vonatkozó tervezgetései közben bűneire nem sokat gondolt. Ha eszébe jutott egy-egy vezeklés, melyet a szentek végeztek, elhatározta, hogy ő is vállalkozik arra, sőt még nagyobbakat is végez. Ilyen gondolatokban találta minden örömét, mivel az igazi lelkiéletről még nem volt fogalma, és nem is tudta, hogy mi az alázatosság, vagy a szeretet, vagy a türelem, vagy az okosság, mely amazokat az erényeket szabályozza és megszabja a gyakorlásuk mértékét. A vezeklés külső megnyilvánulásaira irányult minden figyelme, mivel azt olvasta, hogy a szentek is ilyeneket végeztek Isten dicsőségére. Más valami különösebb körülményre egyáltalán nem gondolt.

15. Amint az úton haladt, utólérte egy mór [24], aki hasonlóképpen öszvérháton utazott. Együtt haladtak előre és társalgás közben a boldogságos Szűzet is megemlítették. A mór teljesen megfelelőnek tartotta, hogy a Szűz férfi közreműködése nélkül fogant, azt azonban már nem tudja elhinni, hogy a szüléskor is szűz maradt, s bizonyítékul azokat a természetes okokat említette fel, melyek éppen eszébe jutottak. Bármennyi ellenérvet sorakoztatott is föl a Zarándok [25], nem tudta eltéríteni a mórt nézetétől. Eközben a mór oly sietve ügetett tova, hogy szeme elől veszett. Nagyon bántotta az, ami közte és a mór között történt. Felindulás vett rajta erőt és lelkében elégületlenséget érzett, mivel azt hitte, hogy nem teljesítette kötelességét, és egyúttal haragra gerjesztette a mórral szemben. Azt gondolta, hogy helytelenül cselekedett, midőn eltűrte, hogy a mór olyan dolgokat mondott a boldogságos Szűzről, és kötelességének tartotta, hogy becsületének megvédésére utána menjen. Feltámadt benne a vágy, hogy a mórt felkeresi és néhány tőrdöféssel fizet neki szavaiért. Hosszabb ideig tartó tétova tanácstalanság után kétségben maradt, mert nem tudta, hogy mitévő legyen. A mór, aki elinalt, megnevezte ugyan a helyet, ahova tartott, mely nem esik messze az országúttól, de maga az országút nem vezetett a helységen keresztül.

(16.) Miután belefáradt annak hosszas megfontolásába, hogy melyik a helyesebb, anélkül, hogy dönteni tudott volna, úgy határozott, hogy eleresztett kantárszárral engedi az öszvért addig haladni, ahol az út elágazik. Ha az öszvér a helységbe vezető útra tér, akkor fölkeresi a mórt és néhányszor beledöfi tőrét; ha pedig nem megy a helység felé,

---

[24] A mórokat Granada elfoglalása után (1492) kiűzték ugyan Spanyolországból, de azért sokan visszamaradtak Aragóniában és Valencia környékén.

[25] P. González ettől kezdve *zarándoknak* nevezi Ignácot.

hanem tovább halad az országúton, akkor békében hagyja. Úgy is tett, ahogy elgondolta. Tetszett a mi Urunknak, hogy az öszvér megmaradt az országúton és nem lépett a helység felé vivő útra, jóllehet alig volt távolabb tőle 30-40 lépésnél és az odavezető út nagyon széles és kényelmes volt.

16. Mihelyt abba a nagy helységbe [26] ért, mely még Monserrat előtt feküdt, beszerezte azt a ruhát, melyet jeruzsálemi útja közben viselni akart. Olyan szövetet vásárolt, melyből zsákot szoktak varrni, abból a minőségből, mely durván van szőve és nagyon szúrós; s bokáig érő köntöst készíttetett belőle. Még egy zarándokbotot és kulacsot is vett, és mindezeket az öszvére nyergéhez kötötte. Bocskort is szerzett, de csak az egyiket húzta fel, mivel féllába még mindig be volt kötve és nem gyógyult meg teljesen. Lába minden éjjel megdagadt, jóllehet öszvéren tette meg az utat. Ezért úgy látta jónak, hogy erre a lábára továbbra is cipőt húz.

17. Miközben Monserrat felé haladt, azokra a nagy tettekre gondolt, amint már tenni szokta, melyeket Isten iránti szeretetből véghez óhajtott vinni. Mivel feje még mindig tele volt azokkal az elbeszélésekkel, melyek galliai (de Gaula) Amadis és más hasonló könyvekben találhatók, néhány ezekkel a történetekkel rokon dolog jutott eszébe. Úgy határozott, hogy fegyveresen áll őrt a boldogságos Szűz monserrati kegyoltára előtt. Ott veti le addigi ruháit és ölti magára Krisztus katonájának fegyverzetét.

Midőn a nevezett városkából útnak indult, szokása szerint állandóan föltételeire gondolt. Monserratra [27] érkezése után előbb elvégezte ájtatosságát, azután megbeszélte ügyeit

---

[26] A városka neve Lérida és a Monserrat (hegy) lábánál feküdt.
[27] A Monserrat-hegy 1241 méter magas; a hegy lábánál állt a bencés apátság és a boldogságos Szűz kegyhelye.

gyóntatójával és három napig tartó készülettel írásban végezte el életgyónását. Arra nézve is megegyezett gyóntatójával[28], hogy az átveszi öszvérét, s kardját meg tőrét a templomban a kegyoltár mellett kifüggeszti. Ugyancsak ő volt az első, kinek feltárta elhatározását, mert addig egy gyóntatójával sem közölte.

18. Miután 1522 márciusában, a boldogságos Szűz ünnepe előtti nap éjjelén[29] a legnagyobb titokban föllkereste az egyik koldust, levetette összes ruháit és a szegénynek adta. Azután magára öltötte a tervei szerint elkészült köntöst és visszatért, hogy a boldogságos Szűz oltára előtt térdre boruljon. Az egész éjjelt, kezében tartva a zarándokbotot, részint térdelve, részint állva töltötte.

Midőn megvirradt, tovább indult, hogy föl ne ismerjék. De nem az egyenesen Barcelonába vivő útra tért, mert sok olyan emberrel találkozhatott volna, akik fölismerték és nagy tiszteletben részesítették volna, hanem arra a mellékútra lépett, mely a Manresa nevű városkába vezetett. Itt úgy döntött, hogy néhány napig az ispotályban[30] marad és egy-két megfigyelését is bejegyzi könyvébe, melyet gondosan becsomagolva magánál hordott és amely nagy vigasztalást szerzett neki útközben.

Midőn már mérföldnyi távolságra volt Monserrattól, utólérte egy férfi, aki utána sietett és megkérdezte, hogy ajándékozott-e az egyik szegénynek néhány ruhadarabot, amint az a szegény állítja. Miután megerősítette ezt, könnyek gyűltek a szemébe, annyira megszánta azt a szegényt, kinek ruháit adta, mert megtudta, hogy megkínozták őt abban a hitben, hogy a ruhákat úgy lopta.

---

[28] A gyóntató Chanones János bencés volt, aki világi papból lett szerzetes és szentség hírében halt meg.

[29] Március 24; március 25-én van Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe.

[30] A közellevő szent Lucia-templomról szent Lucia vagy Luca-ispotálynak nevezték.

Manresai küzdelmek és imádságos élet
1522 március 25 - 1523 február

Koldusok között. — Vezeklő élet. — Kísértések. — Aggályok. — Magasságok felé. — A kegyelem napsugaraiban. — Barcelona felé.

19. Ámbár a Zarándok kerülni igyekezett az emberek tiszteletnyilvánításait, de mégsem akadályozhatta meg, míg Manresában időzött, hogy nagy dolgokat ne beszéljenek róla. A monserrati események következtében ugyanis ilyen vélemények keringtek és a róla terjesztett hírek annyira megnőttek, hogy jóval többet mondtak, mint a valóság volt: hogy ilyen meg olyan jövedelemről mondott le és így tovább.

(19.) A Zarándok napról-napra úgy koldulta össze Manresában a szükséges alamizsnát. Húst nem evett és bort nem ivott, még akkor sem, ha megkínálták. Vasárnap ellenben nem böjtölt és ha kevés bort adtak neki, megitta. Mivel azelőtt nagy gondot fordított arra, hogy kora szokásához híven ápolja haját, — szép haja volt — elhatározta, hogy úgy hagyja, ahogy magától nő, sem nem fésüli, sem nem nyírja, és nem is fedi be sem éjjel, sem nappal. Ugyanez okból hagyta megnőni kezén és lábán a körmét, mert régebben ezekre is sok gondot pazarolt.

Mialatt ugyanitt az ispotályban tartózkodott, gyakran megtörtént, hogy világos nappal maga mellett a levegőben bizonyos valamit vett észre, ami nagy vigasztalást okozott neki, mert rendkívüli szép volt. Nem tudta felismerni, hogy honnan származik a jelenés. Néha úgy tűnt fel, mintha kígyóalakja volna és sok olyan hely volt látható rajta, melyek úgy ragyogtak mint a szemek, jóllehet nem voltak azok. E jelenés láttára nagy öröm és vigasz töltötte el; és minél gyakrabban látta, annál nagyobb volt boldogsága; ha pedig az a valami eltűnt, szomorúság vett rajta erőt.

20. Ez ideig mindig és állandó egyformán ugyanannak a lelki állapotnak és vidámságos lelki egyensúly hangulatának örvendett, anélkül, hogy a belső lelki életet valamelyest is ismerte volna. Ama napokban, mikor a jelenés tartott, vagy röviddel előbb, hogy kezdődött, — mert több napon át látta, — egy gondolat vetődött fel benne, mely hevesen kínozta. Életmódja nehéz volta tárult szeme elé; és mintha lelke mélyén e szavakat hallotta volna: « Hogyan tudod majd 70 éven át kibírni ezt az életmódot, ameddig még elélhetsz? » Erre ugyancsak magában nagy határozottsággal válaszolt, mert észrevette, hogy a hang a gonosz lélektől származik: « Te nyomorult, ígérhetsz-e nekem csak egyetlen egy órányi életet is? » Ezzel a kísértést legyőzte és lelke újra megnyugodott.

Ez volt az első kísértés, mely a fent elbeszélt élmények után meglepte. Akkor játszódott le ez az esemény, mikor a templomba lépett [31]. Naponként megjelent itt a nagymisén, az esti és befejező zsolozsmán, melyeket mindig énekelve végeztek, miközben nagy vigasztalást érzett. A mise alatt rendesen (Krisztus) szenvedéstörténetét olvasta. Az egyformán nyugodt lelki hangulat tovább tartott.

21. Az említett kísértés után nemsokára nagy hangulatváltozást kezdett észrevenni lelkében. Néha annyira untatták a lelki dolgok, hogy sem a szóbeli imádságban, sem a szentmisehallgatásában, sem más imagyakorlatokban, melyeket végezni szokott, nem találta kedvét. Más alkalommal váratlanul éppen az ellenkező fordulat állott be és úgy tűnt fel neki, mintha minden szomorúságot és vigasztalanságot levettek volna róla, mint mikor az ember válláról leemelik a köpönyeget. Csodálkozni kezdett az állandó váltakozás miatt, melyet azelőtt sohasem tapasztalt és így szólt önmagához: « Milyen ez az új élet, melyet most kezdek? »

---

[31] A domonkosrendiek manresai temploma.

Ez időben néha lelkiéletet élő egyénekkel is érintkezett, akik megajándékozták bizalmukkal és társalogni óhajtottak vele. Igaz ugyan, hogy a lelki dolgokról még nem volt alaposabb tudása, de társalgásában megnyilatkozó buzgósága és határozottsága tanúskodott, hogy előre akar haladni Isten szolgálatában.

Élt Manresában abban az időben egy éltes hölgy, aki már hosszú idő óta hűségesen szolgált Istennek, s akit emiatt Spanyolország sok helyén ismertek. Maga a katolikus [32] király is magához hivatta egyszer, hogy néhány dolgot megbeszéljen vele. Midőn ez a hölgy egyik alkalommal Krisztus új katonájával társalgott, így szólt: « Ó bárcsak tetszenék az én Uram Jézus Krisztusnak, hogy megjelenjék önnek! » Ő nagyon megijedt a szavakra, mert szó szerint vette a kijelentést és így szólt: « Miért éppen nekem jelennék meg Jézus Krisztus? »

Továbbra is megtartotta addigi szokását, hogy minden vasárnap gyónt és áldozott.

22. De közben aggályok kezdték gyötörni, melyek sok gondot okoztak neki. Ámbár az általános gyónást, melyet Monserraton végzett, nagy gonddal és mint már fent elmondotta, teljesen írásban végezte, néha mégis úgy látszott neki, mintha még nem gyónt volna meg néhány dolgot. Ez nagy aggodalmat okozott neki, mert ha utólag meg is gyónta ezeket, még sem érezte magát megnyugodva. Néhány a lelkiéletben jártas férfit kezdett felkeresni, hogy kigyógyítsák lelkiismereti aggályaiból, de eredmény nélkül. Végre a főtemplom egyik tudós papja és szónoka, aki maga is lelki életet élt, egyik nap a gyónásban azt tanácsolta neki, hogy írjon fel mindent, amire visszaemlékezik. Úgy is tett. De gyónása után újra visszatértek aggályai és minden al-

---

[32] A spanyol uralkodók a XV. század vége óta viselték a « katolikus király » kitüntető címet.

kalommal bonyolultabbaknak tűntek fel, úgyannyira, hogy egészen levertnek érezte magát.

Ámbár azonnal belátta, hogy azok az aggályok nagy kárt okoznak neki és jó lenne megszabadulni tőlük, de egyedül képtelen volt erre. Néha az a gondolat ötlött eszébe, hogy meggyógyulna, ha gyóntatója [33] Jézus Krisztus nevében megparancsolná neki, hogy semmit se gyónjék meg előbbi dolgaiból. Nagyon kívánta, bárcsak parancsolná meg neki lelkiatyja, de nem volt annyi bátorsága, hogy megmondja gyóntatójának.

23. Anélkül, hogy szólt volna neki, magától is rájött a gyóntató és meghagyta neki, hogy semmit se hozzon fel előbbi életéből, kivéve, ha a dolog egészen világos. Mivel mindent nagyon világosnak vélt, semmit sem használt neki a meghagyás. Továbbra is megmaradt nyugtalansága.

Ebben az időben abban a kis szobában lakott, melyet a domonkosrendiek kolostorukban berendeztek számára. Mindig hét órát töltött térdenállva imádságban. Állandóan éjfél körül kelt fel és az összes említett gyakorlatokat is tovább folytatta, de nem találta meg bennük az orvosszert aggályai ellen, melyek már több hónap óta kínozták.

Midőn egyik nap ismét hevesen gyötörték, imádkozni kezdett és nagy buzgósággal hangosan folyamodott Istenhez segítségért: « Segíts rajtam, Uram, mert sem embernél, sem más teremtménynél nem találok segítséget. Ha tudnám, hogy valahol segítőre találhatok, semmiféle fáradságtól sem riadnék vissza, hogy fölkeressem. Mutasd meg hát, Uram, hogy hol találom meg. Még ha egy kutyát kellene is követnem, hogy segítsen rajtam, még azt is megtenném ».

24. Mialatt ilyen gondolatok foglalkoztatták, közben nagyon heves kísértés ösztönözte, hogy cellája nagy ablak-

---

[33] A domonkosrendi De Pellaros Vilmos volt.

nyílásán át vesse le magát; ez éppen a hely mellett volt, ahol imádkozni szokott. Belátta, hogy vétek volna eldobni magától az életet. Ismét hangosan kezdett fohászkodni: « Uram, nem teszek olyant, ami megbántana téged ». E szavakat, akárcsak az előbbieket, többször ismételte.

Eközben eszébe jutott egyik szent példája, aki, hogy megnyerjen egy óhajtott kegyelmet Istentől, mindaddig étlen maradt, míg meg nem kapta. Midőn már jóideig latolgatta a dolgot, végül elhatározta, hogy ugyanúgy cselekszik. Elszánta magát, hogy semmit sem eszik és semmit sem iszik mindaddig, míg Isten meg nem hallgatja vagy az éhhalál nem fenyegeti. Ha pedig bekövetkeznék az időpont, midőn a közeli halál veszedelme környékezné és hamarosan halálra válnék, ha semmit sem ennék, úgy akkor kérne kenyeret és megenné, feltéve, hogy utolsó órájában még egyáltalán kérni és enni tudna.

25. Ez vasárnap a szentáldozás után történt. Egész héten át kitartott, anélkül, hogy magához vett volna valamit, s közben nem hagyta abba a szokott gyakorlatok végzését, az istentisztelet látogatását és a térdenállva imádkozást, még éjfélkor sem. Midőn elérkezett a legközelebbi vasárnap, melyen gyónnia kellett, mivel a legapróbb részletekig szokott mindent gyóntatójával közölni, megvallotta neki, hogy ezen a héten még semmit sem evett. Gyóntatója megparancsolta neki, hogy hagyjon fel a böjttel. Ámbár még erősnek érezte magát, mégis engedelmeskedett gyóntatójának. Ezen és a következő napon megszabadult aggályaitól. De harmadnap, mely kedd volt, imádsága alatt ismét felmerült lelkében bűneinek emléke és gondolatai mintegy megszakítás nélkül elmúlt életének egyik vétkétől a másikig futottak és indítva érezte magát, hogy mégegyszer megvallja azokat. E gondolatok nyomában végül is undor és unottság fogta el életmódjával szemben és valami ösztönözte, hogy felhagyjon vele. Midőn már ebbe a helyzetbe jutott, úgy tetszett az Úrnak, hogy mintegy felébresztette álmából.

Úti Boldogasszony – abban az állapotban, amelyben Szent Ignác idejében láthatták.
(A Gesù–templom Madonnáját restaurálták.)

Jézus Társasága címere. Szent Ignác kápolnájának falán találták, az 1989–es restaurálás alkalmával. 1600–ra, Acquaviva generális idejére megy vissza eredete.

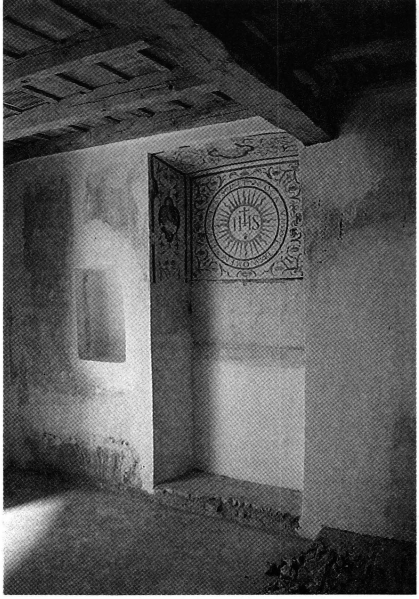

II. János Pál pápa és Peter–Hans Kolvenbach jezsuita generális.

Amaz oktatások révén, melyeket Istentől nyert, némi tapasztalatot szerzett a különféle szellemek megkülönböztetésében, így azután vizsgálni kezdte a módozatokat, melyekkel az a szellem közeledett feléje. Nagy elszántsággal elhatározta, hogy ezután semmit sem gyónik már meg az elmúlt dolgokból. Ettől a naptól fogva a jövőre nézve megszabadult aggályaitól, s biztosra vette azt, hogy csak azért szabadult meg, mivel a mi Urunk nagy irgalmasságában meg akarta menteni.

26. A hét órai imádságon kívül még azzal foglalkozott, hogy néhány lelket, kik felkeresték, előbbre segített a lelki életben. A nap szabadon maradt részében az isteni dolgokról elmélkedett azzal kapcsolatban, amit az illető napon már átgondolt vagy olvasott. Ha nyugovóra tért, magasztos megismerésekben és szokatlan vigasztalásokban részesült, melyek sokat elvettek abból az időből, melyet alvásra szánt, ami különben sem volt bőséges. Miután néhányszor meghányta-vetette önmagában a dolgot, úgy gondolta, hogy úgy is oly sok időt állapított meg az Istennel való társalgásra és különben a nap többi része is rendelkezésére áll erre a célra; sőt kételkedni kezdett, vajon azok a megismerések a jó szellemtől származnak-e. Végül arra a következtetésre jutott, hogy jobb lesz, ha nem foglalkozik az illető megismerésekkel és a kiszabott időt alvásra fordítja. Így is tett.

27. Kitartott ama szokása mellett, hogy húseledelt nem vett magához, és e tekintetben oly szilárd volt, hogy egyáltalán nem gondolt e szokás megváltoztatására. Egyik nap kora reggelén a felkelés után egy fogás evésre elkészített hús oly világosan jelent meg előtte, mintha testi szemével látta volna, pedig azelőtt semmiféle vágya nem volt a hús után; és egyúttal erősen ösztönözte valami akaratát, egyezzék bele a gondolatba, hogy a jövőben ismét eszik húst. Ámbár jól emlékezett előbbi elhatározására, mégsem maradhatott semleges, hanem szinte kényszerítette valami arra az

elhatározásra, hogy ismét fog enni húst. Midőn később elmondotta gyóntatójának a történteket, az figyelmeztette, vigyázzon hátha kísértés. A tünemény érett megfontolása után már nem kételkedett, hogy az volt.

Isten úgy bánt vele ebben az időben, mint a tanító szokott bánni oktatás közben a gyermekkel. Talán azért, mert tanulatlansága miatt nehézkes volt az értelme; akár mivel senkije sem volt, aki oktatta volna; akár mert szilárd és magától Istentől beléoltott akaratot érzett, hogy szolgáljon neki. Mindenesetre határozottan és mindig meg volt róla győződve, hogy Isten valóban úgy bánt vele és úgy véli, hogy megsértené az isteni Fölséget, ha ezt kétségbevonná. Szolgáljon e tény megerősítésére a következő öt pont.

28. *Először.* Nagy ájtatossággal viseltetett a Szentháromság iránt és naponként külön-külön imádkozott mind a három személyhez. Mivel a Szentháromsághoz, mint ilyenhez is imádkozott, eszébe ötlött a gondolat, hogy tulajdonképpen négyszeresen imádkozik a Szentháromsághoz. De ez a gondolat kevés vagy egyáltalán semmiféle fejtörést sem okozott neki, mert csekély jelentőségűnek tartotta.

Amint egyik nap a nevezett kolostor[34] lépcsőjén a Boldogságos Szűz zsolozsmáját imádkozta, lelke elragadtatásba esett, miközben a Szentháromságot három orgonasíp képében szemlélte[35]. Ezt a látomást oly sok könny és sóhaj kísérte, hogy nem volt képes tartóztatni magát.

---

[34] A domonkosrendiek kolostora.

[35] Ignác már egy évre megtérése után annyira előrehaladt az életszentségben, hogy Isten a lelki élet természetfölötti jelenségeire méltatta. — Miért említi az orgonasípról vett hasonlatot? Mások talán semmitmondónak találják a képet, de Ignácra soha el nem mosódó benyomást gyakorolt és a hittitok mélyebb megértésére segítette. Azért használja ezt a hasonlatot, mert ez magában nem indokolja meg nagy meghatottságát, és mintegy jelezni akarja, hogy a benyomást csak Isten közreműködése idézhette elő, nem pedig a kép szemlélete. Vagyis a látomás igazi volt, nem káprázat.

Midőn ugyane reggel résztvett a templomból kiinduló körmenetben, étkezés idejéig nem tudta visszatartani könynyeit. Az étkezés után pedig semmiről sem tudott úgy beszélni, mint a Szentháromságról, miközben sok és a legkülönfélébb hasonlatokat használta, s nagy örömet és vigasztalást érzett. Ez a benyomás oly élénk volt, hogy egész életén át megmaradt, és mindig nagy ájtatosságot érzett, valahányszor a Szentháromsághoz imádkozott.

29. *Másodszor.* Más alkalommal nagy lelki öröm töltötte el, midőn lélekben szemlélte, hogyan teremtette Isten a világot. Úgy tűnt fel, mintha valami fehérséget látna, melyből bizonyos sugarak indultak ki és mintha ezekből teremtené Isten a világosságot. De ezeket a dolgokat nem tudta jól kifejezni és a lelki megvilágosításokat, melyeket Isten abban az időben mintegy lelkébe vetített, nem egészen hűen őrizte meg emlékezetében.

Harmadszor. Még manresai tartózkodása alatt, ahol körülbelül egy évet töltött, engedett a korábban gyakorolt és a már említett túlzó szigorúságából, amióta Isten vigasztalni kezdte és mivel észrevette a gyümölcsöket, melyeket a lelkek vezetésében elért. Újra nyírta körmeit és haját is.

Midőn egyik nap ugyanebben a városkában a nevezett kolostor [36] templomában misét hallgatott, az Úr teste felmutatása idején lelki szemével fehér sugarakat látott, melyek felülről szállottak alá. Ámbár oly hosszú idő után nem képes pontosan leírni ezt a tüneményt, de amit látott, az volt, hogyan van jelen a mi Urunk Jézus Krisztus az Oltáriszentségben.

Negyedszer. Lelki szemével gyakran és hosszú időn át szemlélte imádsága közben Krisztus emberségét. Az alak, mely megjelent neki, fehéres test volt, mely nem volt igen nagy, de nagyon kicsiny sem; tagjait mégsem tudta megkülönböztetni. E látomásban sokszor részesült Manresá-

[36] A domonkosrendiek kolostora.

ban. Ha azt mondaná, hogy húszszor vagy negyvenszer, akkor sem állítana valótlanságot.

Ismét részesült e látomásban, midőn Jeruzsálemben időzött, és azután mégegyszer útközben, Pádua .közelében. A Boldogságos Szűzet is látta hasonló alakban, de egyes tagjait nem tudta megkülönböztetni.

Ezek a jelenések nagyon megerősítették akkoriban és olyan hitszilárdságot kölcsönöztek neki, hogy gyakran gondolta magában: Még akkor is, ha a Szentírás nem léteznék, mely megtanítana az illető hittitkokra, kész volna meghalni érettük, egyedül a kapott látomások miatt.

30. *Ötödször.* Egyszer egyik templomba ment, hogy elvégezze ájtatosságát. A templom, úgy hiszem, szent Pálról volt elnevezve [37], és valamivel több mint mérföldnyi távolságra feküdt Manresától. Az odavezető út a folyó mentén haladt. Midőn jámbor gondolataiba elmerülve jódarabig előrehaladt, arccal a mélyben tovahömpölygő folyó felé fordulva leült. Amint ott ült, nyílni kezdtek lelki szemei, nem abban az értelemben, mintha látomása lett volna, hanem amennyiben sok kérdést megértett és megismert, melyek részben a lelki életre, részben a hitre és részben a tudományra vonatkoztak, és oly nagy megvilágosítással voltak összekötve, hogy minden új színben tűnt fel előtte.

De lehetetlen mindent, amit annak idején átértett, közölnie, hiszen nagyon sok volt az. Csak azt mondhatja, lelkét oly nagyfokú világosság töltötte el, hogy úgy véli, ha mindazokat a kegyelmeket, melyeket egész élete folyamán az elmúlt 62-ik életévéig Istentől nyert és mindazt, amit tudás által elsajátított, összegezné és egybefoglalná, még akkor sem kapott annyit, mint ez alkalommal.

31. Lelke annyira megvilágosodott maradt emez élménye folytán, hogy úgy látta, mintha más emberré lett volna és

---

[37] A szent Pál-templom ma is áll és a Cardoner folyótól balra fekszik a sanvicentei út mellett.

más értelmet kapott volna az előbbi helyett. Midőn a megvilágosodás már jóideig tartott, a közelálló kereszthez ment és térdenállva adott hálát Istennek. Ekkor ismét mutatkozott az a tünemény, mely már sokszor szeme előtt lebegett és sohasem tudta, hogy mi azt, ti. az a fentebb említett sokszemű valami, mely oly szépnek látszott. De most a kereszt előtt világosan látta, hogy ez a valami már nem olyan színpompás többé, mint rendesen, és akarata határozott igenlése mellett világosan felismerte benne a gonosz lelket. Még később is hosszú időn át gyakran megjelent, de megvetése bizonyságául mindannyiszor elűzte magától a zarándokbottal, melyet rendesen kezében tartott.

32. Mialatt egyszer Manresában betegen feküdt, heves láza miatt olyan halálveszély fenyegette, hogy biztosra vette közeli halálát. Közben hirtelen támadt gondolata azt súgta neki, hogy a kegyelem állapotában van. Ez a gondolat annyira lefoglalta, hogy semmi egyebet sem tehetett, csak ellene küzdött és saját bűneit idézte vissza emlékezetébe. Ez a gondolat jobban kínozta, mint maga a láz. Ámbár nagyon igyekezett a gondolatot legyőzni, de nem volt képes föléje kerekedni.

Midőn a láz kissé alábbhagyott és nem lebegett többé halálveszedelemben, esdve kért néhány előkelő hölgyet, kik látogatására jöttek, hogyha mégegyszer haldokolni látják, akkor Isten iránti szeretetből hangosan kiáltsák feléje, hogy bűnös, és gondoljon vissza azokra a sértésekre, melyekkel Istent megbántotta.

33. Más alkalommal, midőn Valenciából Itáliába hajózott [38], nagy vihar támadt és eltörte a hajó kormányrúdját. A veszély akkora volt, hogy ő maga és többen a hajón levők közül úgy vélekedtek, hogy természetes úton nem kerülhették el a halált. Mialatt lelkiismeretét pontosan

---

[38] 1535 vége felé történt.

megvizsgálta és a halálra előkészült, nem volt képes bűnei miatt félelmet gerjeszteni önmagában vagy aggodalmat afelől, hogy elkárhozik. Csak amiatt érzett nagy megszégyenülést és bánatot, hogy nem jól használta fel azokat az adományokat és kegyelmeket, melyeket Isten, a mi Urunk ajándékozott neki.

Máskor pedig, 1550-ben történt, egy súlyos betegség következtében válságosra fordult állapota. Ő maga, és sokan mások is azt hitték, hogy ez lesz végső betegsége. Midőn ebben az időben a halálra gondolt, arra a gondolatra, hogy meg fog halni, oly nagy örömet és akkora lelki vigasztalást érzett, hogy könnyben úszott. Ez az állapot végre annyira állandósult, hogy gondolatait gyakran egyszerűen elterelte a haláltól, hogy túlsokat ne élvezze ezt a vigaszt.

34. Midőn a tél beköszöntött [39], nagyon súlyos betegségbe esett. A városi hatóság ápolás végett bizonyos Ferrera nevű egyén szülőinek házába vitette, aki később Faria Boldizsár [40] szolgálatába állott. Nagy gonddal ápolták. Sok előkelő úrnő már ekkor nagy tiszteletet tanúsított irányában, s hogy ezt be is bizonyítsák, fölkeresték, és éjjel virrasztottak mellette.

Midőn ebből a betegségéből kigyógyult, továbbra is nagyon gyönge maradt és sokat szenvedett gyomorbaja miatt. Mind ez okok, mind a nagy téli hideg miatt sürgetve kérték, hogy meleg ruhát és cipőt húzzon és födje be fejét. El is érték, hogy két barnás-színű és durva szövésű ruhát és ugyanilyen anyagból készült alacsony, félig kalap, félig sapka, fejvédőt öltött magára. Már ebben az időben nagyon erősen vágyódott, hogy lelki dolgokról társaloghasson és néhány olyan személyt találjon, akik erre képesek volnának.

---

[39] A megelőző kitérés után (28-33 szám alatt) ismét a manresai eseményeket vázolja.

[40] Faria 1550 körül III János portugál király római követe lett és mint ilyen sokszor tárgyalt Ignáccal.

99. Miután a Zarándok már elbeszélte ezeket a dolgokat, október 20-án kérdezősködtem nála a lelkigyakorlatok és a rendalkotmány felől, mert hallani óhajtottam, hogy miképpen készültek. Azt mondotta, hogy a lelkigyakorlatokat nem egyszerre írta. Mindig csak néhány gondolatot jegyzett le, amelyeket saját lelkében megfigyelt és hasznosaknak tartott, és melyekről azt gondolta, hogy másoknak is javára válhatnak. Csak emiatt foglalta őket írásba, pl. hogyan lehet a lelkiismeretet a vonalazó módszer segítségével vizsgálni és több mást. A választás szabályait a hangulat és a benyomások változásainak megfigyeléséből merítette, melyeket Loyolában észlelt önmagán, mikor lába miatt betegen feküdt. Azt is mondta, hogy a rendalkotmányról majd este fog beszélni.

Ugyanaznap vacsora előtt a rendesnél is nagyobb összeszedettségre valló arckifejezéssel hívott magához és kijelentette, hogy hangsúlyozni kívánja, mily szándékkal és keresetlen őszinteséggel közölte velem ez előbbieket. Azután a következőket mondotta: Teljes határozottsággal állíthatja, hogy már semmit sem fog ezután elbeszélni. Igaz ugyan, hogy sokszor megbántotta az Urat, mióta szolgálni kezdett neki, de halálos bűnbe sohasem egyezett bele. A lelki életben mindig előbbre haladt és ha lelkét imádságai közben Istenhez emeli, könnyűszerrel teszi. Minden alkalommal és minden órában megtalálja Istent, ha hozzáfordul. Még most is sok látomásban van része, különösen olyanokban, amilyenekről följebb volt szó, melyekben Krisztust nap alakjában látja. Ez sokszor előfordul, különösen ha fontos ügyekről tárgyal. Az Úr így jelzi helyeslését.

100. Mise közben is sok látomása van. A rendalkotmány szerkesztésekor is gyakoriak voltak. Ezt annál biztosabban állíthatja, mert napról-napra följegyezte mindazt, ami lelké-

ben végbement és az írást ismét megtalálta [41]. Az elég terjedelmes és teleírt füzetet megmutatta, néhány részt föl is olvasott belőle. Többnyire olyan látomások voltak, melyeket a rendalkotmány néhány pontjának megerősítésére kapott. Majd a mennyei Atyát, majd a Szentháromság, mindhárom személyét látta, majd meg a boldogságos Szűzet, aki egyik alkalommal közbenjárt érdekében, máskor pedig helyeslését fejezte ki. Különösen azoknál a döntéseknél történt ez, mondotta, melyek végett 40 napon át, és pedig mindig sok könnyhullatás között, naponként ajánlotta fel a szentmisét. A kérdés az volt, hogy legyenek-e a Rend templomainak jövedelmei és vajon a Társaság élhet-e velük.

101. A rendalkotmány szerkesztésekor követett eljárásmódja a következő volt. Mindennap szentmisét mondott, miközben Isten elé terjesztette azt a kérdést, melyen dolgozott, és sikeres megoldásáért imádkozott. Imádság közben és mise alatt állandóan könnyezett.

Kifejeztem óhajomat, hogy szeretném megtekinteni a rendalkotmányra vonatkozó összes följegyzéseit. Kértem, hogy rövid időre bocsássa őket rendelkezésemre. De ő nem akarta megtenni.

---

[41] Ezt a naplót kiadták a Monumenta Historica S.J. sorozat 1934 elején megjelent és a rendalkotmány keletkezését, történetét és forrásait ismertető kötetében: series III, tomus I. — A következőkben részleteket közlünk belőle.

2.

SZENT IGNÁC LELKI NAPLÓJÁBÓL

9. Vasárnap. (1544. febr. 10). - Aznapi mise

Áthaladva a választásokon felajánlottam azt a döntést, hogy ne legyen semmink, elég nagy áhítattal és nem könnyhullatás nélkül; így előzőleg a szokott imádságban mise előtt, alatt és után is elég nagy áhítat és könnyek, mindig azzal az eredménnyel, hogy ne tartsunk meg semmit, megnyugodva megtett felajánlásban, minthogy sok világosságot éreztem a megfontolás közben, s azután megvilágosításokat a közvetítőkről, a látást sem nélkülözve. [...] [1].

10. Hétfő (febr. 11). - A Szentlélekről

A szokott imádság közben, választás nélkül, elég nagy áhítat és könnyek között megtettem felajánlásomat, illetőleg könyörögtem Istenhez, a mi Urunkhoz, hogy fogadja el a megtörtént választást isteni Fölsége nagyobb dicsőségére. Egy idő múltán társalogva a Szentlélekkel azzal a szándékkal, hogy a Róla szóló misét mondom, ugyanazon áhítat vagy könnyhullatás közepette úgy tűnt, hogy látom vagy észrevettem őt sűrű fényben [2] vagy tüzes láng színében a szokástól eltérő módon; mindez megerősítette bennem a megtett választást.

Azután folytatni akartam megfontolásomat és hozzáfogni a választáshoz, ezért elővettem az okokat, amelyeket meg-

---

[1] Szent Ignác lelki feljegyzéseiből abból az időből maradtak fenn töredékek, amikor a konstitúciók írása közben a szegénység kérdésével foglalkozott. A lelki élmények, látomások, Istennel való érintkezéseinek dadogó kifejezései ezek. Nyilvánvalóan a Szent Rendalapító kizárólag önmaga számára jegyezte fel élményeit, választásait.

[2] Spanyolul: « en claridad espesa ».

gondolás végett írásba foglaltam[3], és imával fordultam Miasszonyunkhoz, majd a Fiúhoz és az Atyához, hogy adja nekem Lelkét a megfontoláshoz és megkülönböztetéshez, bár úgy beszéltem a dologról, mint ami már befejezett. Ekkor mély áhítatot éreztem, és bizonyos megvilágosításokat elég tisztán szemléltem. Leültem, és mintegy általánosságban szemügyre vettem a három lehetőséget, hogy ti. mindent megtartsunk, egy részt, vagy semmit sem. Ekkor elment a kedvem attól, hogy bármi okot vizsgáljak, mert közben más megvilágosításokat kaptam: hogyan indította útnak kezdetben a Fiú az apostolokat szegénységben prédikálni, később pedig a Szentlélek megerősítette őket, beléjük öntve szellemét és a nyelvek adományát. Amikor így az Atya és a Fiú elküldte a Szentlelket, mind a három személy megerősítette ezt a küldetést.

14. Péntek (febr. 15). - Miasszonyunk a templomban. Simeon

[...] Oltárhoz készülés idején öltözködéskor és mise közben igen nagy belső megindulások és igen bensőséges könnyhullatás és zokogás, gyakran elvesztettem a hangom. Mise befejezése után, a mise, a készület és az utána következő idő nagy részében világosan észrevettem és láttam Miasszonyunkat nagy kegyességgel telve az Atya előtt, úgyannyira, hogy az Atyához és Fiúhoz szóló imádságok és az átváltozás idején is egyre észrevettem vagy láttam őt, mint aki közvetítője vagy kapuja a lelkemben észlelt nagy kegyelmeknek. (Átváltozáskor megláttatta, amint teste a Fiáében van) annyi megvilágosítással, hogy lehetetlen leírni. Semmi kétely az előzőleg tett felajánlást illetően.

---

[3] Szent Ignác társaival folytatott megbeszélései alapján saját kezűleg 17 pontba foglalta össze azt, hogy milyen előnyök és okok javallják, hogy a Társaságnak ne legyen semmi állandó jövedelme.

15. Szombat (febr. 16). - Jézusról

[...] Mielőtt fölkeltem volna, úgy tűnt, hogy nem látok semmi okot további választásra; ezzel együtt a könnyek áradata borított el, bensőséges, mély áhítattal, zokogással és lelki gyönyörűségekkel. Egy idő múlva rászántam magam felajánlásom megtételére, hogy nem tartunk meg semmit a templom számára és nem is igyekszem tovább vizsgálódni e tárgyban, hacsak azért nem, hogy a következő két napon köszönetet mondjak és megismételjem a felajánlást ugyanúgy, vagy tökéletesebb formában. Így is tettem mód felett nagy könnyhullatással, belső hévvel és áhítattal, s utána is tartott bennem ugyanez, olyannyira, hogy úgy tetszett, nem vagyok képes felállni, hanem így akartam maradni ezzel a belső látogatottsággal. [...].

17. Hétfő (febr. 18). - A Szentháromságról és befejezés

Múlt éjszaka, valamivel lefekvés előtt bizonyos belső izzás, áhítat és nagy bizalom, hogy megtalálom az isteni személyeket, illetőleg kegyelmüket a választás végén. Lefekvés után különös vigasszal gondoltam rájuk, ami lelkemet benső ujjongással karolta át. Majd elaludtam. Reggel egy kevéssel pirkadat előtt ébredtem, igen nyomott hangulatban és minden lelki gondolat híján. Elmondtam szokott imádságomat körülbelül a feléig, de semmi íze nem volt, vagy csak nagyon kevés; egyben bizalmatlanság fogott el, hogy nem találok kegyelmet a legfölségesebb Szentháromságnál. Erre újból visszatértem az imádsághoz; ezúttal, úgy tűnik, elég nagy áhítattal végeztem, sőt a végét nagy édességgel és lelki ízzel.

[...] Mikor azután az oltárhoz készültem és öltözködtem, ez jutott eszembe: Örök Atya, erősíts meg (ti. a választásban); örök Fiú, erősíts meg; örök Szentlélek, erősíts meg; Szentháromság, erősíts meg; én egy Istenem, erősíts meg! Nagy hévvel, áhítattal, könnyek között, egy-

másután sokszor elmondtam ezt, és nagy bensőséggel átéreztem. Majd pedig azt mondogattam: Örök Atya, hát nem erősítenél meg? mint aki biztosra veszi az igent, és ugyanígy a Fiúhoz és a Szentlélekhez. [...].

18. Kedd (febr. 19). - A Szentháromságról 1

[...] A megvilágosítások a misében és előtte általában a mise imádságainak megszólítottjaira vonatkoztak — amikor Istennel beszélünk, az Atyával vagy a Fiúval stb. —, az isteni személyek működésére és eredetére, de inkább éreztem vagy láttam mindezt, mint megértettem. Az egész megerősítette a végzett választást, s lelkesített a jövőre. Aznap a városban jártamban is nagy benső vidámsággal előttem állt a legfölségesebb Szentháromság, akár három értelmes teremtményt láttam, akár három állatot, akár három tárgyat, és ez soká tartott így.

19. Szerda (febr. 20). - A Szentháromságról 2

Az imádság megkezdése előtt áhítattal felfohászkodtam, hogy jól fogjak hozzá, mikor aztán elkezdtem, sok forró vagy fényes és édes áhítatot éreztem, amely nem hozott megvilágosításokat, de lelki biztonságérzetre vitt, anélkül, hogy valamelyik isteni Személyre irányult volna. Aztán megerősödve a korábbi felajánlásban, fölismertem az eltávozott rossz szellemet. (Ti. amikor kétségekre és méltatlankodásra indított a legfölségesebb Szentháromság ellen, amint elmondtam a 17. szakaszban). [...].

20. Csütörtök (febr. 21). - A Szentháromságról 3

[...] Ebben a misében megismertem, megéreztem vagy megláttam, Dominus scit (Isten tudja, vö. 2 Kor 12,2), hogy amikor az Atyához beszélek, látva, hogy a Szentháromság egy személye, egészen eltölt a szeretet iránta, annál is inkább, mert a többi személy lényegileg benne van. Ugyan-

ezt éreztem, mikor a Fiúhoz imádkoztam, ugyanezt, mikor a Szentlélekhez, gyönyörködve mindegyikükben nagy vigasztalások között, hódolva és örvendezve mindhármuk létének. Olyasmi volt ez, mint egy csomó megoldása, és akkora dolognak tűnt előttem, hogy magamban beszélve, nem győztem mondogatni: Ki vagy te, honnét stb.; hogyan érdemelted ki, vagy honnét van stb.

22. Szombat (febr. 23). - A Szentháromságról 5

[...] Oltárhoz készülve Jézusra gondoltam, és benső indítást éreztem követésére. Ekkor úgy tűnt nekem: az, hogy ő a Társaság feje, nagyobb érv a teljes szegénységben való élet mellett, mint minden más emberi ok, bár úgy találtam a választás folyamán megvizsgált minden többi ok is emellett szól. [...] Valamiképpen a legfölségesebb Szentháromság művének látszott, hogy Jézus megmutatkozik vagy észrevételeti magát, és visszaemlékeztem arra, amikor az Atya a Fiú mellé állított[4]. [...] Mikor kezemben tartottam a legszentebb Szentséget, bensőmből valami beszéd vagy heves megmozdulás tört föl, hogy sohasem hagyom el őt semmiért az égen vagy a földön, és új indításokat, áhítatot és lelki örömöt éreztem. A magam részéről tehát befejeztem, megtéve, ami rajtam állt; a többi társaim dolga, akik megegyezésünket aláírták.

40. Szerda (márc. 12). - A Szentlélekről

[...] Mise végeztével, s utána szobámban úgy találtam, hogy minden segítség egészen elhagyott, nem is telt semmi gyönyörűségem a közbenjárókban, sem az isteni személyekben, hanem olyan távol és olyan elkülönítve (éreztem magam tőlük), mintha sohasem láttam volna meg semmit a dolgaikból, s ezután sem látnék. Sőt gondolatok támadtak

---

[4] A La Storta-i látomásra gondol.

föl bennem majd Jézus, majd más ellen, s egészen megzavarodtam a különböző gondolatok közt; hol (az járt a fejemben), hogy elmegyek hazulról és bérelt szobát veszek a lárma elkerülésére, hol hogy étlen-szomjan akarok maradni, hol hogy új miséket kezdek, hol hogy fönn (az emeleten) helyezem el az oltárt. Egyikben sem találtam nyugalmat. [...] Amikor észrevettem a saját hajlandóságomat és másfelől Isten, a mi Urunk tetszését, nyomban arra kezdtem törekedni, hogy az ő tetszésével egyesüljek. Ezzel együtt fokozatosan kezdett eloszlani bennem a sötétség. [...].

Vasárnap (márc. 16). - A napról

Mise előtt a szobámban azért imádkoztam, hogy legyen részem a hódolat, tisztelet és alázat adományában; ami pedig a látogatásokat (lelki vigaszt) és könnyeket illeti, ne legyen bennük részem, ha ez isteni Fölségének egyenlő szolgálatára van, vagy pedig teljesen tisztán örüljek kegyelmeinek és látogatásainak, minden érdek nélkül. Így azután minden lelki látogatás hódolatot közölt velem, nemcsak az isteni személyek iránt, amikor megneveztem őket, vagy emlékeztem rájuk, hanem az oltárnál való térdhajtásokkal és az áldozat egyéb mozzanataival kapcsolatban is. Visszautasítottam a könnyeket vagy látogatásokat, amikor eszembe ötlött, hogy figyeljek rájuk vagy kívánjam őket; s amikor így elsősorban a hódolatra ügyeltem, a látogatások maguktól következtek be. Az ellenkezőjét pedig, ti. hogy inkább figyeljek a látogatásokra, mint a hódolatra, rossznak ítéltem.

Vasárnap (márc. 30). - A napról

[...] Egész idő alatt úgy tetszett nekem, hogy az alázatnak, tiszteletnek és hódolatnak nem rettegőnek, hanem szeretőnek kell lennie, és ez olyan meggyőződéssé erősödött lelkemben, hogy egyre azt mondogattam: « Adj nekem szerető alázatot », s ugyanígy a tiszteletről és hódolatról,

és e szavaknál új meg új látogatásokat kaptam. [...] Később napközben is igen nagy örömmel emlékeztem erre, s úgy tűnt, nem szabad megállnom itt, hanem ugyanígy kell viselkednem ezután a teremtményekkel szemben, ti. szerető alázattal stb. [...].

3.

SZENT IGNÁC LEVELEIBŐL

Loyolai Szent Ignác nemcsak a Lelkigyakorlatos könyvet és a Konstitúciókat hagyta a Társaságra, hanem Visszaemlékezéseit és lelki naplója töredékeit is (1544. febr. 2 1545. febr. 27), továbbá 1514 és 1556 között írt leveleit is. A rendalapító 32 év alatt számtalan levelet írt vagy diktált; ezekből 6813-at közzétett 1903 és 1911 között a Monumenta Hist. S.I., *a megfelelő kritikai jegyzetekkel. G. Dumeige* (Lettres, *Desclée, 1959, 7kk*) *bevezetőjében jellemzi ezeket a leveleket: ugyanazok az alapelvek, ugyanaz a természetfeletti szemlélet és egyben józan realizmus hatja át őket, mint a Lelkigyakorlatokat és a Konstitúciókat. Isten nagyobb dicsőségének és a lelkek üdvösségének szolgálata, Krisztus királyságának terjesztése mindig a cél. A leghétköznapibb ügyek intézésénél is ez a lelkiség érvényesül: Szent Ignác a « szellemek megkülönböztetésének » a mestere, továbbá valóban figyel az « idők jeleire », a legmozgékonyabban alkalmazkodik a körülményekhez. Néhány levele, amelyet franciából (Dumeige alapján) fordítottam, azt illusztrálja, amit a Bevezetőben megmutattam: hogyan marad egyensúlyban, dialektikus feszültségben Ignácnál a természetfeletti (hit, remény, szeretet) az emberi eszközök helyes használatával, a szabadság teljes elkötelezettségével.*

1. RENDELKEZÉSEK A TRIENTI ZSINATRA ELKÜLDÖTT ATYÁKNAK

Róma, 1546 eleje

III. Pál pápa parancsára Szent Ignác három pátert elküldött teológusnak a Trienti Zsinatra: Lainezt, Salmeront és Favre-t. Ez utóbbi Spanyolországból visszatérve 1546. aug. 1-én meghalt Rómában, így először csak Lainez és Salmeron volt jelen Trientben. Előbb lelkileg segítették a zsinati atyákat, később magán a Zsinaton is fontos szerepet játszottak mint a pápa teológusai. O. Truchsess augsburgi bíboros még elküldte a zsinatra Le Jay atyát, akihez később Canisius csatlakozott. Szent Ignác itt következő tanácsai-rendelkezései jellemzők, hiszen kétségkívül ő maga is ugyanezeket az irányelveket követte hasonló helyzetben, az emberekkel való érintkezésben, a lelkek megsegítésében, ill. társai körében.

* * *

Rendelkezések a másokkal való kapcsolatokhoz

1. Az emberekkel való kapcsolatok és beszélgetések — üdvösségük és lelki előmenetelük végett — Isten segítségével lehetővé teszik a lényeges hasznot, ugyanakkor ezek a kapcsolatok nekünk is, mint mindenkinek, komoly károkat is okozhatnak, ha nem vagyunk elővigyázatosak és hiányzik Urunk segítsége. Minthogy hivatásunk nem engedi meg, hogy tartózkodjunk az ilyen kapcsolatoktól, minél inkább figyelmeztetnek és vezetnek bennünket bizonyos irányelvek, annál nyugodtabban haladunk előre a mi Urunkban.

2. Ami engem illet: ha beszélnem kell, lassú, megfontolt és szeretetteljes leszek, főleg ha olyan kérdések tisztázásáról van szó, amelyekről a Zsinat is tárgyal vagy tárgyalhat.

3. Nem leszek tehát sietős a beszédben, de annál kitartóbb mások figyelmes meghallgatásában és nyugodt, hogy megértsem, megismerjem gondolatukat, érzelmeiket és aka-

ratukat, hogy jobban válaszolhassak, illetve hogy semmit se mondjak.

4. A Zsinat kérdéseiről vagy másokról tárgyalva adjunk igazat az ellentétes álláspontnak, hogy ne tűnjék úgy, mintha saját ítéletünkhöz ragaszkodnánk; törekedjünk arra, hogy senkit se hagyjunk elégedetlennek.

5. Senkit se vennék tekintélynek, főleg nem magasrangú személyt, kivéve, ha alaposan megvizsgáltam a kérdést; mindenkihez alkalmazkodnék és senkiért se lelkesednék szenvedélyesen.

6. Ha a vitatott kérdést oly pontosan kifejezik, hogy nem hallgathatunk és nem is kell hallgatnunk, akkor nyugodtan és alázattal előadjuk véleményünket, hozzáfűzve: jobb vélemény híján.

7. Végül: Ha olyan kapcsolatokról vagy beszélgetésekről van szó, amelyek megszerzett vagy belénköntött tudás területére tartoznak, és beszélni akarok róla, akkor nagyon jó lesz, ha nem az én időtöltésemet vagy időhiányomat veszem tekintetbe, vagyis a saját kényelmemet, hanem beszélőpartnerem kényelméhez és helyzetéhez alkalmazkodom, hogy őt elvezessem Isten nagyobb dicsőségére.

Hogy segítsük a lelkeket

1. Isten, a mi Urunk nagyobb dicsőségére főcélunk a trienti részvétellel ez: miután berendezkedtünk valamilyen tisztességes helyen, hogy ott közösségben éljünk, prédikálunk, gyóntatunk, nyilvános hitoktatást végzünk, tanítjuk a gyermekeket, jó példát adunk, látogatjuk a szegényeket, jóra buzdítjuk felebarátainkat. Ki-ki a maga tehetsége szerint buzdít a jámborságra és imára mindenkit, akit tud, hogy valamennyien velünk együtt kérjék Istentől, Urunktól: Isteni Felsége méltóztassék kiárasztani Lelkét mindazokra, akik a magas gyülekezet (= zsinat) kérdéseit tárgyalják. Így

a Szentlélek bővebben kiárad a Zsinatra ajándékaival és kegyelmeivel.

2. A prédikációkban nem érintek egyetlen olyan pontot sem, amely elválasztja a protestánsokat a katolikusoktól, hanem megelégszem azzal, hogy a jó erkölcsökről és az egyházban szokásos jámborságról beszélek. Arra buzdítom a lelkeket, hogy jobban ismerjék meg önmagukat, jobban ismerjék és szeressék Teremtőjüket és Urukat; gyakran beszélek a Zsinatról; minden szentbeszéd végén imát kérek érte, mint már mondtam.

3. A Szentírás magyarázatánál ugyanazt a magatartást kell követni, mint a szentbeszédeknél; ugyanúgy törekedni kell, hogy a lelket Teremtőnk és Urunk szeretetére gyullaszszuk. Megadom a magyarázott szöveg értelmét, majd — mint mondtam — imát kérek.

4. A gyóntatásnál figyelembe veszem, hogy úgy kell a gyónóhoz szólnom, mintha nyilvánosan beszélnék. Minden gyónónak penitenciául azt szabom ki, hogy imádkozzék a Zsinat sikeréért.

5. Lelkigyakorlatot adva vagy lelkibeszélgetés alkalmával szintén ugyanúgy járok el, mintha nyilvánosan beszélnék. Igyekezzünk általában mindenkinek az első hét gyakorlatait leadni. Többet csak igen kevés személynek adnék, — olyanoknak, akik készek rendezni életüket, követve a választást. Ez idő alatt, miként általában a lelkigyakorlat folyamán, nem engedem meg senkinek sem, hogy fogadalmat (ígéretet) tegyen; nem kényszerítek senkit (főleg az elején nem) arra, hogy ne hagyja el a házat. Azután, ha az idő engedi, mindent mértékkel teszek, főleg ha le kell adnom az egész Lelkigyakorlatot. Ajánlom a Zsinatért végzett imát.

6. A gyermekeket a megfelelő pillanatban tanítjuk, a lehetőségek és a hely szerint. Az első alapelemeket adjuk elő. A hallgatók képességeihez igazodunk a magyarázatban.

Az oktatás és a buzdítás végén imádkoztatunk a Zsinat sikeréért.

7. A kórházakat a megfelelő órákban látogatjuk, tehát ahogy alkalmasabb a betegeknek. Gyóntatjuk és vigasztaljuk a szegényeket; valami alamizsnát is adunk nekik, ha tehetjük. Ugyanúgy imádkoztatjuk őket, mint a gyónásnál mondtam. Ha hárman vagyunk, a szegények látogatását mindegyikünk legalább minden negyedik nap elvégzi.

8. Buzdítjuk mindazokat, akikkel beszélünk, a gyónásra, az áldozásra, a gyakori misézésre, lelkigyakorlatok végzésére és más szeretetszolgálatokra. Ösztönözzük őket arra is, hogy imádkozzanak a Zsinatért.

9. Ha bizonyos kérdések tisztázására hasznos az, hogy keveset és meggondoltan beszélünk, hasznos lehet az is, hogy hosszan, kimérten és nagy szeretettel beszélünk egyes lelkeknek, hogy lelki előmenetelre serkentsük őket.

Hogy egymást kölcsönösen jobban segítsük

— Este egy órát szakítunk arra, hogy kicseréljük a nap tapasztalatait és megbeszéljük a következő nap tervét.

— A múlt vagy a jövő kérdéseket illetően szavazással vagy más alkalmas módon jutunk egyetértésre.

— Minden harmadik nap ki-ki kéri a többiektől, hogy testvérileg igazítsa helyre belátása szerint. Az, akit így korrigálnak, ne válaszoljon, ha nem kérnek tőle magyarázatot a kiigazítás tárgyát illetően.

— Ugyanezt teszik a következővel másnap, és így tovább. Így szeretettel egymást kölcsönösen segítik, hogy mindenütt az emberek nagy épülésére legyenek.

— Reggel elhatározás; naponta kétszer lelkiismeretvizsgálat.

— Ez a rendelkezés öt nappal azután lép életbe, hogy megérkeztek Trientbe.

Amen

2. P. JUAN ALVAREZHEZ

Róma, 1549. július 18
(Részlet)

P. Polanco írta ezt a levelet, de — mint maga megjegyzi — ő csak a toll volt, az egész Szent Ignáctól származik. Spanyolországban Melchior Cano domonkos teológus támadásai a Társaság ellen szükségessé tették a közbelépést, hogy elhallgattassák. Salamancában P. Torres, Estrada és Alvarez kapta a megbízatást, hogy Szent Ignác nevében a törvényszékek előtt megvédjék a Társaságot. P. Alvareznek bizonyos kételyei támadtak: vajon az ilyen eszközök használata nem hasonló az izraeliták bálványimádásához, akik térdet hajtottak Baál előtt? (1 Kir 19,18; Róm 11,4). Szent Ignác nevében Polanco hosszú levelet ír és eloszlatja kétségeit. A levél itt idézett 4. pontjában az elvi kérdést tisztázza: megvilágítja a kegyelem és az emberi együttműködés misztériumát. (Lásd még Bevezetőmet).

* * *

[...] Ha az Ön lelki filozófiáját csupán önmagában vesszük is szemügyre, nem tűnik szilárdnak, és nagyon igaznak sem. Emberi eszközöket vagy eljárásokat alkalmazni, kihasználni az emberek jóindulatát vagy azt felhasználni, Urunk számára jó és tetsző célok érdekében: ez (Ön szerint) annyi, mint térdet hajtani Baál előtt. Tulajdonképpen ennek az ellenkezője igaz: aki úgy hiszi, hogy nem jó ezeknek az eszközöknek a használata, se az Isten által kapott tehetség latba vetése, azzal az ürüggyel, hogy ez az ilyen eszközök és a kegyelem magasabb eszközei közötti tisztátalan és romlott szövetkezés, az illető nem tanulta meg jól, hogyan rendezzen minden dolgot Isten dicsőségére, és nem tud mindent jól felhasználni a végső cél, Isten tisztelete és dicsősége érdekében.

Ezt mondhatnánk: az hajtana térdet Baál előtt, aki ezeket az emberi eszözöket úgy használná, hogy jobban rájuk építene és inkább beléjük vetné reményét, mint Istenbe és

az ő ingyenes természetfeletti segítségébe. De az, aki Istenbe helyezi reménysége minden alapját, aki az ő szolgálata végett igyekszik évrényre juttatni a Tőle kapott ajándékokat — a belsőket vagy a külsőket, a lelkieket vagy a testieket — azzal a gonddal, hogy Isten végtelen hatalma végrehajtja velük vagy nélkülük mindazt, ami neki tetszik, és hogy ez a gond tetszik Istennek, amikor tisztán az ő szeretetéért vesszük magunkra — az ilyen ember nem Baál előtt, hanem Isten előtt hajt térdet, akit elismer nemcsak a kegyelem, hanem a természet Szerzőjének is. Ezt nem ismeri el az az ember, aki nem ad Neki teljes szívvel hálát és nem kizárólag miatta örül, amikor az emberi erőforrásokból eredő eszközök közrejátszottak abban, ami örömét és hálaadását okozza. Az embernek az a benyomása, amikor ilyen megfogalmazásokat hall, hogy az illető szerint valamiféle külön alapelv van a kegyelem, és külön a természet számára. Világos, hogy Egyiptomban az Úristen segítségére siethetett volna Izrael fiainak József emberi hatalmától és hitelétől függetlenül is; és József mégsem cselekedett roszszul, amikor kihasználta hatalmát és hitelét az izraeliták megsegítésére. Hasonlóképpen Eszter és Mardokeus hatalma nem igen volt szükséges ahhoz, hogy Isten megszabadítsa és megmentse ezt a népet; mégis éltek hatalmukkal, anélkül, hogy ezzel Baált imádták volna.

Igaz az, hogy ahol Isten közölni akarja kegyelmét túlcsordulón és olyan rendkívüli módon, amely kinyilvánítja, hogy minden természetnél magasabbrendű, nincs szüksége sok emberi eszközre; pl. az ősegyházban, amikor azt parancsolta tanítványainak, hogy ne gondoljanak azzal, mit mondanak a hatóságok előtt (Lk 12,12), mert a Szentlélek, akit különleges módon közölni akart velük, nem szorult rá az ő természetes értékeikre, adottságaikra. Mégis azt látjuk, hogy ez a Lélek felhasználta még az ősegyház néhány tagjának emberi adottságait is, pl. Apollóét és Szent Pálét. Az utóbbi nem gondolta, hogy térdet hajt Baál előtt, amikor

kihasználta a farizeusok és a szadduceusok szenvedélyes ellentétét, hogy az utóbbiaktól megszabaduljon: « A halottak feltámadása miatt ítéltek el » (Csel 23,6); vagy amikor már-már meghurcolták, arra hivatkozott, hogy római polgár (Csel 22,25 és 27); vagy amikor kijelentette Agrippa királynak: boldog, hogy előadhatja neki ügyét (Csel 26,2); vagy amikor különböző leveleiben a kiváló emberi okosság fogásait alkalmazza, amelyet egyébként a természetfeletti okosság támogat, hiszen mindkettőnek ugyanaz a Szerzője, mindkettőt Isten ajándékozta neki. [...].

3. P. MANUEL GODINHÓNAK, A COIMBRAI KOLLÉGIUM GONDNOKÁNAK

Róma, 1552. január 31

IHS. Krisztus Urunk nagy-nagy kegyelme és örök szeretete legyen mindig támaszunk és állandó segítőnk.

Megkaptam levelét, drága testvérünk az Úrban, s megtudtam belőle, hogy visszaérkezett San Finsből az ott gondjába vett testvérekkel; mindez épülésemre szolgált Isten, a mi Urunk kegyelméből.

Ami az ideigvaló dolgok gondját illeti: valóban az lehet a benyomásunk, hogy bizonyos mértékig szétszórják az embert. Mégsem kételkedem, hogy amikor minden ügyet azzal a szent szándékkal intéz és irányít, hogy Isten dicsőségére váljék, ezzel lelkivé teszi, és igen kedvessé az ő végtelen jósága előtt. Hiszen az a szétszóródás, amelyet az ő nagyobb szolgálatáért, isteni akaratának megfelelően vállalunk — ezt az akaratot az engedelmesség adja tudtunkra —, nemcsak hogy ugyanolyan értékes lehet, mint az állandó szemlélődés és összeszedettség, de még kedvesebb is lehet neki, ha hevesebb és forróbb szeretetből fakad.

Ezt őrizze meg és gyarapítsa kegyesen Isten, Teremtőnk és Urunk, az Ön lelkében és mindenkiében. Akkor joggal fogunk nagyon is szentnek és hozzánk illőnek tartani minden olyan munkát, amelyben ezt a szeretetet gyakoroljuk Isten dicsőségére, leginkább pedig az olyanokat, amelyeket az engedelmesség csalhatatlan szabálya ró ránk elöljáróink által. Azt mondja, hogy ehhez « kétszeres lélek » szükséges; adja meg ezt Önnek bőségesen az, aki megadta Elizeusnak (vö. 2 Kir 2,9); nem fogom elmulasztani, hogy könyörögve ne kérjem ezt isteni irgalmasságától.

De ha egyedül Urunk Istenünk nagyobb dicsőségét tartva szem előtt és iránta való tisztelettől indíttatva mégis úgy találná, hogy nem válik javára ez a teher, közölje ott elöljáróival, és majd gondoskodnak megfelelőbb elfoglaltságról; én pedig innen továbbra is segítségére leszek, hiszen szívem legmélyén őrzöm.

Segítsen mindnyájunknak Krisztus Urunk bőséges kegyelmével, hogy az ő legfölségesebb akaratát mindenkor megérezzük és mindenestül teljesítsük.

Az Úrban Öné
Ignatius

4. LOYOLAI IGNÁC, JÉZUS TÁRSASÁGA GENERÁLISA AZ EGÉSZ TÁRSASÁGHOZ

Róma, 1553. július 25

A protestáns eretnekségtől sújtott országok siralmas vallási helyzete megindította Ignácot. Legjobb fiait küldte el, hogy a hitújításnak és a vele járó bajoknak gátat vessenek: Fabre, Le Jay, Lainez, Bobadilla, később Canisius. A következő latin levélben a rendfőnök szentmiséket kér a hitújítástól sújtott Németországért.

* * *

Testvéreimnek Krisztusban, Jézus Társasága elöljáróinak és alattvalóinak, örök üdvösség az Úrban!

A szeretet rendje szerint kell szeretnünk az Egyház egész testét Fejében, Jézus Krisztusban; ez azt követeli, hogy elsődlegesen ott orvosoljuk a bajt, ahol a legsúlyosabb és legveszélyesebb. Ezért úgy ítéltük, hogy Társaságunknak, gyenge erejéhez mérten, különösképpen is segítségére kell sietnie Németországnak, Angliának és az északi országoknak, amelyeket megfertőzött az eretnekség. Jóllehet már ezen a területen más intézkedések is jelzik gondoskodásunkat és a mieink már évek óta imákkal és szentmisékkel igyekeznek segíteni ezeket az országokat szükségeikben, mégis, hogy a szeretet követelményének jobban és tartósabban eleget tegyünk, elrendeljük a következőket: minden testvér, az alattvalók éppúgy, mint az őket kormányzó rektorok, elöljárók, mindenki kivétel nélkül, havonta egy szentmisét ajánljon fel, ha pap, a nem papok pedig ugyanúgy imádkozzanak Németország és Anglia lelki szükségleteiért, hogy végre az Úr megkönyörüljön ezeken az országokon és a többieken, amelyeket az eretnekség megfertőzött, és hogy méltóztasson visszavezetni őket a hit és a keresztény vallás tisztaságára. Azt akarjuk, hogy ez a rendelkezésünk érvényben maradjon mindaddig, amíg ezeknek az országok-

nak a szükségletei igénylik e segítséget. Azt akarjuk, hogy egyetlen rendtartomány, még a legtávolabbi indiai se legyen felmentve a szeretet e követelménye alól.

5. P. GIOVANNI BATTISTA VIOLÁNAK

Róma, 1554. március 10

A beteg P. Violának Szent Ignác megbízásából P. Polanco írta a levelet. A rendalapító szerető gondoskodásának tanújele ez a dokumentum.

* * *

Pax Christi. Krisztusban kedves jó Atya! Megkaptuk e hó 3-i levelét, most erre válaszolok röviden. Mindenekelőtt vesse ki magából annak a gondolatnak háborgató terhét, hogy terhére van a Társaságnak; vegye bizonyosra, hogy sem költség, sem fáradság soha nem lesz a Társaságnak terhes, és ha ilyen kétségeket melenget magában, az annak a jele lenne, hogy kevés iránta a hite vagy a bizalma.

Ami azt illeti, hogy elmenne Lunegianába vagy Sarzanába és néhányszor meglátogatná a carfagnanai atyákat: járjon el Tisztelendőséged mindenben úgy, ahogyan kényelmesebb és jobban esik, kivéve hogy ne tegyen orvosai véleménye ellenére; mert ésszerű, hogy szakmájuk terén bizonyos mértékig higgyünk és engedelmeskedjünk nekik.

Végül azzal a gondolattal kapcsolatban, hogy jobban felüdül az Úrban és megjobbítja egészségét: legyen meggyőződve, hogy mindezt engedelmességből teszi, hiszen ez Atyánk szándéka is, azért semmi aggálya ne legyen.

Hogy vigyen-e társat magával vagy sem, abban a tekintetben inkább a saját kényelmét nézze Tisztelendőséged, mint a költségeket; mert ha a házakban nem lenne elég

pénz, mi szíves-örömest gondoskodunk a többiről. Igaz, hogy az az ok, amelyet érint, ajánlatosabbá teszi, hogy a Társaságból való kísérő nélkül hagyjuk útra kelni, mert az talán kevésbé lenne szolgálatára és egészségének helyreállítására, mint más. De végül is segíttessen magának úgy, ahogy kedvére van, és ne gondolja, hogy itteni sok kiadásunk miatt nem fogjuk tudni teljesen rendelkezésére bocsátani a szükséges összeget, mert ilyesmiben Isten sohasem hagy cserben.

(Ezután a mellékelt meghatalmazások felsorolása következik részletes intézkedésekkel: nyugodtan vegyen igénybe az otthoni, pármai vagy más házak pénzéből annyit, amennyire szüksége van; ha nem lenne elég, vegyenek fel kölcsönt, a római anyaház nyolc napon belül megfizeti).

Arról is beszél Tisztelendőséged, mit tegyen, ha nem érzi jobban magát a hazai környezetben — mert eddig Lombardiában volt —, maradjon-e ott, vagy inkább térjen vissza Bolognába stb. Atyánk erre azt mondja: Tisztelendőséged szabadon lakhat bárhol, ahol kedve tartja, ha akarja, visszamehet Bolognába, vagy elmehet Genovába, vagy idejöhet egy Róma közelében lévő kollégiumba, például Tivoliba, amely 15 mérföldre van Rómától, és igen jó a levegője. Vagy éppen eljön Rómába, akár hogy hosszabb ideig itt lakjék, akár úgy, hogy kedve szerint kijár Tivoliba, ott jól fölszerelt házunk van és néhány testvér (mindezt persze az orvosok engedélyével) — Atyánknak ez mind jó. Tehát először próbálja ki Tisztelendőséged a szabad levegőt, és azután saját magára bízzuk, hogy oda menjen, ahová akar, ahol úgy gondolja, nagyobb vigasztalására lesz. Csak azt kérjük, tartsa kötelességének, hogy időnként tudósítson hogylétéről. Ha pedig örül annak, hogy híreket hall a Társaságról, mindig küldünk, innen vagy valami közelebb eső helyről.

Tisztelendőséged tiltakozva írja, hogy nem szakad el a Társaságtól lelkével, csak testileg és időlegesen. Erre vonat-

kozólag azt mondja Atyánk, hogy ez világos, hisz ha el akarna szakadni, kötéllel tartanánk vissza. Sőt még azt se gondolja, hogy testileg elszakadt. Hiszen akit engedelmességből küldenek ide vagy oda, az még ha egyedül is van, akkor sem vált külön szerzetcsaládjától sem testben, sem lélekben, amennyiben tart az engedelmesség egysége. Ha pedig idők folyamán társat szeretne maga mellé, hogy ne legyen egyedül, csak írja meg, és hívjon oda akármelyik kollégiumból akárkit, akit szeretne.

(Néhány újabb részletkérdés után így fejezi be).

El is felejtettem mondani: Tisztelendőséged tekintse fölmentettnek magát az étkezési szabályok, a böjtök és az offícium végzése alól stb., intézzen mindent úgy, ahogy egészsége megkívánja. És igénybe veheti a Társaság minden egyéb kedvezményét, amennyiben jónak látja, amennyiben vigasztalására és Urunk Istenünk dicsőségére válik.

6. P. FRANCISCO BORGIÁNAK

Róma, 1555. szeptember 17

Ez a levél az Istenbe vetett bizalom és az emberi eszközök alkalmazása « dialektikus » kapcsolatáról szól (lásd Bevezetőnket). A Római Kollégiummal kapcsolatos nehézségek tisztázása során fejti ki Ignác lelkisége alapelvét.

* * *

Krisztus Urunk mindenható kegyelme és örök szeretete legyen mindig javunkra és segítségünkre!

Szemlélve Istent, Urunkat minden dologban, tetszik neki, ha ezt teszem és tévedésnek tartom azt, ha bizalmamat és reményemet egyedül az emberi eszközökbe vagy számításokba helyezem; viszont nem gondolom azt sem, hogy biztos út az, ha mindent Istenre, Urunkra bízok, anélkül,

hogy kamatoztatnám mindazt, amit nekem adott, minthogy úgy látom Urunkban, hogy egyszerre e két indítékra kell támaszkodnom, anélkül, hogy valami mást is kívánnék, mint az ő nagyobb dicséretét és nagy dicsőségét minden dologban: megparancsoltam a ház főbb atyáinak, hogy gyűljenek össze és vizsgálják meg jobban Urunkban, mit kell tenni a kollégium és hallgatói kérdésében, az onnan kapott információk után, amelyeket Ön is megismerhet majd. Ami engem illet: meg vagyok győződve — teljes lelki nyugalommal —, hogy két dolog szolgál Isten nagyobb dicsőségére. Az első: Igen nagy gonddal vállalják magukra különösen ezt a művet. A második: Az az eszköz vagy azok az eszközök, amelyek Önnek a legjobbaknak tűnnek az Úrban, nekem is legjobbak lesznek; így mindaz, amit Ön jónak ítél isteni Felségében, én is a legjobbnak és legmegfelelőbbnek tartom, mivel olyan személytől jön, aki osztja az én akaratomat és aki jobban ismeri a helyi körülményeket, a fejedelmeket, akikről levélben információkat kap, pontos beszámolót a tényekről.

Befejezésül kérem Istenünket, Urunkat, hogy végtelen és túláradó jóságában méltóztassék megadni nekünk tökéletes kegyelmét, hogy rendelkezzünk a szent Akarata iránti érzékkel és azt tökéletesen teljesítsük.

Ignác

7. STEFANO CASANOVA TESTVÉRNEK

Róma, 1556. július 20

E levél a Tivoli kollégiumban tanító fiatal tanárnak szól, Ignác halála előtt 11 nappal kelt. Polanco írja olaszul Ignác nevében. Ez utolsó levele.

* * *

Krisztus Békéje! Kedves István Magiszter!

Megkaptam levelét, amelyben nyilvánvaló dologként jelenti ki, hogy az érzékiség elleni küzdelem veszi el erejét. Ennek alapján határozza el, hogy a lényegessel, a lélekkel foglalkozik.

Először is: nagyon lehetséges, hogy gyengesége részben ebből a küzdelemből ered, de nem hiszem, hogy ez az egyetlen ok. A fejtörés, főleg ha kedvezőtlen időben és mérték nélkül teszik az erőfeszítéseket, szintén közrejátszhat. Tartsa meg tehát legközelebbi leveléig azt, amit előírtam, tehát addig, amíg változtatást engedek meg.

Egyébként azt mondja, hogy ennek az érzékiség elleni küzdelemnek két formája lehet. Az első, amikor az ész és Isten világossága megláttat egy érzéki vagy érezhető indulatot-indítást Isten akarata ellen, tehát ami bűn lehet, elfojtja ezt az indulatot Isten iránti félelemből és szeretetből. Ez kiváló dolog, mégha egy kis testi gyengeség vagy rosszérzés származik is belőle. Nem követhet el ugyanis az ember bűnt azért, hogy ezt az állapotot elkerülje, de bármilyen más indítóokból sem.

De van egy másik mód is a küzdelemre: bizonyos felüdülést vagy más megengedett dolgot akar, bűn nélkül, ugyanakkor az önmegtagadás és a kereszt vágyától indíttatva visszautasítja azt, amit szeretne. Ez a második mód nem felel meg mindenkinek és nem mindig jó. Néha érdemszerzőbb, ha — ahhoz, hogy kitartsunk bátrabban és

hosszabban Isten szolgálatában — megengedünk valami tisztességes felüdülést a testi embernek, mintha ezt visszautasítjuk. Ebből megértheti Ön, hogy az első fajta küzdelmet kell folytatnia, nem pedig a másodikat, mégha az is a szándéka, hogy tökéletesebb és Istennek tetszőbb úton akar haladni.

Ami a részleteket illeti: ezeket gyóntatójával megbeszélheti, megmutatva neki ezt a levelet.

Imáiba ajánlom magamat

JÉZUS TÁRSASÁGA MAGYARORSZÁGON

A Loyolai Szent Ignác által alapított Jézus Társaságát III. Pál pápa 1540-ben erősítette meg. Sajátos lelkiségét alapítója a Lelkigyakorlatos könyvben, szervezetét pedig a Konstitúciókban fektette le. A rendtagok célja, hogy a világ bármely tájékára küldve, mindig Isten nagyobb dicsőségét tartva szem előtt, a lelkek üdvösségéért dolgozzanak. A hármas szerzetesi fogadalmon kívül különleges engedelmességet fogadnak a római pápának. A rend nem kötelezte el magát semmilyen állandó munkakörre, hanem mindig a kor szükségleteinek megfelelően vállalja a legfontosabb egyházi feladatokat. Jellegzetes munkaterületei: lelkigyakorlatok vezetése zárt vagy félig zárt formában, népmissziók, igehirdetés, gyóntatás, tanítás, a tudományok művelése, korunkban főleg a hit és az igazságosság szolgálata.

Magyarországra Oláh Miklós esztergomi érsek hívott először jezsuitákat 1561-ben. Nagyszombatban 1567-ig állt fenn első középfokú kollégiumuk. 1576-tól egy évtizeden át Erdélyben működtek. A 17. században sorra alakultak kollégiumaik az ország északi és nyugati részén. Legfontosabb szellemi központjuk Nagyszombat és Kassa lett korszerű oktatási intézményekkel és nyomdával. Rendházaik egészen a rendnek 1773-ban a pápa által elrendelt feloszlatásáig az osztrák házakkal közös provinciához tartoztak. Hazánkban ekkor 838 rendtag élt 44 rendházban. VII. Piusz pápa 1814-ben állította vissza a rendet. Hazánkba, Nagyszombatba ismét az esztergomi érsek, Scitovszky János hívta őket 1853-ban. A következő években Pozsonyban és Szatmárnémetiben is megtelepedtek, és megkapták a kapornaki apátság 5000 holdas birtokát. 1860-ban átvették a kalocsai érseki gimnáziumot, 1890-ben felépült a budapesti rendház (VIII., Mária u. 25.). 1909-ben önállósult a magyar rend-

tartomány. 1912-ben Zichy Gyula püspök nagylelkű alapításával nyílt meg a pécsi Pius-kollégium gimnáziummal és internátussal. Az első világháborút követő területi veszteségek következtében a magyar rendtartomány is három rendházzal kisebb lett, de a megmaradt területen hamarosan újakat alapított. Szegeden 1920-tól kezdve a rend fokozatosan kiépítette a Szent Alajos Kollégiumot 40-50 papnövendék számára. 1930-ban ugyanott vállalta a püspöki papnevelő intézet és hittudományi főiskola vezetését is. A rendi növendékek részben az ottani előadásokat látogatták. 1928-ban nyílt meg Budapesten, a Zugligetben a Jézus Szíve férfi lelkigyakorlatosház (Manréza, XII. ker. Labanc út 57.) és azzal egybeépült újoncház. A lelkigyakorlatos házban 1950-ig évente 50-60 férfi csoport tartott lelkigyakorlatot átlag ötven főnyi létszámmal. Kisebb rendház létesült Mezőkövesden (1923), Hódmezővásárhelyen (1936) a tanyavilágra is kiterjedő plébániával és Kispesten (Rózsa u., később Jahn F. u. 122.).

A magyar rendtartomány külföldi missziós munkára is küldött rendtagokat. Kínában Hopej tartományban a tamingi missziót a magyar jezsuiták vezették 1947-ben 48 taggal, akik között néhány helyi származású kínai is volt. 1949-ben a magyaroknak el kellett hagyniuk Tamingot. Átmenetileg az amerikai magyarok között is működött 5-6 magyar páter.

1950-ben a magyar rendtartomány személyi állománya a következő: itthon 134 szerzetespap, 50 testvér, 37 papnövendék. A kínai misszióban 49, másutt külföldön 132 rendtag élt.

A magyarországi tartományfőnök 1943-1948 között Borbély István volt, akit Tüll Alajos (1948-1949), majd Csávossy Elemér (1949-1951) követett. A budapesti rendházban tartották székhelyüket.

A második világháború lezajlása és a béke helyreállítása után országszerte felerősödött az igény a népmissziók iránt.

A zugligeti lelkigyakorlatos rendház páterei például 1947-ben 40 népmissziót tartottak. Ugyanabban az évben 81 csoportban 2500 férfi vett részt lelkigyakorlatokon a Manrézában. Más rendházakból is részt vettek hasonló feladatokban.

1946 tavaszán újra megindult *A Szív* c. vallásos hetilap, amely ifjúsági és gyermekrovatával, majd pedig kéthetenkénti képes mellékletével széles néprétegeket ért el modernebb szerkesztésben. A lap hatására indultak meg a Jézus Szíve tisztelet jegyében a Szívgárda és a Szívtestőrség ifjúsági mozgalmak. Az utóbbi 140 csapattal működött. Vezetői rendszeresen saját « Anyagtárában » kaptak irányítást az ifjúsági gyűlések alakításához. Vezetőképző tanfolyamok, táborok, lelki napok erősítették az ifjúság lelki nevelését.

P. Kerkai Jenő alapította a Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletet, a KALOT-ot.

A háború utáni évek jellegzetes törekvése volt a világnézeti előadások rendezése. Sok előadást tartottak a rendtagok a pesti Jézus Szíve-templomban, az egyetemi ifjúság körében, a főváros, Szeged és Szombathely számos üzemében vagy az üzemekhez közel fekvő templomokban, kultúrtermekben.

A középiskolás ifjúság nevelése és oktatása a rend kalocsai és pécsi gimnáziumában és általános iskolájában folyt. A diákparlamentek és a szülői munkaközösségek erősítették és élénkítették az iskolai életet. Az egyházi iskoláknak 1948-ban bekövetkezett államosítása után a paptanárok lelkészi munkát vállaltak szórványlelkészségeken, az Ormánságban, székely telepes falvakban. Jóllehet más tevékenységhez voltak szokva, az új feladatkörben is megállták helyüket, és a falusiak évekig megemlegették a szerény igényű buzgó paptanárokat.

A szerzetesházak igénybevétele során legelőször a pécsi, és szegedi rendházak lakóit vitték el 1950. június 9-én

Mezőkövesdre, majd tíz nap múlva a budapesti rendház lakóit Homokra, az iskolatestvérek kis rendházába. A zugligeti Manréza a Határőrség parancsnokságának adott helyet, a Horánszky (Makarenko) utcai Kongregációs Otthon egyetemisták otthona lett. Kalocsa is az ifjúságé. A pécsi Pius-intézet a Janus Pannonius Tudományegyetem bölcsészkarát fogadta be. A legjelentősebb modern teológiai könyvtár Szegeden volt.

Az otthon és kenyérkereset nélkül maradt rendtagoknak ezután maguknak kellett megélhetésükről gondoskodniuk. Húszan egyházmegyei lelkipásztori beosztást kaptak. Tizenhatan zenei képzettségüket hasznosítva kántori állást vállaltak. Kb. ugyanannyian mint sekrestyések, egyházközségi adóbeszedők, sőt mint orgonafújtatók dolgoztak. Ezek mellett mindig találtak módot betegek látogatására, gyóntatásra, hitoktatásra, korrepetálásra, néha alkalmi lelkipásztori helyettesítésre. Nyolc tanár állami iskolákban vállalt tanítást. Ők egyházi munkát nem végezhettek. Volt köztük olyan, aki harminc évi civil foglalkozás után nyugdíjasként újból elkezdett teológiát, szónoklattant tanulni, hogy legalább idős korában részt vehessen a lelkipásztori munkában. A segítőtestvérek közül sokan eredeti szakmájukban helyezkedtek el, de a felszentelt papok közül is többen szakmát tanultak, és szakmunkásként mentek nyugdíjba. Tizenhárman egyszerű fizikai munkásként üzemekben, szövetkezetekben keresték kenyerüket. Szörényi Gábor jezsuita atya szervezte a katolikus Szeretetszolgálat keretében a Szolidaritás háziipari szövetkezetet. Ebben is dolgoztak rendtagok. Öten szociális otthonokban működtek lelkészként, több segítőtestvér pedig mint háztartási dolgozó. Az idősebb atyák és testvérek sokan a pannonhalmi szociális otthonban töltötték utolsó éveiket, ahol számuk egy időben a negyvenet is elérte.

Hosszabb-rövidebb szabadságvesztést 45 rendtag szenvedett. Egy részük azért, mert 1950-ben nem fogadták el

kijelölt kényszertartózkodási helyüket, mások határátlépési kísérlet miatt, kisebb részük egyéni felelősségrevonás következtében.

A rend fiatalabb tagjai elöljárói rendelkezésre külföldre távoztak, és ott végezték el tanulmányaikat.

A nehéz években és évtizedekben tanusított hűség, engedelmesség és türelemmel vállalt áldozatok lelki tőkét képeznek a rend további munkájához. Ennek egyik eredménye, hogy a leányfalui lelkigyakorlatos házban két rendtag teljesen a lelkigyakorlatok vezetésének szentelheti magát.

(*Magyar Katolikus Almanach* II., Budapest 1988)

Jézus Társasága magyarországi rendtartománya, megalapításának 80. évfordulóján, 1989. szept. 9-én hivatalosan is újrakezdte működését az országban; 1990-ben megnyitotta noviciátusát is.

A magyar rendtartomány 1990-es katalógusa szerint Magyarországon 68, külföldön 96 volt a magyar jezsuiták száma.

A Tartományfőnökség címe: 1085 Budapest, Mária u. 25. Tel. 1-118-3479.

A RENDALKOTMÁNY SUMMÁJA ÉS CÉLJA

Pedro Ribadaneyra összefoglalása, Róma 1559

*

EZT KÍVÁNJA MEG
tőlünk hivatásunk:
Legyünk olyan emberek,
akik meg vannak feszítve a világnak,
és akiknek meg van feszítve a világ;
ÚJ EMBEREK
akik kivetkőztek saját érzelmeikből,
hogy Krisztust öltsék magukra,
meghaltak maguknak,
hogy az igazságban éljenek,

*

AKIK
— hogy Szent Pál szavaival szóljak —
fáradságban, virrasztásban, böjtben,
tisztaságban, tudományban,
béketűrésben, nyájasságban,
a Szentlélekben, nem színlelt szeretetben,
az igazság igéjével
ISTEN SZOLGÁINAK tanúsítják magukat

*

és jobbról-balról az igazság fegyverzetével,
dicsőségben és megszégyenülésben,
gyalázatban és jóhírnévben,
egyszóval jóban-rosszban
mérföldes léptekkel
AZ ÉGI HAZA FELÉ TÖRNEK

*

és MÁSOKAT is
minden tőlük telhető igyekezettel
oda terelnek
mindig ISTEN LEGNAGYOBB DICSŐSÉGÉT tartva
szem előtt.
Éljetek boldogul Krisztusban!

*

TARTALOM

Előszó 5

Részletek II. János Pál pápa homíliájából (A XXXIII. Általános Rendgyűléshez 1983. szept. 2-án) 7

Kegyelem és szabadság az ignáci lelkiségben (Szabó Ferenc S.J.) 13

I.

Hugo Rahner: LOYOLAI SZENT IGNÁC

A Loyolák nemzetsége 27
Iñigo, a baszk 28
Az arévalói nemesúrfi 28
A rakoncátlan katona 30
Hűségeskü a királynak 30
1521 pünkösdhétfő 31
Hazatérés Loyolába 32
Testi gyógyulás 33
Lelki változás 34
Vágy a magányba 35
Miasszonyunk zarándoka 35
Az éjszakai őrállás 36
A zsákruhás 37
Iñigo első szentélye 39
Üres zsebbel Olaszországba . . . 42
Árnyak az Egyház fölött 43
A föld, amelyet Urunk lába érintett . 44
Visszatérés Spanyolországba . . . 45
Az iskolapadban 46
Az alcalai szürkecsuhások 47
Eretnekség gyanújában 48

A párizsi magiszter 49
A montmartre-i fogadalom . . 51
Népmisszió a szülőföldön . . . 52
Papszentelés a háború zajában . 53
Rómában kegyes leszek hozzátok . 54
Az ablakok kinyílnak . . . 54
Jézus Társasága keletkezése . 55
Nagy művek kicsiny kezdete . 57
Az atyai végrendelet . . . 58
A kis szoba és a nagy világ . 59
Az Ignácot körülvevő férfiak . . 60
Egészen mindennapi halál . . . 64
Mindent Isten nagyobb dicsőségére 65

II.

SZENT IGNÁC LELKIGYAKORLATOS KÖNYVE

Bevezető megjegyzések . . 69

Első hét — Lelkigyakorlatok 78

Vezérelv és alapigazság 78
Részleges és napi lelkiismeret-vizsgálat . 80
Következik négy kiegészítő utasítás . 81
Általános lelkiismeret-vizsgálat . . . 82
Az általános lelkiismeret-vizsgálat módja 86
Általános gyónás, szentáldozással . . 86
Első gyakorlat 87
A második gyakorlat 91
A harmadik gyakorlat 93
A negyedik gyakorlat 94
Az ötödik gyakorlat 94
Kiegészítő utasítások 96

Második hét 100

Elmélkedés Jézus Krisztus királyságáról — A földi király felhívása segít, hogy az örök király életéről elmélkedjünk 100

Első nap — Az első szemlélődés a megtestesülésről szól . . 103
Második szemlélődés: Urunk születéséről 105
A harmadik szemlélődés 107
A negyedik szemlélődés 107
Az ötödik szemlélődés 107
Bevezető a különböző állapotok megfontolásához . . . 110
Negyedik nap — Elmélkedés a Két Zászlóról 111
*Elmélkedés a három binárius*ról 114
Az alázatosság három módja 118
Bevezetés a választáshoz 119
Milyen dolgokról tartunk választást? 120
Három alkalmas idő a józan és helyes választásra . . . 121
A józan és helyes választás első módja 122
A józan és helyes választás második módja 124
Utasítások életünk és állapotunk megjavítására és megújítására 125

Harmadik hét 126
Első nap — Az első szemlélődés 126
A második szemlélődés 128
Szabályok, hogy a jövőben rendet tartsunk az étkezésben 131

Negyedik hét 133
Első szemlélődés 133
Szemlélődés a szeretet elnyerésére 136

Az imádkozás három módja 138
Az első mód 138
Az imádkozás második módja 141
Az imádkozás harmadik módja 142

Krisztus Urunk életének misztériumai 143
Boldogasszonyunk köszöntése 143
Boldogasszonyunk látogatása Erzsébetnél 144
Krisztus Urunk születése 144
A pásztorokról 145
A körülmetélés 145
A három napkeleti bölcs 145

Boldogasszonyunk tisztulása és a gyermek Jézus bemutatása 146
Menekülés Egyiptomba 146
Krisztus Urunk visszatér Egyiptomból 147
Krisztus Urunk élete tizenkét éves korától harmincéves koráig 147
Krisztus tizenkét éves korában a templomba jött . . . 147
Krisztus Urunk megkeresztelkedése 148
Krisztus Urunk megkísértése 148
Az apostolok meghívása 149
Az első csodáról, amely Kánában történt, a menyegzőn . . 149
Krisztus kűzte a templomból azokat, akik ott kereskedtek 150
Krisztus kiőzte a templomból azokat, akik ott kereskedtek 150
Krisztus Urunk lecsendesítette a háborgó tengert . . . 151
Krisztus a tengeren járt 151
Krisztus elküldte az apostolokat, hogy prédikáljanak . . 152
Magdolna megtérése 152
Krisztus Urunk ötezer embert táplált 153
Krisztus színeváltozása 153
Lázár feltámasztása 154
A betániai vacsora 154
Virágvasárnap 154
A templomban tartott prédikáció 155
Az utolsó vacsora 155
Az utolsó vacsorától a kertben történt misztériumokig . . 156
A kerttől kezdve az Annás házáig történt misztériumok . . 156
Annás házától Kaifás házáig 157
Kaifás házától Pilátus házáig 157
Pilátus házától Heródes házáig 158
Heródes házától Pilátus házáig 158
Pilátus házától a keresztrefeszítésig 159
A kereszten történt misztériumok 159
A kereszten történt misztériumoktól a sírig 160
Krisztus Urunk föltámadása; első megjelenése 160
Második megjelenés 160
Harmadik megjelenés 161
Negyedik megjelenés 161
Ötödik megjelenés 162

Hatodik megjelenés 162
Hetedik megjelenés 162
Nyolcadik megjelenés 163
Kilencedik megjelenés 163
Tizedik megjelenés 164
Tizenegyedik megjelenés 164
Tizenkettedik megjelenés 164
Tizenharmadik megjelenés 164
Krisztus Urunk mennybemenetele 164

Szabályok, hogy valamiképp észrevegyük és megismerjük a lelkekben támadt különböző megmozdulásokat: a jókat hogy elfogadjuk, a rosszakat, hogy elutasítsuk 165
Szabályok ugyanarra a célra, a szellemek behatóbb megkülönböztetésével 170
Az alamizsnaosztás szolgálatában a következő szabályokat kell megtartani 173
A következő megjegyzések segítenek, hogy az aggályokat és ellenségünk sugalmazásait észrevegyük és megértsük . . 175
Hogy azzal az igaz érzülettel legyünk a küzdő Egyházban, amellyel lenni tartozunk, tartsuk meg a következő szabályokat 177

III.

SZEMELVÉNYEK SZENT IGNÁC VISSZAEMLÉKEZÉSEIBŐL, LELKI NAPLÓJÁBÓL ÉS LEVELEIBŐL

1. Szent Ignác visszaemlékezéseiből 185
Részletek a visszaemlékezésekből (Gyenis András S.J. fordítása) 186
P. Nadal Jeromos S.J. bevezetése 186
P. González Lajos S.J. előszava 188
Ignác megtérése (*1521 május - 1522 március*) . . . 192
Krisztus katonája (*1522 március*) 199
Manresai küzdelmek és imádságos élet (*1522 március 25 - 1523 február*) 204
P. González Lajos S.J. zárószava 215

2. Szent Ignác Lelki Naplójából . . 217
3. Szent Ignác leveleiből 224
1. *Rendelkezések a Trienti Zsinatra elküldött atyáknak* (Róma, 1546 eleje) 225
Rendelkezések a másokkal való kapcsolatokhoz . . . 225
Hogy segítsük a lelkeket 226
Hogy egymást kölcsönösen jobban segítsük 228
2. *P. Juan Alvarezhez* (Róma, 1549. július 18) Részlet . . 229
3. *P. Manuel Godinhónak, a Coimbrai Kollégium Gondnokának* (Róma, 1552. január 31) 231
4. *Loyolai Ignác, Jézus Társasága generálisa az egész Társasághoz* (Róma, 1553. július 25) 233
5. *P. Giovanni Battista Violának* (Róma, 1554. március 10) 234
6. *P. Francisco Borgiának* (Róma, 1555. szeptember 17) 236
7. *Stefano Casanova testvérnek* (Róma, 1556. július 20) 238
Jézus Társasága Magyarországon . . 241
A rendalkotmány summája és célja . . 247

IESVS
ET VOCATVM
EIVS
IESVS
IHS